



Městská knihovna v Praze

LOVCI MAMUTŮ

Eduard Štorch



e-kniha • Praha • 2020

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Lovci mamutů

Román z pravěku

Eduard Štorch

Znění tohoto textu vychází z díla [Lovci mamutů](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Albatros v Praze v roce 2010. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Eduard Štorch: Lovci mamutů), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.



Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 3. 1. 2020.



OBSAH

DÍL PRVNÍ: NA BŘEHU DYJE	7
Morava je krásná země.....	8
Mladí lovci.....	9
Útok zubrů.....	15
V táboře lovecké tlupy	24
Věstonická venuše	32
Mamuti.....	41
Ztracená kořist.....	48
DÍL DRUHÝ: V JESKYNI.....	57
Do nových lovišť.....	58
Lumíci.....	69
Boj s medvědem	76
Ohnivý kámen	83
V zimě.....	93
Lev	101
V jícnu Macochy.....	107
DÍL TŘETÍ: NA KŘÍŽOVATCE PRAVĚKÉHO LIDSTVA.....	116
Před Moravskou bránou.....	117
V zajetí	126
Útěk	130
Za tlupou	137
Návrat	142
Velký boj.....	145
DÍL ČTVRTÝ: VE STŘEDNÍCH ČECHÁCH	157
Uloupená dívka	158
Na Zlatém potoce	164
Vyhaslé ohniště	170
Na výpravě	176
Statečný jinoch.....	187
Nový oheň	193

DÍL PÁTÝ: NA BÍLÉ SKÁLE.....	202
Hoch a mamut	203
Na mamuta	210
Za ohněm	218
Divocí koně	225
Výměnný obchod	229
Vyzvědači.....	233
Cizí lovci.....	241
Hlad	250
Vynález ohně	256

DÍL PRVNÍ

NA BŘEHU DYJE

Morava je krásná země

A miluje slunce. Všecka se k němu nachyluje. Nejvyšší hory má na severu, největší nížinu na jihu. Uprostřed se zvedá divuplný kras; v něm duní krápníkové jeskyně a zejí hluboké propasti.

Všechny vody moravské země ubíhají po svahu k jihu. Teprve na samých hranicích se řeky spojují v jeden mohutný proud. Právě onen kras to nepřipustil dříve. Kras rozděluje Moravu na dvě veliké kotliny: v západní polovině země sbírá všecku vodu křivotoká Dyje, východní polovina dává svou vodu řece Moravě. Obě řeky se pak sbíhají daleko na jihu v krajině bažinaté. Samo pradávnmé jméno „Morava“ znamená „mokřinu“.

Poslední veliký oblouk mocné Dyje obtéká vápencové vrchy Pavlovské, jejichž hřeben vystupuje srázně na čtyři sta metrů z okolní nížiny. Pod Pavlovskými vrchy na břehu Dyje je osada Dolní Věstonice, dnes světoznámá; leží na mocné vrstvě žluté cihlářské hlíny. V tamější cihelně našli roku 1924 množství pradávnmých zvířecích kostí, nejvíc mamutích, a kamenných úlomků pazourkových. Ten nález svědčí, že tu pod Pavlovskými vrchy na břehu řeky bývalo kdysi obrovské tábořiště pravěkých lovců, snad největší na světě.

Mladí lovci

Slunce stojí nad nejvyšším vrcholem pavlovského horského hřebene a koupá své mírné teplé paprsky v lesklých vodách velké nížiny.

Těžko říci, kudy se vine říční proud Dyje. Třikrát mohutnější než nyní točí se řeka klikatě krajinou, rozbíhá se v ramena, spojuje se s jezírky a tůněmi a vybíhá zarostlými močály, takže mnohde v bujném zelenavém porostu není znát, kde je voda a kde je suchá země.

Jihlavka a Svratka se splétají v nedohledné nížině rozvětvenými rameny a neví se ani, kde se vlastně do Dyje vlévají. Mračna komárů a mušek se vznášejí nad bažinatou nížinou a nemilosrdně bodají všecku zvěř i lidi, kteří tím širým krajem procházejí. Kdo může, prchá před nimi do lesů a do kopců, kde jich přece jen tolik není.

Na návrší mezi Dyjí a horským hřebenem si hraje houfec nahých dětí. Vane tu svěží větřík a zahání dotěrné komáry a bodavé mouchy. Před chvílí ještě zde hoši odháněli dívky a hrozili jim kamením. Nechtěli si s nimi hrát. Vždyť z hochů budou jednou lovci, bojovníci s medvědy, s mamuty i s nosorožci, jak by se tedy mohli zahazovat hrou s holkami, které žvýkají kožešiny! Muži jsou panstvo, i když jsou ještě malí, že ani luk nenapnou.

V zápalu hry se však přece všechny děti smíchaly dohromady. A už si hrají vesele na schovávanou. Zapomněly na prvotní rozdíl v lidské společnosti, na rozdíl mezi chlapci a dívkami. Jsou stejně obratní, stejně běhají, skáčou i lezou na stromy. I drobotina se drží statečně a nechce zůstat pozadu. Tuhle jedno mrně se převalilo mezi balvany a z ramene i z čela mu teče krev; také koleno si narazilo. Však mu rychle modrá. Klučík vstal s očima plnými slz a křivil se bolestí. Ostatní hoši hned k němu přiběhli a teď stojí okolo, aby vybuchli

výsměšným pokřikem, jakmile se rozbřečí. Ale zraněný klouček si umazanou ručkou vytřel oči, popotáhl nosem, a dokonce se snažil usmívat.

Posměch druhů pálí víc než hlad, víc než mráz, je nesnesitelný jako oheň. Klouček přemáhá bolest a jen se nuceně ušklebuje. Má už v duši vtisknutý lovecký zákon, děděný v tlupě z pokolení do pokolení, který hlásá, že je k ničemu, kdo podléhá tělesné slabosti. Takový je právem stíhán posměchem, neboť je ostatním v tlupě přítěží v boji o život.

Hochům sklaplo. Nemohli se bujně posmívat ubožáčkovi. Brouček je statečný klouček, třeba na strom nevyleze a daleko nedohodí. Zaslouží uznání. Všichni kluci sborem zařvali po medvědím:

„Hoú-a! Hoú-a! Hoú-a!“

Klouček přijal s uspokojením takto projevenou pochvalu a zapomněl na bolest. Vmísil se zase do hry a jen trochu kulhá.

Děvčata vyplašila hejno koroptví. Všecky děti se dívají za ním, kam zapadne.

Čiperný hoch, asi dvanáctiletý, se šňůrkou s několika kůstkami na krku, ukazuje rukou do výše...

V jasném modru nad nynějšími Věstonicemi krouží dravec. Blíží se, nehýbaje skoro křídly.

Sotva koroptve zapadly, spustil se veliký pták jako kámen k zemi a zmizel za houštím. Netrvalo, co by kukačka třikrát zakukala, a dravec se vznesl do výše. V pařátech drží koroptev. Letí s ní až někam na horský hřeben a pomalu se ztrácí v dáli.

„Jestřáb... mladé!“ řekl hoch s ozdobnou šňůrkou na hrdle a rukou pohodil k Pavlovským horám. Jeho hlas zněl dosti hrubě. Bylo znát, že se těžce vyjadřuje. Svou řeč doplňoval posunky, jako vůbec tehdy všichni víc mluvili rukama a pošklebky obličejem nežli ústy.

„Kopčeme, chytat koroptve!“ pobídl hoča jeho druh a hned šel tím směrem, kam koroptve zapadly.

Kopčem souhlasně zakvikal a následoval svého nejlepšího kamaráda, vždy veselého Veverčáka. Ještě dva chlapci se k nim přidali, kdežto ostatní děti se opět honily v křovinách porostu.

Čtyři hoši, od osmi do dvanácti let, plížili se mezi křovisky a balvany. Cestou si každý nasbíral několik pěkných kamenů na házení. Zdá se, že bystrý Kopčem je vůdcem té malé tlupy. Ostatní hoši dělají všecko po něm.

Na ohybu svahu se Kopčem zastavil a rozhlíží se.

Do dálky se prostírá nekonečný kraj, vroubený podél obzoru modravými pahorky. K severozápadu se zvedá vlna za vlnou a v dálce podpírají oblohu vysoké Chřiby. Na kopečcích za Dyjí se střídají řídké zelené háje a křovinaté palouky. Podél Dyje se blýskají jasná jezírka a klikatí se tichá vodní ramena. A tu dole pod vrškem u řeky skupina kožených stanů označuje tábor lovecké tlupy. Dým z ohniště stoupá sloupem k obloze. Žádný hlas z ležení nedoléhá sem k hochům a nelze odtud dobře rozeznat pohybující se tam lovce.

Kopčem popolezl a obešel keře pichlavých ostružin. Plíží se dále dolů, kde doufá objevit hejno koroptví. Jeho druzi se opozdili a přestali se o něho starat. Jejich pozornost zaujaly právě dozrávající jahody. Jahodový porost se táhne po svahu návrší do veliké dálky. Hoši neodolali a hned horlivě začali zobat červené plody. Pospíchali, že až funí, jak zčerstva si házejí jahody do úst. Prskají vyplivující lístky, jež se jim s jahodami připletly do úst.

Kopčem pohlédl pohrdavě po mlsných jahodářích a opatrně postupuje dále. Dobře využívá dolíkových i houštinových krytů a přelézá skaliska po břiše jako ještěrka. Hoří loveckou náruživostí. Není jako ta dětská drobotina bez vlastního úsilí, která spoléhá na to, co dostane od matek a co dospělí lovci u táborového ohně pohodí. Kopčem už ledacos sám dokáže. Liščí zuby navlečené na jeho náhrdelníku svědčí, že přemohl v boji již několik vzrostlých lišek. A co bílých zajíců, plachých svišťů a chutných lumíků ulovil, tím se tak silný a svižný hoch ani chlubit nebude! To přece dokáží

i leckteré dívky. Včera ulovil sysla i malý Cebík, který neumí ještě ani plavat a nevyleze na strom jako Brouček. Kopčem se neleká ani boje s úskočným vlkem, ani se zuřivým rysem, ba ani s potměšilým rosomákem!

Však nebude dlouho trvat a bude chodit s velkými hochy jako Onaš a Stopka, kteří nejsou ani o půl hlavy větší než Kopčem. Dospělí lovci mu doposud nedovolili, aby s nimi lovil. Posledně ho zahnali nazpět kameny jako malého kluka, když se připojil k výpravě na soby. A Kopčem se přece už umí plížit, dovede stopovat zvěř, vydrží běžet hustou trávou a jistě by nic nezkazil. Nu, dnes se spokojí, kdyby aspoň nějakou koroptev trefil kamenem.

Hola, tamhle mu dává Veverčák znamení! To jistě už něco uviděl!

Kopčem tichounce obešel křoviny i místo pod skálou, pokryté drobným kamením, a přikrčil se k Veverčákovi.

Veverčák, hoch stejně starý s Kopčemem a jeho věrný druh při jakémkoli podnikání, ukazuje vztaženou rukou mezi ostružinové keře.

Na malé světlině v křovinatém porostu ozařuje slunce nevelikou skalku a na té skalce leží roztažená liška. Ani se nehýbá.

„Spí!“ zašeptal Veverčák Kopčemovi a oba hoši se přikradli o několik kroků blíže ke skalce. Přitiskli se k zemi a jen pomalinku pozvedají hlavy z vřesu a z brusinek, aby lépe viděli. Liška má dlouhou lesklou srst, všecku žlutohnědou; jen okolo huby a na konci silné oháňky je jasně bílá. Pěkný kus...

Nad skalkou létá sem a tam několik vran. Vzrušeně krákají.

„Liška nespí – mrtvá!“ tiše pravil Kopčem svému druhovi a pokynul hlavou, aby si Veverčák všiml křičících vran.

Už chtěli hoši vstát, aby se zmocnili snadné kořisti, když nehybná liška sebou najednou mrskla, bleskem vyskočila do výše a chňapla jednu vránu za křídlo. Ostatní poletující vrány se daly do hrozného křiku a dorážely na lstivou lišku. Liška s vránu v hubě před nimi utíkala.

Ještě než zaběhla do uličky mezi blízkým houštěm, trefil ji pohotový Kopčem kamenem do předního běhu a tím jí ztížil útěk, takže jen poskakovala po třech. A přece statečně doběhla za křoví a pak volným klusem uháněla úžlabem z vrchu. Její ohánka, rovně natažená, jen se míhala mezerami husté trávy, ukazujíc směr útěku.

Oba hoši běželi za raněnou liškou. Nenadálý lov je oba rozpálil, takže zapomněli na všechno ostatní.

Na maličkém pahorku u dřínového keře se liška zastavila. Zpozorovala již, že ji pronásleduje horší nepřítel, než byly skřehotavé vrány, a skučením vyjadřovala svou zlobu. Nedovolila hochům, aby se přiblížili, a znovu se rozběhla po svahu mírného kopce.

Kopčem i Veverčák jsou dobří a vytrvalí běžci. Jejich tvrdě ošlapaná chodidla ani necítí ostré kaménky, pichlavé traviny a ostnaté větvičky. Hoši dovedou proběhnout i mezi bodavými ostružinami, zrádně chytajícími za nohy, nebo přeskakují mezi křovinami kopřivy do pasu vysoké. Běží teď kus od sebe, aby měli lišku mezi sebou. Aniž se slovem smluvili, počínají si stejně. Nedopustí, aby liška utekla stranou, a každý její pokus o to zmaří házením kamenů. Liška je nucena prchat rovnou k řece. Tam – jak hoši doufají – ji dostihnou a dobijí.

Kopčem prudce dýchá a tváře mu jen hoří. Opožďuje se trochu; vrazil si trnkový trn do nohy. Nu, již bolestivý trn vytáhl a běží znova dál. Veverčák se také na okamžik zastavil; setřel si rukou krev z prstů na levé noze. Zdálo se mu, že nějaký prst mu schází. Ale uspokojen si oddychl – má prsty všechny. Nedovede je sice spočítat, ale pamatuje si je. A zase dál!

Pod svahem až k řece byla vysoká tráva a hoši musili dobře hledět, kudy liška běží, aby se jim neztratila. Jen podle toho, jak se tráva vlní hadovitou stezkou, poznávají její běh.

Sbírají všechny síly, aby jim teď neuprchla do rákosí. Ještě ji zahlédli, jak oběhla křovisko, v hubě si vránu pohodila a znovu ji chňapla. Pak se rákosí naposled zakymácelo a liška zmizela.

Oba hoši na sebe rozpačitě pohlédli, podrbávali si lýtka a plácali dotěrné komáry a bodavé mušky.

Lov se jim nepovedl.

Veverčák chňapl rukou a chytil velikou luční kobylku. Hbitě odtrhl nohy a krovky s křídly a snědl ji. Kopčem si setřel pot z obličeje, neboť jej štípál v očích, a díval se zpět na pahorek, kde zůstaly hrající si děti.

Tam se něco děje.

Oba hoši stojí nepohnutě s otevřenými ústy.

Útok zubrů

Z lesíka pod horským pásmem vyšlo několik velikých zvířat. Podle vysoké a mohutné přední části těla bylo i z dálky snadné uhodnout, že to jsou zubři, bizoni.

Napřed vystoupil silný býk, za ním tři krávy a tele. Býk se zastavil u osamělé borovice a podrbal se o ni. Pak v přebytku síly nasadil rohy u země, mocně trhl hlavou a rozčísl kůru stromu od kořenů nahoru, takže z kmene rázem visely dlouhé cáry kůry. Býk sklonil hlavu ještě jednou, aby svůj výkon opakoval, ale stanul s ohonem nataženým. Jeho tmavé oči několikrát zamžikaly...

Vítr k němu donesl dětské výkřiky.

Zubr zvolna zvedl hlavu a vypjal se v celé své strašné síle a mohutnosti.

Mezi stromy v lesíku přeběhly honící se děti.

Zubrů býk zadupal, aby své stádo upozornil.

Krávy se právě začaly pást, ale na vůdcovo znamení toho nechaly a byly připraveny poslechnout jeho povel.

Nějaký hoch, popíchnán trním, nedaleko odtud zakvikl a několik dětí si prorazilo cestičku hustým mlázím. Harašení větví a praskot polámaných ratolestí zubry poplašily.

Býk šlehl ohonem, poskokem se obrátil a rozběhl se do travnaté nížiny. Drobnými skoky pádil napřed po svahu, o stádo se nestaraje. Dobře věděl, že všichni běží za ním; je slyšet dupot. Telátko se opozdilo, ale zubří kráva je neopouští; zůstává s ním pozadu, aby je ochraňovala.

Děti již zpozorovaly prchající zubry a vyběhly z lesního porostu na volný svah. Zapomněly na honičku a s velikým zájmem hleděly za vyplašeným stádem.

Po chvilce ztichlého překvapení rozhlaholily se dětské hlasy novým křikem a všechny děti, jásající nad nenadálým dobrodružstvím, hnaly se za ubíhajícími zvířaty dolů k Dyji, jako by je chtěly chytit.

Kopčem s Veverčákem viděli tuto honbu od řeky. Nejprve vzpláli radostným překvapením, ale když děti hnaly zubry rovnou k řece, nespokojeně zakňučeli, mrzutě přeskakovali z nohy na nohu a rukama se plácali do steh.

Zubří stádo – jak vítaná kořist pro loveckou tlupu! Ale ti haranti všechno zkazí: ženou se za stádem a nenechají je, aby se někde zastavilo, kde by je lovci z tábora mohli obklíčit. Takto přece zubří za chvíli doběhnou k řece, přeplují ji a ztratí se na druhém břehu. Tlupa přijde o kořist, jakou již dlouho neměla.

Zle by se vedlo dětem, kdyby je Kopčem s Veverčákem měli nablízku. Vlasy by jim vytrhali a hřbety pobili za tak nerozumné počínání. Kdyby ti kluci aspoň upozornili lovce v táboře – ale to je nenapadne, hlupáky! To jsou pak mladí lovci! Slepí krtci to jsou. Stádo zubrů běží okolo ležení a lovci tam sedí u ohniště, oškrabují zaschlé kosti a nic nevědí...

Kopčem přebrodil malou louži a na vyvýšenince, porostlé nízkými vrbičkami a břízkami, zaclonil si rukama oči. Potěšen kýval na svého druha.

Děti nevydržely dlouho běžet a zůstaly daleko pozadu.

Zubří už doběhli dosti blízko k oběma hochům a šli jen volným krokem.

Kopčem si ukroutil z travin povříslu a ovázal si je kolem hlavy. Za povříslu si nastrkal dlouhé rákosí, takže měl na hlavě velikou korunu. Veverčák bez rozmyšlení učinil totéž. A již oba hoši postupují proti zubrům.

Napolo sklonění jdou vzrostlou lučinou a chvílemi se vypínají z trávy a hlavami potřásají.

Už vzbudili pozornost zubřího býka.

Stádo se zastavilo a zvědavě pohlíží na podivně přistrojené hochy. Hoši zachovávali mírnost v pohybech, skláněli hlavy do trávy a zase je pomalu vystrkovali. Pak zůstali klidně stát.

Zubři je pozorovali dlouhou chvílí bez pohnutí. Vítr vál stranou od hochů, takže zubři nevěřili lidský pach a uklidnili se. Krávy se přitlačily k sobě a třely se; mačkají si tak obtížné komáry, hustě usazené po obou stranách břicha. Tele si bezstarostně pochutnává na jetýlku, na šťovíku a pampeliškách. Vůdce stáda sklonil hlavu, utrl celý kapradinový trs, ale nesežral jej. S visícími kapradinami v hubě zvedl hlavu. Něco zvěřil.

Kopčem i Veverčák rozčilením tichounce kničí. Vidí, jak z ležení přibíhají lovci s oštěpy a sekýrami.

Tedy přece se v táboře dověděli o zubřím stádu! Ted' jen aby zubři neprchli za vodu!

Vůdčí býk se však stává nepokojným. Dá se asi v nejbližším okamžiku na další útěk.

Pozor! Zubři nesmějí k řece. Ale lovci jsou ještě dosti daleko. Kdo zastoupí stádu cestu?

Vůdčí býk zvěřil nebezpečí; rozběhl se a ostatní zubři za ním. A rovnou k Dyji.

Kopčem a Veverčák vyskočili a postavili se srdnatě stádu do cesty. Skáčou v trávě, mávají větvemi a křičí z plna hrdla.

Zubří býk však nedbá ničeho. Řítí se vpřed. Jen taktak že hoši, přemoženi strachem, uskočili do vrbových křovin.

Zavál vítr. Býk byl již jen několik skoků od hochů, ale ucítil jemný lidský pach, zafrkl, vyplivl chumáč kapradiny a změnil směr. Zahnul stranou od řeky. Krávy s teletem se rozběhly slepě za ním.

Hoši vyskočili z úkrytů a radostně se ušklebují. Zubři už zůstanou na tomto břehu Dyje! Oba mladí lovci poskakují bujně podle stáda, a dokonce se odvážíli odehnat tele od krávy. Kopčem se při tom neopatrně přiblížil k zubřici a ta se po něm hned rozehnala s hlavou u země, aby ho nabrala na rohy. Hoch sebou švihl na zem a vtiskl

se do měkké půdy tak rychle, že okamžitě zmizel hněvivému zra-ku mohutného zvířete. Zubřice přejela hubou hřbet svého telátka a odklusala s ním za býkem.

Pavlovské vrchy jsou strmé a nad ležením věstonické tlupy příkře vystupují, avšak zde u Dyje končí již jen mírnými, táhlými vlnami a rozlehlou nížinou. Z jednoho mělkého úžlabu se vyhrnulo proti zubrům několik lovců. Vůdčí býk se na okamžik zastavil, ale neměl chuť k zápasu, který by byl jistě strašný pro obě strany. Bez váhání skočil do vody, která se tu táhla z Dyje jako slepé rameno. Krávy prorazily olšovým mlázím a vrhly se za býkem. Zubří máma drcla hlavou unavené tele, a to hned šplouchalo v nehluboké tůni.

Zubří však nemohli plavat; bylo tu málo vody. Bořili se do bahna a postupovali namáhavě, vytažující ztěžka nohy svírané bezedným kalem.

Kopčem byl tak rozvášněný, že ani neuvážil nebezpečí zrádného bahníka. Hrnul se do vody za stádem. Marně na něj Veverčák křičel, aby se vrátil, Kopčem neslyšel. A i kdyby byl slyšel, v té chvíli by nebyl dbal žádných rad a výstrah.

Vody v tůni je z kraje sotva po kolena, ale bahno se mu pod nohama rozvírá a stahuje ho dolů, že je hned až po pás ve vodě. Jen s velkou námahou vytáhl nohy z lepivého bahna a dostal se poněkud schůdnějším místem až do samé blízkosti vůdčího býka. Popadl zmítajícího se obra a vší silou počal tahat zubra z bažiny.

Přibíhající lovci se bláhovému počínání hochy smáli, až se za břicho popadali.

Věru, zubří se nemohou dostat kupředu. Uvázli v bahnitě tůni, a čím více se hrabou ven, tím více zapadají. Někdy mohou postoupit o dva tři kroky, ale vzápětí se močál pod těžkým zvířetem otevře a zubr se znovu ocitá v bahně až po břicho.

Lovci za velikého křiku a hádek lámou větve stromů, rvou křoviny a házejí je na bažinu, aby lépe nesla. Těší se již na velkou kořist. Už se dostali k jedné krávě a bodají ji opálenými oštěpy.

Druhá kráva docela v bahně zmizela, třetí se dostala na hlubší vodu a funíc plave na druhý břeh.

Kopčem pořád jako bez rozumu drží zubra za ocas a klackem bije do hřbetu ohromného zvířete. Zubr sebou vztekle hází – běda hochovi, kdyby ho kopající zubr zasáhl nohou!

Veverčák, všecek rozpálený, pobízí z břehu voláním a posunky opozdilé lovce i několik žen ke spěchu. Je třeba všech rukou na pomoc. Jedné udýchané ženě ukazuje na bojujícího Kopčema. Je to její syn.

Žena úzkostlivě vykřikla a hned pronikavým hlasem volá hochu k sobě na břeh.

Kopčem se však jen ledabyle ohlédl a ani neodpověděl. Jak může teď někdo – i kdyby to byla matka – na něm žádat, aby upustil od skvělého zápasu před očima celé tlupy! Inu, žádná žena nerozumí lovecké vášni. Kopčem matčino volání schválně přeslechne; neučiní si přece hanbu, aby se vzdal boje, v kterém se může přede všemi vyznamenat.

Zubr už leží v bahně víc než napolo ponořen. Těžce oddychuje. Každým dechnutím vtáhne do sebe množství komárů, takže se v jejich mračnu objeví prázdné kolo. Hned je zas vykašlává, ale to jen zvyšuje jeho zuřivost. Vykuluje oči a bezmocně snáší chuchvalce komárů, které se mu kolem nich zavěsily.

Matka vidouc, že syn nedbá jejího varování, vskočila do bažiny a dostala se až k hochovi. Právě když se soplící zubr zvedl a obrátil huňatou hlavu na hochu, aby ho rohem odhodil, uchopila Kopčema za ruku a odtáhla ho. Sama se však přitom zabořila do řídkého bahna.

Vtom lovcí bodli zubra oštěpem a vzpínající se býk převalil se na nešťastnou Kopčemovu matku. Zamáčkli ji pod sebe do bahna.

Niana obětovala život za syna.

Divoce buší lovci kamennými sekýrami do velikého zvířete. Chtějí vytáhnout ubohou ženu, ale nemohou odvalit těžkého zubra, který sebou pořád ještě prudce zmítá a nebezpečně je ohrožuje. Krev

smíšená s blátem označuje četné hluboké rány na těle slábnoucího velikána.

Na břehu obstoupily ženy a děti zubří tele a škádlí je a trápí. Ani si nepovšimly, že ubohá Niana zmizela v bažině pod zubrem.

Jen dvě starší ženy, držící v rukou zásobní oštěpy pro lovce, stojí opodál a se smutným výrazem v obličeji tiše pohlízejí na zápas lovců s obrovským zubrem. Myslí na ubohou Nianu, která tak náhle skončila život. Nebědují – v boji se pro padlé nepláče.

Smrt Kopčemovy matky příliš na tlupu nezapůsobila. V loveckém životě jinak už není. Nikdo neví zrána, bude-li večer ještě živ. Ve stálém zápasu o potravu zvítězí někdy člověk, jindy zase zvíře – a tak tomu bylo a bude.

Ale Njan, muž a pán Niany, je přece jen zaražen a jeho pokňourávání nosem a silné mrkání očima svědčí, že je pohnut a rozrušen. Ztratil ženu, statnou a spolehlivou služebnici, kterou si kdysi vyměnil za překrásnou medvědí kožešinu. Těžko si teď opatří novou. Čekají ho zlé starosti. Kdo bude na loveckých cestách nosit jeho stan? Kdo bude žvýkat jeho kožešiny, aby změkly?

Lovci už táhnou zatím ubitou zubří krávu k břehu. Boří se hluboko a musejí se hodně namáhat, aby neuvázli v bahně.

Kopčema opustila lovecká vášeň. Nehybně zírá na leknínový květ, potřísněný krví. Čeká, že lovci odvalí zubra a že jeho matka zase vstane. Ale jeden lovec odstrčil Kopčema, aby nepřekážel.

Kopčem ještě chvíli stál ve vodě, maje palec levé ruky v ústech stisknutý zuby. Pak se sklopenýma očima odlezl na kraj bažiny a usedl k olšovému keři.

Vítězné pokřiky lovců ohlásily konec zápasu se zubřím býkem. Unavení lovci vylezli z bažiny a poručili ženám, aby oba zubry vytáhly. Sami si lehli do trávy. Teď teprve pronesli několik slov o nenadálém zahynutí Niany, dobré družky statečného lovce Njana.

Ženy ihned sestoupily do močálu. Skoro všechny jsou znatelně křivonohé od stálého sedění se zkříženýma nohama. Chopily

prvého zubra za nohy, za rohy, za hřívu i za ocas a s napětím všech sil táhnou jej vodou na břeh.

Je tolik křiku, rámusu, pobízení i upozorňování, že se to daleko rozléhá. Voda stříká, jak se ženy v bažině potácejí, a výkřiky žen, které nemohou vybřednout, přerušuje hlasitý smích mužů, rozveselených hojnou kořistí.

Blátem umazané ženy postrčily zabitého zubra na břeh, ale na svahu ho neudržely. Těžké tělo se svezlo nazpět do vody a ženy tlačící zdola mu sotva stačily uhnout. Voda vysoko vyšpláchla a muži se znovu rozesmáli. Viděli už, že to bez nich nepůjde. Byli tím polichoceni a pomalu vstali. S pohrdlivými úšklebky pohlédli na lopotící se ženy a chopili se zubra sami.

Nebylo snadné vyvalit ho na břeh. Napjaté svaly, vypoulené oči a zaťaté zuby mužů svědčily o veliké námaze. Mručivé skřeky jim unikaly z úst. Až konečně byl zubr přece nahoře. S uspokojením omakávali lovci velikého býka, ale neomeškávali se dlouho. Vrátili se do vody pro zubří krávu, ještě napolo v bažině ponořenou, a také tu dostali na sucho.

Pak zběžně prohledávali bahnisko, kde zahynula Niana. Bylo marné hledat její tělo. Už jí přece není pomoci. Věstonická tlupa ulovila zubry a zaplatila kořist životem Niany. Tím je to vyrovnáno a výsledek je pro tlupu uspokojivý.

Na břehu již začaly hody. Oba rozpáraní zubří dali veliké množství vnitřností, ještě teplých. Ačkoli hoši zatím již přinesli z ležení oheň a rozdělali jej zde, přece lovci nedočkavě trhají játra, žaludek i jiné vnitřnosti a jedí je syrové.

Děti a ženy čekají, až se mužové nasytí. Však se dnes budou mít všichni dobře! Najedí se, div jim břicha neprasknou.

Muži dali ženám staženou kůži a ty ji hned, rozprostřenou na trávníku, počaly oškrabovat ostrými kaménky, mlsajíce přitom oškrabky. Druhou kůži si vzaly na starost starší děti.

Za křovím zaskučely lišky, přivábené silným zápachem krve, masa a vnitřností. Veverčák po nich hodil kamenem, a když ještě neutekly, popadl klacek a honil je daleko, daleko... Lovci se mu smáli, jak drzé lišky na jedné straně odehnané, na druhé straně tím blíže přilézají a číhají, kde by popadly něco z tučné hostiny. Veverčák tedy nechal marné námahy a jen lišku kopl, když mu vlezla pod nohy.

Jedna liška rafla zkrvácený oštěp, který ležel stranou, a utíkala s ním. Dvě jiné hned běžely za ní a tahaly se s ní o oštěp jako o nějakou lahůdku.

Zakrátko se sběhlo tolik lišek, co jich jen v dírách Pavlovských kopců bylo.

Každý lovec drží v jedné ruce svůj kus masa, v druhé klacek na dotěrné lišky.

V ohništi se vrší již kupa žhavého popela a lovci mohou pohodlně opékat vyříznuté kusy masa, napíchané na prutech. Všichni mužové jsou hrozně pomazáni krví. Nemyli se. Vždyť se stejně nikdy nemyjí – naopak, zakládají si na své krvavosti a pyšní se jí. Mnohý si ještě schválně rozmazává krev po těle a má radost, když má celý obličej rudý. Šklebí se na sebe a cení zuby, že to vypadá až strašlivě. Jim se to však tuze líbí. Podle jejich mínění – čím víc kdo má na sobě krve, tím větším a statečnějším je lovcem.

Kopčem však ještě sedí pod keřem a dívá se na vodu jako bez ducha. Pochutnává si na opečeném zubřím ocasu; okousal jej a teď ho s hlasitým mlaskáním vysává. Rukou se pořád poškrabuje na lýtku, ale ani neví o tom, že ho štípou komáři. Něco zachrastilo – Kopčem zbystřil sluch. Na druhé straně keře se protáhl pod větvemi hladový vlk.

Kopčem sebou překvapením trhl a vlk se schoval. Hoch nekřičel o pomoc – není přece malé dítě! –, nýbrž zticha vstal a ohlížel se po nějaké zbrani. Opodál uviděl několik oštěpů, zapíchnutých do země. Vzal si jeden a chtěl se vrátit ke svému keři, aby pátral po vlku.

Huňáč, starý, ale doposud čilý lovec, hodil Kopčemovi pěknou neokousanou kost. Hoch ji obratně chytil levou rukou a šel za vlkem. Několikrát si ukousl napolo upečeného masa a s oštěpem v pravici prohlíží vysokou trávu za olšovým keřem. Vlka neviděl. Jde dále po břehu... Najednou šust a kmit...! Vlk se mihl v trávě a vytrhl Kopčemovi kost z ruky.

Nežli se hoch vzpamatoval, zmizel drzý vlk mezi křovinami. Kopčem za ním rozhořčeně hrozí oštěpem.

Ani teď se nesmí lovcům pochlubit, co mu vlk provedl. Smáli by se mu.

Ostatně – nevidáno o kost! Vždyť vlastně ani necítí hlad...

Myslí na matku. Zubři ji tlupě vzali. Život za život.

Kopčem usedá na skalisko vyčnívající ze země a hledí na nešťastnou tůň. Nešťastnou? Vždyť dala tlupě vítanou kořist...! Jeho matka však zahynula. Jak se o něho od malička starala! U ní vždycky našel útočiště...

„Mámo, mámo!“ kňučivě zaznívá z hochových úst. Kopčem se neutěšeně rozvzlykává. Hrubého, skoro necitelného hochu přemáhá láska k matce – první probuzený společenský cit pravěkého člověka.

V táboře lovecké tlupy

Dva dny hodovala tlupa na břehu Dyje. Potom se přestěhovala se zásobou masa a s kůžemi do svého ležení.

Telátko skončilo špatně. Chtěli si je přivést do tábora a nechat je na pozdější dny. Ale bylo špatně uvázáno a v noci je vlci splášili. Utrhlo se, zaběhlo daleko a vlci je roztrhali. Naštěstí měla tlupa nadbytek masa, proto se o ztrátě telátka ani mnoho nemluvilo. Jindy by hlídači byli citelně potrestáni, že nedbali své povinnosti a nedávali lépe pozor.

Kolem ohně jsou rozsazeny ženy a upravují maso, které ještě zbývá. Mnoho masa je rozvěšeno po zapíchaných větvích k usušení na slunci. To ženy vyňaly z kýt kosti a nařezaly do zásoby řízky. Jedlíci nemohou už ani žvýkat; bolí je čelisti. Jsou unaveni ustavičným jídlem a malátně se rozvalují na pažitě nad studánkou a mezi koženými stany.

Tuku je tolik, že je nemožné všechn sníst. Dnes si může každý člen tlupy natřít tělo silnou vrstvou tuku, a nikdo ho nepraští polínkem, že plýtvá. Je to nejlepší ochrana proti bodavým komárům a vydrží několik dní, nežli se setře. Však si dávají pozor, aby jim tuková vrstva na těle dlouho vydržela! Čím je starší a víc páchne, tím lépe komáry zahání.

Z ohně se valí čadivý dým a ženy v něm udí kousky masa, zavěšené na prutech. Dvě umazané dívky, Smolda a Paluša, přinesly opět náruče nalámaných větvíček a složily je k ohništi. Když jim Škuta podávala odřezek masa, obě jen pokrčily nosky, beze slova přeskočily stružku od studánky a za Huňáčovým stanem si trhaly šťovík. Zašly spolu až k řece na mladé pupeny orobince a jiných bahenních rostlin. Po chvíli za nimi přiběhly i ostatní dívky a také trhaly zeleninu pro vytrávení.

K ohništi přisedl rychlonohý Zajíc a položil vedle sebe dvě hole, pěkně rovné a čistě vyhlazené. Vzal jednu a opaloval její přihrocený konec ve žhavém popelu. Po chvilce přibrousil ještě doutnající špičku o balvan. Zajíc bude mít skvělé oštěpy!

Ani Zajíc nepřijal od Škuty opečené maso; jen se odvrátil. Ba, když šel okolo Hrtáň, největší jedlík, a s funěním si utíral pot z obličeje, odkopl ruku Škuty, když mu nabízela vonící pečínku.

Nikdo v tlupě již nestál o maso, všichni jsou plni a nejvýš tak ještě žvýkají šťovík nebo pelyněk. Až večer snad, jestliže vytráví, budou si lovci vytloukat morek ze zbylých kostí, srovnaných na hromádce. Morek vydloubaný z opálených kostí! Největší lahůdka na světě! Morek snad přece zachutná i přecpanému břichu.

Děti jsou čilejší než dospělí lovci. Chvilí klidně neposedí. Veverčák uplácá z kusu žluté hlíny figurku zebra. Zapíchal do hroudy čtyři proutky – to jsou nohy. A do hlavy zapíchl dvě větvičky – to jsou rohy.

Všem hochům se hliněný zubr velice líbil. Odnesli jej kousek za tábor a tam podnikli na zebra hon. Udělali si luky a šípy, a plížíce se k zubrovi, vystřelovali na něho šípy, na jejichž hroty přitmelili pryskyřici ostré úlomky kostí. Při hře věrně napodobovali všechny lovecké chytrosti. Zkoumali nasliněným prstem, z které strany vane vítr, dobře se ukrývali a tiše se plížili. Velký jásos zazněl, když se někomu povedlo zebra zasáhnout, takže šipka trčela v jeho těle jako důkaz střelcovy lovecké zdatnosti.

Žíznivý Mamutík, jeden z nejstatečnějších lovců v tlupě, šel zapít hojné jídlo ze studánky, kterou měli v táboře, ale když přišel na místo, začal zle hartusit. Kde býval čistý pramen, tam je teď rozšlapané bahnisko.

Ležící lovci měli z toho velikou zábavu, jak se žíznivý Mamutík zlobí, a ještě si ho dobírali.

„Mamutíku, chutná bahno?“ volal Kuní nožka, známý vtipálek.

„Ty, nevpít nám všecko!“ škodolibě napomínal Rváč.

Mamutík se po všech káravě podíval a mrzutě řekl:

„Všichni šlapali ve studánce. Teď nikdo nebude vodu pít, Houžňák nepít, Rváč nepít – nikdo! To je zlé, řeka daleko...“

Jeho slova účinkovala. Teprve teď si lovci uvědomili, co provedli. Všichni chodili zapíjet jídlo a přitom studánku rozšlapali. Nemyslili na budoucnost – jako obyčejně. Mamutík jim připomněl, že se lehkomyšlně připravili o pramen čisté vody v samém táboře. Mrzutě se ušklíbali. Brzo po sobě házeli kamínky, drny a vším, co jim přišlo do rukou, vyčítajíce si, kdože podupal studánku. Chovali se jako malé děti.

Mamutík nechal své druhy, aby se svářili, našel si velkou lopatkovou kost a jal se vyklízet bláto ze studánky. Vlčí dráp a Ukmas mu přišli pomáhat. Čilá Žabka a černá Paluša vybíraly rukama žlábek, aby kalná voda mohla odtékat. To se zalíbilo i jiným dětem a brzy se kolem studánky pracovníků jen hemžilo.

Mamutík přivalil velký kámen a zapustil jej na okraj vybrané studánky. Ještě několika kameny ji opevnil, aby se nebořila, když si k ní někdo klekne.¹ Zase bude čistá voda ve studánce!

Vybrané bláto se ovšem dětem hned hodilo, aby se jím pomazaly. Alespoň je nebudou štípat komáři. Zejména hoši se rádi takto pomalovávali – vždyť pak vypadají jako velcí lovci po hojném lovu. Děvčata si natřela jen tváře a po těle si namalovala několik čar – to stačí pro parádu.

Tuhé kousky žluté hlíny se dětem zase hodily na všelijaké umělecké výtvary. Nadělaly zvířátek, že jich bylo za chvíli na vedlejším skalisku plno.² Žabka nejraději plácala medvědy. Jeden stál na zadních nohách, druhý lezl po skále, jiný se drbal nohou v týle. Krušanka vytvořila roztomilé lišky s ohromnými ohony.

1 Kameny obložená studánka byla objevena v táboře věstonické tlupy roku 1937 v hloubce pěti metrů pod nynějším povrchem.

2 Zvířecí figurky z pálené hlíny byly nalezeny při výkopech roku 1924–1925 a roku 1934–1935.

Přiběhl i Veverčák, jemuž kluci už úplně zubra rozbili, a hned se dal do práce. Uhnětl velikého mamuta. Kly se mu však nedařily. Uválel je sice dobře na stehně, ale když je mamutovi zasadil, ohýbaly se a padaly k zemi. Po několika marných pokusech odhodil Veverčák měkké kly a mamut byl bez nich. I tak byl hezký – jak říkala všechna děvčata.

Pak se dal ještě do zubra. Neměl zrovna moc hlíny po ruce, proto udělal jen hlavu. Ale ta byla! I velcí lovci se přišli podívat na Veverčákovo dílo. Mamutík řekl, že by bylo škoda zahodit tak pěknou zubří hlavu, a dal ji do žhavého popela v ohništi vypálit. Zůstane zachována a pomůže přičarovat tlupě zubry, až zase někdy budou mít v táboře hlad.

U svého koženého stanu, odloučen od všech ostatních lovců, seděl zamlklý Njan. Ostrým pazourkem vyřezával z úlomků mamutího klu. Začíná se mu stýskat. Niana mu všude schází. Chce ji zavolat a vzpomene si, že tu už není. Když zahynula, přijal neštěstí s klidem jako vlk, jemuž družka padne v boji. Ale teď se ho víc a více zmocňoval lidský cit – potřeba družné bytosti, kterou nelze ničím nahradit. Niana byla sice jen jeho pomocnicí a nebyla mu rovna, ale Njan si uvědomoval, že byla přece jen něčím víc nežli otrokyní. Nedovedl to chápat ani vyjádřit, jen cítil tíživou tesknotu, jež naplňovala jeho nitro.

Neřekl ani slovo, zvedl se a volným krokem odešel z ležení. Lovci ležící v trávě si povšimli, že Njan odchází, nemaje v ruce sekyru ani oštěp. To bylo něco neobyčejného. Žádný muž nevyjde z tábora beze zbraně, ani kdyby to bylo jen na malou chvíli. Lovci pohlédli za odcházejícím Njanem, pak pohlédli na sebe a mlčeli. Někteří kousali stébla trávy.

Njan bloudil kolem tábora a bezděky sešel až k slepému rameni Dyje. Hle, tu pod olšovým keřem někdo sedí! Asi číhá na ryby.

Njan šel nevšímavě mimo. Však přece pohlédl pod keř... a hle! Toť Kopčem, jeden z jeho synů v tlupě.

Zakňučel nosem.

Zamyšlený hoch překvapen vyskočil, a poznáv otce, usmál se. Njan se zastavil.

Otec i syn pohlíželi na lesklou vodní hladinu.

Kopčem vzhlédl vlhkýma očima k lovcí, který byl dlouho druhem jeho matky a také prý jeho otcem.

Njan neměl náladu, aby se bavil se synkem, a chystal se odejít. Kopčem vykročil na okraj břehu a zakňoural. Ukazoval rukou na vodu.

Njan si teprve teď uvědomil, že stojí nad bažinatou zátokou, kde ztratil svou družku. Ano, zde to bylo...

Kopčem pořád ukazoval vztaženou rukou. Co tam je?

Njan upřel zrak na vodu – zdálo se mu, že z hladiny vyčnívá kus větve. Nebo by to snad –

Vkročil do vody.

Bořil se do bahna a cítil, jak ho drobounké bublinky lechtají po nohou. Zapomněl na nebezpečí a učinil několik kroků vpřed. Nahmátl ve vodě nějaké větve. Zůstaly tu od zubřího lovu. Složil je k sobě a použil jich jako opory k několika dalším krokům. Pak se už bořil víc a postupoval jen s námahou.

Kopčem viděl, jak Njan zapadá do zrádné bažiny, a vběhl za ním do vody. Podal otcí dlouhou větev, aby se přidržel. Nečinil to proto, že by k Njanovi cítil synovskou lásku; stejně by pomáhal kterémukoli členu tlupy. Kopčem se cítil poután jen k matce, jež ho odmalička opatrovala. Otcem a ochráncem mu byla vlastně celá tlupa. Kopčem je synek tlupy jako Veverčák, Brouček, Piplák, Cebík, Šklíba a ostatní kluci a dívky, kteří všichni mají jen své matky a ne dbají o jejich druhy. Každé děcko je v ochraně celé tlupy a to platí víc, nežli kdyby patřilo jedinému muži.

Jestliže Njan říkával Kopčemovi „synku“, přijímal Kopčem to označení stejně lhostejně, jako kdyby na něj křikl „kluku ušmudlaná“. Nicméně vážil si Njana jako dobrého lovce, který je v tlupě mezi nej přednějšími. A je-li Njan jeho otcem – nu, tím lépe.

Ze zamyšlení vytrhl Kopčema výkřik: „Niana...!“

Njan uchopil tělo utonulé ženy za vlasy a přitahoval je k sobě. Jakmile se opřel, zajely mu nohy hluboko do bahna a Njan se ocitl až po krk v kalné vodě.

Kopčem se rychle brodil k otci a házel mu záchranné větve. Njanovi se skutečně podařilo zachytit dlouhou větev. Pak táhl chlapec otce vši silou, a poněvadž náhodou stál dosti pevně na otýpce větví, pomohl mu z nebezpečné hlubiny. Potom se už společně brodili ven z vody a položili mrtvou Nianu na kvetoucí pažit.

Njan si několikrát oddychl a naložil si nebohou ženu na záda.

Mamutík hrdě pohlíží na své stavební dílo. Ve studánce je zase čistá voda. Lovci jeden po druhém přiklekávají a schýlení lokají z osvěžujícího pramene. Všichni teď Mamutíka pochvalují za dobrý nápad.

Trochu jim vytrávil. Přisedají kolem ohniště a rozpalují v něm okousané kosti. Horké kosti pak rozbíjejí a s velikou rozkoší z nich sají teplý morek. Olizují se po lahůdce a kosti pak ještě dávají ženám a dětem, aby si vyškrábaly zbytky.

„Hej-uá-ó!“

Výkřiky překvapení zazněly ležením. Znenadání se objevil uprostřed tábora Kopčem a několik kroků za ním pomalu přichází schýlený otec – s utonulou Nianou na zádech.

Njan složil tělo a rozhlížel se po tlupě. A tlupa polohlasným zamručením bere na vědomí, že Njan přichází pohřbít svou ženu, jak se na silnou a slavnou tlupu sluší. Ani se nevyptávali, jak ji v bažině našel.

Niana byla jistě dobrou členkou tlupy a její muž je lovec na slovo vzatý. Niana zůstane i nadále v tlupě a bude i po smrti účastna všeho jejího života. Bude pohřbena v táborovém ohništi – tak nejlépe a trvale splyne s tlupou.

Beze všeho domlouvání vzali Njan, Vlčí dráp a Mamutík tělo ženy a položili je na ohniště. Njan sňal ze svého krku skvostný náhrdelník

a položil je vedle mrtvoly. Je to množství provrtných zubů liščích a vlčích, navlečených na tenkém řemínku. Njan míval tyto lovecké trofeje dvakrát otočeny kolem hrdla a vždy se honosíval jejich nevidaným množstvím.

Každý člen tlupy si zajišťoval přízeň mrtvé do budoucna a další dobrý styk s ní nějakým dárkem. Házeli do ohniště pazourkové nástroje nebo obětovali své drobné ozdůbky z mušliček, kostiček a zubů. Někteří přinesli ze stanů své oblíbené hračky – pěkně barevné kamínky, které při loveckém putování světem někde vzbudily jejich pozornost a zvědavost. To vše měla Niana nyní na sobě.

Njan přivlekl ještě velikou mamutí lopatku a tou tělo přikryl. Hned potom všichni přítomní pohazovali hrob hlínou.³ Zbylo jí tu ještě dost po vyčištění studánky. I celé drny přinášeli – a za chvíli už není Nianu vidět pod příkrovem hlíny.

Bílý dým stoupá sloupem k obloze...

Kopčem náhle zakničel a vytáhl z hrobu silnou ohořelou větev. Poodešel s ní stranou, položil ji na zem a foukal do ní. Teď teprve všecka tlupa zamručela Kopčemovi pochvalu. Vždyť by byli málem zapomněli zabezpečit si nový oheň! Kopčem jim ho ještě včas zachránil – chytrý hoch!

Honem přiskočili k chlapci a přiložili hrstku suché trávy. Hned se rozhořela. Pak už mohli klidně přidávat dříví. Oheň už neuhasne.

Rov nad starým ohništěm vzrůstal... Hlíny přibývalo a hrob se zvyšoval. Lovci narýpali žlutku sobími parohy a širokými lopatkovými kostmi a přinášejí ji v kožených vacích. I děti pomáhaly. Dým stoupající z hrobu slábl, nicméně nepřestával...

Slunce zapadá.

Njan pokynul, že je rov už dost veliký. Všichni se kolem hrobu sesedli a začali zpívat. Byl to sice jen hrubý křik několika tahavých tónů, ale omamoval přítomné vyjádřením citového zanícení. Brzy

3 Tento památný hrob byl objeven 4. listopadu roku 1927.

bylo ve zpěvu znát jakýsi neurčitý rytmus a v jeho taktu pokyvovali sedící lovci hořejší půlkou těla sem a tam.

Zdáli zaznívá vytí vlků a hyen. Za Pavlovskými vrchy vystupuje černý mrak a od řeky profukuje chladný větřík.

Věstonická venuše

Kopčem už zůstal u nového ohniště. Seděl na kameni, přikládal rozlámané větve i nepotřebné rozbité kosti a díval se na sivý dým. Krouživé obláčky proudily vzhůru a mizely ve výši.

Vydržel tak u ohně celý den a všichni v tlupě vědí, že Kopčem je teď strážcem ohně, třeba o tom nebylo v poradě jednáno. Pomáhá mu Ognoš, chlapec asi o rok mladší. Ženy nosily zásobu nového dříví a Kopčem se může klidně dívat do ohně, zahloubán v myšlenky.

Oheň je ohromná moc. Přemůže vše. Zahání zvěř. Hřeje. Opéká maso. Bez ohně nelze přežít zimu... Však jen málo scházelo – a tlupa by byla bývala bez ohně! Hlína oheň udusí. Také déšť zalije ohniště neopatrné tlupě. Oheň třeba bedlivě stříci. Uhaslý oheň už neoživne.

Nyní jej bude Kopčem dobře hlídat. Jeho oheň nikdy neuhasne. Je to oheň jeho matky Niany. Ta také nikdy nezanikne. Je přítomna v jeho ohni. Dokud jeho oheň plápolá a bílý kouř vystupuje, dotud se Niana vznáší nad ohništěm, vzatým z jejího hrobu.

Kopčem naložil na oheň novou otýpku chrastí a se zálibou pozoroval valící se kotouče dýmu.

Vložil do ohně dříví – a hle, za chvíli už tam není dříví, nýbrž popel v ohništi a ve výši dým. Jak podivná to proměna! Nikdo to nepochopí. Právě jako u člověka: tělo leží nehybně a dech stoupá do výše, až se rozplyne. Řekne se: „Umřel!“ Dech se rozloučí s tělem jako dým s dřevem a už se nevrátí. Kdo umřel, ten nedýchá.

Dobře je tlupě, dokud má oheň. Dospělí lovci někdy vzpomínají, že kdysi za svízelného putování tlupa ztratila oheň v jakési řece, přes kterou přecházela. Lovec, jenž nesl uvnitř doutnající pařez, upadl v proudu a oheň utonul. Bylo to tehdy veliké neštěstí pro tlupu. Dlouho trvalo, než získali nový oheň od jiné tlupy za množství

kožešin. Zatím prý v dlouhé zimě mnoho členů tlupy pohynulo zimou, dravou zvěří i nemocemi ze syrového masa. Byla to bída bez ohně.

A což kdyby byl býval oné cizí tlupě také oheň zhasl? Kdyby byla naše tlupa nepotkala žádnou tlupu mající oheň nebo byla potkala tlupu nepřátelskou? Byli by zůstali bez ohně v hrozných bédách a strastech...

Ke klidně plápolajícímu ohni přistoupil Ukmas s kouskem masa. Naklepal je trochu zubří kostí a pak vyhrábl z ohniště žhavý kámen a položil na něj řízek masa. Sedl si k této své kuchyni a čeká, až se mu řízek opeče. Skrčil nohy se zvednutými koleny, objal je rukama a přiložil hlavu na kolena. Jeho kštice, svázaná řemínkem, ční mu na hlavě do výše.

Lovec ukázal rukou na nepořádek u ohně. Ožnoš hned vzal trochu chvojí a smetal oharky roztroušené u ohniště. Kopčem také odhazoval holí některé větší oharky a zlomky větviček zpět na ohniště. Byl rád, že Ukmas zachoval klid a že nepohlavkoval hned jako jiní hněviví lovci, když šlápnou nebo si sednou na žhavý oharek. Pravda, kolem ohniště má být čisto, oharky nesmějí být rozházené.

Ukmas si hochů už ani nevšímá.

Kopčem chrchlavě zakašlal a odplivl daleko, jak vídal u velkých lovců. Pak se obrátil k Ukmasovi:

„Bez ohně nelze žít. Oheň se rodí vždy z jiného ohně.“

Ukmas mlčí a pozoruje svůj řízek, jenž počíná červenat.

Kopčem ukázal na svůj pěkný oheň:

„Děšť na oheň – oheň pryč. Nikde oheň – co dělat?“

Lovec jako by neposlouchal, co hoch povídá, jen občas po něm zašilhal. Třeba uvážit, zda si nezadá, dá-li se do vážné rozprávky s nedospělým chlapcem. Dost velká smělost od hochy, že si troufá oslovit velkého lovce!

Po chvíli uvažování Ukmas přece promluvil. Snad se mu zalíbila hochova zvědavost.

„Oheň – veliké kouzlo. Kopčem mladý chlapec, ale ví, že z pazourku odletují jiskřičky. Pazourek a kámen – křesy křes! – a jiskry ohně létají. V pazourku oheň – ale těžko jiskrou zapálit. To nedokáže nikdo – jen veliký náčelník Šedý vlk. Ale Šedý vlk už nevodí svou tlupu. Šedý vlk už nekřesá oheň. Šedý vlk opustil svou tlupu. Mnoho zim tomu...“

Lovec těžce hovořil. Dlouho hledal slova, jimiž by vyjádřil své myšlenky. Někdy ani nedovedl povědět, co by chtěl, a pomáhal si názorným posunkem. Dávno nepronesl tak dlouhou řeč jako teď. Unavil se tím. Obrátil řízek na kameni a zase opřel hlavu o kolena.

Kopčem měl o čem přemýšlet. Že z pazourku létají jiskry, ví každé malé dítě, i Kopčem to viděl tisíckrát, když si lovci hotovili své ostré nože, hroty a škrábadla. On sám už mnohokrát okřesával pazourkový kámen, když si chtěl udělat nožík na maso nebo škrabku na kůži. Jisker bývalo dost, ale nikdy neviděl, že by byly zapálily. Je pravda, že je v pazourku skryt oheň, ale jen Šedý vlk znal kouzlo, kterým se stával z jisker oheň. A Šedý vlk už dávno nežije – Kopčem ho ani nepamatuje...

Ukmas si napíchl řízek úlomkem kosti a odešel.

Kopčem hodil kámen zase do ohně a znova přiložil.

Veverčák naň z dálky zahvízdal. Přivolával ho ke hře. Kopčem dal vztaženou paží hochům znamení, že si nepůjde hrát. Bude plnit svou povinnost.

„Ognoši, přines mi nějaké odštěpky!“

Hoch odběhl ke skalce, kde lovci obvykle otloukávali své kamenné zbraně a nástroje, a sesbíral několik pazourkových odpadků.

Kopčem je přijal a vybral si větší kousky. Křesal jimi o sebe. Pozoroval jiskérky a chytal je do suchého mechu. Oheň se neukázal. Kopčem nezná kouzlo...

Ženy přinesly zase novou zásobu dříví. Poslaly Kopčema i Ognoše pryč. Budou teď samy u ohně. Třeba dosušit a doudit zásoby zubřího masa a také připravit mužům jídlo.

Skřehule a Krušanka šly do sklípku pro uložené maso. Zásobárna byla blízko, jen několik kroků za starým ohništěm – nyní hrobem Nianiným.

„Copak to?“ podivila se Krušanka vidouc, že chvojí na sklípku je v nepořádku. Odhrnula větévky – a spráskla ruce.

I vřeštivá Skřehule naříkavě zaječela a plácala se do stehen.

Ženy od ohniště přiběhly a dívaly se – do prázdného sklípku. Byl jako vymeten. Jen několik drobečků masa zůstalo na dně jámy.

„Všechno maso pryč! Och, och, au!“

Bědování žen zaslechli lovci a sbíhali se k zásobárně. Uviděli stejně jako ženy – prázdný sklípek.

Lovci zrudli, hněvem se šklebili, zuby zatínali, vykřikovali a rozčileně poskakovali.

Mamutík pozorně prohlížel půdu, nežli ji lovci udupají, a našel otisky široké tlapy, podobné medvědí, jenže o něco menší.

„Inu, rosomák!“ zvolal zkušený Mamutík.

„Rosomák, rosomák!“ křičeli lovci i ženy a proklínali sborem nočního lupiče.

Všichni znali drzou šelmu, která bez bázně vnikne všude, i do prostřed tábora – někdy i do stanu k spícím lidem – a sežere všecko až k prasknutí.

Tlupa je najednou bez oběda.

Kdo hlídal tu noc? Špatní strážcové! Nic nevědí, že lupič vnikl do tábora! Okamžitě musí na lov a běda jim, vrátí-li se bez kořisti.

Rozčilený křik rozzlobených mužů naplnil tábor věstonických lovců. Dva provinilí hlídači odcházeli z ležení. Lovci za nimi rozhořčeně volají své posměšky.

Po chvíli se Mamutík, Vlčí dráp, Ukmas a ještě několik dobrých lovců ozbrojilo dubovými a jasanovými oštěpy, hladce přiostrěnými, a pádnými sekyrami. Vydali se na lov. Nespoléhají se na nešťastné hlídače.

Tlupa potřebuje nové zásoby. Hrozí hlad.

Njan sedí od rána před svým stanem a nestará se o nic, co se kolem děje. Snad ještě ani neví, co vyvedl rosomák.

Njan má před sebou na plochem kameni hrudku jílu a modeluje nějakou figurku. Už dvakrát jí uhodil o zem, když se mu nepovedla, jak chtěl, a začal potřetí znovu. Tentokrát přimíchal do hlíny hodně moučky z rozdrčených mamutích kostí. Válí se jich množství kolem všech stanů a Njan si z nich nadrobil na zajecí kůži hromádku prášku. Spálené kosti se snadno drtily; Njan do nich nemusil ani mnoho bušit kamenem. Zubří roh plný vody má zapíchnutý vedle sebe v zemi.

Figurka na píd' vysoká má lidskou podobu: hlavu, tlusté tělo a dvě nohy po kolena. Paže jsou hrubě naznačeny, zato s trupem si dává Njan hodně práce. Pracuje tenkou kostí a pečlivě vyhlazuje povrch figurky; někdy jej trochu ovlažuje vodou. Silně vyznačuje veliká prsa. Ještě tuhle malým dolíčkem naznačí pupek a na hlavě šikmé rýhy znázorní oči – a dílo je hotovo.

Právě přišel Kopčem a se zájmem se díval na otcovu práci. Njan uchopil figurku do ruky, natáhl paži a spokojeně prohlížel své dílo.

„Máma!“ zvolal Kopčem.

Poznal Nianu.

Otec přikývl a odnesl sošku vypálit do ohniště. Pod několika hořícími klacky vyhrabal dutinu, vymetl ji trochu holí, aby se do měkké sošky nenapíchnaly kousky uhlíků, a na čisté místo vložil svou figurku. Vlhká hmota rychle osychala, až se z ní kouřila bílá pára. Ohněm figurka tvrdla a vypalovala se.

Za chvíli bude hotova.

Kopčem se otci nabídl, že ji bude zatím hlídat, aby ji někdo neopatrným příkládáním nepoškodil. Ujal se opět své povinnosti strážce ohně. I Ognoš zase přiběhl, neboť ženy už dávno od ohniště odešly, nemajíce co opékat, a tak vlastně nikdo oheň nehlídal.

Njan si toho sám povšiml a huboval na špatný pořádek. Oheň zanechán bez dozoru!

Tak je to, když si v tlupě každý dělá, co chce. Njan už huboval hodně nahlas, aby to všichni slyšeli. Není pořádek! Stráže nedbalé, tlupa najednou bez masa, na lov si jde kdo chce kam chce, na ryby nejde nikdo, zásoba kožešin plesnivá a neupravená, košíky na lesní plody pro zimu jsou prázdné.

Někteří lovci si povšimli Njanových žalob a přidávali se k němu. Dobře věděli, že tlupě nelze být bez silného náčelníka, který by byl tak silný a rázný, aby si vynutil poslušnost i hrubým násilím. Není tu nikdo, kdo by byl tak bojovný, aby svou sílu chtěl měřit s ostatními.

Starý náčelník se zmocnil vlády v tlupě tak, že postupně povalil na zem všechny muže v tlupě. Když pak byl jednou rozšlapán poraněným mamutem, nebylo již takového siláka v tlupě. Každý pokus o uchvácení náčelnické moci selhal. Nespoutaní lovci nechtěli připustit, aby jim někdo z nich poroučel. Skláněli se jen před velikou osobní silou a statečností; rozumovou převahu neuznávali.

Zle bude s tlupou, propuknou-li sváry a rozbroje!

Ženy nesměly do rokování zasahovat, ale přece aspoň křikem podporovaly přednášené žaloby a stesky. Cítily, že hospodářství tlupy je vydáno náhodě a že přijdou doby zlé, doby bídy a hladu.

„Bud' Njan náčelníkem!“ volalo několik lovců a posunky se povzbuzovali k společnému souhlasu.

Njan se ušklíbl. Odpověděl odmítavě:

„Njan ne náčelníkem, Njan nemá ženu! Njan mít ženu – Njan náčelníkem!“

Porozuměli, že by Njan v této době volbu nepřijal. Njan ještě podotkl, že stejně nejsou v ležení všichni přítomni. Ostatní lovci by byli právem dotčeni, že se tak důležitá věc odbyla bez nich. Jistě by reptali a v tom by byl zase zárodek nového odboje v tlupě.

Shodli se tedy, že si o tom pohovoří u večerního ohně. Teď se rozešli. Některí si opravovali pazourkové zbraně. Jiní si opalovali oštěpy a ohlazovali jejich hroty, aby mohli zítra na lov.

Njan odešel do svého stanu a dělal si nový pořádek. Uklízel. Vyházel ze stanu všechny kožešiny a větral je; některé byly plesnivé. Našel mezi nimi kus mamutího žebra, upravený na pěkný široký nůž. Njan vzal veliký nůž za rukojeť a mávl jím kolem hlavy, až to zafičelo. Pak se naň zadíval a viděl, že potřebuje trochu přibrousit na kameni.

Učinil tak hned a pak si sedl za stanem na drn a jal se ostrým pazourkem vyrývat do vyhlazené plochy nože čáry, v nichž bylo možno za chvilku poznat pasoucího se zubra. Njan nůž obrátil, na druhé straně obtáhl celou plochu čepele dlouhou čarou a uvnitř pak vyryl dvě koňské hlavy. Při práci si bručivě zpíval. Vše se mu dařilo. Ženy za příkladem Njanovým také vynesly kožešiny ze stanů, a vyhrávající se na sluníčku, vystrojovaly si oděv parádou. Přišívaly si na kožené zástěrky mušličky a ozdobné šňůrky. Šily hrubou nití ze sobí šlachy. Ostrým pazourkovým šídlem propichovaly kůži a provlékaly pak hladkou kostěnou jehlu. Kde bylo potřebí, měřily prstem nebo pídí.

Kde pracují ženy, tam je vždycky zpěv. I teď si ženy zpívají:

„Hanga – a – há –
ja – ha – á!“

Na tuto píseň žen odpovídají pomáhající jim dívky stejně jednotvárně vyšším hlasem:

„Aiaa – aiaa,
oiaa – oiaa!“

Vydržely tak zpívat po celou dobu své práce, při níž stále seděly na zkřížených nohou.

Kopčem přinesl otci vypálenou a již vychladlou sošku. Povedla se, nebyla popraskaná.

Njan ještě přetřel figurku lojem a troškou jemného popela a zavěsil ji do stanu.⁴ Bude mít nyní ženu stále doma, nikdy nebude sám.

Kvečeru se lovci vrátili. Kořist byla hubená: dvě lišky, které nikdo nechce jíst, a jelení koloušek.

Mamutíkova družina přinesla dva sviště z hřebene Pavlovských vrchů, dva neveliké zajíce a dva páry koroptví.

U večerního ohně byla pak rozprava o novém náčelníkovi. Byla velmi bouřlivá. Všichni muži se shodovali v žalobách na nepořádek v tlupě, ale hned se rozrůznili, když uvažovali, jak žádoucí pořádek zavést. Dávali za pravdu lovcí, který mluvil o potřebě bdělého vůdce tlupy, ale okamžitě ho překřičeli, sotvaže počal o někom hovořit. Na každém našli chyby.

„Toho nechceme!“ ozývalo se pokaždé.

Nedovedli své osobní mínění podříditi úsudku ostatních členů. Každý hájil to, co si vzal do hlavy. V rozčilení neuměli souvisle mluvit a porada tlupy vypadala brzo jako sbor na sebe štěkajících psů. Nakonec se rozešli bez výsledku. Z některých stanů bylo pak ještě dlouho slyšet hlasité brumlání nespokojených lovců, že se nestalo po jejich.

„Já v noci hlídat!“ prohlásil Mamutík u ohniště ke zbývajícím lovcům. Byl zle rozhněván na rosomáka a chtěl si na něho dnes v noci počíhat.

„Kdo se mnou?“ dodal ještě.

Starý Huňáč vstal a přidal se k Mamutíkovi.

Potouchlý Rváč vykřikl od svého stanu: „Huňáč hlídá? Rosomák hody!“

Nikdo si nevšiml pichlavé poznámky. Všichni už znali Rváče, jak špičatý má jazyk a že je nejlíp nechat ho, rejpa.

⁴ Tato vzácná figurka byla nalezena roku 1925 a je známa ve světě jako Věstonická venuše.

Kopčem s nerozlučným Veverčákem si přitáhli kožešiny a strojili si lůžko venku před Njanovým stanem. Umlouvali se potichu, jak budou v noci také číhat na rosomáka. Připravili si nové oštěpy s ostrými kostmi na hrotech.

Tábor usíná.

Mamuti

Do rána se neztratilo v táboře nic. Hlídači byli ostražití.

Nicméně škodolibý Nohahnát přece na něco přišel. Prosmejčil celé ležení a pak u ohniště vykřikoval:

„Rosomák odnesl Njana! Rosomák odnesl Njana...!“

Skutečně – Njan zmizel, třebaže ho rosomák nevzal. A Njan se nevrátil ani do večera, ba ani druhého, ani třetího dne.

Jinak nebylo v tlupě nic nového. Starý nepořádek trval dále a starší lovci marně usilovali o sjednocení.

Nedaleko tábora přeběhlo stádo koní a lovci se vzbopili k lovu pozdě, takže nic neukořistili. Vyčítali si pak, že nebyly rozestaveny na kopcích hlídky, které by včas oznamovaly objevení stád.

Podruhé huňatý nosorožec přebrodil Dyji, a když zvětřil ležení, utekl dříve, nežli se lovci sběhli.

Muži se pohádali; svalovali vinu jeden na druhého. Vlčí dráp to už nechtěl poslouchat a řekl, že bude se Zajícem hlídat na kopci. Huňáč s Ukmasem se nabídl, že půjdou hlídat k řece. Ostatní muži se přeli dále o to, kam by se mělo jít na lov, kdo půjde a kdo povede. Každý měl moc rozumu a neuznával jiné mínění. Jako obyčejně se Rváč a Kuní nožka všemu jen vysmívali a nikdo je nezkrotil – nedali se. Všichni byli nespokojeni a mrzuti, avšak nikdo neměl v tlupě tolik váhy, aby se jeho hlasu dbalo.

Pořádek v tlupě by chtěli mít, ale nikdo at' na nich nechce, aby někoho poslouchali; to je jim příliš proti srsti.

Zdá se, že rozvrat v tlupě nepovede k dobrému.

Tlupa měla nyní hladové dny. Ještě že se na zubrech dost vykrmili, jinak by už byli hynuli hladem.

Njan byl asi týden pryč a nikdo o něm nevěděl. Potkalo ho nějaké neštěstí? Ohryzují již někde vlci jeho kosti?

Až najednou se Njan objevil zase v ležení. Znavený, zkrvácený, sotva se držel na nohou. Za řemen táhl mladou ženu se svázanýma rukama.

Všecka tlupa se sběhla. „Njan má ženu, Njan má ženu!“ rozléhalo se tábořem. Takového překvapení tu dávno nebylo.

Njan přiklekl k prameni a dlouho pil. Pak vstal, ani neutřel vodu kapající mu z vousů, rozvázal ženě ruce a řekl jedině, těžko vyslovitelné slovo:

„Ščekta!“

To bylo jméno Njanovy ženy.

Lovci čekali, že Njan bude vyprávět, jak se měl na dobrodružné výpravě a jak se zmocnil ženy, ale Njan těžce usedl na balvan a nepromluvil. Že mnoho zkusil, bylo na něm vidět, to nemusil ani povídat, ale o cizí ženě a její tlupě by měl Njan přece podat zprávy. Vždyť je možné, že Njan uloupil tuto ženu nějaké silné tlupě a ta si to třeba nedá líbit a bude žádat velikou náhradu.

Lovci poposedali na trávníku a bylo vidět, jak jsou zvědaví na Njanovo objasnění. Uloupená žena Ščekta, také velmi unavená, usedla vedle balvanu. Dívala se klidně z lovce na lovce a nejspíš se již se svým osudem smířila. Měla jen kožešinový pás kolem boků jako krátkou sukničku a na hrdle šňůrku s několika kostěnými kolečky – jinak nic na sobě. Avšak přece ještě něco: na bradě měla vypícháno několik čárek. Všichni si toho všimli a rozuměli, že je to znamení tlupy, z které Ščekta pochází. Které tlupy, o tom nic nevěděli, nikdy se ještě nesetkali s tlupou mající takové znamení.

Ženy se obdivovaly Ščektinu účesu. Však to bylo něco nevídaného. Ve zdejší tlupě si ženy nechávaly vlasy volně splývat na ramena a na záda, nejvýš si je zadržly řemínkem. Tato cizí žena však měla vlasy upraveny tak uměle, že si to ženy musily prohlédnout zblízka. Přistoupily k ní, dotýkaly se její hlavy, obracely ji ze strany na stranu a hlasitými výkřiky projevovaly své překvapení. Objevily, že Ščekta

má vlasy spleteny do mnoha malých cůpků a tyto cůpky jsou mezi sebou svázány příčnými pásky.

„Jejeje!“ volaly s obdivem.

„Ten účes ne dobrý!“ poznamenala líná Šišma. „Nemůže si ani pořádně vši z hlavy vybírat!“

„Pravda!“ přizvukovaly i ostatní ženy po chvílce rozmýšlení.

A už se jim honosný účes mladé cizinky nelíbil.

Njan si konečně oddychl. Vstal a řekl hlasitě:

„Mamuti, mamuti, mamuti!“

Do tlupy vjel náhle život. Nastal čilý ruch. Jakže? Njan ohlašuje mamuty? A dokonce mnoho mamutů! Oj, to by byla ohromná kořist! A jak vítaná!

„Njane, kdes je viděl?“

„Jdou sem?“

Výkřiky se na Njana jen hrnuly.

Njan začal vykládat. Okamžitě bylo ticho.

„Mamuti táhnou – mnoho mamutů – táhnou sem!“

Velký jásot uvítal tak šťastnou zprávu. Lovci vyskakovali, váleli se, metali kozelce, tleskali a smáli se radostí. Zas bude blahobyť a hojnost masa!

Zkušení lovci, Huňáč, Ukmas, Vlčí dráp, Mamutík a jiní se s ostatními příliš neveselili. Věděli, že pouhá zpráva o blížících se mamutech ještě neznamená jistou kořist. Mamuti mohou překročit Dyji někde jinde než právě zde... A konečně – mamuti nejsou zajíci ani sobi, ulovení mamutů je podnik veliký a obtížný, který nutno bedlivě připravit a obezřetně provést.

Avšak většina tlupy nebyla přístupna rozvaze a chovala se tak, jako by mamuti byli již lapeni. Po dlouhém a hlučném rokování bylo konečně sjednáno, že několik lovců ihned vyrazí na zvědy, několik půjde na kopec obzírat krajinu a ostatní se budou v táboře připravovat na velký lov.

Usnesení hned vykonáno.

Vyzvědače vedl stopař Huňáč. Njan mu řekl, kterým směrem mamuti táhnou; nezdrží-li se cestou, mohou zde být ještě dnes.

Vlčí dráp vedl hlídku na kopec.

Zbylí lovci v ležení se radili, jak uspořádat lov. Na kopání lapacích jam není již čas. Nezbyvá, než aby se tlupa směle vrhla na některého osamocené mamuta a způsobila mu oštěpy co nejvíce otevřených ran, aby ztrátou krve zeslábl a padl. Zdaří-li se to, nechají lovci kořist na starost ženám a budou pronásledovat stádo dále a snad se podobně zmocní ještě jednoho nebo i dvou mamutů. Nutno zachovávat hlavní pravidlo: útočit hromadně, ze všech stran. Jakmile se mamut vrhne na některé útočníky, musí lovci ihned napadnout mamuta z druhé strany a tím útočníky zachránit před jistou záhubou.

Bude to tedy lov velmi nebezpečný, neboť rozlíčený mamut uchopí lovce, který se i jen maličko opozdí, strašným chobotem, mrští jím o zem nebo ho rozšlape ohromnými tlapami. Často se na takové události vzpomíná při táborovém ohni.

Toto nebezpečí smrti však lovce neodstrašilo, naopak, vábilo je. Čím větší nebezpečí, tím větší hrdinství a sláva lovců při úspěchu.

Porada už měla být ukončena, když se vyskytl nový nápad. Mamutík najednou vykřikl:

„Zubři v bažině – mamuti v bažině!“

Chtěl tím říci, že se povedlo zahnat zubry do bažiny a tam je dosti snadno zdolat. Podobně by se to mohlo zkusit i s mamuty.

Lovci chvíli přemýšleli, než pochopili, co vlastně Mamutík myslí, ale pak jásavým pokřikem pozdravili tento výhodný plán. Zaženou mamutí stádo do zrádných bažin a tak mohou ulovit několik mamutů bez velikých nesnází.

„Hoj, hoj, hoj! Mamuti do bažin!“

Návrh byl přijat a lovci kvapně připravovali pevné a ostré oštěpy. Bude jich potřebí mnoho. Honem shledávali v táboře kdejaký vhodný kus dubového, jasanového, habrového dřeva a ostřili je na

oštěp. Špičky ještě utvrzovali v ohni a pak je načisto hladili drsnými kameny.

Lovec Rváč procházel ležením a každému vykládal, že jen rázný a silný vůdce učiní v tlupě pořádek a povede ji k úspěchu. Měl v jedné ruce tři oštěpy a v druhé pádnou sekyru s kamenem ostře špičatým. Mával sekyrou nad hlavou, aby budil pozornost. Je přece tak silný, že se nikdo v tlupě neodváží postavit se mu na odpor.

Žvanivá Skřehule mu řekla úlisně, že by on měl být náčelníkem tlupy, jedině on. Rváč se samolibě ušklíbl, ale nepřisvědčil jejím slovům. Ještě nepřišla pravá chvíle.

Z dálky bylo slyšet trojí zahoukání.

To Vlčí dráp na kopci dával znamení.

Mamuti v dohledu! Všichni vzhůru, veliký lov začíná!

V tu chvíli ovládla všechny jediná myšlenka – lov na mamuty. Nikdo už nemyslel na rozmíšky, nechali všeho a každý jen usiloval přispět k úspěchu společného podniku. Jednotlivec tu nemá žádné naděje. Společný prospěch je podmíněn společnou prací všech členů. I ženy jdou za muži; nesou zásobní zbraně a budou při lovu pomáhat mamuty obkličovat a křikem zastrašovat. I několik starších hochů provází výpravu. Uplatní se jako rychlí poslové mezi skupinami lovců a jako dobří zvědové, kteří se v mžiku vyšplhají i na vysoké stromy, bude-li potřeba.

Unavený Njan spí tvrdě ve svém stanu pod soškou, která mu opravdu přičarovala úspěch na výpravě za novou ženou. Jeho Ščekta tiše sedí před stanem na drnu a nijak se nezajímá o lovecký ruch v táboře.

Tábor je už skoro opuštěn. Zůstaly v něm jen ještě dvě starší ženy u ohně a drobné děti.

Z kopce přiběhl k odcházejícím lovcům Vlčí dráp a potvrdil, že se mamutí stádo skutečně objevilo v neveliké dálce mezi posledními výběžky vrchů a Dyjí. Blíží se proti proudu řeky. Je četné a postupuje roztaženo v několika oddílech.

Také od Huňáče přišel posel se souhlasnou zprávou. Vzkazoval, že radí, aby se lovci zatím dobře ukryli. Mamuti nesmějí lovce upozorovat předčasně. Mohli by zahrnout jinam.

„My víme co dělat!“ nevrle vykřikoval Rváč. „Huňáč dobrý radit dětem, ne lovcům!“

Mamutík se zastal dobré Huňáčovy rady a dokázal, že se tlupa rozdělila na několik skupin. Vlčí dráp sestoupí z kopce a bude s několika lovci hlídat výšinnou stranu. Huňáč se svými druhy bude mít na starosti pobřeží Dyje a zabráni mamutům, kdyby snad chtěli zahrnout přes vodu. Mamutíkova družina se skryje v záloze, nechá mamuty přejít a požene je pak před sebou do bažin. Ženy zůstanou schovány zde v údolu a pokřikem zastraší stádo, kdyby snad chtělo zabočit směrem k ležení.

„Tak loví vlci v zimě,“ pochvalovali lovci plán a hned napodobili rozdělením na čtyři vlčí chytrost při útoku na silné stádo.

Rváč ovšem bručel a nespokojeně volal: „Hr – sem, hr – tam, drobíte tlupu! Všichni na jednoho mamuta, hrrr!“

Mamutík i jiní lovci pohlédli přísně na Rváče a nedbali jeho řeči.

Podnik začínal slibně. Mamutí stádo se blížilo víc a více. Už bylo lze rozeznat jednotlivá zvířata v první skupině. Za březovým a olšovým porostem se pohybovaly hřivnaté hřbety druhé skupiny mamutů. Někdy se objevil ve výši dlouhý ohnutý chobot, mávajícím ulomenou větví, a zasvítily bílé oblouky ohromných klů.

Rozestavení lovci jsou jako v horečce. Oči se jim blyští a oštěpy, křečovitě svírané, chvějí se jim v rukou. Mnohým z nich stojí na čele krůpěje potu.

Vlčí dráp dává znamení zakrácáním, že se vše dobře daří. Také Huňáč se ozývá od řeky krákáním. Mamutík se chystá v úkrytu, že užuž přijde okamžik, kdy zaskočí stádo a požene je do záhuby. Schován za keřem, ostražitě pozoruje každé hnutí mamutů.

První mamuti už jsou tu.

Veliký mamut prošlapává cestu mlázím. Kývaje chobotem ze strany na stranu, ulamuje v chůzi ratolesti a strká si je do huby. Mává velikýma ušima a zahání tak obtížné komáry. Za ním ostatní mamuti rozšířili uličku a ušlapali ji tak, že je z ní široká cesta. Jeden mamut se podrbal o strom, a ten se zlomil jako stéblo. Mamutí mládě utrhlo z poraženého stromu chobotem celý vršek; táhne jej po zemi a hraje si s ním.

Mamuti jdou zvolna a klidně kupředu – netuší nic. Drobní hraví mamutíčkové se pořád pletou starým pod nohama.

Ztracená kořist

Ještě chvíli – a velký zápas začne.

Pojednou zpozoroval Mamutík v zadnějších skupinách stáda živý ruch. Mamuti se tam plaší, vybíhají z prošlapané uličky a hlučně troubí.

Tam se něco děje! Co asi mamuty poplašilo? Vlci se přece na mamuty neodváží, ani medvěd neútočí na stádo. Že by snad lev nebo tygr vyšel z horských doupat, přiváben mamutím stádem?

Mezi mamuty se šíří zmatek. Několik poplašených zvířat pádí s choboty pozdvíženými a vybíhá z prošlapané uličky.

Obě postranní skupiny lovců, Vlčího drápu i Huňáčova, se domnívaly, že lov už začal, a vrhly se na stádo. Tím zmatek ještě vzrostl.

Mamutík vida, že se mamuti rozbíhají, nečekal déle a jal se štvát stádo směrem k bažinám. Jeden veliký mamut prorazil houštinou a octl se přímo před Mamutíkem. Lovec zachoval chladnou krev, když se velikán řítíl k němu. Uhnul před strašným chobotem a vší silou vehnal ostrý oštěp mamutovi do slabin. Ani neměl kdy oštěp z rány vytáhnout. Mamut uháněl i s oštěpem dál.

Mamutík se podivil. Očekával, že se mamut rozzuří a že nastane krutý boj. Zatím si však raněný mamut těžké rány ani nevšímá. Co je to? Jistě je mamut něčím poplašen a nechce se zdržovat.

Mamutíkoví druzi tím byli neméně překvapeni a znepokojeni. Hnali se po mamutovi, aby bojovali na život a na smrt, a mamut – prchá! Jen ještě zahlédli, jak se protáhl mezi dvěma stromy a přitom ulomil oštěp, vyčnívající mu z rány. Klesl na kolena, ale okamžitě se opět vzchopil a pádil k ostatnímu stádu.

A již se hrne několik dalších mamutů. Větve praskají, dupot se rozléhá a někde i celé stromy padají vyvráceny.

K Mamutíkovi přiběhl udýchaný hoch, Kopčem. Jeho zděšené oči projevují strach, překvapení, zoufalství.

„Cizí lovci!“ zasténal a zhroutil se do trávy.

Mamutíkova družina, ohromena neočekávanou zprávou, ztratila rozvahu. Lovci zděšeně poskakují a bezradně se motají, nevědouce co počít. Není divu – uprostřed nadějného lovu náhlá zvěst, působící jako úder blesku.

Rozčilený Mamutík popadl bezohledně Kopčema a postavil ho na nohy.

„Co je? Cos viděl? Kde jsou?“ dorážel na něho.

Kopčem se trochu vzpamatoval a těžce ze sebe vypravil:

„Nějací lovci – lovci – moc lovců – za mamuty!“

Ej, osudná to novina pro věstonickou tlupu! Ženou-li mamuty nějací cizí lovci, dojde zajisté k prudké srážce. Tlupě asi nastane zoufalý boj s cizími vetřelci. Je nutno dát okamžitě zprávu ostatním částem tlupy, aby se nedaly překvapit.

Džgan a Kluch se ihned rozběhli s poselstvím. Mamutík se zbylími se vydal na výzkumnou obhlídku. Nechávací mamuty běžet a uhýbají jim z cesty; pátrají jen po cizích lovcích, kde jsou a jaká je jejich síla.

Najednou je slyšet veliký křik. Vzrušené výkřiky ohlašují zvláštní události. Mamutíkova družina pospíchá směrem hluku. Za chvíli lovci uviděli, jak Drápova četa obstupuje raněného mamuta a jak s ním úporně bojuje. Podařilo se jí zabodnout do mamuta několik oštěpů. Zběsile poskakující mamut krvácí i z chobotu – asi po ráně sekýrou.

V té chvíli zasáhl v zápas odhodlaný Mamutík se svými lovci a všichni v bojové vášni zapomněli na nepřítel.

Raněný mamut zle řádí. Svými kly porazil jednoho lovce a byl by ho rozšlapal, ale jeden neohrožený muž směle přiskočil ze zadu a dvěma pádnými ranami zasáhl šlachy zadních nohou zvířete, takže mu napjaté šlachy nasekl. Mamut sklesl zadkem na zem, zvedl chobot a otvíral tlamu s dlouhým jícnem, plným choulícího se masa.

Někdo mrštil oštěpem a trefil do otevřené tlamy. Mamut si oštěp ihned chobotem vytrhl a vztekle vyskočil.

Lovci před ním prchají do houštin a mamut je zuřivě pronásleduje drtě vše, co je mu v cestě. Vyběhl na malý pahorek. A hle! – tam se proti němu staví překvapený hlouček nějakých cizích lovců. Právě sem přišli.

Nežli se připravili k útoku, rozlíčený mamut porazil dva z těchto cizích lovců. Byl by jich pošlapal ještě víc, kdyby se nebyli v posledním okamžiku rozprchli.

Mamut se zastavil. Kývá hlavou ze strany na stranu a chvěje se na celém těle. Paloukem přeběhli dva mamuti, samice s mládětem. Raněný mamut rozdupal několik nízkých břízek a dal se přes palouk k hlučícímu stádu.

Mamutíkova i Drápova skupina vystoupila z úkrytu a hned se dala bez váhání do cizích lovců, poschovávaných tu i tam v houštinách. V takových případech rychlost napomáhá k úspěchu. Cizí lovci, označení stejným tetováním několika čárek na bradě, doposud nic nevěděli o přítomnosti věstonické tlupy, proto byli tak překvapeni a zmateni náhlým útokem, že se ani mnoho nebránili. Utíkali a věstoničtí lovci se těšili ze snadného vítězství. Už se domnívali, že zaženou cizí lovce a pak se vrátí k mamutímu stádu a šťastně dokončí svůj lov.

„Za nimi!“ křičeli Mamutík, Dráp, Kluch i ostatní jejich rozjaření druhové a mávali napřaženými zbraněmi. Teď již věděli, proč mamutí stádo táhlo tak poplašeně bez oddechu: bylo hnáno cizí loveckou tlupou.

Věstoničtí lovci si nedají líbit, aby se jim někdo cizí pletl do lovu v jejich území. Žádná tlupa nesnese beztrestně nic takového. Platí zákon všeobecně uznávaný:

„Zvěř patří vždy domácí tlupě. Širé území, z něhož lze spatřit dým táborového ohně, je pro každého cizího lovce tabu, to je území zapovězené.“

Cizí tlupa porušila tento odvěký zákon, a proto musí být potrestána. Cizí lovci, na bradách tetování, budou pykat za svou drzou opovážlivost.

Bojové nadšení věstonických lovců se projevilo hlučnými výkřiky, jimiž zahrnovali prchající vetřelce. I neohrabaný Tlustoch, loudavý Ochůň a jindy vždy poslední Ňoura hrnuli se tentokrát v první řadě, hned vedle Mamutíka, Drápa a silného Pajdy. Dnes bude veliké vítězství i veliká kořist! Hujá, hujá!

Ale stalo se něco neočekávaného. Prchající cizí lovci vyběhli z houštin řídkého porostu na volnou step. Věstoničtí vítězi se již radovali, že se cizinci nebudou moci na travnaté rovině nikde ukrývat.

Vtom se však utíkající lovci náhle zastavili. Již nehledali úkryty, nýbrž jásavě křičí a na někoho kývají.

Sotva Věstoničtí opustili poslední houštiny a rozhlédli se po širé planině, strnuli. Bylo to hrozné překvapení! Po stepi se k nim blíží silný zástup cizích lidí.

Tito cizí lovci, podníceni voláním svých prchajících druhů, odpověděli válečným pokřikem a už se rozbíhali proti slabé tlupě věstonické. Ihned pochopili, oč jde: Jejich hlídka, vyslaná napřed za mamutím stádem, srazila se tu s domácí tlupou, jež ovšem hájí své lovecké území. Jich je však víc nežli domácích lovců, proto padni zákon „tabu“! Síla ať rozhodne! Násilí silnějšího platí víc nežli právo slabšího. A již tedy hrrr na domácí tlupu...!

Několik lehkých kopí doletělo k nohám překvapených lovců věstonických. Křik cizinců zesílil ve výhruzný řev. Věstoničtí lovci v mžiku postrehli, že nemají naději na úspěch v boji proti tak značné přesile, a dali se na zmatený útěk.

Cizí lovci řvali teď ještě víc a hnali se za Věstonickými jako hladoví vlci za osamělým sobem. Běda tomu, koho dostihnou! Hned ho zabijí.

Věstoničtí lovci používají houštin, aby nebylo vidět, kudy prchají, a tak přec trochu vetřelce předběhli. Nicméně musí prchat ustavičně

a bez oddechu. Každé opoždění znamená smrt. Zoufale se snaží, aby se udrželi pohromadě, slabší nablízku zkušených a silných druhů. Kdo se zaplete v houštinách, již je nedohoní.

Běda, zlý to den! Dnešek bude záhubou celé věstonické tlupy! Nikde se nelze zachránit, nepřátelé se valí jako mrak na hvězdy a brzo snad nezbude ani jediný lovec, který by v opuštěném ležení vykřikl: „Vše ztraceno – utíkejte!“

Zdá se, že osud věstonické tlupy je rozhodnut. Není již naděje na nějakou záchranu. Všichni budou pobiti a noví páni roznítí vítězný oheň pod Pavlovskými vrchy; budou lovit ve zdejší kraji, zvěří požehnaném.

Mamutík, Dráp, Ukmas a jiní věstoničtí lovci se občas pokusili zastavit dorážející vetřelce aspoň na chvíli, ale jejich osobní zdatnost nestačila odolat přesile nepřátel. Po několika marných pokusech o zápas se musili dát na nový, ještě kvapnější útěk. Útočníci by málem byli již tlupu obstoupili.

Tu vyrazil z houštin raněný mamut. V jeho kosmatém, dlouhou srstí porostlém těle trčí několik zlomených oštěpů. Věstoničtí před ním utíkají. Cizí vetřelci, rozjařeni bojem, vrhají se bez otálení na mamuta a bodají do něho ze všech stran. Mamut již ztratil hodně krve z četných ran, proto se brání jen chabě a sám neútočí. Lovci se těší, že brzy padne. Neopustili ho již a na chvíli nechali Věstonické běžet. Oj, i ta malá chvíle oddechu je vzácná a tlupě hodně pomůže!

U Dyje čeká Huňáč s několika lovci. Pozorovali zmatený útěk tlupy a spatřili již také nepřátelské cizince. Zkušený Huňáč hned poznal, že by boj proti silným vetřelcům byl beznadějný, a proto shromáždí rozptýlené druhy, ženy a děti u Dyje. Hodlá se s nimi přeplavit přes řeku, aby zachránil aspoň holý život sobě i všem, kdo jsou s ním.

Obě části tlupy se spojily. Děs a hrůza zírání z očí všech. Ztratili několik mužů a dvě ženy. Viděli smrt druhů, viděli, jak cizí násilníci odvěkli ženy. Tlupa želí jejich ztráty, je značně oslabena. A kdo další ze zbývajících ještě padne rukama vetřelců, neznajících slitování?

Chvilé oddechu rychle uběhla. Vítr přinesl bojovný ryk nepřátelského zástupu. Tlupa musí utíkat dál. Jak by teď potřebovala rozvážného vůdce, který by rázně prikazoval, co třeba činit v době tak osudné! Ale není náčelníka, není poslušnosti a jednoty, jen zmatek je v tlupě!

Huňáč, Mamutík a Dráp se ještě narychlo radí. Houžňák vykřikuje, že by se mělo pospíšet do tábora a popadnout aspoň něco z ulovených kožešin. Huňáč nevrle mávl rukou.

„Mlč!“ napomenul lakotivého lovce.

„Do vody!“ zazněl rozkaz mužů a tlupa bez rozmýšlení hned skákala do řeky.

Lovci znají toto místo; je tu za nízké vody dobrý brod. Dnes je však veliký proud, který poráží i silné muže. Avšak není pomoci, nelze se omeškávat. Kdo přejde, bude živ, kdo utone, bude pro tlupu ztracen – nelze jinak.

„Do vody!“ pobízel znova Mamutík a Huňáč muže na břehu.

„Krásnou rysí kožešinu mám ve stanu,“ fňukal Houžňák, „a vlčí kožich na zimu... a sobí nohavice!“

Huňáč strčil do váhajícího Houžňáka, takže se hned máchal ve vodě.

Sova, Koumač a Zajíc ukazují ve vodě cestu a blíží se již k druhému břehu. Ženy s dětmi na zádech těžce zápolí s proudem. Muži je musí vést. Větší děti se odvážně brodí samy, jen když proud některé porazí, popadne je nejbližší lovec za ruku. Prvý na břehu byl Veverčák a hned za ním Kopčem. Oba hoši, jindy veselí a bujní, jsou teď ztichlí a ustrašení. Jsou naplněni smutkem a bázní z náhlé pohromy. Zaslechli, jak si lovci povídali, že z tábora nelze nic zachránit. Kdo tam zůstal, bude zabit a vetřelci ukořistí všecky zásoby kožešin, náradí, nástrojů a zbraní i se všemi pěkně zařízenými stany. Jak hrozná to pohroma! Přijdou o všecko! Spící Njan, zanechaný v ležení, nevyvázne živ. Ani ženy a děti, jež tam zůstaly... Strašno pomyslit!

Ale Mamutík a Huňáč nutí k spěchu a táhnou opozdilce za ruku nebo jim podávají oštěpy, aby se zachytili. Kdo má volnou ruku, svírá v ní ochranný amulet, zavěšený na krku. Kouzlo dodá síly v dravém proudu, a jak všichni věří, pomůže v nebezpečí!

Vskutku, všichni šťastně přešli řeku, ač se uprostřed museli s velikou námahou spojit rukama v řetěz, aby pomohli ženám a dětem. Někteří byli proudem trochu strženi, avšak přece se vyškrábali.

Na břehu se všichni hned schovali za houštiny, aby je nepřítel neviděl. Odešli si trochu a plížili se za Huňáčem; musili být úplně zticha a bedlivě se ukrývat.

Nepřítel se neukazuje; je asi zaměstnán raněným mamutem – naštěstí pro věstonickou tlupu. Mamutík byl už klidnější než prve a řekl, že je snad nepřátelé nebudou za řeku pronásledovat.

Táhli kus po břehu Dyje proti proudu. Aby zmátli nepřátelskou tlupu, kdyby je snad pronásledovala, bředli na příhodném místě kousek cesty vodou. Když pak dorazili k rozsáhlé bažině při rameni mocné Svratky, jež se tam vlévá do Dyje, nešli už přes vodu, nýbrž zabočili podél Svratky přímo k půlnoci.

Lovci kráčeli zamračení a beze slova. Nemají kožešiny ani krásné zbraně a pazourky; zanechali je v táboře. Těžko se jim bude nyní žít!

Unavené ženy si žádaly odpočinku. Složily děti a oddychovaly. Zajíc a Koumač si našli otevřené a trochu vyvýšené místo a pohlíželi zpět k Dyji, od níž se třpytivě odráželo červené zapadající slunce.

Širá rovina do velikých dálek. Jen na jihu ostrý hřeben Pavlovských vrchů. Někde mezi nimi a Dyjí je opuštěné věstonické ležení...

Není opuštěné! Oba lovci najednou zpozorovali bělavý sloup dýmu – ten vychází z jejich tábora! Cizí lovci se už usadili v jejich stanech a rozpálili jejich oheň, který po tři zimy neuhasl! Už asi ulovili mamuta a teď hodují...

Zajíc a Koumač na sebe pohlédli a bolestně se ušklíbli. Před jejich vnitřním zrakem se zjevil vábný obraz tučných hodů. Jak dychtivě

by teď popadli kus opečené mamutí tlapy nebo chobotu! Oběma hladovým lovcům tekou sliny z úst.

„Hle, tam!“ polekaně se zvedl Koumač.

Nedaleko je vidět skupinu lovců. Prohlížejí stopy a jdou po nich.

„To jsou oni! Pronásledují nás!“ zvolal Zajíc a už běžel zburcovat odpočívající tlupu. Třeba prchat znova a nedbat únavy.

Za chvíli byla věstonická tlupa opět na útěku.

Nepřátelská tlupa je asi velmi početná, může-li ze svého nového tábora vyslat silný oddíl, aby honil dřívější pány zdejšího kraje. Věstonická tlupa se nemůže postavit na odpor ani tomuto oddílu; je příliš unavená a skleslá na duchu. Hledá spásu v úniku do dále. Nelze se zdržovat ani se slabými a raněnými. Kdo zůstane zpět, je ztracen. Vrbaš a Křivík, ranění do hlavy, Uzg a Kváč, ranění do nohou, klesli již cestou, a tlupa se ani nezastavila. Houžňák a Ukmas, lehceji zranění, drží se ještě na nohou. Pospíchají se zaťatými zuby a skloněnými hlavami.

Hladové děti se ustrašeně ohlížejí. Bojí se. Běží mlčky za dospělými a cestou si neutrhnou ani zralou jahodu. Jen tiše pobrekávají a klopýtají přes drny a keřky. Zaslzenýma očima nevidí dobře na cestu.

Mrzutá Škuta shodila vrnící děvčátko, jež měla přivázané na zádech, a naplácala mu. Děcko se hlasitě rozbřečelo. Lovci je hněvivě okřikovali: „Mlč, žábo, prozradíš nás!“ Ale hladové dítě se nedalo utiшит. Trápili je komáři; mělo jich plno na očích a kolem úst.

Škuta ji znovu shodila ze zad a cloumala jí na zemi. Vřískala ještě víc. Tu rozzlobená matka popadla holčičku za nohu a vztekla ji hodila za keř do bažiny. Křik přestal. A tlupa běžela dále, jako by se bylo nic nestalo. Škuta odhodila nepohodlné děcko – odhodila jen svou věc. Netřeba se zdržovat, dále!

Počínající soumrak konečně zastavil pronásledování. Není již dobře vidět na stopy. Nepřátelský oddíl se zastavil a lovci se utábořili. Přespí tu noc a ráno budou věstonickou tlupu stíhat dále. Ve dne je zřetelné stopy povedou bezpečně.

Uštvaná věstonická tlupa běžela ještě kus cesty. Potom však náhle jeden po druhém jako na znamení klesali na zem.

Ženy s dětmi se schoulily do suchého dolíku a lovci padali okolo nich. Všichni podlehli únavě. Už je jim jedno, dostihnou-li je tvrdošijní nepřátelé. Za chvíli všichni spí.

Liška přiběhla a očichávala ležícího Veverčáka. Když mu čmouchala do obličeje, hoch se ve spaní ohnal a poplašená liška utekla.

Vítr zašuměl v mlázi a pohybuje větvíčkami.

Měsíc, napolo zastřený mráčky, slabě osvětluje ležící uprchlíky. Již nikdy se tlupa nevrátí k Dyji pod Pavlovské vrchy.

Silnější vítězí; slabší ustoupí, nebo zhyne.

DÍL DRUHÝ

V JESKYNI

Do nových lovišť

Nepřátelská skupina dorazila druhého dne až skoro k ústí nynější Česavy do Svratky. Lovci vystoupili na kopec, kterým končí táhlý hřeben vroubící levý břeh Svratky. Z vrchu se rozhlíželi po rozsáhlé svratecké rovině, jež se tu kopcem dělí na dvě části.

Od severu z nedohledné dálky přitéká sem skoro úplně rovná Svratka. Právě pod kopcem, na nejužším místě nížiny, zahýbá sem od východu Česava a vlévá se do Svratky. Obě řeky jsou spojeny ještě i bažinami a jsou značnou překážkou v cestě. Proto se cizí lovci domnívali, že se věstonická tlupa dala asi lepší cestou přes táhlý vrch. Když se však shora dívali do krajiny, uviděli, jak se prchající tlupa již brodí přes Česavu a jak mizí v houštinatém porostu za řekou.

Cizí lovci se rozmrzeli. Nedostihli věstonickou tlupu, ani ji nepobili, jak rozkázal náčelník, ani už neměli mnoho chuti pronásledovat ji dále. Dostali se beztoho příliš daleko od své tlupy, kterou opustili pod Pavlovskými vrchy, daleko od svého mamutího lovu, daleko od táborového ohniště s nadbytkem pečeného masa. Proč by se ještě teď o hladu štváli za bídou prchající tlupou, která už nemůže jejich panství v této krajině nijak ohrozit? Stačí, že ji zahrnuli dost daleko.

Slunce stojí nad vzdálenými Pavlovskými vrchy. Lovcům se zdá, že cítí vůni táborového ohně s pekoucím se mamutím masem. Až se jim ústa svírají laskominami.

Chvíli pohlíželi na sever za prchající tlupou, chvíli pohlíželi na jih k Pavlovským vrchům a pak se jedním pohledem a ušklibnutím s posunkem dorozuměli. Zbytečné mluvit. Neřekli si ani slovo a vydali se na zpáteční cestu. Ať si náčelník hubuje, jak chce. Nebudou se tu plahočit, když v ležení mají hody.

Ostatně se nevracejí zcela bez úspěchu. Jednoho raněného lovce z věstonické tlupy, kterého našli vysíleného ležet v bezvědomí,

dobili. Z bažiny vytáhli plačící děcko a vzali je s sebou. Jejich tlupa – vychloubají se – užíví hromadu takových cvrčků. A z téhle uřvané žabky vyroste tlupě pracovitá žena.

Lovci jdou v řadě za sebou a rukama mačkají neodbytné komáry.

Teprve pahorky kolem nynějšího Brna ukončily děsivý útěk věstonické tlupy. Bylo tu s dostatek bezpečných úkrytů v lesnatých údolích a ve skalnatých roklích zdejších řek. Lovci si oddechli, když pohlíželi z Petrova zpět k poledni a po řece do nekonečné nížiny. Ani nejbystřejší lovec nespátřil nejmenší známky po pronásledovatelích.

Tlupa se tu utábořila na několik dní. Bude nutno ulovit nějakou zvěř; jsou hladem velice zesláblí.

Hoši, sotva si trochu odpočinuli, vyšli „na lov“, totiž hledat něco na zub. Nevydrželi by hladu ani jen do večera. Tři řeky se tu nablízku sbíhají – může tu být dobrý lov. Brzo si našli příhodné místo u jedné řeky.

„Takové ryby!“ zvolal Veverčák pln radosti a ukazoval nataženou paži až po loket.

Vzrušení hoši vlezli do nehluboké řeky a hnali ryby na mělčinu. Unikající rybky sebou mrskaly a dvě tři se vyšvihly z vody až na písek. Veverčák rychle vyběhl z vody a popadl dosti velikou bělici, dříve nežli se domrskala zpět do řeky. Hltavě rybu zakousl a pojídal její chroupající hlavu, zatímco ho ocas ještě plácal do prsou.

Tím byli podníceni ostatní hoši. Vrhli se znovu do vody a obklíčili hejno ryb. Ulovili tři malé rybky. Kopčem zašel vodou až pod převislý břeh a drapl tam mezi kořeny dva schované mníky, z díry vytáhl raka, smáčknuv ho v hrsti, aby nemohl štípnout klepítky. Svou kořist vyhazoval na břeh malým klukům. Sám snědl několik hlemýždů, jež našel u vody.

Veverčák dojedl rybu a liboval si: „Tu hodně ryb, komárů málo!“

Kopčem mu ukázal na vážky, vznášející se nad pobřežním rákosím: „Vážky – dobří přátelé, honí komáry!“

Ale pak už hoši neměli štěstí. Ryby se rozplašily a mladí lovci marně čekali, až se zase objeví.

Kopčem se ujal vedení a vedl družinu hochů na jiné místo. Nadešli si přes táhlý pahoreček, aby přetáli zátočinu křivolaké řeky. Na výslunném paloučku mezi křovinami se Kopčem najednou zastavil. Hoši už ho znali, proto také hned stanuli a úplně tiše se dívali, co jejich vůdce bude dělat.

Kopčem jako zkamenělý sebou ani nehnul. Jen očima rejdlil po vyprahlém trávníku. Náhle poskočil vpřed – skok, dva! – a pod jeho bosou nohou něco písklo: „Siík!“ Kopčem se sklonil a zvedl za ocásek zabitého hraboše. A už jej chroupal a olizoval se. Srstnatou kůžičku a kostičky vyplivoval.

Ted' sebou mrskl Šklíba a hbitě drapl hraboše, který běžel udupaným žlábkem. A brzy i jiní hoši chytili hraboše. Libovali si, jak jsou vypasení a dobří. Mají bříška plná chutných kořeněných věcí. Takový hraboš – dobré sousto.

Hraboši, zprvu důvěřiví, stali se však záhy plachými a neodvažovali se vylézt z děr. Hoši po nich marně slídili.

Za hochy sem přišlo několik dívek. Z dálky uhodly, že tu hoši asi našli něco na zub. Byly hladem úplně uplakané. Nevěděly si rady, a proto se odvážily přijít za hochy, aby se také přiživily.

Hoši je neodehnali, naopak chtěli se před dívkami ukázat. Ale nevedlo se jim. Poplašení hraboši zůstávali v dírách a hoši marně čekali.

Zklamané dívky se čekání brzy nabažily a chystaly se odejít a pohrdlivě frkaly po hoších. Uražený Veverčák popadl jednu nezbednou dívku a vykrákal ji za vlasy. Několik vlasů mu uvázlo v prstech. I Kopčem rychle přiskočil, jednou rukou si přidržel Žabku za rameno a druhou ji škubal za vlasy.

Žabka ječela. Kopčem jí dal herdu do zad: „Tiše, Žabko, dostaneš hraboše!“

Vzal Veverčákovi z ruky dívčiny vlasy, které hoch ještě držel, a rychle z nich ukroutil na stehně tenkou šňůrku. Přidal do ní i vlasy, které sám Žabce vytrhl, a udělal na konci smyčku.

„Dej kousek!“ řekl Broučkovi, který stahoval z uloveného hraboše jemnou kůžičku. Nečekal, až mu Brouček kousek nabídne, vydrápl mu úlovek z ruky a odtrhl z hraboše nožičku s kouskem krvavého masa. Rozhlédl se po suchém pažitě a lehl si k jedné hraboší díře.

Hoši i dívky se zájmem pozorovali, co Kopčem dělá. Věděli, že je chytrý, a hádali, že jim zamýšlí ukázat nový způsob lovu. Ztichli a napětím sotva dýchali.

Kopčem položil hraboší nožičku před otvor díry a do otvoru zatlačil smyčku. Konec šňůrky držel a už se ani nehýbal.

Netrvalo to dlouho a z díry vykoukl hraboš. Kopčem v mžiku zatáhl šňůrkou, vyskočil a na šňůrce se mu houpal hraboš, chycený za krček.

Děti vykulily oči.

A už holky ječely! Všichni hoši k nim přiskočili a rvali jim vlasy. Dívky utíkaly, ale daleko nedoběhly. Hoši se vrátili, každý s hrstkou dlouhých vlasů.

Za chvílku byl lov v plném proudu. Všichni chlapci leželi u hraboších děr.

Dívky je pozorovaly. Pak si sedly na zem a škubaly si vlasy z hlavy. Plést šňůrky umějí lépe než hoši. Vždyt' skoro všechny větší dívky jsou parádnice a mají kolem boků uvázané ozdobné šňůrky. Vplétají si do nich kdejaké hezké ptačí péro, které v lese najdou. Některá má takovou pestrou ozdobu i kolem krku a je na ni tuze pyšná.

Za chvíli lovily dívky stejně jako hoši.

Hrabošů jako by ani neubývalo.

Děti se měly dobře.

Věstonická tlupa se zdržela v krajině nynějšího Brna několik dní. Tábořila v ukrytém dolíku a pomalu se zotavovala z veliké pohromy.

Zachránili život, nabyli opět sil a nasýtli se. Ztracené stany, kožešiny a zbraně ovšem těžce postrádali, a zejména po ohni toužili při každém jídle. Ještě že noci jsou teplé a nehubí je zimou!

Lovecké výpravy poskytly tlupě dosti kořisti, aby netrpěla hladem.

V této době těžkých zkoušek přestaly rozmíšky v tlupě. Všichni teď uznávali zkušenost a obezřetnost Huňáčovu, zmužilost a obětavost Mamutíkovu, oddanost a sílu Vlčího drápu, nicméně nepřejícná závist některých členů přece jen nedovolila uznat některého z nich za hlavu tlupy. A vůdce již opravdu potřebovali nutně; ukázalo se to právě v této době. Křivý roh, Rváč a Nohahnát už ani neusilovali o náčelnictví v tlupě; poznali sami, že na to nestačí. A tak se domohl největšího vlivu chamtivý Houžňák, který dojímal srdce všech členů stálými nářky nad utrpěnými ztrátami a nejvíc volal, že se tlupa musí znova domoci bývalého bohatství. Houžňák byl i dobrým lovcem – to se mu musí přiznat –, a když se za jeho vedení podařilo ulovit rodinu divokých prasat, stal se bez zvláštní volby uznávaným vůdcem.

Kdo se někdy opovážil odmíknout, byl hned důrazně zakřiknut všemi ostatními muži, kteří chtěli mít konečně trochu pořádek. Takové napomenutí vždycky stačilo, aby výtržníka zkrotilo; jinak by měl takový vzpurník proti sobě celou tlupu.

Souhlasné mínění všech mužů se stává zákonem, platícím pro všechny. Kdo by se z toho byl vymykal, byl by se sám vylučoval ze společenství tlupy. To by znamenalo, že musí odejít a samotný se starat, jak by uhájil živobytí. A byl by šel ovšem vsťric neodvratně záhubě. Samotný by byl člověk příliš slabý a brzy by podlehl v těžkém boji o život.

Houžňák spravoval tlupu rozvážně a dobře, jako by byl řádným náčelníkem. Staral se, aby lovci nezanedbávali lov, aby se zbytečně nehádali a aby kořist byla spravedlivě rozdělena. Nejlepší kusy patřily ovšem vždycky jemu. Připomínal tlupě důrazně, že si musí

získat aspoň nejnutenější zásobu kožešin, než přijde zima, a také nějaké pazourky na doplnění zbraní. Tlupě nastává veliká práce; nelze tedy ani jeden den zbytečně promeškat.

Všichni chápali, že je nutno obezřetně se připravit na zimu, a počali se předstihovat loveckou horlivostí i odvážlivostí. Několik vlčích i liščích kožešin bylo již v ležení prostřeno pro děti. Nebyly sice zvlášť pěkné, neboť přece jen není nad kožešinu zimní, avšak i tyto kůže za chladna při deštích příjemně hřejí.

Jednou lovci vypátrali stopy malého houfce koní a brzo dostihli jejich pasoucí se stádo.

Jak vítaná by to byla kořist!

Tento lov však neprošel jen tak hladce, jak všichni očekávali. Naopak, byl to den hrůzy, na který dlouho vzpomínali.

Sotva se totiž lovci rozestoupili, vyplašili z rákosí u řeky odpočívajícího nosorožce. Ohromný huňatý netvor s dvěma ostrými rohy na nose, napřed velkým a za ním malým, pozdvihl hlavu, a zočiv lovce, vyřítil se rozlíceně z bažiny, až nohama daleko vodu rozstříkoval.

Lovci hned poznali nebezpečného samotáře a křikem se svolali k společné obraně.

Nosorožec však nečekal. Rychlým výpadem prudce zaútočil s hlavou skloněnou až k zemi a s hrozivě napřaženým velkým, půlmetrovým rohem na nose. Přihnal se jako blesk a jednomu lovcovi roztrhl břicho. Ubožák vykřikl a svalil se v krvi. A už se nosorožec vrhl na druhého muže. Ten se sice vyhnul strašlivému rohu, ale rozezlený tlustokožec ho přece porazil a byl by nešťastníka rozdupal, kdyby byl Vlčí dráp včas nebodl nosorožce oštěpem.

Rána rozlétla zvíře ještě k větší zuřivosti. Skákal sem a tam a hnal se slepě na každého, koho v blízkosti spatřil. Lovci před ním bezhlavě utíkali; jejich zbraně byly na velikána slabé. Mamutík, Vlčí dráp, Sova, Zajíc i někteří jiní lovci ukazovali velikou zmužilost a srdnatě obskakovali zuřivého netvora, ale ani nejstatečnější nemohli vydávat své životy lehkovážně napospas a chránili se před jeho divokými útoky.

Nosorožec se konečně zastavil před houštinou, za kterou se skryli dva muži. Mžikal malýma očima a zlostně funěl. Tu se zezadu příkradli tři lovci a vrazili své oštěpy do ohromného zvířete. Jeden oštěp zasáhl nosorožce jen slabě; svezl se po zablácené kůži. Druhý oštěp vnikl špičkou do boku, třetí něco níže do slabiny.

Raněný nosorožec se kupodivu mrštným skokem obrátil a skočil mezi odvážné lovce. Kulhavý Pajda nestačil již dosti rychle utéci a v příštím okamžiku se válel v krvi pod nosorožcem. Mamutík prchal, jsa už beze zbraně, ale když viděl nešťastného Pajdu na zemi, zastavil se. Popadl větší kámen, mrštil jím po nosorožci a trefil jej do hlavy. Ještě dva lovci se odhodlaně vrátili a pokoušeli se odvrátit nosorožcovu pozornost od ležícího Pajdy. Starý Huňáč také zadržel utíkající muže a vrátil je na bojiště. Kolem nosorožce bylo teď několik lovců, ale svými slabými zbraněmi mu mnoho neublížili. Naopak, nosorožec, podrážděný utrpěnými ranami, některé muže zle pochroumal. Již i vůdce Houžňák byl zkrvaven, jak ho nosorožec zatlačil do křoví, a statečný Mamutík si rozbil hlavu nárazem o strom.

Nebyla naděje na úspěch v tomto zápase. Když se Houžňák vzpamatoval, dal znamení k ústupu. Vzkřikl a zamával rukou. Lovci to ihned pochopili a boj skončil. Dva muži odnesli bezvládného Pajdu. S nimi odešli ranění; naštěstí se mohli odbelhat sami, opírajíce se o své druhy. Jen k tomu jim ještě síly stačily. Ale nezasténali téměř; se zaťatými zuby podivuhodně přemáhali bolest. Ostatní lovci ještě chvíli zaměstnávali pozornost krvácejícího nosorožce a podařilo se jim vskutku zavést ho na opačnou stranu, než kam muži ustoupili. Hbitě pak zmizeli ještě včas, nežli je mohl zuřivec znovu napadnout.

Nosorožec najednou neviděl před sebou žádného nepřítele. V zlosti rozšlapal jalovcové křovisko a rohem rozryl zemi kolem sebe. Funěním vyhazoval do výše drny. Rozběhl se potom do řeky, ochlazoval si rány a hubou čvachtal ve vodě.

Lovci zatím odváděli a odnášeli vysílené raněné do bezpečí v ležení. Truchlivý to byl návrat z nadějného lovu. Ženy je vítaly

zděšeny a s otevřenými ústy. Když spatřily zbědovaného Pajdu, zalomily rukama a žalostně zakvičely. Když zamračení lovci skrze zuby procedili, že mladý Kluch se už nevrátí, zabědovaly a jedna z nich klesla k zemi.

Jaká to nová pohroma zase stihla věstonickou tlupu! Její síla je oslabena.

V tlupě je těžký smutek.

Druhého dne vyhledali mrtvolu nebohého Klucha, jemuž nosorožec rozpáral břicho. Pochovali ho nedaleko místa jeho smrti, někde uprostřed mezi kopcem Špilberkem a křivotokou Svitavou. Nechali mu jeho skvostný náhrdelník: několik set trubiček z přiřezaných lasturek a kostěných koleček, navlečených na tenkém řemínku.⁵ Nežli byl hrob zasypán, položila uplakaná Kluchova družka k mrtvému panáka na půl lokte vysokého, kterého kdysi Kluch pracně vyřezal z mamutího klu. Žena nosila tuto loutku jako kouzlo stále ve vaku, nikdy se od ní neodloučila a věřila, že se jí mocí toho kouzla narodí veselý klučina. Teď v pláči kladla loutku do hrobu a loučila se se všemi svými nadějemi.

Ostatní ranění lovci se uzdravili kupodivu brzy. Jejich veliké rány se jim rychle hojily, přestože nebyly dostatečně ošetřeny.

Lov v tomto okolí nyní už neuspokojoval. Zvěře bylo málo. Koně se víckrát neukázali a soba tu ani nezahlédli. Lovci říkali, že třeba postoupit dále proti vodě, do krajiny pahorkaté, s lesnatými vrchy.

Vůdce Houžňák čekal ještě několik dní, za nichž většinou skoro pořád pršelo. Ulovili jen několik vodních ptáků, jež zastřelili šipkami z dost neumělých luků, několik koroptví a zajíců a něco ryb. Jen taktak že zahnali hlad.

⁵ Hrob byl nalezen v Brně roku 1891 i se zmíněnými drobnostmi při kopání kanalizace v nynější Francouzské třídě.

Když se pak po deštích vyjasnilo, dal Houžňák pokyn k novému pochodu. Tlupa se snadno zvedla; neměli takřka žádné zásoby a jen několik kožešin.

Dali se vzhůru podél řeky. Ani nezapozorovali, že je nyní vede Svitava místo dřívější Svratky. Bylo jim to jedno, řeka jako řeka. Každá vede do kopců, kde není tolik obtížných komárů jako dole v nížině.

Brzy poznali, že cesta nebude snadná. Řeka se vinula hučivým proudem mezi skalnatými břehy a tlupa obcházela nové a nové vápencové vrchy. Někdy se při tom zatoulali dosti daleko od řeky a posléze se přidržovali raději malých potoků.

Jednou šli zase podél potoka a setkali se se zvláštním přírodním zjevem; země náhle vpíjela celý potok! Voda tekla v potoce, jako teče vždycky, ale najednou je potoku konec. Všecka voda se ztratila v zemi. Tohle ještě nikdo v tlupě neviděl. Všichni lovci stáli vyjevení nad tím divadlem. Hleděli střídavě na tekoucí potok a zase na suché oblázky, v nichž voda tajemně zmizela. Divili se neobyčejnému úka-zu a z úst se jim drala nová slova, vyjadřující podiv.

Zatím neposední hoši šmejdili kolem po stráních a sbírali maliny. Najednou Kopčem vykřikl:

„Jeskyně!“

A dříve nežli mohli rozvážní lovci hochy varovat, vlezli někteří zvědaví objevitelé do jeskyně ve stráni. Naštěstí v ní nebylo žádné zvíře.

Pokřik hochů duněl skalním podzemím. Vchod do jeskyně byl zcela zakryt hustým lískovým keřem. Když se Kopčem postavil na prahu, dosáhl rukama na strop jeskynní brány i na její postranní stěny.

Mamutík, Dráp, Zajíc i jiní lovci ihned prozkoumávali objevenou jeskyni. Vždyť se jim třeba hodí jako společné a teplé obydlí! Hoši se zpočátku hrnuli jeskyní dál a dál, ale pak ve tmě a v náhlém chladu dostali strach a honem se vrátili zase ke světlu.

Jeskyně se od vchodu trochu ve skále zatáčela jako chodba a ztrácela se kdesi ve tmě. V přední světlé části se rozšiřovala v postranní sklep, ale dále za ohybem se zužovala. Lovci tu naráželi hlavami, i když se přikrčili, na kamenné rampouchy a na pahýly, buď visící ze stropu chodby, nebo stojící v cestě. Nechtělo se jim plazit se po tmě mezi takovými překážkami, a proto se vrátili k osvětlenému vchodu, kde mohli stát rovně, neskrčeni. Všichni cítili mírný průvan, který svědčil o tom, že jeskyně je nejspíše spojena ještě s nějakými dalšími podzemními dutinami.

Kopčem se usadil na skalnatém výstupku před vchodem do jeskyně a pátral, kam se Veverčák najednou ztratil. Nevěděl, že se mu skryl do lískového keře hned u jeskyně. Veverčák za chvíli zasykal v keři jako mladá sýkorka a vystrčil z listí hlavu s našpuhlenými rty. Kopčem se na kamaráda také rozpustile ušklíbl. To znamenalo: „No vždyť jsem věděl, že nejsi daleko!“ Potom několikrát zamrkal očima, což mělo znamenat: „Hleď, tu jeskyni jsem našel já a měli bychom v ní zůstat!“

Na spokojených tvářích vycházejících lovců bylo vidět, že se jim jeskyně velmi zalíbila. Hoši čekali s otevřenými ústy, co řekne vůdce tlupy. Bude se i jemu líbit? Už i ženy s dětmi vlezly do jeskyně. Do přední části se vejde dost pohodlně celá tlupa, a když někteří postoupí až do užší chodby, budou mít místa až nadbytek.

„Jeskyně – naše!“ ohlásil vážně Houžňák. „Na zimu dobrá!“ Hoši hned pozdravili jásavým křikem toto rozhodnutí a honem pomáhali ženám zřizovat v jeskyni ležení. Také lovci schválili Houžňákova slova souhlasným mručením. Líbila se jim tato příhodná jeskyně ve vápencové stráni. Budou v ní mít bezpečný a krytý útulek v dlouhé zimě. Škoda jen, že nemají oheň! Jak by si jeskyni pěkně celou osvětlili a vyhřáli! Nu, i tak jim bude v této jeskyni lépe nežli někde za mrazu v sněhem zaváté houštině.

Ženy složily v jeskyni těch několik kožešin, jež nesly, a vyházely ven zvířecí kosti a suché větvičky, které se v koutech povalovaly.

Uvelebily se pak na zkrřížených nohou a byly rády, že budou mít zase na nějakou dobu stálé bydliště.

Neposedné děti už jsou opět venku – mámy je vyhnaly –, pasou se na borůvkách a malinách. Stráň nad jeskyní je porostlá vřesem a bílými květy heřmánku. Tu a tam vystupují skalky a stromečky březové, dubové, sosnové a jalovcové. Větrník kývá jejich vrcholky.

Věstonická tlupa našla nový domov.

Lumíci

Kopčem s Veverčákem nechali malé děti pást se na borůvkách a na malinách a šli prozkoumat okolí nového sídliště.

Napili se z potoka a znova pátrali, jak se ztrácí v zemi. Hledali, kde je nějaká díra, do níž potok vtékal, ale žádnou nenašli. Viděli jen, že se voda pojednou začíná víc a víc ztrácet a že po několika krocích je řečiště potoka úplně suché. Kopčem odhrabal několik kamenů, ale žádná díra pod nimi nebyla.

„A co ryby?“ ozval se Veverčák.

Kopčem mu nedovedl povědět, kam se poděly ryby. Vrátili se k potoku, kde ještě měl dost vody, a dívali se po rybách. Dobrá by byla i malá rybka.

„Potok malý – nemá ryby!“ usoudil Kopčem.

Veverčák si povzdychl: „Tak tedy – na zajíce! Veverčák tuze rád ryby i zajíce!“

„Pojď!“ zkrátka pobídl Kopčem druhá a ukázal na protější výslunnou stráň.

Veverčák místo odpovědi jen zaknkl a už byli dohodnuti: pokusí se o nějakého zajíčka.

Hoši mluvili špatně a nejasně – jako všichni lidé tehdy – a víc vyjadřovali přízvukem a posunky nežli obsahem svých chudých slov. Mnohé musili prostě uhodnout, protože neznali dosti slov, aby mohli jasně povědět, co si myslí. Jak se namáhali povědět i jak se snažili porozumět, to velmi bystrilo jejich rozum, takže se jejich duševní schopnosti stále víc a více zdokonalovaly.

Veverčák i Kopčem si rozuměli dobře, i když se vyjadřovali jen rozličnými výrazy obličeje, všelijakým zakňučením a pohyby těla, hlavně rukou. Je ostatně staré lovecké pravidlo, že na výpravě třeba

se vystříhat křiku i mnoha slov. Kdo chodí hlučně na lov, zticha se vrací! Tichý lovec – hlučná kořist!

To znali i hoši, sotvaže dovedli hodit kamenem. Proto také Kopčemovi postačilo, aby jen slabě zaknkl, a Veverčák už věděl co. Oba si vzali do rukou kameny vhodné k házení, ani ne příliš malé a ploché, ani ne veliké nebo kulaté. Tiše se plížili vzhůru do svahu. Zajíc dlouho čeká, než vyskočí z lože, ale pak uhání jako vítr. Třeba okamžitě, bez váhání mrštit kamenem, aby byla trefa. Čím blíže k zajícům se přikradou, tím větší naději mají na dobrou ránu.

Kopčem se dostal mezi několik keřů pichlavého jalovce a musil si potom vytahovat z nohou ostré jehličky. Veverčák byl o něco výše a obcházel holé skalisko, obrostlé ostružinami.

K vrcholku stráně není daleko. Rozhled se šíří, je vidět několik údolí a kopce za nimi. Hoši si však nevyšimají krásy krajiny. Zajímá je zvěř, aby dostali něco na zub.

Už jdou zase dále. Kameny mají připravené. Našlapují zlehka, že je není ani trochu slyšet.

Najednou něco nablízku zapísklo.

Hoši se ani nehnuli a napjatě poslouchali. Párek strak houpavě přeletěl nedaleko do háje v údolí.

Za chvilku zase něco kviklo. Co je to?

Hoši se opatrně plíží na kopeček mezi dvěma skalkami. Teď je slyšet kvičení a nevrle chrochtání zcela dobře.

Mladí lovci na sebe s úsměvem pohlédli a zamrkali očima.

„Lumíci tu!“

Kopčem se nemohl přemoci a učinil několik skoků dopředu. Ještě zahlédl dvě tři roztomilá zvířátka, velká sotva jako křeček a tlustá, že se jen koulela. Před Kopčemem se rychle schovala.

Veverčák se postavil vedle svého druha a držel v ruce silný prut. Oba hoši napjatě čekali, objeví-li se malí hlodavci opět. Jistě vylezou, aby se vyhřívali na sluníčku.

Dlouho se nic nehýbalo, jen slabé pištění a vřískání je slyšet z děr.

Kopčem postoupil ještě o několik kroků dále a tu mu právě před nohama vyskočil z díry jeden chlupatý lumík. Hned se bez bázně postavil proti hochovi. Snad chce bránit své doupě před nepřitelem.

Lumík zlostně chrochtal a hlavu zvedl tak, že si ji téměř opřel o hřbet. Udivený Kopčem viděl, jak na něj lumík vztekle pohlíží malýma očkama. Chtěl ho chytit, ale lumík povyskočil a zaprskal, že hoch hned ucukl vztaženou ruku. Lumík věru neprojevil žádnou bázeň a Kopčem nevěděl, jak by se ho zmocnil.

„Hůl!“ zavolal na Veverčáka.

Veverčák už chvíli pozoroval utkání Kopčema s lumíkem a obdivoval se srdnatosti malého zvířátka. Ale ovšem, hoši se musí lumíka zmocnit! A nejraději živého. To bude v jeskyni zábava! Honem Kopčemovi na pomoc!

Veverčák chtěl přidržet lumíka k zemi, ale jakmile se k němu holí přiblížil, lumík se do ní zakousl. Pak ho Veverčák tahal na holi po trávě. Hochům to připadalo nadmíru veselé a tak se tomu smáli, jak lumík tancuje, že se až do trávy převalili. Přitom Veverčák pustil hůl a lumík hup! – odběhl do doupěte. Kopčem sice po něm rychle hodil kamenem, ale bylo už pozdě, lumík vklouzl do skrýše.

Hochy zamrzela tento nezdar v lovu. Přestali se smát a znova pátrali po nějakém lumíkovi.

Jednoho zahlédli, jak vystrkuje hlavičku z doupěte. Kopčem po něm hodil kamenem, ale chybil. Lumík se na okamžik schoval, hned však vystrkoval hlavu znova, jako by se hochům vysmíval.

Lovci hodili kamenem ještě několikrát, ale ani jednou se jim nepodařilo trefit malinký cíl. Pak už neměli po ruce žádné kameny. Veverčák přilezl po zemi k doupěti, a jakmile lumík zase vystrčil hlavu, švihl po něm holí. Ale lumík byl ostražitý a v zlomku vteřiny hlavu stáhl. Prut práskl do země.

A lumík vzápětí vykukoval z díry znova!

Veverčák po něm zlostně uhodil holí a lumík se zase uhnul jako blesk. Kopčem už sykal rozčilením a hněvem. Taková vypasená myš se jim vysmívá!

Necitě se zlostí Veverčák mlátil holí přes otvor doupěte, až byl celý zrudlý. Nadarmo se však namáhal. V každé přestávce vystrčil lumík hlavu a div neprskal hochům výsměch do tváří.

Tu Kopčem vytrhl svému druhovi hůl a vstrčil ji do doupěte. Zapáchne to vysměvavé zvíře!

Sotva v díře holí zamíchal, ucítil, že byla pevně uchopena. Táhl ji ven dosti namáhavě. Trhl – a lumík, zakousnutý do hole, byl venku!

Jakmile se objevil, vrhl se Veverčák na lumíka a oběma rukama ho počal dusit. Lumík ho sice kousl ostrými zoubky a drápal ho, avšak Veverčák nepovolil.

Bezduchého hlodavce hodil na zem.

Hoši si oddechli. Přece zvítězili!

Úspěch jim dodal chuti k dalšímu lovu. A opravdu ulovili ještě několik lumíků. Navlekli je, svázané za zadní nohy, na stočený prut a hrdě se vraceli k jeskyni.

Oba hoši vesele sestupovali do údolí.

Z háje na protější straně volali na ně holubi doupňáci.

Chvíli se hoši zdrželi obíráním malin. Ale mezi malinami rostlo i mnoho dlouhých šlachovitých ostružin a ty zle píchaly. I kopřiv tu bylo všude. Hoši si z nějaké ostružiny nebo kopřivy sice mnoho nedělali, ale když zapadli do zarostlého dolíku, přece jen se zlobili na nepřátelské rostliny a pospíchali dolů k potoku, aby si v něm palčivé rány ochladili.

Opláchli se ve svěží vodě a dosyta se jí napili. Začali se i škádlit a stříkali po sobě. Kopčem zahnal Veverčáka až pod blízkou skalku a šplíchal na něho oběma rukama, že voda stříkala na všechny strany, až i nahoru na skalku.

Sotvaže si Veverčák vytřel oči, chtěl svému společníkovi sprchovou lázeň oplatit, ale vtom se na skalce zvedl statný muž a hněvivě na hochy vykřikl. Snad ho trochu postříkali.

Stál na skále, v ruce oštěp, za pasem sekyru.

Překvapení hoši poznali silného lovce Rváče, který nikdy nemel porozumění pro dětské hry. Hned vylézali z potoka. Chtěli se odklidit z blízkosti nevrleho lovce, dřív než se s nimi začne po svém způsobu bavit. Znali dobře jeho žertovné nápady.

Zrovna včera střelil Kopčem svým nejlepším šípem po veverce na buku. Netrefil, šíp se zabodl do silné větve v dolejší části koruny. Kopčem i Veverčák chtěli vylézt na buk pro šíp, ale nemohli tlustý kmen obejmout a ani nemohli vyskočit k nejnižší větvi. Rváč se jim nabídl, že pro šíp vyleze. Vylezl opravdu, ale zabodl šíp do buku ještě výše, než byl. Pak slezl a se škodolibým smíchem odešel. Ještě že jim pak Sova přece šíp sundal.

„Stát!“ vykřikl na hochy Rváč, který byl ukryt nedaleko na skalce za potůčkem.

Oba se zastavili a čekali, co si bude lovec přát.

„Lumíci!“ křičel Rváč a ukazoval k sobě na skalku.

Hoši poznali, že Rváč asi přihlížel jejich lovu a že zde na ně čekal.

Poslušně přinesli navlečené lumíky a podávali mu je vzhůru na skalku.

Rváč se ani nehnul. Mohl se snadno sehnout a lumíky vzít, ale neshýbl se.

Kopčem se namáhal vylézt výše a zachytil se rukou hořejšího okraje skály. I Veverčák pomáhal a zvedal prut s lumíky nahoru.

Vtom Rváč šlápl Kopčemovi na prsty. Hoch se pustil skály a spadl do potoka; strhl s sebou i Veverčáka. Oba se asi hodně uhodili, ale ani nevykřikli. Jen sevřeli rty a lezli znovu na skálu. Ted' byl Veverčák výš než Kopčem, ale i jemu šlápl Rváč na ruku, takže spadl.

Kopčem zůstal na skalce. Rváč náhle proti němu mávl oštěpem, Kopčem se pustil a už se válel pod skalkou vedle Veverčáka.

„Hahá!“ řehťal se Rváč.

Hoši vstávali tentokrát už neochotně a očima se spolu dorozumívali, že hrubému lovcovi utečou. Ale potměšilý Rváč dobře vystihl, co hoši zamýšlejí, zašklebil se a poručil:

„Sem!“

A když hoši neposlechli dost ochotně, zlostně křikl: „Neslyšet?“ a odplivl si.

Hoši znovu šplhali na skálu. Tentokrát se Rváč shýbl a ráčil si vzít podávaný úlovek mladých hochů. Ihned však svázanými lumíky uhodil hochy přes hlavu a smál se, když hoši spadli a hodně se potloukli.

Potom hned odešel. Lehce nabytou kořist si nesl na rameně.

Tak tomu bývá: Silnější vezme slabšímu a nedbá jeho práva.

Hoši seděli v potoce a mrzutě se ošklíbali. Bolelo je tělo na mnoha místech dosti citelně, ale víc jim bylo líto ztracené kořisti. Mohli za ni dostat v tlupě pochvalu.

„Rváč – liška, e!“ křikl Veverčák za zmizelým lovcem.

„Rváč – vlk, e!“ křikl Kopčem.

„Rváč – hyena, e!“

„Rváč – rys, e!“

Zlostné, hanlivé výkřiky hochům ulevily. Zvedli se a pomalu se loudali do jeskyně.

Přišli, když lovci skládali před jeskyní své dnešní úlovky.

Na hromadě ležely dvě lišky, dva zajáci, kachna, dvě vrány, dva sysli, srnec a pět rybek, navlečených na prut. Houžňák spokojeně přerovnává kořist, pěkné kusy pozdvihuje a ukazuje. Tlupa vždycky zamručí pochvalu lovcovi, který kořist přinese.

I Rváč předstoupil před vůdce a podal mu šest lumíků. Měli zadní nožičky svázané jalovcem a za ně byli zavěšeni na stočeném prutě.

Houžňák potěžkal jednoho po druhém a řekl: „Lumíci tuční!“

Tlupa vzdala Rváčovi pochvalu.

Kopčem i Veverčák stáli se zaťatými zuby a nepronесли ani slovo. Rváč obcházel kolem nich. Sehnul se trochu, div hlavou do hochů nevrátil, a znenadání jim křikl do uší: „Hééé!“

Hoši ucukli hlavami a kolem úst jim zahrál pohrdavý úsměšek: To je lovec! Vezme hochům kořist a teď se jí chlubí!

Ostatní lovci se Rváčovu žertu smáli.

Toho dne se tlupa dobře navečeřela. Zápach z rozkuchané a stažené zvěře se šířil okolo a přilákal několik vlků i lišek. Utekli však, když je hoši kamenovali.

„Vlci – v noci!“ poznamenal zkušený Huňáč věda, že si vlci za tmy přijdou něco urvat.

Ženy odřezávaly kousky masa; budou je sušit na slunci. Jiné ženy a dívky oškrabávaly zhruba kožešiny; zítra je ožvýkají, aby zvláčněly.

Tlupa se uložila v jeskyni k nočnímu spánku. Byli pěkně za větrem, v suchu a v bezpečí. Libovali si, že jeskyni našli. Před vchodem hlídal Rváč, jak vůdce ustanovil. Od půlnoci ho vystřídá Vlčí dráp.

Než usnuli, nepromeškali drobní klučící pozlobit Kopčema a Veverčáka dotazy, jaký že měli dnes lov. I dívky se posměšně chichotaly, že se Kopčem i Veverčák vrátili lehkým krokem. Ukončilo to několik ran do zad a zatahání za pačesy.

Jaká také řeč potmě? Mnoho křiku a málo smyslu. Není vidět na posunky.

V chumlu někteří drcli hlavou do stěny jeskyně, až bolestně zakvikli. Pak dali pokoj a za chvíli bylo v jeskyni ticho. Matky už očichaly děti a přitáhly si ty své pod kožešinu.

Jen slabě sem doléhal šumot blízkých stromů a keřů.

Bledé měsíční světlo osvětlovalo stráně údolí, v němž se vznášel lehký mlhavý příkrov.

Na osvětlené skále zavyl osamělý vlk. Zdola mu jiní vlci odpověděli. Dráždil je zápach krve, vanoucí od jeskyně. Byl však smíšen se zlým pachem mnoha lidí... Vlci jsou rozčileni, ale blízko k jeskyni si netroufají.

První noc věstonické tlupy v jeskynním území.

Boj s medvědem

Na skalním výstupku před jeskyní sedí Rváč. Dívá se do údolí osvětleného měsícem a hlídá. Očekává vlky. Ale vlci se zatím drží pořád ještě v dálce. Nablízku se nic nehýbá, nic není slyšet. Jen sova někdy zahouká.

Rváč si tiše pomručuje, jako by sám sobě něco povídal. Je nespokojený s dnešním neúspěšným lovem. Nebýt lumíků, ani by byl nic nepřinesl... A to chtěl být náčelníkem? Odplivl si.

Položil si oštěp na kolena a rozvázal si šňůrku na krku. Vzal do ruky malý kostěný amulet, stáhl jej ze šňůrky a chvíli jej ohmatával. Cítil v prstech čarovné rýhy kouzelného obrazce na hladké ploše amuletu. Měl mu zabezpečit zdar lovu – a zatím se mu bude celá tlupa vysmívat, až ti kluci vyžvaní, jak jim vzal lumíky! Znovu si odplivl.

Hodil amulet na zem, dupal po něm a tloukl do něho oštěpem.

„Nechci takové nanicovaté kouzlo!“ bručel si pro sebe zlobivě.

Pak se mu zazdalo, že zaslechl nějaký zvířecí hlas. V okamžiku ztuhl a bez pohybu naslouchal.

Bylo však zase ticho. Rváč se upokojil a usedl zas na skalisko. Ale za chvíli k němu větřík zanesl jakési podivné zamručení nebo zachrochtání. Asi se tu potuluje nějaké zvíře. Nutno se připravit.

Rváč vlezl na okraj jeskyně. Chtěl vyhledat svou pádnou kamennou palici a vyzbrojit se jí. Ale nenašel ji – lovci na ní leží. Musil by je budit, a to by ho jistě při tom leckterý kopl do břicha. Nechá je tedy a vrátí se na hlídku. Však mu oštěp postačí!

Klidné chrápání spáčů plnilo jeskyni a ztrácelo se do neznámých prostorů krápníkové chodby. Na chvíli se ozvalo hlasité řezavé chrápání nějakého nepokojného spáče.

„Aha, Tlustoch bojuje s vlky nebo s medvědem!“ pomyslil si odcházející Rváč. Věřil jako všichni tehdejší lidé, že živé sny jsou

pravdivou skutečností. „Ten bude ráno vypravovat, co všechno jeho duch v noci prožil!“

Rváč pohlédl venku na nízko se klonící měsíc.

„Brzy půlnoc!“ řekl si a usedl na své místo.

Podřimoval.

Tu z jeskyně vyšli dva kluci. Postavili se u vchodu. Rváč je ucítil a protrhl se z dřímoty.

„Hybaj tamhle za skalku!“ obořil se na rozespálé kňourající hochy, kteří chtěli znečistit vchod u jeskyně.

Hoši poodešli stranou. Jeden klopýtl a zachytil se velikého keře jalovce, takže neupadl. Ale přece zděšeně zaječel.

Za keřem se pozvedl do ohromné výše jakýsi obludný netvor, funící a hekající.

Klučina leknutím zavrával. Neviděl v stínu keře sráz dolů a skulil se s ječivým vřeskem po skalisku přímo do ostružin.

Druhý klučík se ze strachu přitiskl do skalní štěrbiny, že ho tam nebylo ani vidět. To také bylo nejlepší, co mohl učinit. I on zahlédl veliké zvíře v tmavém obryse proti obloze a v hrozně bázni si teď zakryl oči rukama. Už nevidí příšeru. Už tu není – domnívá se bláhově a ani nedutá.

Rváč přiskočil, aby spatřil, co se děje. Oštěp mu vyklouzl z ruky a v stínech kamení nebylo vidět, kam zapadl. Není kdy hledat jej ve tmě. Rváč jen roztáhl paže, jako by jimi mohl odvrátit neznámé nebezpečí.

Na tři kroky před Rváčem ožil veliký balvan, který tam dřív nebyl. Balvan sebou hýbá, kolébá se, natahuje se a kroutí...

„Medvěd!“ vykřikl lovec a prchá do jeskyně.

Ve vchodu se srazil s dvěma lovci, kteří už vylézali, probuzeni ječivým výkřikem polekaného hochy.

Veliký jeskynní medvěd, mnohem větší, nežli jsou medvědi nynější, očichává stopy krve, vedoucí k ležení. Čerstvý pach krve ho upoutal tak, že neskočil hned na Rváče, jehož jistě blízko sebe uviděl.

Rváč už vletěl do jeskyně a všecky zburcoval, že k nim leze strašný medvěd. Probuzení spáči nevěděli, co se děje, a zmateně hledali poházené zbraně. Jeden druhému se ve tmě pletl.

Běda, že nemají oheň! Dostane-li se přesilná šelma k nim do jeskyně, bude hrozné zápasit s ní v těsné prostora. Běda, běda!

Ženy vzdychají a děti ustrašeně vzlykají.

Nejstatečnější lovci obsadili vchod do jeskyně. Vystrkují hroty oštěpů a pádné sekyry, aby zastrašili nevídaného vetřelce.

Rváč prozradil, že dva kluci, Piplák a Brouček, jsou venku.

Tlupa se ulekla.

Vlčí dráp a Mamutík odstrčili lovce u vchodu a vystoupili z jeskyně. Opatrně se rozhlédli a pátrali po chlapcích. Neviděli žádného, jen slyšeli jednoho naříkat. Jeho bědování se ozývalo zdola, kam klučina spadl do ostružin.

Šli za voláním, aby hoča zachránili. Najednou vykoukl měsíc z mráčků a lovci spatřili medvěda. Málem by do něho vrazili. Medvěd slídl čumákem u země a olizoval stopy krve. Schrupl i nějakou tu pohozenou kost i odpadky vnitřností.

Ted' uviděl před sebou oba muže. Pozdvihl se v celé své strašné velikosti a s tělem kupředu nachýleným a s otevřenou tlamou se na ně řtil. Statečný Mamutík neměl na stráni dost příhodného místa k těžkému zápasu, proto jen ťal po hrozící tlapě sekyrou a uskočil do temného stínu.

Vrazil zrovna na příkrčeného tam Broučka. Popadl ho za ruku a táhl klučinu co nejrychleji k jeskyni. Ale medvěd byl hbitý a mávl po Broučkovi huňatou tlapou, ozbrojenou strašnými drápy. Mamutík to při měsíčním svitu uviděl a obětavě chránil hoča vlastním tělem.

Medvědí tlapa srazila vztyčenou lovcovu sekyru k zemi a strhla vlčí kožešinu, kterou měl Mamutík přivázanou řemenem na sobě – drápy poškrábaly neohroženého lovce na zádech. Že medvěd nersrazil Mamutíka k zemi, o to měl zásluhu věrný Vlčí dráp, který v tom okamžiku zasadil šelmě těžkou ránu palicí.

Mamutík s Broučkem vklouzli do jeskyně.

Mamutík nedbal svého nevelkého zranění a hned se chystal na pomoc osamělému Drápovi. Ale ten už právě také vrazil do jeskyně, následován rozlícenou šelmou.

Několik oštěpů se napřáhlo proti medvědovi, avšak medvěd je všechny hravě srazil a vrátil se dovnitř. Strašnými tlapami dával rány na všechny strany a hned se někteří lovci váleli po zemi. Ženy s dětmi zděšeně prchaly chodbou dozadu. Jejich ječivé bědování a útoky lovců rozdráždily medvěda k zuřivosti.

Lovci teď bojovali o život a smrt. Tísnilo se v neveliké jeskyni a nemohli dobře uhýbat medvědovým útokům, zvláště když byli skoro v úplné tmě. Jen když se u východu z jeskyně poněkud uvolnilo, problesklo sem trochu matného světla zapadajícího měsíce.

Nářek raněných přivádí bojující lovce v zoufalství. Běsnící šelma je snad všechny rozsápe. Nelze se jí ubránit. Těžké kamenné sekyry jsou v jeskyni skoro nepotřebné. Lovci jimi narážejí o strop a medvědu neublíží.

Mamutík upadl přes raněného lovce a zlomil oštěp. Je bezbranný.

„Oštěp, oštěp!“ křikl Mamutík, ale žádný lovec mu nepodává novou zbraň. Každý potřebuje svou k obraně.

Přikrčen ke stěně jeskyně stojí tu ustrašený Kopčem a téměř bez dechu pozoruje strašný noční zápas. K nohám se mu skulil raněný lovec. Kopčem se shýbl a hmatá po jeho pažích. Raněný drží v jedné ruce oštěp. Kopčem mu jej chtěl vzít, avšak raněný svírá zbraň křečovitě. Ale když se Kopčem zakousl do jeho ruky, zatáté prsty povolily a hoch vytáhl oštěp z uvolněné dlaně.

Kde je Mamutík? Kde je? –

Tu se mihl u východu z jeskyně.

Medvěd drtil silným chrupem paži kteréhosi lovce a bezbranný Mamutík, pohrdaje v zoufalství životem, vrhl se zezadu medvědu na krk holýma rukama a veškerou silou ho škrtil. Ohromná šelma

ovšem sotva ucítila útok Mamutíkův a jen se po něm otočila. Nu, aspoň přitom pustila z tlamy paži nešťastného lovce.

Mamutík šlápl potmě na nějaký kámen.

Rychle jej uchopil, a drže jej v pěsti, bušil jím do medvěda – ovšem s malým účinkem. Pouhá síla pěsti nestačí na mohutné zvíře a rozvášněný lovec je ve velkém nebezpečí, že bude tlapou medvěda sražen.

„Mamutíku, oštěp!“ křikl Kopčem a podal Mamutíkovi dobrý jasanový oštěp. Ale už se musel uhnout, neboť medvěd i lovci by ho byli povalili.

„Utečte všichni!“ rozkázal vtom silným hlasem Houžňák. „Marný boj!“

Ženy odtáhly Huňáče do zadní chodby; medvědova tlapa zasáhla jeho hlavu, že se mu obličej všecek zalil krví.

Zdalo se, že zápas s medvědem skončí smrtí všech lovců, jestliže z jeskyně neprchnou. A medvěd, jako by věděl, že by se lovci mohli zachránit útekem, pořád stál blízko u vchodu, takže nikdo nemohl proklouznout. Ani kdyby utekli dál do krápníkové chodby, neušli by zhoubě. Medvěd byl v jeskyni ve zřejmé výhodě a lovci se jen chabě bránili jeho divokým útokům. Už nikdo na medvěda neútočil. Jen pomyšlení, že po nich by medvěd napadl i ženy a děti, ukryté vzadu, udržovalo muže ještě v boji.

Medvěd krvácel z mnohých ran, ale všedky byly jen lehké a dosud ho znatelně neoslabil.

Však ještě nebyl konec. Houžňákovi, Drápovi a Mamutíkovi se podařilo obstoupit medvěda blízko východu, kde bylo trochu světla.

Houžňák znovu přikazoval ostatním lovcům, aby se skryli. Chtěl mít více místa k poslednímu pokusu o zdoání medvěda.

V té chvíli se Drápovi podařilo vrazit medvědovi oštěp hluboko do břicha. Medvěd strašlivě zařval, až se jeskyně třásla a vzteklý rachot hřměl temnou chodbou jako bouře. Houžňák i Dráp zaleknuti ucouvli.

Medvěd se obrátil proti Mamutíkovi, stojícímu u východu, a tím se dostal do světla. Rozevřel tlamu a rozpřáhl přední tlapy. Teď šlo Mamutíkovi o život! Statečný lovec, opřený nohou o stěnu, připravil si oštěp v obou rukou. A velikánský medvěd již na něho padl, aby ho rozmačkal.

V tom okamžiku vrazil Mamutík ostrý oštěp do otevřené medvědovy tlamy veškerou silou, jakou vládl. Netrefil rovnou do chřtánu, nýbrž – jsa trochu přikřčen – zabodl hrot vzhůru, medvědu do patra v tlamě. Jen taktak při tom proklouzl podél stěny jeskyně, že ho medvěd nerozdrtil. Ani neměl kdy oštěp z rány vytáhnout.

Medvěd se počal válet po zemi za strašného řevu. Pokoušel se vytáhnout tlapami zabodnutý oštěp a zlomil jej přitom.

Zabodnutý kus oštěpu se mu vzpříčil v tlamě, takže ji medvěd nemohl zavřít. Čím více tlamu zavíral, tím hlouběji mu hrot vnikal do hlavy. Bolestí šílený medvěd mlátil tlapami a házel sebou po zemi. Lovcům už nevěnoval pozornost. Marně se namáhal osvobodit se od vzpříčeného kusu oštěpu v tlamě.

Lovci brzy poznali, že šťastná Mamutíkova rána rozhodla zoufalý zápas v jejich prospěch. V slabém světle posledních měsíčních paprsků viděli, jak sebou medvěd na zemi bezmocně zmítá; rychle nabyli opět sebedůvěry. Číhali ostražitě, a kdykoli řvoucí medvěd chvilku odpočíval, uhodili ho sekyrou nebo bodli oštěpem.

Zdálo se, že si medvěd těchto ran ani nevšímá, přece však již víc a víc ochaboval a slábl ztrátou krve. Lovci využili vhodných chviliek oddechu, odnesli raněné druhy do zadní chodby a odevzdali je tam ženám.

Boj trval ještě dlouho. Chvilími lovci myslili, že netvor je už mrtev, když se nehýbal a ztichl, avšak zuřivá šelma měla tuhý život. Houžňák už jednou bezstarostně chytil medvěda za huňatý kožich, ale podrážděný medvěd sekl zadní nohou zrovna nad jeho sehnutou hlavou.

Konečně byl opravdu mrtev a už se nepohnul.

Lovci v jeskyni pozdravili vítězství ohlušujícím jásotem. Ženy i děti se vrátily z krápníkového úkrytu a všichni si zhluboka od-
dychli. Jeskyně hlučela hlaholem.

„Hoja, heja, hejsa...!“

Vůdce Houžňák poručil ticho a spát až do rána.

Tlupa ztichla. Děti se schoulily k ubitému medvědu a hrály si v jeho kožichu. Lízaly krev na jeho ranách. Po vzrušujícím nočním boji vše ponenáhlu znovu usínalo. I sténání raněných utichlo.

Zvenčí bylo slyšet slabé kňourání.

Mamutík, lehce raněný, vylezl z jeskyně a šel po hlase. Za chvíli přinesl malého Pipláka, prochladlého a pláčem úplně vysíleného, a položil ho k mámě.

Paprsek vycházejícího slunce našel v jeskyni loveckou tlupu ponořenou v uklidňující spánek.

Ohnivý kámen

Ranění lovci se vystonali kupodivu dost brzy. I těžké rány se jim rychle hojily a jen veliké jizvy po nich zůstaly. I Huňáč se konečně uzdravil. Naštěstí neměl oči poškozené; z toho se radoval nejvíce. Nic nedbal, že se mu ošklivě rozrytá tvář teď ustavičně šklebí.

Jeden z lovců zemřel. Velikou medvědí kožešinu dostal vůdce Houžňák a špičáky Mamutík; zavěsil si je provrzané na hrdlo. Bude silný jako medvěd.

O hrůzyplné noci se v tlupě dlouho vypravovalo. Všichni litovali, že nemají oheň.

Ej, oheň! Kéž by byl oheň! Tlupa každodenně vzpomínala s tesklivostí na doby, kdy v ležení zářilo táborové ohniště...

Mamutík, Sova, Dráp, Zajíc i jiní lovci se hlásili, že půjdou pro oheň nazpět k Dyji pod Pavlovské kopce. Ale Houžňák nepřivolił – nechtěl oslabit tlupu o zdatné lovce. Bylo zajisté více než pravděpodobné, že by se víckrát nevrátili. Cizí tlupa u Dyje je silná a jistě dobře hlídá svůj oheň. Zabijí každého, kdo by se odvážil vzít oharek z jejich ohniště.

Dny ubíhaly a přiblížila se zima. Tlupa již přivykla své jeskyni. Na konec její krápníkové chodby nikdo nedošel. Nejedvážnější lovci oznamovali, že chodba končí nebezpečným srázem do hlubiny. Nelze tam učinit bez světla ani krok. A prý je tam z hloubky slyšet šumot potoka. Podivem kroutili všichni v tlupě hlavou, když o tom slyšeli.

Tlupa se živila v této krajině dosti dobře. Málokdy byli den nebo dva dny o hladu. Zpravidla přinesli lovci vždycky nějakou kořist. Také několik kožešin přibylo k zásobě na zimu. Jen to bylo mrzuté, že se lovcům již nedostávalo pazourku. Nebylo z čeho doplňovat rozbité a ztracené nástroje. Lovci se museli spokojovat obyčejným

křemenem a jinými tvrdými a štípatelnými kameny. Avšak co byly platny takové nouzové náhražky, když přece nad pazourek⁶ není!

Často vylézali lovci na vysoké vrchy a obhlíželi všesky strany, nespatri-li někde dým nějaké toulavé tlupy, od níž by mohli získat oharek nebo pazourkovou pecku. Avšak nadarmo hleděli do dále – nikde na širém obzoru se neukázal sloupec sivého dýmu, aniž kde v měkké půdě byly vtlačeny stopy obchodnické tlupy s pazourkem, přicházející někdy z dalekého severu.

Ostatně také – čím by zaplatili drahocenné pazourkové pecky? Jejich nynější kožešiny – veskrze letní – jsou chatrné a nikdo by je ani nechtěl. Krásné, husté a hebké zimní kožešiny, které kdysi měli, zůstaly všesky v ležení věstonickém... Tlupa se tedy musí obejít bez ohně, bez pazourku.

Ještě že jsou v tlupě dobří lovci, dobří stopaři i běžci. Dovedou pronásledovat jelena po celý den, neztratí jeho stopu a neustanou, až vysílený jelen padne uštván bezmocně k zemi.

Počátek zimy přinesl tlupě neočekávaný a veliký obrat v životních poměrech – oheň!

A získali jej docela prostě takto:

Jednou si hrály děti v jeskyni. Nechtělo se jim ven; bylo sychravé, nepříjemné počasí, padal sníh s deštěm.

Vyrýpaly si trochu hlíny a uplácávaly si malého medvěda. Obalily ho jehličím, kousek jitrocele byl ohon, ze šupin šišky udělaly uši, z jalovcových kuliček oči. Zuby udělaly z drobtů kostí a jazyk z rozloupnutého šípku. A potom s ním velmi opravdově bojovaly. Křiku a smíchu, strkání a honění byla plná jeskyně.

⁶ Pazourek (křesací kámen), odrůda křemene, vyskytuje se v podobě hlíz (pecek, valounů) zarostlých do křídových skal na pobřeží Baltského moře a průlivu La Manche, ojediněle i ve vápencových skálách u Brna (Olomoučany, Rudice). Je obyčejně neprůhledný, někdy průsvitný až průhledný. Jeho úlomky bývají ostré jako sklo. Křesán ocelí nebo železným kyzem dává jiskry, jimiž lze zapálit oheň.

Kopčem a Veverčák nechali děti ve hře, ale sami se jí neúčastnili. Byli přece již na takové hraní velcí. Zato se jim zalíbilo rýpání hlíny. Kouskem dřeva a kosti hrabali dolíky, příkopy, tunely, jeskyně. Ještě k nim přisedly dvě dívky, Žabka a Kukačka, a pomáhaly jim. Dávaly do vydloubaných děr pěkné kaménky, žaludy a šištičky. Říkaly: „To vlk – to liška – to vydra...“ a vystavěly tak celý zvěřinec.

„Ještě doupě pro jezevce,“ přála si Žabka a Kopčem hrabal v půdě jeskyně hluboké doupě.

Přišel na jakousi větší kořist. Vytáhl ji a hned ji použil k dalšímu hrabání; dobře se mu na to hodila. Žabka s Kukačkou vyhrnovaly rozkopanou hlínu rukama nahoru. Už jí byl pěkný kopeček, proto ji Veverčák vyhazoval před jeskyni, neboť kopeček hlíny u východu z jeskyně příliš zacláněl a Kopčem neviděl na práci.

Hoch klečel blízko stěny jeskyně a už se několikrát notně drcl do hlavy o sklánějící se strop. Usilovně hrabal, aby získal více místa, a vskutku zanedlouho vyhrabal jámu, že mu byla po kolena, když do ní stoupl. Mohl si teď na okraj díry sednout a hlavu měl v bezpečí – už se do ní neuhodil.

„Uu!“ zavolal Veverčák a ukazoval, co našel v hlíně. Byly to uhlíky. Dřevěné uhlíky...!

Kdysi tedy bývalo v této jeskyni ohniště.

Kdo asi u něho sedával? Snad to byli také lovci, kteří se zde ukrývali a opékali si kořist na ohni.

Staletí uplynula, opuštěné ohniště se zaneslo hlínou, dešti připlave- nou, až se tu nyní zase usadili noví lidé a svým hlaholem jeskyni oživil.

Kopčem zvědavě prohlížel uhlíky a našel mezi nimi i vypálenou kůstku.

„Hledat – co ještě!“ rozhodli se hoši a společně vyhrabávali dolík v žlutém náplavu.

Za chvíli našli větší množství uhlíků a kusy rozbitých kostí. I pěknou špici z jeleního parohu objevili. To už byl cenný nález. Takový kus parohu se hodí k všeličemu.

„Tady kámen!“ upozornil Kopčem a dloubal kostí okolo kamene, aby jej mohl vytáhnout. Žabka mu pomohla a za chvíli vyletěl z jeskyně kámen jako dvě mužské pěsti.

Právě se vracel do jeskyně Huňáč s uloveným rysem a kámen ho uhodil do nohy. Lovec hodil rýsa na zem a popadl vyhozený kámen.

„Schovej se, Kopčeme!“ honem varoval Veverčák svého druha. Obával se, že rozhněvaný Huňáč oplatí Kopčemovi ránu kamenem, a to by mohlo být věru zlé.

Ale co to starý Huňáč tropí?

Lovec vyskakuje před jeskyní z nohy na nohu a kamenem točí ve vzduchu. Není rozhněván, naopak, tváří se vesele a vykřikuje jásavě, jako by měl velikou radost.

Děti vyběhly z jeskyně podívat se na tancujícího Huňáče.

„Pazourek, pazourek!“ jásal Huňáč. Vyhazoval kámen do výše a zas jej chytal.

Přicházeli i jiní lovci z lesa a nejdřív nemohli pochopit, co tu Huňáč vyvádí, ale když jim ukázal krásnou velkou pazourkovou pecku, všichni se velice zaradovali. Budou mít ostré pazourkové nože, ostré hroty, ostrá škrabadla, ostré vrtáčky, ostrá šídla...!

Huňáč popadl Kopčema silnýma rukama. Hoch myslil, že teď dostane přes hlavu a za vlasy, ale starý lovec ho k sobě přitiskl a hladil ho po tvářích. Stejně učinil i s Veverčákem a Žabkou. To byli šťastní objevitelé pazourkové pecky. Celá tlupa je za to pochvalovala.

Vzácný pazourek nesměl načít nikdo jiný než jen vůdce tlupy. Houžňák jej pozorně prohlížel a radil se s nejzkušenějšími lovci, jak nejlépe pecku rozbít. Objevili na kameni několik jemných puklin. Mamutík vysvětloval:

„Pazourek v ohni – ve vodě!“

To znamenalo, že pazourek byl kdysi rozpálen v ohni a žhavý vhozen do studené vody. To se asi opakovalo několikrát, až pevná pazourková pecka popukala.

To se jim teď výborně hodí. Houžňák vzal pazourek do rukou a poodešel mezi skaliska. Lovci s ním a dokola jej obstoupili. Houžňák vyzvedl kámen oběma rukama vysoko nad hlavu a mrštil jím vši silou do skaliska v zemi. Pazourek odskočil k Drápovi. Dráp se postavil na Houžňákovu místo a také uhodil pazourkem o skalisko. Potom dostal pecku Rváč, po něm Ukmas a pak Mamutík. To se již pazourek rozletěl na tři kusy.

Vůdce Houžňák, Huňáč a Mamutík vzali každý jeden kus, a usednuvše na skalní výstupek, kamenem odťukávali z pazourku ostré lupeny.

Lovci přihlíželi s napětím tomuto výkonu, který vyžaduje velikou zkušenost a obratnost. Z pazourkového jádra se dobrým úhozem odlupovaly tenké listy nožů nebo i nepravidelné ostrohranné lupeny, po krajích průsvitné, jichž se mohlo dobře použít jako škrabadel kostí i kožešin.

Hromádka krásných nástrojů rostla a s ní rostla i radost lovců. Těšili se, až je vůdce podělí.

Zatím Kopčem s Žabkou, Kukačkou a Veverčákem vyhrabali zase množství uhlíků a několik kostí. Už nevyhazovali vše slepě z jeskyně, nýbrž opatrně nálezy prohlíželi. Najednou Žabka bolestně zakvikla – z prstu jí tekla krev. Řízla se o něco. Druhou rukou ukazovala do země, kde trčel ostrý hrot.

Kopčem s Veverčákem odhrábli trochu hlíny okolo vyčnívajícího hrotu a vyloupili pak hroudu, z níž vypadl na píd' velký pazourkový nástroj podoby listu, s dvěma hroty proti sobě. Oba hoši současně po něm hrábli a oba jej uchopili. Společně pak nesli vzácný pazourek lovcům před jeskyní.

„Copak, hoši, zase máte?“ ptal se s úsměvem Houžňák.

Hoši rozevřeli dlaně a před sedícího vůdce vypadl krásný pazourek.⁷

7 Mezi archeology zvaný podle tvaru „vavřínový list“.

„Aaaa!“ překvapeně vydechli lovci, obdivující se vzácnému nástroji. Jak pěkně pravidelně je vypracován! Jak jemně je všude oklepán a oštípán!

„Vavřínový list“ šel z ruky do ruky a budil obdiv. V tlupě byli dovední pazourkáři, ale takový dokonalý „vavřínový list“ by nikdo nedokázal. Vytloukl jej zajisté mistr pazourkářů. Dostane jej vůdce. Nasadí jej na oštěp a bude mít zbraň, jaké není rovno.

Ted' se měli šťastní nálezci co bránit návalu pomocníků. Všecky děti chtěly hrabat v jeskyni „vavřínové listy“. Jenže čím více se jich nahrnulo, tím více zacláněly a bylo víc tma. Proto je Kopčem odehnal, aby se tu nepletly. Začaly tedy hrabat samostatně a brzo byly v půdě jeskyně samé díry.

Ženy se vracely s košíčky plnými bukvic, žaludů, šípků a jeřabin. Když vstoupily do jeskyně, nic ve tmě neviděly a byly by si v rozkopaných jámách zlámaly nohy.

Děti ovšem nevydržely dlouho při práci. Unavily se, a když nic nenašly, zase přestaly.

Jen Kopčem s Žabkou a s Veverčákem vytrvali. Našli ještě několik pazourkových úlomků a spodní čelist losa. To je posilovalo v jejich úsilí tak, že rozhrabali velký kus jeskyně. Avšak již nic pozoruhodného neobjevili. Nechali posléze práce také.

Nový déšť zahnal lovce do jeskyně, kde byly vyhrabané dolíky zase již zarovnaný. Hladoví lovci jedli z ulovené kořisti. Ženy a děti zatím čekaly.

V koutě jeskyně si povídali šťastní nálezci, co všechno by si ještě přáli objevit. Jejich nejvyšší tužbou by bylo, kdyby tak nalezené uhlíky byly žhavé, aby z nich mohli rozfoukat oheň.

„Ach oheň! To by bylo!“ slastně vzdychali.

Lovci při jídle vypravovali, že viděli na skalnatém kopci kozorožce.

„Takovéhle rohy!“

„Ten umí skákat!“

„Nikdo nechytí kozorožce!“

„Dobry šíp dohoní kozorožce!“

„Dobry šíp, dobří nadháněči, dobry vítr!“

Každý lovec, který něco povídal, poposedl k světlu. Musilo být vidět, co povídá, jinak mu těžko rozuměli. Živé posunky napomáhaly k pochopení smyslu. Dobry vyprávěč musil být i dobrym hercem. Proto se jim potmě špatně rozprávělo.

Některému špatnému řečníku se nedostávalo slov i posunků a ten pak zachraňoval svou řeč před výsměchem tím, že rozhodil rukama, jako by všichni posluchači byli nechápaví hlupáci, a odplivnuv si, odcházel na své místo. Někdy se všichni vysmáli nejapnému vyprávěči, který koktal nebo vyrážel jen nesmyslné zvuky, kničel a frkal.

„Co máš?“ ptal se v koutě Kopčem vedle sedící Žabky.

Dívka si pořád s něčím hrála a teď, když zase lovci u vchodu přecházeli, padlo světlo na něco blýskavého v jejích rukou.

„Našla v hlíně!“ oznamovala Žabka chlubitě a hbitě dala ruce za záda. Kopčem Žabku povalil a klekl jí na břicho.

„Ukaž!“ poroučel pánovitě.

Žabka naň vyplázla jazyk. Ale ve tmě to nebylo vidět, proto se vzdala obrany a nechala si natáhnout paži se zavřenou pěstí.

Kopčem jí snadno otevřel ruku a uviděl, že drží nějaký blýskavý žlutý kamínek. Už jí chtěl do ruky plácnout, aby kamínek odletěl, ale několik světelných paprsků se dotklo kamínku, že pěkně zasvítíl. To se mu naráz zalíbilo, a proto hračku Žabce vzal. Sám si pohraje se žlutým blýskavcem. Bude jej třeba nosit zavěšený na hrdle.

„Našlas to v mé hlíně!“ ospravedlnil Kopčem svůj lup, a když se Žabka ušklíbla, přidal jí herdu.

„Kopčem kousek – Žabka kousek!“ dodal na usmířenou a těmi slovy naznačil, že se s ní rozdělí napolovic. Zalechtal Žabku pod paždím a už byli zase zadobře.

Kopčem vytáhl ze štěrbin ve stěně jeskyně schovaný odpadek pazourku. Chtěl se na něm učit odštěpování nožíků a teď se mu

hodil k rozbití blýskavého kamene. Zkusí napřed, jak tvrdý je blýskavec, než do něho pořádně uhodí. Ťukl pazourkem do žlutého kamene – oj! svítivá jiskra vylétla zářícím obloukem a zapadla ve tmě. Křís! ještě jednou – zase krásná jiskra.

Křesal horečně rychle, omámen skvělým ohňostrojem jisker.

V temné jeskyni vzbudily svítivé jiskry ihned pozornost.

Lovci vyskočili a v úžase hleděli na Kopčemovy ruce, které se jen kmitaly, jak vykřesávaly z ohnivého kamene létající jiskřičky.

Ohnivý kámen!

Mají ohnivý kámen! Bude oheň! Bude blaho!

Lovci křičeli jako šílení, výskali, tancovali, až hlavami do stropu tloukli, dupali a plácali se do steh.

„Kopčem, sem!“ zavolal Huňáč hocha ke vchodu a položil na zem kousek uschlého mechu.

Kopčem křesal, ale ruce se mu třásly. Huňáč tedy vzal sám do rukou pazourek i ohnivý kámen⁸ a křesal, až jiskry sršely. Za chvíli zakroužil z mechu malinký obláček dýmu a v dešti jisker se zvětšoval.

Huňáč odložil kameny, sklonil hlavu až k zemi a zlehka dýchl do mechu. Obláček dýmu odvanul. Huňáč foukl ještě a ještě jednou.

V mechu se ukázal červený ohýnek. Huňáč zase lehce foukl a hle – plamínek vyskočil a vesele se zatřepetal.

„Hoří! Hoří!“ ječeli lovci, až se jeskyně třásla, a začali tanec ještě bláznivější než prve.

Jeskynní tlupa šílela radostí z nalezeného ohně.

Kopčem i Huňáč opatrně přikládali na ohýnek několik suchých lístků, zavátých větrem do jeskyně. Zajíc a Sova vyběhli ven nasbírat někde ve skalních úkrytech trochu suchých větviček a vrátili se hned s hrstí suché trávy a s několika větvičkami.

8 Ohnivý kámen = kyz železný, pyrit. Vyskytuje se hojně zejména v uhelných ložiskách (Kladno aj.) a v žilách rud (Příbram, Kutná Hora, Banská Štiavnica, Jílové). Křesán jiskří.

Všecka tlupa s tlukoucím srdcem úzkostně přihlížela. A když se vyvalil sloupec dýmu a vyšlehly plamínky, rozhučela se jeskyně neutuchajícím jásosem.

Ženy běhaly dokola po jeskyni a ječely. Děti poskakovaly okolo ohně. Lovci se rozběhli pro dříví.

Tlupa má oheň! Sláva ohni!

Dým štípal do očí a také se v jeskyni špatně dýchalo. Nejdříve na to nedbali, ale když víc přiložili, bylo kouře tolik, že nemohli vydržet.

V očích štípalo, slzeli a kašlali.

Vůdce poručil přenést oheň blíže ke vchodu. Tu bylo lépe. Dým se valí východem ven a v jeskyni se vzduch vyčistil. I komáři jsou pryč.

Všecko dříví je mokré a mnoho čoudí. Podruhé, až budou mít dříví proschlé, nebude oheň čoudit skoro nic. Dnes obětují rádi všechny kosti, které mají v zásobě, a budou jimi živit vzácný oheň.

Všechny ženy i děti chtěly přikládat u ohně a ohřívát se. Jak příjemné je hrát se u ohně. Tak dlouho ho postrádaly!

Muži nanosili tolik dříví, že z něho složili v jeskyni velikou hromadu.

Oheň jim neuhasne, budou jej dobře krmit!

Kopcem byl ihned uznán za strážce ohně. Jeho zásluhou má tlupa zase oheň. Směl odstrkovat od ohně, koho chtěl. Jenom Žabka se ohřívala po libosti; objevila ohnivý kámen. Ale je to ovšem holka, tedy bytost nehodná zvláštního povšimnutí, tím méně pochvaly. Malé děti brečely, že chtějí k ohni. Když však šláply na žhavé oharky, utroušené u ohniště, zalezly za mámy a vykukovaly jim přes rameno k vábícímu ohni.

Dnes bude v jeskyni teplo.

Větrem vyšlehaní a prokřehlí lovci si libovali, když vstoupili do vyhřáté jeskyně a ženy jim podaly čerstvě opečené maso.

Jaké blaho, jaká lahoda!

Už se nemusí bát medvědí návštěvy. Žádné zvíře jim do jeskyně nevěleze.

Kopčem sedí u praskajícího ohně. V ruce drží prut, kterým rovná hořící dříví. Hledí upřeně do plápolu a neslyší, co děti kolem něho štěbetají. Od ohniště se ani nehne.

Je šťasten.

V zimě

Po krátké jeseni přišla tuhá zima. Zvěř zalezla do doupat a jen hlad ji pudil na sněh.

Obleva sice rozmočila sněhovou pokrývku a studené deště naplnily všechen povrch zemský nepříjemnou vlhkostí, ale nový obrat povětrnosti opět přinesl mrazíky a hojnost nového sněhu.

V jeskyni je tlupě příjemně teplo. Topili ve dne v noci a řeřavé ohniště vyhřívá celou přední prostorou.

Jak si tlupa váží ohně! Všichni o něj starostlivě pečují a nikdo se nevrací do jeskyně, aby s sebou nenesl nějaké dříví. Každý den pověří vůdce službou u ohně někoho jiného, aby se všichni vystřídali. Kopčem jen pomáhá navíc a hlídá, aby strážce ohně neopustil své místo ani na chvíli, aby pořádně rovnal přiložená dřeva, aby se oheň ani nedusil, ani zbytečně nevzrostl, aby také mnoho nečadil. Jeho místo bylo u ohně a Veverčák teď málokdy dostal svého druha ven na loveckou vycházku.

Drobným dětem přestaly prohánky po údolí, na stráni i v lese. Jen zřídka využívaly příznivé pohody a vyběhly ven trochu se vydovádět. Jinak byly pořád ve vyhřáté jeskyni; spaly nebo si hrály a trápily mámy svou neposedností.

Vlci obíhali často nablízku a byli drzejší a drzejší. Už se nedali odehnat křikem a kamenem jako v letní době. Malého Broučka, mazlíčka celé tlupy, hrozně vystrašili, když hošík, sedě několik kroků od jeskyně na balvanu, dloubal morek z rozbité kosti. Drzý vlk mu vytrhl kost z ruky a přitom mu zkrvavil prsty. Brouček vřískal, že se celá tlupa vyhrnula z jeskyně. Někteří lovci se rozběhli za opovážlivým vlkem, ale už ho nedohonili. Dlouho mu zlořečili; tak dlouho, dokud Brouček plakal.

Horší příhoda se udála včera.

Děti šly na dříví, a když se vracely, přiběhli vlci a provázeli je. Jakmile se některé děcko trochu opozdilo, hned na ně doráželi. Byla to cesta strachu a úzkosti. Děti se rozplakaly a běžely za Žabkou, která vpředu jednou rukou táhla za sebou po sněhu otýpku chrastí a druhou rukou hrozila vlkům klackem. Po stranách malého houfce šli chlapci, Kopčem, Veverčák, Onaš a Stopka, a odráželi nejsmělejší vlky. Několik vlků dostalo přes čumák, ale nadlouho je to neodstrašilo. Dívky už ztratily polovic dříví. Vlci se dostali blízko k nim a hoši se musili pořádně ohánět.

Děvčata ječela, jako by je vlci už trhali. Houftec se zastavil. Drobné děti, omámené strachem, příkrčily se k zasněžené zemi jako koroptvičky a rukama si zakrývají hlavy. Třesou se, až jim zuby cvakají, a nedají se pohnout k dalšímu útěku. Kopčem jim spílá, avšak děti už jen v bázni čekají, jak je zlí vlci roztrhají – a nehýbají se.

Když děti stanuly, zastavili se i vlci. Z pootevřených tlam jim čouhají červené jazyky. Jejich oči se žádostivě lesknou a hubené boky se jim při oddychování zvedají. Neútočí však, takže se děti přece trochu vzpamatovaly. Žabka opět vyrazila napřed a děti se rozběhly za ní. Hoši zase po stranách.

Neuběhli daleko. Vlci je znovu pronásledovali a brzy je dohoni-li. Tentokrát obstoupili dětskou skupinu kolem dokola. Sedli si na zadky a nehybně pohlíželi na postrašené děti – na svou jistou kořist.

Kopčem už viděl, že nedoběhnou k jeskyni, ačkoli nebyli od ní již daleko. Stačilo by jen obejít skálu a pak ještě vystoupit kousek vzhůru.

Jeden vlk – asi vůdce tlupy – rozevřel náramně tlamu a dlouze zívá s vyplazeným jazykem. Děti se bázlivě třásly. Vlk se potom zvedl, přistoupil až k dětem a popadl jednu holčičku za ruku.

Holčička měla navlečeny bezprsté rukavice ze sobí kůže. Jak se jí vlk chtěl zakousnout do ručky, strhl jí rukavici, jež byla řemínkem svázána s druhou rukavicí. A jak vlk prudce trhl, řemínek, vedený kolem krku holčičky, povalil překvapené děcko. Ale vtom dostal

smělý vlk klackem za uši od bdělého Stopky. Vlk zaskučel a rafl po holi. Ale už dostal druhou ránu. To Veverčák vší silou uhodil útočícího vlka přes hlavu. Vlk odskočil za keř.

Veverčák uhodil do větví, aby vlka zaplašil, ale ten neutekl, naopak, popadl vztekle hůl do tlamy a vytrhl ji hochovi z ruky. Spadla na zem a vlk si na ni stoupl předními tlapami. Hoch se shýbl pro hůl, ale vlk hrozivě zaskučel a vycenil zuby. Veverčák se honem zase vzpřímil a stál nehybně. Vlk stál také bez pohnutí proti němu.

Nezastrašený Veverčák však byl obratný hoch a dovedl i svých nohou všelijak používat. Mžikem popostrčil ležící klacek nohou, a nežli se vlk nadál, měl svou nouzovou zbraň zase pevně v ruce. A vzápětí dal vlkovi takovou ránu do hřbetu, že ztrestaný drzoun odrazil se staženým ohonem.

Útok vlka, jakož i pláč holčičky, která měla zkrvavenou ručku, byl znamením poplachu v dětské družině. Děti se chtěly rozprchnout, ale vlci to nedovolili. Jakmile se některé děcko hnulo z místa, zvedli se a hnali se za ním. Děcko ustrašeně ucouvlo a vlci zas usedli na oháňky.

Pomalou pak přilézali blíž. Jen napřažené klacky pohotových hochů je zadržovaly ještě od útoku. Kopčem si stáhl z hlavy bobří čepici a hodil ji nejdrzejším vlkům. Ti se o ni hned seprali.

„Veverčáku – čepici!“ vykřikl Kopčem na věrného přítele. Veverčák se nerozmýšlel a také hodil svou čepici mezi vlky.

„Běž!“ vyzval Kopčem svého druha. „Do jeskyně – pro pomoc!“

Oba hoši vyrazili jako střely, aby přivolali záchranu. Mihli se mezi křovím, ale někteří vlci je přece zpozorovali a rozehnali se za nimi.

V dětské družině nastal zděšený křik a pláč. Děti myslely, že je hoši v tísní opouštějí. Ječely z plných hrdel, až se to lesem rozléhalo.

Oba hoši utíkali znamenitě, ale jejich malý náskok vlci brzo vyrovnali.

Nepomáhalo, že se hoši oháněli klacky. Vlci chňapali po jejich nohou. Běda, podaří-li se vlku zakousnout se pořádně do kmitající

nohy! Oba hoši už krváceli a jeden vlk zaťal zuby i do kožešiny, kterou měl Veverčák přivázanou na sobě. Nepopustil. Hoch duchapřítomně shodil kožešinu a utíkal dál nahý, maje toliko nohy obalené zaječími kožemi.

Vlci se chvíli tahali o Veverčákovu kožešinu a za tu dobu mohli hoši kousek uběhnout. Nicméně dva vlci je za chvíli zase dohonili a zuřivě útočili. Udýchaní chlapci se postavili zády ke skále a statečně se bránili. Poznali, že jsou již skoro pod jeskyní, a křičeli o pomoc.

U jeskyně měl právě hlídku Zajíc. Už delší dobu přinášel vítr jakýsi vzdálený křik z lesa. Myslil, že se děti vracejí s dřívím tak vesele, a vyhlížel jim vstříc. Teď se mu zdálo, že křik dětí zní jaksi úzkostně.

Zavolal do jeskyně a několik lovců vystoupilo. Všichni pozorně poslouchali. Teď bylo slyšet výkřiky blízko, skoro pod samou jeskyní.

„Je zle! Na pomoc!“ zvolali muži a řítili se jako lavina po skále dolů. Z jeskyně vyšli ještě další muži a také ti hned sjeli po zasněžené stezce.

Za okamžik byli u obou hochů a vrhli se na vlky. Jednoho ubili, druhý – ač mu nohu přerazili – přece uprchl.

„Běžte honem!“ pobízel Kopčem a zhroutil se do sněhu vedle věrného Veverčáka.

Lovci pochopili, že ostatní děti jsou někde opodál, a běželi po stopách největší rychlostí.

Doběhli ještě včas. Vlci právě zahájili útok na skupinu dětí a zbylí ochránci se bránili jen chabě.

Pádné rány sekýrami brzo ochladily útočnost hladových vlků a obklíčené děti byly zachráněny. Několik vlků padlo, ostatní se rozutekli.

Lovci vzali dvě pokousané holčičky do náručí a vrátili se s dětmi do ležení. Zabité vlky táhli s sebou.

Uplakané děti se teď smály skrze slzy, když je lovci hladili, a od velké skály se rozběhly domů úprkem napřed po vyšlapané pěšině.

V jeskyni Houžňák vyhlásil, že děti už nesmějí samy ven.

Lasička a Vlčice položily na ohniště dlouhé kosti. Tučné kosti dobře hoří. Ať se děti ohřejí!

Od toho dne zůstávaly děti v jeskyni napořád. Vymýšlely si všelijaké hry.

Dívky si hrají s panenkami ze dřeva, z kůry nebo z kůže a hoši si nejraději dělají z hlíny všelijaká zvířata. Pro hlínu nemusejí chodit daleko; mají dostatek dobré žlutky v samé jeskyni.

Oděv si neumažou; vždyť všechny děti v jeskyni jsou nahé. Jen když je lovci vyvedou ven proběhnout se, navléknou si čepice, nohy si ovážou kožešinami a také přes sebe vezmou nějakou hřejivou kožešinu.

Ani dorostlí se jinak neodívají. Jen za mrazivých vichřic se víc zahalují a chrání si paže. Jakmile se však vrátí do teplé jeskyně, všichni odkládají oděv a spí nazí. Jen se ovšem dobře kožešinami přikryjí.

„Dej vlka!“ loudila Žabka na Kopčemovi. Mladý umělec hrdě pohlédl na své výrobky, seřazené na plochem kameni. Trochu se rozmýšlel, ale pak vzal figurku sedícího vlka a položil ji zvlášť. Nedal jí přímo dívce, to by se ponížil. Žabka hned vlčka uchopila, ale ohnula měkkému zvířeti hlavu. Opravila si to pěkně sama a postavila figurku do malé prohlubiny v hrbolaté stěně jeskyně.

„Ještě vlka!“ žadonila dívka znova.

Kopčem jí dal druhého vlčka.

Žabka ji postavila do skuliny ve stěně. Oba vlčkové seděli jako před svými doupaty. V záři ohně je bylo pěkně vidět.

„Ještě vlka!“ žádala Žabka znova.

Kopčem odmítl: „Máš dva!“

„Nemám!“ odporovala Žabka.

„Máš! – Tu jeden, tu druhý, to jsou dva vlci.“

„Co žvaníš, dva vlci!“ bránila se dívka, jež se nikdy neučila počítat.

„Tu jeden vlk a tu – také jeden vlk! Jeden a jeden! Nikde tu přece nejsou dva vlci...“

Kopčem poklekl ke stěně a ukazoval nechápavé dívce názorně:
„Jeden vlk a ještě jeden vlk – jsou dva vlci!“

„Hihihi, Kopčeme, Žabka není hloupá! Žabka vidí jednoho vlka, tuhle také jednoho vlka...“

„No, Žabko, to jsou dva vlci!“ prohlašoval Kopčem vítězně.

„I ne, ty špatně vidíš!“ trvala dívka na svém. „To nejsou dva vlci – ať mě medvěd pohltí! – to je pořád jeden vlk a zase jeden vlk!“

„To jsou dva vlci!“ nepopustil Kopčem; měl hlavu a uměl počítat do tří. Sčítal i odčítal do tří bez chyby, a v těchto zimních dnech se od Mamutíka naučil říkat i číselnou řadu až do pěti.

Tohle uměl v tlupě ještě jen vůdce Houžňák; ani starý Huňáč to vždycky správně nedovedl a musil si počítat několikrát znova a znova. Čeho bylo víc než pět, to bylo „mnoho“. Ostatní lovci, kteří uměli počítat jen do tří, říkali „mnoho“ všemu, čeho bylo víc než tři.

Často teď Kopčem udivoval velké lovce svou učeností, když jim dovedl spočítat, kolik prstů na ruce mu ukázali nebo kolik oštěpů před něj položili. Proto by se teď ani zanic nedal přehádat Žabkou a pevně tvrdil, že jedna a jedna jsou dvě.

Žabka se nikdy netrápila počítáním a teď také ukončila spor tím, že rozpáleně křičela: „Kluk hloupý! To jeden vlk!“ a plácla hroudou hlíny po prvním vlčkovi, „a to zase jeden vlk!“ – a plácla hlínou po druhém.

„To jsou dva!“ stál na svém Kopčem.

„Nejsou a nejsou!“ zaječela Žabka a rukama plácala do hlíny přichycené na stěně.

Kopčem klidně ukazoval na svých figurkách: „Jeden sob a jeden sob jsou dva sobi, jeden medvěd a jeden medvěd jsou dva –“

„Néee!“ ječela Žabka. „Přestaň, to je na Žabku moc těžké!“ Zakryla si uši dlaněmi.

Veverčák byl přiváben hlasitým sporem a přisedl k nim. Všiml si hlíny rozplácnuté na stěně a náhle se rozesmál:

„Ten zubr jako žába!“

„Kde zubr?“ ptal se Kopčem udiveně.

„Tu zubr!“ řekl Veverčák. Zvedl opálený proutek a přikreslil jím k rozmáznuté hlíně na stěně dva rohy.

Opravdu – i Kopčem poznal v nahodilé skvrně zubra. Hned také pohozeným uhlíkem přikreslil zubrovi ještě ocas.

„A tady oko!“ přidal Veverčák.

„A taky oštěp!“ připojila Žabka a zapíchla do zubra tenké dřívko. „Dětí – zubr!“ křičela.

Děti se sběhly a zubr na stěně se jim velice líbil.

Nový objev – malování na stěně – byl ihned napodobován.

Kopčem s Veverčákem ani nepromluvili, ale s vášnivou chtivostí malovali hlínou a uhlem na stěně všechna zvířata, co jich znali. Ostatní děti malovaly podle nich a brzy mezi sebou zápasily o místo. Hnedle bylo všechno kolem dokola pokresleno. Ale jejich zájem dlouho netrval. Záhy maleb nechaly a hrály si jako dříve. Hlínou se špatně malovalo; drobila se a opadávala ze stěn.

Kopčem s Veverčákem zatím už svůj objev zdokonalili. Přinesli si zvenčí trochu sněhu a navlhčili jím hlínu. Hned malovali lépe a hlína přestala opadávat. Cestou do jeskyně hrábl Kopčem rukou po začazené stěně u ohniště. Maloval pak chvíli svými prsty, dokud se mu z nich saze nesetřely. Vrátil se pro nové saze a tentokrát si jich naškrábal hromádku na širokou kost. Brzy zpozoroval, že se mu zvláště pěkně malovalo sazemi, do nichž nastříkal trochu mastnoty z opékaného masa. Seškrábal ze stěny takové mastné saze, a když jich neměl dost, přimíchal do sazí úmyslně trochu tuku.

Veverčák už zatím zlepšil malbu tím, že namáčel do mastné barvy odkrojek jezevčí kožešiny, nabalený na dřívko.

Maloval jím jako štětcem. To již jejich obrazy vzbudily pozornost i velkých lovců. Někteří z nich se i sami pokoušeli namalovat medvěda nebo mamuta krásnou černou barvou.

Kopčem používal k svým obrazům chytře útvarů skalní stěny. Chvilí pohlížel na hrbolatou a rozpukanou stěnu a pak řekl:

„Tu mamut!“

Pukliny ve vápenci použil jako hřbetového obrysu a vypouklé oblity stěny jako těla. Bez ohledu na podoby zvířat dříve tu naznačených žlutou hlínou přimaloval novému mamutu zahnutý chobot, nohy a kly – a všichni se podívovali věrně podobě obrazu. I hořícími dřevy svítili Kopčemovi, aby lépe viděl na práci.

V koutě jeskyně vznikl zápas mezi drobnými dětmi. Písklata se o něco tahala.

„Já!“ – „Já!“ – „Já!“

Tak vykřikovali rvaví klučínové v zápase o krásně zachovalou spodní medvědí čelist. Právě ji společně vyhrabali.

Podle práva náležela tomu, kdo ji našel, a teď se o to hádali.

Houžňák jim kost klidně vzal a nechal je, aby se po libosti porvali.

Medvědí čelist je velmi cenná a poslouží tlupě jako kladivo i klín při rozbíjení kostí.

Ženy sešívaly u ohně vlčí kožešiny. Ani by byly nezpозorovaly, že se stmívá, kdyby stará Vrba nebyla naříkala na bolavé oči.

V zimě den rychle uběhne.

Lev

Po několik dní zuřila nepohoda. Lovci nemohli vycházet na lov a tlupa hladověla.

Konečně utichla sněhová vichřice, vysvitlo mdlé zimní sluníčko a lovci vyšli zkusit štěstí. Čerstvá sněhová pokrývka jim usnadní vystopování zvířat.

Lovci se dlouho nemohli shodnout, kam by bylo nejlépe zamířit. Rozdělili se tedy na dvě skupiny. Mamutík, Vlčí dráp, Zajíc, Huňáč a Sova šli na hřebenovou planinu, Rváč, Nohahnát, Ukmas, Koumač a Džgan se dali údolím. Ostatní muži zůstali doma jako hlídka.

Ani prvá, ani druhá lovecká četa nenašla zpočátku dobré stopy. Obě viděly na sněhu jen stopy vran a havranů.

Později přišli lovci na řadu stop v rovné čáře. Hned věděli, že tamtudy slídila hladová liška. Nestáli o ni dnes; nemá dobré maso.

Pak našli známé stopy měkkých dlouhých tlapek. Aha, tudy běžel zajíc!

Huňáč a Sova si řekli, že i zajíček by byl dobrý, není-li větší zvíře, a dali se po stopě. Zbývající tři lovci v této skupině s Mamutíkem přešli přes dvě údolí a na nové plošině objevili stopy několika sobů. To je něco! Kéž by se jim podařilo ulovit nějakého soba! Stopy jsou úplně čerstvé, větrem ještě nepoškozené, takže stádečko jistě není o mnoho napřed. Tři lovci pohladili své kouzelné amulety a pospíchali po stopách. Sněhu bylo skoro po kolena, někde i nad kolena, takže se lovci bořili a jen těžko kráčeli. Nicméně nedbali námahy a postupovali co možná rychle. Touha po žádoucí kořisti je pudila vpřed.

Stopy vedly úžlabím kolem háje a pak přes balvanitý pahorek. Tam uviděli v neveliké dálce houfec stíhaných sobů. Sobi byli asi vyhladovělí, protože hrabali nohama i rozvětvenými parohy ve sněhu, aby se dostali na skrovný lišejník, mech nebo trávu.

Dráp měl s sebou luk a několik šípů. Odcházíje z jeskyně říkal, že si přece vezme luk, kdyby mu náhodou přišel do cesty zajíc. Ted' mu byl luk dobrý. Vypozoroval vítr a plížil se k stádu. Mamutík a Zajíc číhali skryti u houští, aby soby napadli, kdyby snad Drápa zvětřili a dali se před ním na útěk. Měli v rukou lehké oštěpy, jimiž dovedli dobře házet.

Podle roští vyčnívajícího z navátého sněhu pokukovali po sobech. Najednou se sobi zvedli a rozběhli se po pláni. To asi Dráp již podnikl svůj útok. Sobi běželi rovnou k Mamutíkovi a Zajícovi. Jednomu sobu trčel ve hřbetě šíp.

Teprve když byli těsně u lovců, prozradil sobům bystrý čich přítomnost lidí. Hned zahrnuli stranou, ale vtom již vyskočili oba lovci a vymrštili své oštěpy. Mamutíkův oštěp se zabodl jednomu zvířeti pěkně do krku. Zajícův oštěp zašramotil druhému sobu v parozích a spadl do sněhu, aniž sobu uškodil.

Zahanbený Zajíc zůstal chvíli rozpačitě stát a pak si šel mrzutě pro svůj oštěp. Mamutík ho těšil:

„Dobrá rána – přes hlavu – ale sob prudce zarazil.“

Z dálky na něho volal Dráp a pospíchal k nim. Z jeho křiku bylo znát úspěch jeho útoku.

„Šíp trefil!“ pochválil Mamutík Drápa, když udýchaný lovec přiběhl. Zajíc už našel krvavé stopy obou raněných sobů.

Lovci nemeškali a hned se vydali za soby. Přišli na vršek a pátrali po nich. Sobi byli už hodně daleko. Po chvíli důkladného pozorování si povšimli u vyčnívající skalky dvou tmavých bodů na bílé ploše za sobím houfcem.

„To oni!“ vykřikli lovci a hned vykročili.

Po chvíli zpozorovali, že se jeden z obou raněných sobů více opožďuje. Nadběhli si skalnatým žlabem a brzy soba dohonili. Obstoupili ho, aby jim v posledním vzepětí sil někam nezaběhl. Zvíře se svěšenou hlavou a s oštěpem zabodnutým do krku těžce klopýtalo. Ztratilo už dost krve.

Lovci se na raněného soba vrhli a ubili ho. Z rány na krku se řinula krev. Lovci se schýlili k zabitému zvířeti a lačně ji lokali.

Chvilí odpočívali, Mamutík pak rozhodl:

„Soba tady – my ještě za druhým!“

Dráp i Zajíc přikývnutím souhlasili a hned vstali. Zabitého soba zde zatím nechají ležet a půjdou chytit ještě druhého, který lépe utíká, raněn šípem lehčeji.

Dva sobi – pěkná kořist! Tlupa se zaraduje.

Druhá skupina lovců, vedená Rváčem, obcházela krajinu velkým obloukem. Také přišli na několikere stopy, ale nikde nedosáhli úspěchů. Konečně objevili stopy rosomáka. Plížil se po sněhu – to jistě viděl nějakou kořist! Ten je dobře povede.

Dali se po stopách za rosomákem a vskutku nešli dlouho, když pojednou spatřili stopy nevelikého sobího stáda. Mezi nimi i dvoje stopy krvavé. Kořist je nablízku!

A hle, stopy lidské...!

Tři lovci pronásledovali soby. To by mohly být stopy Mamutíka a jeho společníků. Ale těch bylo přece víc.

Rváč nahlas přeříkával, kdo všechno šel s Mamutíkem: Dráp, Zajíc, Huňáč, Sova – to je přece víc osob, než jak nasvědčují tyto stopy! Rváč si ještě nebyl jist – neuměl dobře počítat do pěti. Proto se postavil ke stopám, kde je to dobře znát, a oštěpem si k nim dělal ve sněhu znamení:

„To Mamutík, to Dráp, to Zajíc –“ a pro Huňáče a pro Sovu žádné stopy už nezbyly.

„To ne naši!“ opravili se lovci svorně a vydali se stíhat cizí lovce, kteří sem zabloudili a lovili jim jejich zvěř.

Rváčova družina prošla po stopách skalnatým žlabem, a když vystoupili na vršek, spatřili nedaleko před sebou ležet na sněhu mrtvého soba. Jeho parohy čněly do výše.

Už se k němu chtěli s jásotem rozběhnout, když sebou Džgan, jenž byl vpředu, náhle mrskl do sněhu. Lovci tím byli upozorněni, že něco není v pořádku. Schýlili se k zemi a plížili se dolíkem ke Džganovi.

Džgan s vyděšenýma očima šeptá: „Medvěd nebo zubr – něco velikého!“

Lovci nedůvěřivě vykukují po sněhové pláni. Vskutku, nedaleko soba leží nějaké obrovské zvíře. Není to balvan, jak si z dálky mysleli. Má to chlupatou hlavu jako medvěd, rohy vidět není – co je to?

Nohahnát řekl bezstarostně: „Ať medvěd, ať zubr – leží zabitý, jdu!“

A už se chystal vykročit. Džgan ho strhl a zašeptal:

„Zabitý ne – živý! – Pozor!“

I ostatní lovci schvalovali největší obezřetnost a kárali lehkomyslnou odvážlivost Nohahnátovu.

„Ty – luk – jdi – šíp!“ vyzval Rváč Ukmase, aby zkusil šípem, je-li veliké zvíře vskutku mrtvo.

Ukmas chvíli váhal, jako by se bál, ale pak si dodal odvahy a plížil se od balvanu k balvanu kupředu. Ostatní lovci vyčkávali ukryti, co bude.

Ukmas se připravil k ráně. Ale pak ještě postoupil k malému keříku, a skryt za ním, připravil si šíp na tětivu. Pak trochu povstal, napjal silně luk a vypustil šíp.

Obrovské zvíře se vymrštilo ze sněhového lože.

„Lev!“ vydechli s hrůzou všichni lovci a cítili, jak jim tuhnou údy a mráz běhá po zádech.

Strašlivá šelma, proti níž je marný jakýkoli lidský boj, stála vzepjata a ohonem šlehala do sněhu.

Lev jeskynní zařval, až se to po širé zemi hromem rozléhalo.

Kam se teď vrhne?

Poděšení lovci se třásli v bezmezném strachu. Zpozoruje-li je lev, bude po všech veta. Nikdo neunikne.

Hle, co to je tam opodál? Nějací tři lovci se blíží sem z hřebene návrší. Táhnou soba a teď, jak zabouřilo lví zařvání, pohodili soba a ve smrtelném strachu prchají.

„To jsou cizí lovci!“ hádají Rváčovi druzi a už se dívají plni vzrušení na Iva, který popuzen šípem otočil se několikrát dokola, jako by hledal útočníka. Pak spatřil ony tři lovce. Najednou zařval, přikrčil se a prudce, mohutnými skoky se rozehnal za prchajícími muži.

„Běda jim!“ pomyslili si lovci se Rváčem a odvážili se vystrčit hlavy. Lev je tedy v úkrytu nezpozoroval. Ale odnesou to tři neznámí muži – běda jim! Lev je roztrhá...

Neznámí muži zmizeli mezi skalisky. Och, jak zoufale utkali. Klesali do sněhu a zas znovu se vzchopili k beznadějnému útěku. Není pro ně spásy. Lev je užuž dohání a také on se mezi zasněženými skalisky ztrácí očím poděšených pozorovatelů.

Lovci si oddechli. Zdálo se jim, že šťastně vyvázli ze strašného nebezpečí. Vykládají si teď s pocitem nesmírného ulehčení, že se lev asi nažral ze soba a pak u něho usnul. Jak dobře, že nešli hned k němu! S uspokojením hladili své amulety.

Je ticho, nic se nehýbá na sněhové pláni. Lovci bázně jeden po druhém vylézají na planinu a odvažují se až k mrtvému sobu. Je hodně potrháný; břicho má celé rozervané.

Džgan řekl, že jim po lvích hodech ještě dost zůstalo, a uchopil soba za přední nohy. Dotáhnou ho snadno po sněhu do ležení.

Lovci se ještě nejistě rozhlíželi. Co kdyby se ještě teď na ně vyřítíl lev! Hrůza pomyslit!

Dva lovci táhli soba. Když byli už v úžlabině, vzpomněl si Nohahnát: „Sob tu – sob tam!“ a ukázal rukou zpět.

„Jdi si pro něj!“ vysmívavě prohodil Rváč.

Nikdo z družiny nejevil chuť vrátit se pro druhého soba, kterého tam cizí lovci odhodili. Ani za celé sobí stádo by se už nepřiblížili zpět k onomu hroznému místu.

Lev se může vrátit!

Toto pomyslení je popohánělo k spěchu. Nic je tu nemůže za-
držet.

Za šera došli šťastně do jeskyně.

Huňáč a Sova už tu kuchají staženého zajíce.

Jasná mrazivá noc.

V jeskyni u hřejícího ohně Rváč, Nohahnát, Ukmas, Koumač
a Džgan vypravují s nedokončenými podrobnostmi o dobrodružném
setkání s ohromným jeskynním lvem.

Kopčem a Veverčák leží na břiše vedle sebe pod jednou pokrývkou;
nohama ke stěně, hlavou k ohništi. Rukama si podpírají brady a vy-
kulenýma očima hltají rozčilující vyprávění.

Takového lva by chtěli někdy vidět. Ale takhle kdyby seděli v ko-
runě vysokého stromu... Na zemi by ho potkat nechtěli!

V jícnu Macochy

Lovci dlouho besedovali a dlouho jedli. Pečené sobí maso vonělo z jeskyně tak, že lišky a vlci pobíhali do rána okolo.

Noční mráz ověsil stromy i keře bělostnou, třpytivou jinovatkou.

Mamutík, Dráp a Zajíc se nevrátili. V tlupě mysleli, že je asi někde zastihla noc a že bezpochyby přijdou za denního světla.

Džgan a Ukmas vystoupili na vršek a dlouho tam vyhlíželi do dálky. Nespatřili nikoho.

Kde jen ti tři zůstali! Jsou to dobří, zkušené lovci; není třeba mít o ně obavy. Ale co kdyby – nikdo v tlupě si nechtěl připustit myšlenku, že by se ztraceným lovcům bylo něco přihodilo.

Mladý lovec Sova kývl na Kopčema a Veverčáka. Zamžikáním oka je vyzval ke společné vycházce.

Vyšli dobře ozbrojeni.

„Slyšeli jste?“ začal na ně Sova venku. „Ještě jeden sob tam...!“

Hoši přikývli a hned byli srozuměni. Okamžitě věděli, co Sova myslí, a plán se jim zamlouval. Dověděli se při večeři všecky podrobnosti o slavné výpravě Rváčovy družiny, která se ani lva nelekla a vzala mu jednoho soba.

„My vezmeme druhého!“ shodla se mladá trojice.

Sova zná krajinu dost dobře, takže ví, kterým směrem jít. Vždyť lovci několikrát podrobně vypravovali, kudy táhli.

A tak šlapali sněhem v dobré náladě nahoru dolů přes několik vrchů a žlabů. To již pak všichni byli dlouhým putováním notně unaveni. Ještě že mráz utvrdil sněhovou pokrývku, takže je unesla.

Konečně našli stopy sobího stáda i lovců. Pak již brzy objevili ušlapané místo, kde krvavý sníh označoval, že tam ležel zabítý sob. Rozeznali i hluboké stopy velikého lva.

Strach jde i z těch stop!

Hoši se zachvěli a s bázní se rozhlíželi. Avšak nic nejevilo nějaké známky nebezpečí a hoši se za chvíli uklidnili. Lev je už někde daleko, netřeba se ho bát.

Opodál našli i stopy dvou vlků; jeden ležel za křovím hrozně potrháný. Lev ho rozsápal. A ještě objevili stopy rosomáka a poznali podle nich, že se rosomák přiblížil až k zabitému sobu, ale lev se asi probudil a zahnal ho.

A kde je ten druhý sob?

Hledali, hledali a vskutku i tohoto soba šťastně našli. Ležel na sněhu ztuhlý, jak ho ti lovci odhodili. Těch se už arci není potřeba bát – jistě je lev všecky roztrhal.

Mladí lovci měli radost. Přitáhnou domů pěkného soba. A když si tak s velikým zájmem všecho prohlédli, chystali se na zpáteční cestu. Do jeskyně je daleko a den je krátký. Kopčem a Veverčák zkusili, jak je sob těžký. Dá se táhnout snadno. Půjde to tedy po sněhu dobře. Hoši si výskli.

Jak zatáhli soba za tuhé nohy, převrátili ho na opačnou stranu. A tu se objevilo něco, čeho si bystrý Sova hned povšiml. Vytáhl sobu z boku u hřbetu zlomený šíp a ukázal jej hochům. Všichni zvědavě prohlíželi pěkně vypracovanou střelu s kouskem hladkého lískového prutu. Střela byla vsazena do malého rozštěpu, zatmelena pryskyřicí a pečlivě ovázána tenounkou nití ze hřbetní jelení šlachy.

„Šíp – Dráp!“ bolestně vykřikl Kopčem, poznávaje v zlomku šípu Drápův výrobek.

Sova i Veverčák zůstali jako ohromeni. Dívali se na sebe vyděšeně beze slov. To nebyli tedy cizí lovci, kteří prchali před strašným lvem, to byli Mamutík, Dráp a Zajíc! Jaká hrůza! Lev roztrhal nejstatečnější lovce z tlupy!

Znova a znova prohlíželi mladí lovci zlomek šípu a koneckonců musili přiznat Kopčemovi pravdu. Byl to Drápův šíp... Mladí lovci měli oči plné slz.

Ted' vědí, proč se stateční muži nevrátili... Hohá! Jakou to zlou novinu přinesou do jeskyně!

Rozhodli se, že ještě vypátrají, jak nešťastníci zahynuli. Jistě neutekli lvu daleko a jejich ohryzané kosti se tu válejí blízko.

Sova vedl své druhy smutnou cestou po stopách uprchlíků. Poznali, které stopy znamenají útěk, a našli otisky mohutných tlap lva, který ztracené lovce pronásledoval.

Pojednou se mezi skálami rozsvítilo. Přestaly stromky, přestaly keře sněhem zatížené, přestala skaliska a přestala i země... nesmírná hlubina se rozevívá u jejich nohou. Ohromná propast zeje před nimi, přehluboká, nedohledná.⁹ Naproti se z nitra země zvedají do výše bílé skály – ale to už je druhý svět. Není k němu přístup, leda pro ptáka...

Ohromeni stojí mladí lovci nad jícnem strašné propasti.

Stopy vedou před nimi rovnou do propasti. Stopy lovců i stopy lva... V temné hlubině tedy skončili lovci i lev!

Mladí lovci se zachvěli a Kopčemovi začaly drkotat zuby. Až Sova si dodal zmužilosti a odvážil se popojít ke kraji.

Po jeho příkladu se i oba hoši dali svést zvědavostí a po čtyřech dolezli k okraji. Přidrželi se břízky a nachýlili se do bezedné hlubiny. Závrat' jimi otřásla, že si sedli a zavřeli oči.

Propast nemá dna. Kam se to vlastně zřítili Mamutík, Dráp a Zajíc?

Kopčemova zvědavost byla silnější než jeho strach. Nachýlil se znova nad hlubinou a silně vykřikl. Hned ucukl zpátky, jak se jeho hlas dunivě rozléhal. Také Veverčák a Sova vykřikli do hlubiny a naslouchali temné ozvěně. Poslouchali napjatě.

„Ho – io – iá!“ vykřikli všichni společně. V propasti se jejich hlas rozhučel, odrážel se od skal, až úplně zanikl.

⁹ Světoznámá propast Macocha, hluboká 138 metrů. Hořejší obvod jícnu měří 440 metrů.

Zůstali chvíli zcela tiše.

Najednou sebou trhli.

Zdola se ozval nějaký sténavý hlas...! A opět a opět!

Hlas byl divně zbarvený, slabý, a přece to byl zcela jistě lidský hlas. Kdo tam?

Zoufalý sten zaúpěl z jícnu propasti.

Sova poodešel podle okraje propasti. Mezi vyčnívajícimi skalisky našel kousek mírnějšího srázu a spustil se žlabem níže k vypjatému skalisku. Neodvážil se však na okraj tohoto skalního stupně, aby se pod ním neutrhl sněhový převis. Vzápětí za ním přilezli oba hoši a šourali se po skále, místy větrem ofoukané, až k Sovovi. Viděli odtud víc než shora, ale až dolů pod sebe přece jen dobře neviděli.

Kopčem si lehl a řekl Sovovi, aby ho držel za nohy. Ted' se dostal smělý hoch hlavou až na okraj stupně a hned rozčileně vykřikl: „Naši tu jsou!“

Ozvaly se výkřiky zdola, ale nikoliv docela z hlubiny.

Mladí lovci poznávali:

„To Dráp!“

„To Mamutík!“

„To Zajíc!“

„Jsou tam všichni! Nespadli až na dno! Živí leží v úžlabí na skalním výstupku!“ hlásil Kopčem svým druhům a hned volal dolů, cože tam opuštěnci chtějí.

„Sekyru!“ bylo slyšet zdola zřetelně.

Mladí lovci nepřemýšlejí, k čemu třeba těm dole sekery, ale hned se starali, jak by jim ji dopravili dolů.

Kopčem nabídl svou halenu, sešitou ze dvou koží mladých sobů, a hned z ní začali kolkolem vykrajovat potřebný řemen. Kožešina byla dosti měkká a Sova měl ve svém míšku u pasu dobrý, ostrý nůž s parohovou rukojetí. Po značné námaze se jim podařilo zhotovit dlouhý řemen. Na jednom místě jej neopatrností téměř překrojili, a proto jej raději přeřízli docela a oba kusy řemenu pevně svázali.

Sova připoutal na konec svou sekyru a Kopčem si zase lehl k okraji. Opatrně spouštěl sekyru do hloubi.

Výkřik zdola znamenal, že sekyra je na určeném místě.

Prázdný řemen vysoukal Kopčem nahoru a díval se, co budou lovci dělat.

Muži na skalním výstupku začali sekyrou vysekávat v ledu stupínky. Aha, tedy proto se nemohli dostat ze svého nebezpečného místa! Skála tam byla pokryta ledem!

Za chvíli rány přestaly, Mamutík něco křičel.

Kopčem hlásil: „Chtějí kolíky!“

Sova řekl Kopčemovi, aby se ani nehnul, a přikázal Veverčákovi, aby pevně držel Kopčemovy nohy. Vylezl nahoru a nalámal otýpku březových větví. Opatrně slézal dolů. Smeknutí – a zřítí se. Pro větve v náručí neviděl dobře před sebe.

Ale šťastně došel. Řemenem svázal dříví a spustil otýpku dolů. Za chvíli slyšel rány sekyrou.

Kopčem pak hlásil: „Zatloukají kolíky do skály!“

Neustálé bušení svědčilo, že se ztracení muži zoufale namáhají, aby se vysvobodili. Střídají se v práci a zatloukají kolíky pevně do skalních a ledových štěrbin výš a výše.

Kopčem zavolal dolů:

„Tam ne, tam nevylezete! Víc semhle!“

Bušení se ozvalo o hodně blíže. Najednou zoufalý výkřik! – sekyrka letí do hlubiny...!

Mráz projel všemi až do morku kostí.

Tak blízko záchrany, a nyní konec? Nemají už druhou sekyru a oštěpy nejsou nic platny!

Bledí ohromením hleděli mladí lovci na sebe. V očích jim hasne život, tuhnou a jsou jako bez ducha.

Vše ztraceno?

Zdola volají. Kopčem se nachyluje.

„Chtějí řemen!“

Kopčem znova spouští řemen a dívá se, co bude.

Mamutík si omotává řemen kolem ruky, vylézá po ledových stupních i po kolících ve strmé stěně a volá nahoru:

„Držte!“

Sova i Veverčák drží řemen a vši silou se nohama opírají. Vědí, že jde o život. Jsou celí rudí a oči jim až z důlků vystupují.

Mamutík se odvážil zoufalého kroku. Odrazil se od posledního kolíku ve skále a zachycuje se zuby nehty vedlejší skalní stěny. Hmatá nohou po sebemenší opoře. Nalézá ji, sune druhou nohu a natahuje teď nohu před sebe na vyčnívající skalní útes. Dosáhne ho? Kopčem zamhouřil oči.

Pak konečně Mamutík stojí na útesu a klesá do sněhu.

Kopčem se raduje a hned houpá řemenem, aby jej teď mohl zachytit Dráp.

Dobře! I jemu se podařilo dosáhnout útesu. Dráp bez dechu padl vedle Mamutíka.

Pak nastoupil Zajíc. Pod ním vypadl vyviklaný kolík ze skuliny a Zajíc se jen taktak zaťal zkřehlými prsty do rozpukané skály. Visel takřka jen na řemenu. Přetrhne-li se řemen nebo pustí-li jej nahoře, zřítí se bez pomoci.

Sova opatrně popotahuje řemen a Zajíc vyškrabává nohama kdejakou skulinu, aby se mohl drápkem zachytit. A konečně se i jemu podařilo dosáhnout skalního útesu, kde odpočívali jeho druzi.

Mamutík se tak zotavil, že se mohl postavit, a pomalu vylézá výše. Teď to šlo již mnohem snáze. Je tu široký výmol, kterým se leze po obnažených balvanech dosti dobře. Nahoře pak mu už Sova jen podal ruku a vytáhl vysíleného lovce k sobě.

I ostatní lovci se tak dostali k mladým zachráncům. Jsou oba tak slabí, že nemohou ani na nohou stát. Sova rozhodl, že musejí všichni vystoupit až nahoru, na rovnou zemi, dokud jim ještě zbývá aspoň krapet síly. Sova s Veverčákem táhnou Mamutíka, Kopčem podpírá Drápa. Zajíc si troufal vylézt sám, ale vpolou cesty klesl do sněhu.

Když Sova s Veverčákem uložili Mamutíka v bezpečí, vrátili se pro Zajíce. Jak si oddychli, když byli konečně nahoře, na rovné, bezpečné zemi!

Leželi v krytém dolíku za větrem. Zachránění lovci přicházejí pomalu k sobě. Znova se těší ze života. Ani se jim nechce věřit, že jsou opravdu živi a zdraví ve volném kraji.

„Máte hlad?“ ptal se jich Sova.

Mamutík i oba jeho druzi jen zafrkali.

Sova odešel.

Hejno havranů jim přeletělo nad hlavami.

Kopčem se zatřásl zimou. Neměl sobí halenu, mrazilo ho, ale nenaříkal. Doposud ani zimu necítil. Na sobě má jen kazajku bez rukávů, sešitou z veverčích kůžiček. Ještě že má aspoň nohy dobře opatřené!

Sova se vrátil s několika řízky masa a s játry.

„To z tvého soba!“ řekl a podával Drápovi.

Dráp se chutě zakousl do jater a Sovovým nožem si odřízl před ústy veliké sousto. Zbytek podal Mamutíkovi a ten si podobně odřízl kus. A tak se podělili všichni i o maso. Zachránění lovci okřívají. Nasycení jim vrátilo síly. I Kopčemovi bylo hned tepleji.

Mamutík povstal a zkusil jít. Dařilo se mu to dost dobře, když rozhýbal ztuhlé údy.

„Domů!“ zavelel Mamutík a všichni rádi poslechli. Vstali a vydali se na cestu. I mrtvého soba vzali s sebou. Však už na něm začala hodovat liška. Zahnali ji a táhli soba po sněhu, střídajíce se cestou.

Kopčem se už rozveselil a chtěl, aby ho nechali také táhnout soba, že se aspoň zahřeje.

Tušíme, co asi Kopčema nejvíc zahřívá. To teplo vychází ze srdce. Hoch tomu sám nerozuměl, ale je mu tak hezky a radostně, že by na sněhové pláni zpíval a jásal...

Mamutík upřímně Kopčema objal. I Sovu a Veverčáka srdečně poplácal. Neřekl ani slovo, jen jeho oči přitom nevýslovně mluvily.

Vyjádril tím dík za zachráněné životy. Jinak o celé věci cestou ani nerozprávěli. Každý měl myšlenek plnou hlavu.

Pospíchali, neboť se počalo smrákat a vzduchem poletovaly drobné sněhové krupky.

V noci přijde vánice.

V jeskyni usínají prvním spánkem.

Džgan hlídá u vchodu a opatruje oheň.

Zaslechl nějaké hlasy. Uchopil oštěp a popošel kousek od jeskyně. Zase hlasy ze tmy...

Kdo by to mohl být? Asi opozdílý Sova s oběma hochy. Zaslouží trest, jak už řekl Houžňák. Sova je mladý lovec, nezkušený. Vydá se sám s dvěma nedospělými hochy na lov – zabloudí – inu, jen když se aspoň šťastně vrací!

„Ho – ió!“ volá Džgan do tmy.

Veselé výkřiky mu odpovídají. Mamutík, Vlčí dráp, Zajíc, Sova i Kopčem a Veverčák, všichni se šťastně vracejí, a ještě i soba vlečou! Záře jeskyně už jim svítí na cestu.

Džgan vletěl do jeskyně a zařval jako zběsilý: „Už jsou tu! Už jsou tu!“

Rozespálá tlupa vyskakuje z kožešinových pelechů a už se vítá s příchozími. Každého, jak vstoupí do jeskyně, hned popadnou, objímají a obskakují, jako by se všichni proměnili v malé bujné děti. Radost se tlupě vrátila a jásavé výkřiky neměly konce. Jeskyně se jimi zrovna třese.

Hned se na ohni opéká vonící pečínka a hladoví hosté okusují s libostí šťavnaté kůrčičky a přitom všichni dohromady vypravují své příhody.

Dnes tlupa již nespala. Všichni poslouchají napínavé vyprávění o strašném lvu a o vysvobození z jícnu propasti.

Nejvíce zájmu upoutávalo Mamutíkovo líčení, jak je podrážděný lev honil až do propasti. Posluchači nespouštěli oka z tváře Mamutíka, který se odpočinkem a jídlem již skoro úplně zotavil.

„Šli jsme pro zabitého soba. Najednou proti nám řve lev. Hoú – a! Hoú – a! Nechali jsme všeho. Se lvem nelze bojovat. Takové pazoury! Takové zuby! Lev skočí – hop! My na útěk. Lev za námi skok – skok. Už nám v patách. Co to je před námi? Hlubina, strašná hlubina. Strmá skála dolů do propasti... Lev zařve – hoú – a! Hromy hřmí a skály se třesou, hurúarúa! My kloužeme a padáme dolů a šššup! Na skále přimrzlý led. Nemůžeme se zadržet. Mamutík neví, kam letí... Sjíždíme až na zasněžený výstupek skály nad propast. Hššš – hup! Tam se držíme. Lev za námi! Sklouzne po ledě. Jeho pazoury škrábou led, až se láme. Škrr – um! Lev skočí na výstupek. Hu – up! Tlapami po nás... Chce Mamutíka roztrhat. Pod lvem padá sněhový převis. Lev řve a letí do hlubiny, huá-há! Otočí se v povětří – dole buch! Ticho – my sami...

Rukama hrabeme jámu ve sněhu. Tlačíme se k sobě. Tak celou noc. Dlouhá noc – zima, zima. Zkřehlí, hohooo! Slunce, den. Jíme sníh. Mamutík leze po skále. Nejde to. Krok – a spadnout do propasti. Na skále led. Nemůžeme nahoru – sedíme ve sněhu. Mrzeme – konec s námi. Oá – oá!

Nahoře výkřik. Ho – io – iá! Zas výkřik. Ho – io – iá! Někdo tam. Mamutík odpovídá. Poznává Kopčema. Řemen – sekyra – kolíky. Vzhůru! Zachráněni! Ejá – ajó!“

Nebyla ještě v jeskyni slyšena tak dlouhá a skvělá řeč. Vše jako živé vystupovalo v názorném líčení. Také ještě žádné vypravování nebylo posloucháno s dechem tak zatajeným.

Sotva Mamutík za veliké pochvaly skončil, sypalo se množství otázek na něj i na jeho společníky. Tlupa chtěla vědět všechny podrobnosti neobyčejného příběhu.

Děti usínaly. K ránu i Kopčem a Veverčák usnuli vsedě, opření o stěnu. Lovci ještě vytrvali na sedátkách u ohniště a pořád vypravovali. Ale již bez rozčilení a tiše.

Venku se rozsypala hustá chumelenice.

DÍL TŘETÍ

**NA KŘIŽOVATCE
PRAVĚKÉHO LIDSTVA**

Před Moravskou bránou

Tlupa přečkala v jeskyni dlouhou zimu. Zkusila mnoho hladu. Lovci se někdy po několik dnů vraceli s prázdnýma rukama a děti často žvýkaly staré kožešiny, aby oklamaly žaludek. I zlé vyrážky a vředy z oznobenin trápily tlupu. Nejhorší to bylo koncem zimy.

Když pak nastalo jaro a krajina se zazelenala, rozhodl se vůdce Houžňák, že se tlupa postěhuje. Někteří lovci často připomínali na poradách u ohniště, že odtud na východ je rozsáhlá země, nízká a rovinná, kde se asi pasou hojná stáda sobů, koní a snad i mamutů. Země podobná zvěří bohaté nížině podyjské, na niž tlupa nemůže zapomenout. Na svých pochůzkách se lovci často zadívali z kopců do dálky na východ. Něco je tam silně táhlo. Byl to neuvědomělý lovecký pud, ale lovci o tom nepřemýšleli. Zde byla nouze a unavující pobyt v těsné jeskyni, na východě kynula naděje na hojnou kořist, na volný, toulavý život – tomu rozuměli.

Ženy napletly z jarního lýčí torby a z několika měkkých kůží sešily vaky. Bude toho na pouť třeba. Těšily se, že zas jednou pořádně vyvětrají. V jeskyni byl velmi špatný vzduch. Ženy meškaly skoro pořád v jeskyni a měly od puchu a kouře červené a zateklé oči, že už byly téměř poloslepé.

Kopčem s Veverčákem si také ušili pytlíky. Propíchlali ostrým pazourkem dírky po okraji přeložené kůže a sešili pytlík hustým šněrováním na obou delších stranách; jedna kratší strana zůstala otevřená. Tu budou svazovat řemínkem; aby jej neztratili, provlekli jej dokola několika dírkami.

Kopčem předstoupil s hotovým míškem před Houžňáka:

„Kopčem ponese ohnivý kámen!“

Houžňák přikývl a dodal:

„Kde je ohnivý kámen?“

Nikdo v tlupě nevěděl. Ohnivý kámen je ztracen!

Kopčem se div nedal do pláče. Jak si na cestě roznítí oheň?

Všichni hledali a přehrabovali kdeco v jeskyni, ale ohnivý kámen nikde. Byli velice mrzuti. Pamatují, jak je zle bez ohně a jak se radovali, když byl ohnivý kámen objeven. Teď si vyčítají, že nepamatovali lépe na zítřek. Vlastní nedbalostí ztratili nenahraditelný kámen.

Budou si tedy musit s sebou nést řeřavé uhlíky – jiné pomoci není. A kdyby jim uhlíky zhasly? Krušno pomyslit!

Kopčem, všecek nešťastný, hledal znova a znova. Sám sebe obviňoval, že nedal lépe pozor. Oj, kéž by jen našel ohnivý kámen! Jako oko v hlavě by jej střežil, nikdy by ho neztratil...

Jednoho slunného dne vyrazili.

Vůdce napřed, lovci za ním. Pak jdou ženy s dětmi. Ženy nesou všechnen majetek tlupy. Každá má na zádech děcko nebo balík kožesin. I dívky nesou rance a vaky se sušeným masem. Vzadu jdou dva lovci jako stráž. Nesou jen své zbraně.

Povrch země je pokryt drobnými kvítky. Nesmírné množství sněženek, sasanečků a fialek pokrývá stráně údolí a v skalnatých žlabech vykukují modré podléšky a žluté podběly, pozdravující se s fialovými zvonci konikleců a žlutými sluněčky hlaváčků a pampelišek výslunných pažitů. Rozsáhlé skupiny nádherných modrých hořců a bílých čemeřic pokrývají teplé stráně jako květové koberce. Mezi nimi se osaměle vztyčují sloupky tmavých jalovců. Mnohá místa mezi bělavými skálami svítí žlutým mechem, jako postříkaným ohnivou červení.

Země se rozjásala barvami vítajíc teplé sluníčko.

Vší té jarní krásy si putující lovci ani nevšimají. Květy nelze jíst, ať jsou sebekrásnější. Zato si velmi libují, že ještě nejsou komáři.

Večer se utábořili u malé říčky. Rozfoukali oheň z uhlíků, které si nesli v poloztrouchnivělem pařízku. Lovci přinesli k ohni tři zajíce a pár kachen, hoši půl košíku vajec. Děvčata nasbírala šťavnatý, občerstvující salát z jarního listí.

Dešťík zahnal všecky pod kožešinové příkrývky.

Třetího dne cesty k východu se krajina změnila. Vrchy přestávaly, pahorkatina se mírnila. Tlupa se dostala do příjemné, jen málo zvlněné roviny.

Otisky stop v půdě svědčí, že je tu dosti zvěře. Do dálky se táhnou stepní lučiny, zelené svěží travičkou. Je tu ráj pro divoké koně a jiná stepní zvířata. Nadobro mizí skalnaté hřebeny, jež dosud ztěžovaly tlupě cestu, a také nekonečné lány bledě zeleného, liliového sobího lišejníku. Jen tu a tam se ještě objevují nízké březové a olšové lesíky. Malé stromky, řídce roztroušené, nepřekáží ani zvěři, ani lidem.

Vůdce naléhal, aby tlupa táhla ještě dva tři dny dále. Ukazoval na zasněžené pásmo vysokých hor vlevo i na hory vpravo. Mezi nimi širá krajina, nízká a mírně pahorkatá, tvoří údolní bránu, kterou jistě procházejí četná stáda. Jinou cestu nemají. Tam bude najisto bohaté loviště, jež se vyrovná dyjskému pod pavlovskými kopci.

U rozsáhlé luční tůně se to hemží vodním ptactvem. Když se tlupa přiblížila, zvedají se hejna labutí, hus a kachen. Čírky a potápky rejdí ještě po lesklé hladině; jejich volání úú – hú – ú! se mísí do skřeku svižně poletujících racků.

Tlupa přebrodila několik větších i menších říčních ramen, jež se tu křivolace vinou nížinou. Vyhnula se bažinám a postupuje podél Bečvy do proslulé Moravské brány, spojující severní země oderské se zeměmi dunajskými. Veliká to průchodní cesta lidstva ve střední Evropě od dávného pravěku.

Však tu tlupa objevila i staré stopy putujících lovců.

Třeba postupovat opatrně. Nebudou tu sami.

Známá trojice, Kopčem, Veverčák a Sova, byla jako výzvědná hlídka hodně vpředu.

Vyšli na malý pahorek a rozhlíželi se po krajině. Jejich pozornost upoutal zvláštní mrak, vznášející se nízko nad zemí. Zdá se, že se rychle blíží právě k nim. Žlutavá barva je mátna. Co je to?

Mrak je hnán silným větrem a jeho řídké kotouče se ve výši úplně rozplývají; zato při zemi je hustý, hnědý a hodně tmavý.

„Sobi, sobi!“ vykřikl Sova v radostném vzrušení a oba hoši mu hned přizvukovali.

Honem k tlupě!

Je třeba připravit se na veliký lov.

V tlupě vzbudila nenadálá zpráva o sobím stádu rozruch. Lovci byli okamžitě pohotově a rozestoupili se, jak Houžňák přikázal.

Mračno vzrůstá a rychle se blíží. Již je slyšet i hlomozný dupot běžících zvířat. Veliké stádo splašených sobů se řítí po planině jako prudká bouře.

Sta a sta tenkých, ale tvrdých, tuhých nohou tepe půdu v rachotivém dusotu. Sobi jsou sraženi v hustém davu a ženou se ve zmatku vpřed. Jejich rozvětvené parohy se zdají nerozlučně spleteny v nepřehlednou houšť. Hnědé hřbety zvířat vyskakují a vlní se v divém pohybu. Mračno prachu víří do velké výše a zakrývá již půl oblohy.

Vůdčí samice sobího stáda není v popředí. Ztratila se v hemživém stádu jako vraní pero zaváté vichřicí do hlubokého lesa.

Bezradní sobi prchají v šíleném strachu před svým nepřitelem – před člověkem.

Vlčí dráp, Ukmas, Zajíc a Sova se již dostali z boku do stáda a svými sekýrami a oštěpy řádí v hustém sobím davu. Křičí v lovecké vášni ze všech sil, až jim v otevřených ústech svítí silné chrupy.

Dva sobi jsou zabiti, několik silně poraněno a jeden, zasažen Dráповým šípem, byl dobit kamennými palicemi.

Úspěch rozněcoval k novému pronásledování.

Ale teď se stádo vpředu zastavuje. Sobi se tlačí, splašeně vyskakují do výše a obracejí se stranou podél houštin.

Z trávy před sobím stádem se totiž náhle zvedlo několik lovců. Mezi nimi je i silný Mamutík, i Houžňák, vůdce tlupy. Lovci vyskočili ze skryté zálohy, když sobi doběhli až blízko k nim, a teď s řevem a lomozem ženou překvapené stádo nazpět.

Slavný je to den velikého lovu! Tlupa pobije mnoho zvěře. Jasanové oštěpy, na hrotech opálené a pečlivě ohlazené, jen kmitají vzduchem. Šťastní lovci se vrhají na raněná zvířata, hltavě pijí řinoucí se krev a opět jdou v nový boj, v nové kořistění.

Sobi se nakonec rozdělí na dva proudy a prchají stranou. Ale i tu přibíhají ženy a děti, mávají větvemi a ječivým křikem honí polekané a bezradné soby zase vstříc oštěpům a palicím rozohněných lovců.

Uštvaní sobi se posléze přece rozprchávají do širých dálek. Jejich hlomozný dusot tichne. Mračno prachu se rozplývá. Přestává křik a zmatek.

Na planině se sbírá lovecká tlupa a s vítězným jásosem snáší svému vůdci dnešní hojnou kořist.

Hrabivý Houžňák, opřen o svůj zkrvavený oštěp, dívá se s úsměvem na pobité soby. Jaká to hojnost masa pro všechny!

Nyní nastanou dny neustávajícího jídla, dny blahobytu a radostného veselí.

Houžňák vykřikl rachotivě heslo a ukázal oštěpem na úlovky.

Na to znamení se všichni vrhli na kořist.

Obratně stahují tučné soby. Používají sice jen ostré pazourkové úlomky, ale krájejí jimi, škrábou a rozdělují maso velmi dobře.

Ženy a děti se rozběhly na dříví. Starý lovec Huňáč, ustavičně rozšklebený, rozdmýchává oheň z doutnající hubky. Odevzdal mu ji Kopčem, který oheň přechovává jako drahocenný poklad v dutině vyhnilého dřeva.

Zruční lovci několika řezy vykuchali prvního soba. Játra, ještě trochu teplá, podali náčelníkovi.

Houžňák se s chutí zakousl do masa. Pazourkovým nožem si odřízl před ústy velký kus a chtivě žvýkal.

Mamutík, Dráp, Zajíc, Rvác a ostatní muži se rozdělili o žaludek a střeva. Každý si uřízl kus.

Huňáč už zatím soba čtvrtil a nedočkavostí mu tekou po bradě sliny.

Křivý roh ostrým kamenem oškrabuje staženou kůži. Vlčice a Lasička mu pomáhají. Podivuhodně zručně drhnou ze sobí kůže zbytky masa a tuku širokou sobí lopatkou. Kůži si přidrží nohama.

Vtom Huňáč odložil odříznutou sobí hlavu stranou a zavolal: „Drápe, parohy!“

Dráp chtěl zvednout sobí hlavu, ale Mamutík ho předešel.

„Mamutík sám řezat parohy!“ řekl a usedl k sobí hlavě.

Byl právem pyšný na své umění. Nikdo nedovedl odřezat parohy a kosti jako on. Vynalezl totiž nový a rychlý způsob. Dříve, za starého náčelníka, odřezávali parohy pracně obyčejnými pazourkovými úlomky. Jednou na to Mamutík místo kamínku s rovným ostrím vzal štěpinku s několika zuby. Už ji chtěl mrzutě odhodit, neboť myslel, že zubatým nožem nelze krájet. Nešlo to vskutku; mohl tlačit na zubovitý nůž sebevíce, nůž neřezal. Avšak mimoděk učinil tím nožíkem pohyb tahavý – sem a tam. A hle! V parohu se objevila rýha.

Mamutík jezdil zubatým nožíkem po parohu delší chvíli a s převkapaním pozoroval, že se mu nástroj zařezává hlouběji a hlouběji.

Tu vykřikl radostí a pak skákal kolem ohniště tak dlouho, až všichni mysleli, že se zbláznil.

Tak vynašel Mamutík pilku.

Od té doby vyráběli umělé pilky tím, že vylamovali ostří vhodných pazourkových úlomků. Pilky usnadňovaly lovcům práci.

Ještě nevyryl Mamutík svou pilkou, zasazenou v kostěném držadle, ani celou rýhu kolem parohu, když Pajda vykřikl:

„Heš! – Jdou!“

Opodál mezi olšovými a březovými porosty se ukázaly ženy a děti. Vracely se s nasbíraným chrastím.

Mamutík odhodil sobí hlavu stranou a vyskočil. Napjatě pozoroval blížící se zástup.

Je něčím znepokojen. Zdá se mu, že ženy chvatně pospíchají k tábořišti a spěšně pobízejí děti před sebou. Nenesou otýpky dříví na hlavách jako obvykle, každá drží v náručí jen několik klacíků.

Stalo se něco, že najednou nechaly dalšího sbírání?

Už i jiní lovci si povšimli nezvyklého návratu žen. Rychlý Zajíc se jim rozběhl naproti.

Už je slyšet, jak ženy opakují varovné znamení tlupy.

Lovci naráz nechali svého zaměstnání a chopili se zbraní. Mamutík s oštěpem v ruce a kamennou sekyrou za opaskem stojí připraven, aby odrazil útok dravé šelmy nebo zlého nepřítele. Veliké jizvy na jeho hrdle a na zádech naběhly. Byly to sotva zacelené otisky medvědích drápů. Dokazovaly Mamutíkovu neohroženost v zápase s divou šelmou.

Huňáč a Dráp se postavili k Mamutíkovi každý po jedné straně. Vůdce Houžňák se omeškával kdesi v pozadí. Staral se víc o zabezpečení jídla a kožešin.

Udýchané ženy se konečně přiblížily. Ustrašeně volaly, že zahlédly cizí tlupu.

Viděly několik neznámých lovců plížit se v houštinách.

Mamutík vyrazil ze sebe mocný ryk, jako když zařičí zraněný hřebec, a rychlými skoky oběhl tábořiště.

Žádného nepřítele tu ještě není vidět.

Ženy a děti se shromáždily u zabitých sobů a všichni lovci se rozestavili kolem nich.

Sotva to učinili, objevili se cizí lovci.

Vycházejí z houštin a blíží se k překvapené tlupě. Každý má ve vlasech zastrčené dlouhé pero.

Cizích lovců přibývá víc a více. Už je jich dvojnásob, než kolik bojovníků má Houžňákova tlupa. Mávají zbraněmi ve vztyčených pažích, šklebí se hrozivě, vrčí, kňučí, skřehotají a oči zlostně vyvalují.

Jejich vůdce, veliký, silný muž, opásaný vlčí kožešinou, hrozí těžkou palicí a přibližuje se se zlostnými výkřiky. Dráp, Zajíc, Huňáč, Sova a všichni lovci Houžňákovy družiny odpovídají nepřítelům křikem a výhrůžkami.

Rváč popadl kámen, ale než jím mohl hodit po nepřátelském vůdci, chytil ho Mamutík za ruku.

Rozvážný lovec vykřikl znamení a rázným štěknutím poručil tlupě, aby ustoupila před hroživou přesilou. V té chvíli byl Mamutík skutečným vůdcem tlupy. Polekaný Houžňák jen zmateně pobíhal po táboře a přenášel kožešiny z místa na místo.

Mamutíkovy rozhodnutí bylo správné. Nikdo proti němu také nereptal. Nechali všeho, jak co stojí i leží, a bez meškání se srazili na obranu. Ženy a děti uvnitř houfu, bojovní muži po krajích – tak vede Mamutík, sám poslední a čelem obrácen k nepřítelům, ústup slabé tlupy před silnějším nepřítelem.

Houžňák, Dráp a Křivý roh táhnou s sebou zabitého soba.

Nepřátelská tlupa se přiblížila už na několik kroků. Její vůdce rozhořčeně křičí a posunky ukazuje, že ten sob musí také zůstat na místě.

Mamutík pokynul a lovcům nezbylo než zanechat soba nepřítelům.

Tlupa ustupuje čím dál tím rychleji a rychleji. Sotva dosáhla prvních křovin, změnil se ústup v útěk. Ženy prchají s nemluvňaty na zádech. Ostatní děti běží, co jim nožky stačí. Muži zůstávají vzadu, aby chránili tlupu před pronásledováním.

Mamutík zuří. Soptí hněvem... Ó kdyby nebylo v tlupě žen a dětí. Ukázal by, že se nebojí ani velké přesily, a bránil by se proti drzým nepřítelům.

Houžňák si zlostí až pysky rozkousal. Ztratil tak zničehonic tolik krásných, tučných sobů! Kdypak se zas povede tlupě tak vydatný lov?

Konečně se Mamutík zastavil na malém návrší. Zdrčen pohlíží zpět do ztraceného tábořiště.

Tam je veselo. Rozeplál se tam velký oheň, na němž se pekou sobi. Přípravují se bohaté hody.

Nikdo nepronásledoval Houžňákovu tlupu. Nepřátelé se spokojili zanechanou kořistí.

Prchající tlupa zmírnila běh na poklus a pak už jen v mírnou chůzi. Všichni jsou unaveni a těžce oddychují. Děti potichu a bázně kňourají; nemohou dospělým stačit. Větší děti však statečně napínají poslední síly.

Přebrodili řeku a utábořili se k nočnímu odpočinku.

V tlupě je smutek a hlad.

Oheň rozdělat nesmějí.

Děti se krčí u svých matek v houštině za větrem. Kopcem tu není; nikdo neví, kde se ztratil.

Strážce nastupuje hlídku a lovci usínají se zbraněmi v rukou.

V zajetí

Plochá, mírně zvlněná planina se táhne do velké dálky. Je porostlá trávou a mechem, tu a onde i křovinami vrbovými, olšovými a březovými. Místy bujejí nedohledné palouky jahodové, vřesové a brusinkové.

Ve všech sníženinách půdy se lesknou hladiny větších i drobných jezer a mělkých řek.

Znamenitě se tu daří sobům a koňům, dokud se v létě příliš nerozmnoží komáři a mouchy bodalky. Tu se pak sobi i koně před svými malými, ale nesnesitelnými trapiči dávají na útěk a vyhledávají si pastvu v krajinách vyšších, pohorských.

Před komáry prchalo i stěhující se sobí stádo, vyčíhané loveckou tlupou Houžňákovou.

I Kopčem se zúčastnil toho nešťastného lovu. A rozumí se, že také s nerozlučným Veverčákem. Oba hoši, nejen Kopčem sám, byli od slavného zachránění lovců v jícnu propasti již častěji s dospělými muži. I Veverčák se na loveckých výpravách dobře drží. Je to čiperný klučina s bystrými očima a s nosem trochu rozpláclým. Dovede už sám ulovit veverku i zajíčka. Všichni říkají, že i z Veverčáka bude jednou statečný lovec, posila tlupy.

A dnes oba hoši pomáhali nadhánět soby při onom velikém lovu. Jejich nahá, do hněda opálená těla nebylo v trávě ani znát, když si lehli, aby číhali na soby. Když pak vyskočili s jinými ukrytými lovci, mávali větvemi a z plných hrdel křičeli, blížící sobi se tak polekali, že se nemohli ani utiшит.

Sobí stádo se rozprchlo, lov končil a Kopčem běžel sám za rozptýlenými houfci plaché zvěře a nadbíhal jim mezi křovinami. Byl tak pln loveckého zápalu, že ani nevěděl, jak daleko zaběhl. Teprve když už nikde neviděl žádného soba, vzpomněl si na návrat k tlupě.

Obešel několik houštin i jezírek, ale nikoho z tlupy nezahlédl. Od malička se sice učil loveckému umění chodit po stopě, ale dnes by tu byl nenašel stopu ani Mamutík, ba ani Huňáč, a to je nejbystřejší stopař v tlupě. Zmatené stádo sobů dokonale zničilo a rozdupalo všechny lidské stopy daleko široko.

Kopčem bloudí. Neví ani, na kterou stranu se má vydat. Běhá sem a tam, ale bez výsledku.

Napil se z potůčku, protože už nemohl žízní vydržet.

Pohlédl na oblohu. Slunce se chýlí k západu. Nesmí se tedy dlouho zdržovat, má-li být před soumrakem u své tlupy.

Dal se do běhu, ačkoli měl již nohy nějak těžké a dech se mu krátil.

Zastavil se a viděl, že je v neznámé krajině. Zatočí tedy jinam. Svou tlupu musí najít, jinak v pustině zhyne bez pomoci.

Najednou se něco kolem něho mihlo.

A zas a zas.

To vlci běželi řadou za sebou.

„Ti mě povedou!“ pomyslí si Kopčem. „Vlci jistě cítí zabité soby a běží k tábořišti, aby si něco ukradli.“

Hoch zapomněl na únavu a rozběhl se za vlky. Ještě je několikrát zahlédl mezi křovinami, ale pak už se mu ztratili. Ó vlci umějí pelášit! Ale chytrý Kopčem už věděl, kterým směrem se má dát. A skutečně ho vlci dobře vedli.

Z malého návršíčka uviděl tábor. Dým, stoupající z ohniště, označil mu vzdálené tábořiště. Zavýskl si a dal se znovu do běhu. Na obranu před vlky vzal do ruky klacek. Kopčem se vlků nebojí. Ví, že jsou opojeni zápachem sobí krve a že na něj nebudou útočit.

Klesaje únavou doběhl k tábořišti. Však – co to?

Kde je Mamutík, Huňáč, Dráp a ostatní lovci? Kde Veverčák, Brouček a ostatní kluci? Tito zde mu jsou neznámí, jsou to cizinci!

„Ej – heš, heš, heš!“ vykřikli cizí lovci překvapením, když se nadenou mezi nimi objevil Kopčem.

Obstoupili hned polekaného hochu, smáli se mu, poštuchovali ho a jeden z nich už vytrhl Kopčemu klacek z ruky a rozpráhl se, aby jím udýchaného chlapce uhodil.

Kopčem nečekal, až rána dopadne. Mrskl sebou jako ještěrka a prolétl mezerou mezi nepřátelskými lovci. Ubíhal, aby se zachránil před těmi zlymi muži.

Nedoběhl však daleko. Chytili ho a přivlekli zpět k ohništi před náčelníka tlupy.

Náčelník seděl na balvanu a okusoval opečenou sobí kýtu. Kopčem se naň podíval a dostal strach. Náčelník byl veliký, měl zlostný pohled a dlouhé, rozčuchané vlasy. Dlouhé pero, až do týla vsazené, houpalo se mu při každém pohybu.

Někdo strčil do Kopčema tak, že hoch klesl na zem.

Kopčem se otočil jako had a mžikem se zakousl do ruky muže, který jej strčil. Měli co dělat, aby Kopčema znovu usadili na zem.

Náčelník se tomu smál, až se zakuckal. Velmi se mu líbila hochova statečnost. Poručil pak, aby zajatému chlapci neubližovali, a hodil Kopčemu kost, aby si na ní okousal zbytky masa.

Kost však zůstala ležet před hladovým hochem. Ani se jí nedotkl.

Okolo něho se tlačili cizí kluci a zvědavě si ho prohlíželi. Mluvili naň, ale Kopčem ničemu nerozuměl.

Seděl skrčeně na zemi, a kdykoliv ho některý kluk chtěl zatahat za nohu nebo za vlasy, hrozivě zavrčel a vycenil zuby. A to bylo klukům velice k smíchu.

Hody trvaly dlouho, dlouho do noci.

Kopčem si konečně nohou přitáhl pohozenou kost a ohryzal ji. Pak ji daleko odhodil. Dva vlci se o ni poprali.

Zajatý hoch nesměl učinit ani krok. Dobře ho hlídali.

Ach kde jsou silný Mamutík, Dráp, Huňáč a jiní stateční lovci? Kéž by přišli vysvobodit malého Kopčema z moci těchto surovců!

Nahý hoch se schoulil do klubíčka a tiše zaplakal.

Oheň svítil tmou už bez plamenů. Jen když noční větřík zafoukal, rozeplály se nahromaděné žhavé uhlíky a jiskry vylétly skoro až k spícímu hochovi.

Útěk

K ránu bylo citelně chladno. Ještě před rozbřeskem přiložil kdosi na ohniště silné klacky.

Kopčem se přišoural blíž k ohni a zase usnul.

Když se probudil, vylézalo sluníčko nad vzdálenými vrchy. Pozoroval po očku, co se v táboře děje.

Všichni už vstávali, kromě nejmladších dětí. Muži hned připravovali další maso. Stahovali soby, kuchali a řezali.

Kopčem věděl, že se tu dnes bude po celý den jíst a zítra zase a pak zase a pořád se bude jíst, až budou všichni tak přejedeni, že se nebudou moci na maso ani podívat. Ví, že se tak po hojném lovu děje vždycky. Potom se tlupa postěhuje dále a třeba po několik dní neuloví žádnou kořist. Všem opět důkladně vytráví. Tak to u lovců bývá. Někdy nadbytek, někdy hlad...

Kopčem je malý hoch, ale ví, co je v tlupě hlad! Hu! – až se otře-se, když si vzpomene na veliký hlad oné zimy, kdy polovina tlupy zahynula. Od té doby je tlupa slabá. Kopčem byl tenkrát nejméně o hlavu menší než nyní. Šel tehdy s mámou prohlížet pasti, ale nic se nechytilo.

Těžký kmen, na jedné straně zvednutý a slabě podepřený vratkým dřevem, vyčníval ze sněhu beze změny. Nespatriili ani žádné zvířecí stopy.

Stejně bylo u druhé pasti.

U třetí pasti, nalíčené na staré zvířecí stezce, ležel na zemi napolo zavátý kmen.

Pod ním leží srnka nebo zajíc s rozmačkanými kostmi, pomyslí si tenkrát Kopčem a chutě hrabal rukama ve sněhu po kořisti. Matka také hned přispěchala a šťourala pod kmenem.

Nenašli nic. Kmen asi spadl z podpěry sám, snad shozen větrem. Nebylo tehdy zvěře...

Když se vrátili do ležení, našli sněhová doupata prázdná. Tlupa zatím odešla...

Šli tedy po stopách ve sněhu. Věděli, že se tlupa musila dát okamžitě na cestu, jestliže vyzvědači někde objevili soby nebo stepní koně.

Ale tenkrát kvečerou začal padat sníh. Stopy zmizely pod sněhovou vrstvou.

Přečkali noc přikryti kožešinou pod křovím plným sněhu.

Druhého dne zuřila bouře, takže se nemohli hnout. Hlad jim svíral útroby. Kopčem tehdy ohryzával kůru olšin jako zajíc v kruté době největšího hladu.

Když bouře přestala, vypotácela se Niana z háječku. Přikázala mu, aby zůstal ležet v sněhové díře, že přinese maso.

Kopčem věděl, že matka nemá žádnou zbraň a nic, čím by mohla ulovit nějakou zvěř. Ale máma řekla, že přinese maso, a tedy je jistě přinese. Zatím si Kopčem cucal zkřehlé prsty.

Oj, jak dlouho čekal tenkrát na mámu! Hladem až plakal a žvýkal staré řemeny.

„Mámo, pojd' už! – Má-mo, Kopčem hlad – hlad – hlad!“ tak volal bolestným hlasem v smutné samotě.

Konečně máma přišla.

Ještě ji vidí, jak namáhavě zvedala nohy v hlubokém sněhu. Potácela se – vzdychala – úpěla – a pak padla do sněhu.

Kopčem vykřikl – a Niana znovu vstala. Těžce lezla po sněhu, až klesla u něho.

„Mámo, neseš?“ volal nedočkavě znova a znova.

Niana pozvedla hlavu a tesklivě se usmála. Kopčem nikdy nezapomene, jak se máma tehdy na něj podívala. V jejích očích lesknoucích se slzami bylo něco tak velikého, ba ohromného, že se až zachvěl.

Niana natáhla zkřehlou, promodralou ruku a nadzvedla v ní prut. Byly na něm navlečeny tři veliké ryby...!

Kopčem zajásal a hned se do jedné ryby zakousl. Nic mu neva-
dilo, že byla zmrzlá.

Když se pak s matkou, schouleni k sobě, nasytili a zahřáli, vy-
ptával se Kopčem, jak se mámě podařilo chytit tak pěkné ryby.

A máma mu vypravovala nesouvislými a chudými slovy, že
našla v lemu své kožešiny zapíchnutou udičku. Udice z rybí kosti
a pazourkový nůž za pasem byly jediné její nástroje. Ale byla by
zápasila i s medvědem! Šla k jezírku, odhrabala sníh a těžkým ka-
menem prorazila led. Uvázala kostěnou udici na řemínek a lovila
ryby.

„Mámo, to nejde bez vnadidla!“ nedůvěřivě se ozval Kopčem,
neboť sám častokrát chodil na ryby a věděl, že na udici třeba dát
žížalu nebo malou rybičku.

„Nejde, nejde, Kopčeme,“ přisvědčila matka a vybalila nohu
z kožešiny.

Kopčem vykřikl překvapením, když uviděl na matčině noze čer-
stvou, sotva zaschlou ránu.

Od čeho ta rána? Uhodl... Ano, matka nevědouc si jiné rady, jak
opatřit vnadidlo na udici, vyřízla si z nohy kousek masa.

„Och mámo, mámo!“

Zabořil se mámě do náručí a plakal, plakal – až usnul.

Byli tam pak ještě několik dní a živili se rybami, jež máma ulovila.

Konečně se tlupa vrátila, a tak se zase shledali se svými.

Ej – bylo to tenkrát kruté...!

Kopčem přestal přemýšlet a vzpomínat. Musil odlézt od ohniště.

V táboře se zatím už zase peklo a vesele jedlo. Všem se lesknou
tváře a mastnota jim teče po bradách.

Náčelník, na něhož volali Nunuk, sám rozřezává maso na řízky.
Ženy je pak opékají na rozpálených kamenech.

Lovec Umink vyhrabal v zemi jámu asi po kolena hlubokou a roz-
dělal v ní oheň. Až se jáma rozpálí, bude v ní dusit maso, přikryté
listím a kamením.

Jiný lovec na vedlejším čoudivém ohništi udí maso, napíchané na prutech. To vezmou lovci s sebou, až se odtud vypraví na další cestu.

Dívky přinášejí náruče vrbového proutí a šťovíku. Nasycení jedlíci si je od nich berou, otrhávají listy a žvýkají je, aby lépe vytrávili a mohli znova jíst.

Jeden statný lovec rozbíjel okousané kosti na balvanu a podával je náčelníkovi. Nunuk z každé vysál morek, olízl se a odhodil ji. Hned se na ni vrhly děti. Rvaly se o kosti se zbytky tučného morku. Prsty a dřevíčky šťouraly v kostech a jazýčkem vymetaly, aby nepřišly ani o nejmenší kousek největší lahůdky, jakou znají.

I Kopčem pochytil několik kostí a pochutnává si na morku. Kouká přitom na starší ženu, velmi tlustou, která připravuje pro náčelníka sobí jazyky, jež lovci vyřezali ze zabitých zvířat. Jazyky jsou špinavé prachem a hlínou a celé olepené chlupy. Mouchy po nich lezou. Tlustá žena zhruba jazyky obrala a pak je načisto olízala. Pokládá je na veliké lopuchové listy – je velmi čistotná a zná způsoby, jak předkládat náčelníkovi jídlo slušně.

Náčelník si bere tyto jazyky, ukusuje jim špičky a pak je podá některému lovcu. Každý si ukousne také kousek lahůdky a podá ji druhému.

V největším hodování se strhl pokřik.

Nějaká nová lovecká tlupa se ukázala nablízku. Byla přivábena planoucími ohni, křikem a vůní pečeného masa.

Nunuk a jeho lovci stojí nepohnutě se vztyčenými zbraněmi.

Vůdce Nunuk rychle připravuje své lidi na možný útok. Lovci odhodili maso a chopili se zbraní.

Ale noví příchozí se blíží klidně, bez nepřátelství. Opodál se zastavují a naznačují srozumitelnými posunkami, že mají hlad.

Vůdce cizí tlupy pokročil kupředu, položil na zem kožešinu a z koženého pytle vyňal nějaké kameny. Položil je na kožešinu a zavolal: „Tuktá, tuktá, tuktá!“

To znamenalo: Sob, sob, sob!

Cizí tlupa chtěla tedy získat tři zabitě soby a nabízí za ně pazourky. Její vůdce ustoupil a pazourky zůstávají ležet uprostřed mezi oběma tlupami.

Nunukovi zasvítily oči. Jeho paže se zbraní klesla. Tuze rád by byl získal pazourky pro svou tlupu. Mají jich věru skorem nedostatek. A lovci bez pazourkových zbraní jsou slabí jako ovce.

Nunuk poručil odnést jednoho soba; položil jej na onu kožešinu s pazourky.

Cizí vůdce mávl rukou. To znamená, že nepřijímá jednoho soba jako dostačující výměnu za vzácné pazourky, přinesené z daleké země až od moře.

Nunuk poručil přidat ještě jednoho soba.

Cizí vůdce znova mávl rukou.

Nunuk se mrzutě ohlíží po táboře. Nikoli, nelze už zmenšovat zásoby masa v tlupě. Nedá třetího soba!

Nunuk vykřikl: „Tuktá, tuktá! Hek, hek!“ To znamená: Dva sobi je dost!

Cizí vůdce odpovídá voláním a posunky, že se nespokojí jen dvěma soby. Kráčí k prostřené kožešině a dává pazourky zase do pytle. Nunuk, vida pazourky mizet v pytli, zachvěl se rozčilením. Jeho tlupa musí mít ony pazourky! Nunukův zrak padl na zajatého hochu, sedícího opodál na zemi.

Nunuk něco zavolal, dva lovci popadli Kopčema a odnesli hochu k oněm zabitým sobům.

Cizí vůdce se tentokrát sklonil a dotkl se země. Výměna byla dojednána. Cizí lovci si vzali oba soby a Kopčema, zatímco Nunukova tlupa radostně odnáší do ležení vzácné pazourkové kameny.

Kopčem se vyjeveně dívá, co se to s ním děje. Aniž si pomyslí, byl ve chvílce prodán cizí tlupě za pazourek. Ustrašeně si prohlíží své nové pány. Nezdají se mu věru o nic lepší, než byli lovci v tlupě Nunukově. Nerozumí, co si povídají, ani tomu, co mu poroučejí. Jen z jejich posunků chápe, že musí jít s nimi a že nesmí utéci. Zabíli by ho!

Tito lovci pospíchají, aby se co nejdříve dostali daleko od silné tlupy Nunukovy. Výměnný obchod byl sice přátelsky uzavřen, ale třeba už za chvíli by mohl mezi oběma tlupami vypuknout zuřivý boj.

Kopčema tahají i strkají, že si nemůže ani oddychnout. Jen pořád kupředu, kupředu! – naléhá vůdce tlupy.

Lovci se střídají v nesení zabitých sobů. Svázali jim nohy a provlekli mezi nimi dlouhé klacky; tak je nesou na ramenou.

Na planince kolkolem houštinami a porostem téměř uzavřené tlupa konečně zastavuje.

Nosiči si stírají pot rukama, a když vůdce pokynul, chutě shazují těžká břemena do trávy.

Za chvílku zaplál oheň.

Hladoví lovci se nemohou ani dočkat nastávajících hodů. Než se Kopčem porozhlédl, stáhli prvního soba a už z něho rvou vnitřnosti a kusy masa.

Sotva začali jíst, všichni velice překvapeni vyskočili.

Z háje se znova a znova ozývalo hřmotné troubení! Mamuti! Troubení se ozývá brzo tu, brzo tam a konečně také už v blízkosti. V tlupě nastal zmatek!

A než se kdo mohl vzpamatovat, vřít se na planinku ohromný mamut s vysoko zdviženým chobotem. Za ním v praskotu stromů a křovin, v lomozu lámaných větví se hrnou ještě dva velicí chobotnatí huňáci s mládětem, které ještě nemá kly.

Mamuti frkají, dupají, troubí a jsou patrně něčím velice poplašeni. Jejich dlouhé, zatočené kly prorážejí širokou cestu křovinami. Drtí vše, co jim je v cestě. Divoce pádí vpřed, nedbajíce žádných překážek.

Kopčem úzkostí ani nedýchá.

Rozlícení mamuti se hrnou přímo sem, kde se právě tlupa usadila.

V nejbližším okamžiku budou všichni rozšlapáni.

„Hup! Hé – ej – há!“

V poslední chvíli se vymrštil z pokraje houštin ohromný tygr machairoodus a zatlal své velké, šavlovitě zahnuté špičáky do mamutího mláděte. Staří mamuti uhnuli stranou zrovna před ustrašenou tlupou, bezmocně se tisknoucí k zemi, a ženou se divokými skoky do protějšího porostu, prchajíce před strašlivou šelmou.

Lovci se rozběhli na všechny strany zběsilým úprkem; jako hadi se míhají porostem.

Tygr porazil mamutka a se vztyčenou hlavou se nad ním zastavil. Je připraven rozsápat každého, kdo by ho v nastávajících hodech vyrušoval. Řve světu hromovým rachotem své vítězství.

Kopčem také utekl z nebezpečného místa, jakmile mamuti zamířili jinam, a prchá teď mezi houštinami, div ducha nevypustí.

Klopýtl o kořen, překulil se, ale honem zase vstal a utíká, jen aby se ten hrozný tygr snad ještě za ním nerozběhl. Po dlouhé chvíli padl na zem a mocně oddychuje. Hlava mu třeští, jeho tělo je jako rozmláceno, všecek se chvěje rozčilením a děsem. V prsou mu něco buší, až to bolí.

Když se konečně utišil, vstal zase a vydal se opatrně na další cestu. Už nepoběží, mohl by padnout třeba zas do nějakého ještě většího nebezpečí.

Kopčem je chytrý hoch, dá si pozor a půjde obezřele, aby už neztratil nabytou svobodu.

Jaká radost být volný!

Chce najít svou tlupu. I Veverčáka, Broučka a ostatní kluky. Někdy se s nimi sice pere, ale má je rád.

Za tlupou

Nohy už Kopčema tuze bolí. Rad by si odpočinul. Ale cítí dobře, že se rozpláče, jestli si sedne.

Nu, snad ještě kousek vydrží. Aspoň tam k těm tmavým borovicím dojde. Zde je beztoho mokro, samý močál. Kopčem se někdy zaboří až po kolena, že sotva nohu vytáhne.

Tuhle po těch zarostlých drnech to jde dobře.

Aj, tady je borůvek! Nejsou ještě zralé, avšak hladový hoch si jich natrhal několik hrstí.

Štípl ho komár na lýtku a Kopčem, jak býval v létě zvyklý, rozmáčkl si na ránu jednu borůvku. Lýtko zůstalo čisté. Teď teprve poznal, že není skutečné borůvky, nýbrž vlochyně. Vzezřením i chutí se plody vlochyně močální úplně podobají borůvkám, jenže borůvky jsou uvnitř červenomodré, kdežto vlochyně jsou uvnitř bělavé a rozmáčknuté nebarví prsty. Hned přestal jíst, ač ho spousty plodů tuze lákaly. Věděl, že po nich bolí hlava.

Raději bude hledat jahody, které se v trávě sem tam červenají.

„Girlid! – Girlid!“

„To volá koroptví kohoutek!“ povídá si Kopčem a krčí se mezi jahodami.

„Girl-Girl!“

„A slípka mu odpovídá,“ poznává hoch, jako by byl už starým lovcem.

Popošel několik kroků, a když se zase shýbl, aby utrhl jahodu, byl by málem sáhl na koroptev. Tiskla se chuděrka k zemi a černá očka upírala na hochu. Jen se Kopčem pohnul, koroptev zatřepala ocáskem a mžikem se ztratila v trávě.

„Neboj se, Kopčem ti nic neudělá!“ volal za ní. Ale už ji nenašel.

Když se pak za chvíli zastavil, aby si narovnal záda, zahlédl nedaleko, jak se tráva zavlnila, ač vítr nefoukal.

„Nějaké zvíře se tam plíží!“ řekl si bystrý hoch a nehybně čekal, co bude.

Vtom viděl, jak vyskočila liška a z trávy naráz vylétlo hejno koroptví.

Vyplašené koroptve se hlučně třepetají a zapadají někde za borovým lesíkem.

Kopčem vstrčil do úst několik jahůdek, pak šel dále.

Na břehu mělkého jezírka obrostlého rákosím se zastavil. Pozoroval kachny, vodní slípky a potápky. Rejdily na vodě s mladými a někdy zajely i docela pod vodu. Tohle Kopčema upoutalo. Díval se i hádal, kde asi taková potápka vypluje na hladinu. On také dovede plavat pod vodou, ale vydrží jen malý kousek.

Jedna kachna přilétla až k němu a usedla na olši.

Teprve teď si Kopčem všiml, že na olši je vraní hnízdo. Bylo mu divné, co kachna dělá ve vraním hnízdě.

„To musím vyzvědět!“ řekl si a hned šplhal na strom. Olše byla zdola větvnatá, proto se mu dobře lezlo. Uviděl, že kachna sedí na hnízdě.

Když se přiblížil skoro až k hnízdu, kachna sebou začala vrtět – a malé kachničky padaly dolů. Kachna je raději vyhází z hnízda, než by si je dala vzít.

Kopčem slezl a káčata sesbíral. Napočítal jich „moc“. Ve skutečnosti jich bylo sedm, ale Kopčem neuměl do sedmi počítat. Ještě tak pět napočítá dobře, ale co je nad to, je již „moc“. Nikdo v tlupě nedovede víc počítat.

Kopčem zakousl káčátka, bezmocně se třepetající na zemi, a snědl z nich některé části. Olízl se a bylo mu dobře.

Kvečeru došel do skalnatého údolí. Hned si pomyslel, že tu bude dobrý nocleh v nějaké jeskyňce. To bývají nejlepší noclehy. Pěkně v teple, za větrem a v bezpečí.

Vyhledá si jeskyňku, dokud se nesetmí.

Prolézal mezi skalisky nahoru, dolů – a hle! – tu je zrovna jedna pěkná. Je trochu vysoko, ale on tam vyleze.

Sotva Kopčem vstrčil hlavu dovnitř, aby se podíval, jak je veliká, něco v ní zlostně zachrčelo... Jako když se medvěd ze spaní probouzí...

V pozadí jeskyně se zabyšřely dvě zelenavé jiskry. Pak to zafučelo, zavrčelo a dlouze zabručelo...

Ale to se už zaleknutý hoch válel dole v písku pod skalkou.

Kopčem ani nevěděl, jaké to zvíře v jeskyňce pelešilo, a jen utíkal, co mohl, aby se honem ukryl za nějakým křovím.

Kdyby ho tak byl medvěd chytil do svých drápatých pazourů! Brrr! – A což kdyby to byl dokonce strašný vládce země – lev! Ó já! Málem – a Kopčem by už nemusil shánět nocleh!

Když se však nikde nic nehýbalo, odvážil se Kopčem znovu na výzkum. A podařilo se mu nalézt jinou jeskyňku. Nejprve do ní házel kamení, a když se nic neozvalo, vlezl dovnitř.

V jeskyňce bylo opravdu teplo. Ke vchodu narovnal několik kamenů a větví a tak otvor zatarasil. Pak se schoulil v koutečku a za chvíli spal jako dudek. Neprobudilo ho ani řvaní divoké zvěře v noci.

Ráno vystrčil Kopčem z jeskyně hlavu. Rozhlíží se. Nic podezřelého nevidí.

Slunko už dávno vyšlo a mile hřeje. Kopčem se protáhl, udělal na trávničku kotrmelec a vydal se zase na cestu.

Když vystupoval z údolí na planinu, mihli se kolem něho dva statní vlci. Vlčice honila vlka, jak Kopčem hned poznal.

„Mají tu asi někde mladé a ona nechce, aby vlk byl u nich,“ povídal si chytrý hoch. „On by jí třeba ty mladé sežral!“

Lezl ještě chvílku po stráni nahoru a tu mezi posledními skalami uviděl něco, co se mu nesmírně líbilo.

Tři malí vlčkové si hrají před doupětem. Válejí se a strkají do sebe tlapkami. Jsou žlutí a mají pěkně chundelaté kožíšky, jasné oči a špičaté slechy i čumáčky.

Kopčem leží za křovím a napjatě pozoruje.

Vlčata se perou o žízalu. Jeden vlček ji snědl, ostatní ho za to povalili a tahají ho za ouška. Odněkud sem skočila velká luční kobylka.

Vlčkové na ni chvilku hledí. Kobylka se ani nehýbá. Jedno vlče na ni skočilo, ale kobylka už vzlétla do výše. Vlčata chtějí tlapami kobylku chytit, ale převalují se jedno přes druhé.

„Kampak, vlčátka, na koníka!“ haní Kopčem v duchu nemotornost nezkušených vlčat a hned je poučuje:

„Žízalu jste lehce chytili, protože leží a spí. Těžší už, braši, chytit brouka, protože leze. Ještě těžší je chytit myš; ta utíká. A než dokážete chytit, co skáče a létá, to se musíte, milí chlupáčkové, ještě moc dlouho učit...!“

Kopčema pojednou napadlo, aby si jednoho vlčka chytit. Rozehrála ho ta myšlenka, že se až zpotil. Srdce se mu silně rozbušilo. Pokusil se přilézt ještě blíže k hravým mláďatům, ale trochu přitom zašramotil. Vlčkové si hned přestali hrát a čekali, co bude. Myslili si, že se máma vrací z lovu a nese jim nějakou myš.

Kopčem viděl, že se mu nepodařilo přiblížit se nepozorovaně. Vyskočil tedy z křoví a vrhl se na vlčata.

Jedno přece chytit, ale ostatní vběhla do díry.

Držel vlče, ale to ho najednou seklo tlapou a vyklouzlo mu z ruky. Hned bylo v díře. Kopčem za ním vyplázl jazyk a otočil se.

Vstoupil teď na planinu a namířil k vršku. Bude z něho daleko vidět. Ve výši je slyšet jasné hvízdání a pištění.

„Aha, lesní holubi si vyletěli,“ řekl Kopčem. Pomyslel si, že by mu teď neškodil holub upečený v obalu z hlíny. Mmm! – to by byla pochoutka! Vypálená hlína se pěkně sloupne i s peřím a uvnitř zavoní...

Co to?

Někdo se tu v trávě zmítá!

Zajíček!

Kopčem skočil bleskem po zajíci. Popadl ho a ještě zahlédl, jak odtud prchá lasička. Zajíček byl za hlavou zakrvácený. Kopčem ho vzal za zadní běhy a několikrát jím uhodil hlavou o zem, až se nehýbal.

To bude pečínka!

Až najde tlupu, upeče si zajíčka u táborového ohně.

Teď jen aby už viděl, kde se tlupa toulá.

Dívá se z vršíčku na všechny strany, ale nikde dým, nikde lidské postavy...

Smutně usedl v lesíku pod borovici, položil zajíčka před sebe a přemýšlel, co dělat.

Šup!

Ze stromu skočil silný rys, popadl zajíčka a s vrčením ubíhal mezi stromy...

Kopčem nemohl leknutím ani vykřiknout. Vzpamatoval se, když už rys zmizel v lese.

„Ty zloději!“ křičel hoch za drzým lupičem. Ale nic to nebylo platné, rys zajíčka nevrátil.

„Kdybych byl měl aspoň tenhle klacek v ruce!“ řekl si Kopčem a zvedl kus větve.

Toho dne Kopčem už nezažil žádné dobrodružství.

Večer si našel nocleh v starém dutém stromě. Nemohl se v něm sice natáhnout, ale Kopčemovi to nevadilo. Je zvyklý spát skrčený. A bylo mu pěkně teplo.

Než usnul, byl by se rozplakal...

Stýskalo se mu po tlupě.

Je tu tak sám a sám!

Nemohl by žít bez tlupy.

Návrat

V Houžňákově tlupě je hlad a smutek.

Marně slídili po kořisti.

Mrzelo je, že neslavně přišli o tak velkou kořist, o tučné soby, kteří by jim byli hojnou potravou na mnoho dní. Když večer usínali s hladovými žaludky, dlouho do noci ještě nadávali silné cizí tlupě, která jim urvala veškerou kořist.

Někteří lovci dokonce bručeli na Mamutíka. Říkali, že se neměli sobů vzdávat, že měli raději s cizí tlupou bojovat. Ale starý Huňáč je krotil. Říkal, že by byli soby proti přesile neuhájili, ale že by mnohý lovec v boji zahynul. A chválil moudrého Mamutíka.

Dnes se musila tlupa spokojit několika rybami, které ulovili v jezeře kostěnými harpunami. A Veverčák s ostatními hochy uhonil několik myší a jednoho sysla. To bylo vše.

Utábořili se na břehu pod sráznou skálou.

Malý ohníček dosvědčoval, že tlupa nemá skoro co jíst.

Děti ležely opodál ohně. Nehrály si, neběhaly, nekřičely. Byly hladové už po několik dní.

Veverčák chodil po břehu vody, díval se smutně do dálky a vzpomínal na doby, kdy společně s Kopčemem lovívali drobnou zvěř. Jak to tehdy bylo krásné! Uvidí ještě někdy svého ztraceného druha?

Do ležení se vrátili vyslaní vyzvědači. Vůdce vyslechl jejich zprávy a svěsil hlavu. Nikde v okolí není zvěř...! Krajem prošlo několik loveckých tlup a všechna zvěř je rozplašena...

Nezbývá než putovat do jiné země.

Kolik lovců, žen i dětí cestou zahyne? To nikdo neví.

Tlupa se připravuje na dalekou cestu za potravou. Muži si přitahují pazourkové oštěpy a kamenné palice, ženy si uvazují na záda rance s dětmi. Všichni jsou zasmušilí, nikomu dnes není do řeči.

Ani veselá Žabka nikoho nerozesměje a Veverčák sedí stranou a jen si tůká do země. Jak jindy skotačil! Inu, dnes má hlad a schází mu jeho věrný druh Kopčem.

Nějaký rachot a lomozný dupot se rozlehl nad jezerem. Co to? Všichni lovci vyskočili. Hledí vzhůru k příkré stráni.

Najednou se něco shora řítí jako utržený balvan... a opět! – a opět!

Koně jsou to!

„Ej, juch – hej!“

Jaký to zázrak! Kůň za koněm padá po skalnaté stráni dolů rovnou k hladovějící tlupě. Lovci jsou v okamžiku pohotově, přibíhají a zraněné koně dobíjejí.

Mamutík svým oštěpem proklál už tři.

Huňáč, Dráp, Zajíc i ostatní muži těžkými palicemi šíří zhoubu. Křik, jásot a řev se daleko rozléhá. I ženy se účastní nenadálého lovu. Děti ječí a skáčou radostí.

Bude maso, bude blahobyt, bude zase všeho dost!

Za chvíli leželo pod příkrým srázem asi patnáct koní a hříbat. Asi stejný počet koní utíkal po jezerním břehu do dálky.

V tlupě hlučí radostný jásot. Muži i ženy křepčí kolem padlých zvířat. Lezou po čtyřech jako vlci, vyskakují jako sobi a válejí se jako medvědi. I starý Huňáč se postavil na hlavu a třepotá nohama.

Ale pak se zas všichni rázem podívali vzhůru na stráň.

Co to leze dolů?

„Aj – to je náš Kopčem!“

„Dobrý hoch! Udatný! Sláva Kopčemovi! Vítej zdráv zase mezi nás!“

Mamutík, Huňáč, Veverčák a kdekdo, velký i malý, se přihnali a byli by jako z nebe spadlého Kopčema hnedle v objetí umačkali, kdyby se jim nebyl vykroutil.

„Kluku škaredá!“ plísnivě volal smějící se Huňáč a tahal Kopčema za pačesy. „Kde ses toulal tak dlouho? Věru, dobrou večeri jsi nám s sebou přivedl!“

Kopčem musil honem povídat, jak se sem tak šťastně dostal. A hoch rozradostněn, s očima planoucíma, zajímavě vypravoval:

„Kopčem sám – sám – bloudí. Tlupa nikde. Koně proti Kopčemovi! Kopčem se bál – zvedl klacek a křičel – moc křičel. Koně se lekli – obrátili se. Kopčem za nimi – dlouho za nimi – až sem...!“

Lovci vzali Kopčema na ramena a nosili ho kolem ohniště. Veverčák s dětmi se připojil k průvodu. Všichni křičeli, jak nejvíc mohli: „Konec hladu, Kopčem přihnal koně! Juch – hej!“

A potom byly hody, jaké ani staří lovci nepamatovali.

Oheň vysoko vzplál.

Hořel ve dne v noci.

Všichni se nacpali, až je břicha bolela.

Sám vůdce rozbíjí kosti a dává je Kopčemovi, aby z nich vybral chutný morek.

A Kopčem zas dává kosti Veverčákovi.

Vítr roznáší vůni masa do daleka. Vlci přibíhají s čenichy vysoko pozdviženými.

I na ně se dostane.

Velký boj

Slavné dny bohatých hodů se schýlily ke konci. Hubení lovci nebyli teď k poznání, jak se spravili. Dokonce je jim i břicha již znát. Ale to nic není proti ženám, jak ty ztloustly! Tváře se jim blyštívají, při chůzi se jen kolébají a nejmenší běh jim působí obtíže. Dlouho po něm funí a těžce oddychují. Děti jsou jako cvalíci. Maso už ani nechtějí a žvýkají jako pochoutku všelijaké nakyslé a hořké listí, šťovík, šťavel a opečená pláňata.

Masa uzeného a sušeného je ještě poslední hromada. Lovci se jen líně povalují a hlídají zásoby před liškami, vlky a rosomáky.

Aj hle, co nového! Ležení se ozývá ustavičným pískáním.

Hoši totiž objevili píšťaly. Veverčák s Kopčemem vycucávali morek z naštipaných kostí a při tom jim náhodou dutá kost zapískala. To bylo ovšem něco pro ně. Hned opakovali pískání až do omrzení. Zkoumali, proč žebro nepíská a proč holenní kost nebo dřevá patní kost píská. Zdokonalovali své píšťalky, a dokonce přišli na to, že píšťalu možno opatřit dírkou, aby lépe pískala. Vyráběli pak píšťaly pro všechny děti a vodili je za ustavičného pískotu husím pochodem po táboře i okolo stanů.

Ale – vše se jednou končí. Ani se jim nechtělo vstávat, když jednou Houžňák poručil nastoupit k nové pouti.

Tlupa se vrátila k proudivé Bečvě, kde již jednou byla, a putovala podle ní vzhůru. Všichni byli veselí a plni naděje. Vždyť našli zaslulé stopy několika mamutů! Třeba jim štěstí přivede nějakého mamuta do cesty.

Druhého dne se však všechno rázem změnilo. Tlupa se dostala do velkého nebezpečí.

Sova a jeho mladí přátelé, Kopčem a Veverčák, šli zase napřed jako výzvědná hlídka. Objevili četné lidské stopy. Nějaká cizí tlupa postupovala před nimi po Bečvě nahoru.

Stopy byly úplně čerstvé; cizinci nejsou o mnoho napřed.

Vyzvědači se hned vrátili a hlásili, co našli.

Zpráva nebyla tlupě vítána. Blízké sousedství cizích lovců není nikdy milé. Obyčejně z toho bývá krvavý zápas. Je tedy potřebí dobře se přesvědčit o síle této nové tlupy.

Sovova hlídka opět vyrazila kupředu a mimoto i dva zkušené lovci se vydali na průzkum, každý jiným směrem.

Sova se svými hochy opustil břeh řeky. Řekl si, že cizincům nadběhne oklikou přes vršek, kolem něhož se Bečva zatáčela. Všichni tři se opatrně plížili nízkým porostem, aby nezpůsobili nejmenší hluk. Nesmějí se prozradit.

Dříve než se sami nadáli, zaslechli hlučný hovor. Mezi větvemi houštin zahlédli postavy cizinců.

Mladí vyzvědači zatajili dech, zastříhali ušima a skulinami mezi listy nehnutě cizince pozorovali.

Co viděli, bylo velmi podezřelé. Cizinci se zřejmě chystali k nějakému podnikání. Vzrušeně pobíhali sem a tam, hleděli v jednu stranu do dále a připravovali si zbraně.

Půjdou na mamuty nebo na zubry?

A kdo je tenhle lovec s perem ve vlasech?

Kopčem div nevykřikl. Poznal lovce, kteří ho nedávno zajali. Ten nablízku je přece Umink – a tam v houfu všechny přečnává náčelník Nunuk s houpajícím se perem na hlavě!

I Sova poznal s jistotou hordu, která jim vzala ukořistěné soby – tehdy z onoho velkého stáda.

To jsou tedy zlí nepřátelé! Nutno varovat tlupu.

Sova přikázal oběma hochům, aby tu v úkrytu počkali a pozorovali cizí lovce dále. Sám se odplížil a pak utíkal k tlupě, jako běžící hladový vlk, když vidí raněného soba.

Zvěstoval zprávu, že cizí horda je ona, která jim vzala tak pěknou kořist. V tlupě propukla bouře nevole proti cizincům. Lovci bušili zbraněmi do země a do stromů a vykřikovali nejhorší nadávky na

nenáviděné lupiče. Kdyby byli bývali cizinci zde, byla by se tlupa v rozvášněném vzteku na ně vrhla.

„Pojďme se na ty zloděje podívat!“ pobízel Rváč, kypící silou, a mával těžkou sekyrou. „Zahrajeme si s nimi trochu...“

Strhl s sebou i ostatní lovce. Všichni byli dlouhým odpočinkem znuděni a toužili po nějakém zápase.

Marně náčelník i Huňáč vybízeli k rozvaze.

„Nás málo – lupičů moc!“ připomínal Mamutík, ale nikdo nedbal varování.

Lovci již vytrhli, naplněni bojovným duchem.

Vůdcové musili jít za nimi. Jen ženy a děti zůstaly.

Sova vedl a lovci tiše postupovali za ním.

Uprostřed cesty na ně narazil určený Kopčem. V jeho vyjevených očích bylo vidět, že se něco stalo.

„Bojují!“ vydechl a ukryl se v bázni mezi lovce.

„S kým?“ ptal se Dráp s překvapenými druhy.

„S nějakou jinou tlupou!“ vysvětloval Kopčem a dodal, že loupeživí cizinci podnikli útok na ležení usedlé domácí tlupy – „tamhle pod tím osamělým vrškem“.

„Na ně!“ vzkřikli lovci a již se nedali ničím udržet. Zachvátila je zuřivá bojechtivost, touha pomstít se lupičské hordě.

Brzy slyšeli bojovný hluk. Vřeštivé výkřiky, ječivé steny, bědování raněných a lomozný ryk zápasníků vedly lovce bezpečně.

S bouřným řevem vpadli jako náhlý příval na bojiště, kde právě zuřil zoufalý boj. Domácí tlupa se bránila útočícím lupičům, kteří všichni měli ve vlasech dlouhá pera a tváře pomalovány. Mnoho mrtvých a raněných leželo na trávníku a mezi křovinami před stanovým táborem. Jako lační vlci vpadnou na rozvášněné zápasící býky, chytají je za nohy a zakusují se jim do hrdla nedbajíce, zda je býci šlapou a drtí, tak se naši lovci přihnali do zuřícího boje.

Jejich bojový úder způsobil velké překvapení u obou bojujících stran. Ale když Dráp, Huňáč, Rváč, Houžňák, Ukmas, Džgan, Zajíc,

Mamutík a i ostatní s nimi začali pádnými ranami porážet útočící bojovníky s pery na hlavách, zajásali obránci osady nad nenadálou pomocí a s novou chutí se vrhli na lupičské vetřelce.

Ti se ani z překvapení nevzpamatovali. Sevření dvěma zástupy, vzdali se beznadějného boje a zbaběle hledali záchranu v rychlém útěku. Spojené tlupy vítězů je hnaly do blízké Bečvy a ještě z břehu házeli za nimi rozvášnění mužové kamením a nadávkami.

Pak se obě tlupy vrátily na bojiště a tu se teprve řádně seznámily. Dorozumění slovy bylo velmi obtížné, neboť bojovníci obou tlup si rozuměli velmi málo. Nicméně radost ze společného vítězství učinila jejich posunky a výkřiky dostatečně srozumitelnými.

Domácí tlupa hned přinášela dary svým osvoboditelům a uctívala je, jak jen mohla a jak zásoby stačily. Přinášeli ze svých stanů pod skálou kožešiny, krásné pazourky i hotové zbraně a vše kladli k nohám Houžňákovi. Uznávali plně, že by se bez pomoci jeho bojovníků neubránili.

I tak mnohý obránců osady padl. Snášeli mrtvé na hromadu a nad každým naříkavě bědovali. Vykřikovali jeho slavné činy a zlořčili jeho vrahovi. Nejvíce naříkali nad mrtvolou svého náčelníka, který hrdinsky padl v čele svých bojovníků. Usadili se kolem jeho těla, dali mu do rukou jeho sekyru, a kývajíce do taktu hlavami, zpívali tahavými hlasy nekonečnou píseň beze slov o několika málo tónech.

Ženy ošetřily zraněné bojovníky, jak dovedly. Přiložily jim na rány rozžvýkané listy kostivalu a jitrocele, obalily je velkými chladivými listy a ovázaly pásky z kůry stromků. Ti ani mnoho nenaříkali bolestí, ačkoli někteří měli těžké rány. Snášeli je tupě a s odevzdáním v osud. Kdo se uzdraví, dobře, bude zase lovit; kdo nevydrží, zemře – nelze jinak.

Večer byl zapálen vítězný táborový oheň. Všichni bojující vypravovali o svých dnešních činech a hojný pokřik posluchačstva jim byl pochvalou, ať již se jejich slovům rozumělo, či nikoli. Vítězné

zápasy jednotlivých mužů byly tu věrně opakovány velmi dramatickým předváděním s neobyčejně věrnými pohyby i tvářením.

Druhého dne byl vykonán pohřeb všech osmi zabitých bojovníků, vesměs statných, vysoko urostlých mužů. Padli čestně a jejich duchové, vydechnutí z jejich hrudí, vznášejí se teď neviditelně nad jejich nehybnými těly. Zemřelí bojovníci vlastně spí, proto budou uloženi k spánku dlouhému a nerušenému.

Pozůstalí členové tlupy se chopili mrtvých a poněkud je skrčili, aby leželi vskutku jako ve spánku. Narovnali k nim do kupy i dvanáct zabitých žen a dětí. Vraždící útočníci věru nešetřili v boji nikoho a zabíjeli nelítostně každého, kdo jim přišel do cesty. Úhrnem je tu na hromadě dvacet mrtvých – plná polovina celé tlupy – smutný výsledek sveřepého boje mezi dvěma loveckými kmeny a zároveň výsledek jedné z prvních válek v dějinách lidského pokolení.

Už v dávném pravěku byly lovecké tlupy jako smečky divých psů; vrhaly se na sebe, kde se jen setkaly, aby si urvaly větší sousto. Chtivost, loupeživost byla příčinou této pravěké války – stejně jako tomu bývá ve světě doposud.

Nežli byl nasypán rov, přistoupila k hromadě mrtvých žena s rozbitou krvavou hlavou a sypala na nejhořejší dětskou mrtvolku drobné ozdůbky a hračky. Potom se potácela pryč a klesla na zem.

Ostatní členové tlupy pak přinášeli a přivalovali na hrob vápencové balvany i drobné kamení a také několik velikých mamutích lopatek, takže brzy byli mrtví zakrytí, že je nebylo vidět. Nakonec ještě obházeli hrob hlínou.¹⁰

Pod strmou stranou vápencového pahorku, vypínajícího se osaměle nad Bečvou, která tehdy kolem něho tekla, spalo pak dvacet členů lovecké tlupy, chráněno před severními vichřicemi po dvacet či třicet tisíc let...

10 Tento hromadný hrob byl objeven ve světoznámém tábořišti lovců mamutů v Předmostí u Přerova roku 1891.

V noci přišla na hrob drzá liška a začala rozhrabávat kyprý rov. Byla svou chtivostí tak omámena, že ani necítila tiché kroky bdělého strážce.

Ráno ji našli na hrobě proklanou lehkým oštěpem. Ležela napolo schována ve vyhrabaném dolíku. Nikdo se jí nedotkl. Zасыпали ji kamením a hlínou. A tak byla liška pochována s mrtvými.

Nepřátelé nebyli pohřbeni. Nebyli toho hodni.

Zabití lupiči byli přivlečeni doprostřed ležení a z jejich těl byly vystrojeny společné hody. Obě spřátelené tlupy usedly vedle sebe, každá okolo svého ohně.

Vítězní bojovníci obou tlup dostali jako zvláštní poctu srdce zabitých nepřátel. Síla poražených mužů vstoupí z těch těl do vítězů, takže budou teď dvojnásobně silní.

Po hodech se ještě dlouho povídalo o kruté bitvě. Bojovníci vzpomínali pořád na nové a nové podrobnosti.

„Jsou bez náčelníka...“ poznamenal Huňáč na besedě Houžňákovy tlupy.

„My také!“ nakvašeně vyjel Rváč.

„Jak to, Rváči?“ optal se klidně Huňáč. „My máme náčelníka –“

„Nemáme!“ odsekl Rváč a vstal ze svého kamenného sedátka. „Houžňák – žádný náčelník! Schovával se v boji vzadu... Ten jejich – hrdina!“

Rváč vyslovil nahlas, co bylo v mysli všech: Houžňák se v boji neosvědčil jako statečný vůdce. Proto Rváčova poznámka vzbudila souhlas.

Houžňák vstal a v rozpacích něco koktal na vysvětlení svého chování, ale když hned od začátku slyšel hlasité posměšky, obrátil se a odešel.

Za chvíli se vrátil a rozhodným hlasem prohlásil, že už nebude vůdcem tlupy: „Houžňák – ne náčelník!“

Tlupa byla překvapena, ale jen na chvíli. Její vratká nálada přijala Houžňákův výrok na vědomí a lovci začali rokovat, kdo by mohl být novým náčelníkem.

Do popředí se tlačil Rváč a vyzývavými pohledy hledal přátele.

„Rváči dozadu, máme lepší muže!“ usadil chtivého Rváče rozvážný Huňáč.

„A koho?“ ozval se Rváč drzým hlasem.

„Mamutíka!“ odpověděl vážně Huňáč.

Hned se k němu přidalo několik hlasů: „Ano – ano – Mamutíka!“

Rváč pokročil vpřed a postavil se vedle Mamutíka. Přes rameno k němu řekl: „To se ukáže!“

Mamutík nepromluvil, jen úkosem pohlédl na Rváče, jenž blýská očima a skřípal zuby. Shodil kožešinu, kterou byl přepásán, a postavil se proti Rváčovi.

Ostatní členové tlupy učinili ihned kolo, aby soupeři měli volné místo. Bude souboj!

Rváč si odplivl, také shodil kožešinu a skočil na Mamutíka.

Mamutík je silný a statečný lovec. Trochu se přikrčil pod útokem Rváčovým, ale ihned ho uchopil svalovitými pažemi. Oba soupeři se skulili na zem, pozdvihli se, ale Mamutík už přitiskl protivníka znova k zemi. Svíral mu hrdlo, takže Rváč nemohl ani vydechnout.

„Dej mu, dej!“ pobízel Mamutíka Kopčem a podával mu kamennou palici.

Ale Mamutík ji nepřijal, nepotřeboval ji. Krev se vyhrnula poraženému z úst a jeho tělo se bezvládně zhroutilo.

Vítězný Mamutík se vztyčil a rozhlédl se po tlupě. Viděl, že se všichni těší z toho, jak lehce porazil chvástavého Rváče. Vážně přijal medvědí kůži, kterou až dotud nosil Houžňák. Sepjal ji řemenem přes rameno – a stal se náčelníkem.

Nebylo třeba o tom mnoho mluvit. Co se stalo, přijali všichni jako samozřejmost.

Rváč se za chvíli probral z mrákot. Došel k potůčku, napil se vody, omyl si hlavu a vrátil se k tlupě. Naoko klidně přisedl mezi ostatní a poslouchal nového náčelníka. Spor byl vyřízen... Kdyby se byl Rváč nepodrobil, věděl, co by ho čekalo – byl by vyhnán z tlupy. A vyhnání z tlupy je totéž co odsouzení k smrti.

Na zápas se dívali i mnozí členové domácí tlupy. Mamutík se jim líbil. Rozuměli, oč v zápase běželo.

Sestoupili se dohromady a zadrželi Mamutíka, když odcházel. Živě ho pozdravovali a volali:

„Ty – náčelník – můj – tvůj!“

Ukláněli se před ním a ruce si kladli na temena hlav.

Mamutík hned nechápal, co to znamená.

„Ty – náčelník – můj – tvůj!“ volali opětovně.

Huňáč jim porozuměl. Přiskočil k nim a podával jim ruce:

„Mamutík – náčelník všech!“

Okolostojící zástup se rozjásal.

Všichni si začali tisknout ruce a vzájemně si třeli nos o nos.

To byl důkaz úplného přátelství a sjednocení. Všichni výskali a radovali se jako malé děti.

Přední lovci z tlupy přivedli Mamutíkovi červenolící Ďargu, dceru svého hrdinského náčelníka. Bude jeho ženou.

Mamutík se stal náčelníkem obou tlup. Obě utrpěly značné ztráty, ale spojením se z nich nyní stává velká, silná tlupa, která se nebude bát nepřátel.

„Hojáejá-uch! Mamutík, Mamutík, Mamutík...!“

A takto jako zde přiměl prospěch všude lidi k sdružování. Ve společnosti snazší obživa, snazší obrana.

Na osamělé skále nad údolím Bečvy plane slavný táborový oheň sjednocení dvou loveckých tlup.

Spojená tlupa od té doby vládla v širokém údolí Moravské brány. Ze své skály nad Bečvou¹¹ viděli předmostští lovci daleko na všechny strany. Zpozorovali včas nejen každé stádo zvěře, ale i každou blížící se loveckou družinu. Žádná tlupa putující mimo neodvážila se útočit na silný tábor v Předmostí; naopak, ohlašovala se tu přátelsky s dary a s pazourky nebo mušličkami na výměnu.

Mamutík prozíravě zásobil tlupu dostatečným množstvím pazourků, jež přinášely tlupy z dalekého severu. Jeho lovci měli nyní výborné zbraně a množství ostrých nástrojů.

Tlupa si na Hradisku libovala; měla se tu dobře. Hlídka hlásila dosti často příchod mamutů. Ti měli Moravskou bránou svou hlavní středoevropskou cestu. Tlupa je pak obklíčila a obyčejně nějakého mamuta šťastně dostala. A to pak bylo postaráno o hojné jídlo na mnoho dní. Mamutích kostí, stoliček a zejména klů byly v ležení narovnány hromady. Cizí lovci, uvedení sem k výměnnému obchodu, žasli nad tímto nevídaným bohatstvím.

Lovci měli dosti času, aby zpracovali některé kosti na vhodné nástroje. Vyrobili si i jehly s provrtanými oušky, šídla, vidlice na maso, škrabky, velké lžíce, harpuny na lov ryb a co všecko si ještě vymyslili. Zvláště podařené a oblíbené nástroje si každý lovec poznamenal vyrytými značkami. Takový označený nástroj byl „jeho“ a nikoho ani nenapadlo přivlastnit si takový předmět. Našli se i umělci, kteří ostrým pazourkem vyrývali do hladkých kostí obrázky – nejvíce lovných zvířat. Někdy také pracně vyřezali nějakou figurku a opatrovali ji pak jako oko v hlavě.

Den za dnem ubíhal v sídlišti nad Bečvou dosti klidně. Až jednou ráno se tábor rozjitřil poplachem...

Mamutíkova mladá žena Ďarga v noci zmizela! Nikdo v tlupě ji neviděl odcházet.

11 Je to chlum Hradisko v Předmostí u Přerova. Tehdy tekla Bečva kolem jeho paty.

Lovci po ní hned pátrali: sám Mamutík je vedl. Našli jen její proutěný košík, pohozený v křoví. Přitom se objevilo, že schází i několik mužů z tlupy, Křivý roh, Ochůň, Rváč, Nohahnát, Tlustoch a snad ještě někdo. Někteří lovci si vzpomínali, že v posledních dnech vídali tyto muže často pohromadě, jako by se o něčem potajmu umlouvali.

Teprve k poledni se záhada vysvětlila. Bystrý stopař Huňáč vedl pátrající oddíl po nalezených stopách Ďargy a ostatních ztracenců.

Přišli na ušlapané místo a tam ležela nehybná Ďarga. Mamutík k ní přiskočil a nadzvedl jí hlavu. Ďarga pootevřela oči, ale Mamutíka nepoznala. Hlava jí klesla k zemi.

Lovci přinesli v kožešině vodu a polévali ležící ženu. Ďarga vydechla a brzy se vzpamatovala. Po chvíli vyprávěla v přestávkách, že ji Rváč vylákal z tábora, potom ji donutil, aby šla s ním a s jeho družinou. Vzpírala se, když poznala jejich zrádné úmysly. Utekla v těchto místech, ale chytili ji, a když se držela stromu, Rváč ji vztekle uhodil do hlavy, že padla na zem. Co bylo dále, neví.

Huňáč zatím zjistil, že Rváčova družina vstoupila do potoka a brodila se jím – zřejmě proto, aby nezanechala po sobě stopy. Věděli, že budou pronásledováni.

Zotavená Ďarga se postavila a zkusila jít několik kroků.

Huňáč se optal Mamutíka za všechny lovce, mají-li dále honit uprchlíky. Náčelník jen opovržlivě mávl rukou a řekl: „Do tábora!“ Podpíral slabou Ďargu a šel s ní zvolna nazpět.

Lovci si povídali o Rváčovi a říkali, že jeho útěk z tlupy asi špatně skončí.

Večer byla u táborového ohně živá beseda. Zjistilo se, že uprchlíci vzali s sebou všechny zbraně i několik kožešin.

„Dobře že odešli,“ vyjádřil mínění všech Huňáč, „nebylo nám s nimi dobře!“

„Tlupa je i bez nich dosti silná!“ zakončil Mamutík rozpravu a určil noční hlídky.

Víc se už v tlupě o Rváčovi nemluvílo a denní život v táboře byl stejný jako dříve.

Přes všechnen blahobyt nežila tu tlupa úplně spokojeně a klidně. Lovci byli unavováni ustavičným střehem proti častým návštěvám cizích tlup, procházejících Moravskou bránou. Byli sice dosti silní a nebáli se, nicméně musili být ve stálé pohotovosti, aby odrazili každý útok. Ještě horší bylo, že přemíra masa nyní požívaného vedla k zlým chorobám. Zejména všeobecná nečistota značně přispívala k šíření nemocí. Potůček, z něhož brali pitnou vodu, byl znečištěn vypíráním zvířecích vnitřností. Mraky much, pokrývající i všechny zásoby, šířily nákazu. Množství pohozených hnijících odpadků, střev i kostí nesnesitelně páchlo. I uvnitř stanů bylo hrozně nečisto a puch tam panující rovnal se ohavnému zápachu doupat masožravých šelem.

V táboře řádl břišní tyfus, viklavost zubů, vyrážky a vředy. Všichni obyvatelé byli pokryti obtížnými příživníky. Zejména ve vlasech měli plno vši; nadarmo se pomazávali hlínou – málo to pomáhalo. Nebylo divu, že zvěř zdaleka cítila páchnoucí lovce. Nejvíce nemocných bylo mezi malými dětmi. Některé již zemřely.

U večerního ohně se o tom všem hovořilo a starší lovci rozhodli, že tlupa musí ozdravět delším putováním.

A jednoho dne opustila velká Mamutíkova tlupa páchnoucí sídliště v Předmostí. Vydala se moravským úvalem na sever, nížinou pod Bílými Jeseníky. Vedla je řeka Morava.

Kdykoli se tlupě podařil větší lov, zastavila se na několik dní a pak zas táhla dále. Zvěře sice již nebylo tolik jako na Dolní Bečvě, nicméně hladem netrpěli. Zdraví se v tlupě značně zlepšilo.

Táhli tak již několik týdnů. Údolí se víc a více úžilo; hory je svíraly z obou stran a nakonec byla tlupa téměř obklíčena vysokými horami. Tím směrem tedy už dále nemohou. Vrátili se den cesty a zastihli velké stádo sobů.

„Ti nás povedou,“ rozhodl Mamutík a poručil lovcům, aby stádo bedlivě střežili. Každý den zabili dva tři soby, kteří se poněkud od

stáda odloučili, ale stádo samo nechávali s pokojem; jen šli v jeho stopách. Prvý sob byl neobyčejně statný samec s vysokými parohy a s dlouhou bílou hřívou na krku. Lovci na něj sice měli veliký zá-lusk, ale vůdce stáda byl velmi ostražitý a nedal se překvapit.

Sobí stádo je vedlo k západu. Postupovalo širokým, plochým údolím podle říčky. Po stranách se táhly jen nízké pahorky. Sobi zřejmě hledali vyšší polohy otevřených krajin, kde by nebyli tak sužováni komáry a mouchami jako v teplém úvalu moravském.

Tam nebylo lze pro komáry už ani vydržet. Třepetali se v hustých mračnech, zpívali, bzučeli a bodali vše, co má teplou krev. Lovci jimi bývali úplně pokryti. Na tvářích a na krku jich měli usazeny vrstvy. Komáři lezou i do očí a do úst. Plácnutím ruky se jich zabije sto, ale hned se jich nových dvě stě na tom místě usadí. Komáři jsou největší trýzní loveckých tlup a jejich odhánění vysiluje člověka do krajnosti. Marný boj proti nim! Zvěř i lidé tupě snášejí bolest a jen v pomazání těla blátem nacházejí úlevu. Nejlépe se uklidit před nimi do jiných krajin.

Po několika dnech se dali sobi na překotný útěk před dorážejícími ovády a střečky a unikli daleko.

Tlupa se teď přidržela nové řeky, která tekla k západu. Táhla pahorkatou lesní krajinou, kde byla nouze o zvěř. Zkušené lovci říkali, že každá řeka vede do široké nížiny, a že tedy i tato řeka, podle níž táhnou, teče do nížiny bohaté zvěří. Proto se zbytečně neomeškávali a pospíchali vpřed.

Nezklamali se. Přitáhli k Labi, do rozlehlé, nekonečné nížiny. Hned prvního dne tu ulovili statného mamuta. Utábořili se spokojeně na několik dní.

Vyzvědači pobízeli tlupu, aby táhla ještě dále k západu. Tam jsou krásné planiny, oživené soby i koňmi.

Tedy dále za sluncem!

DÍL ČTVRTÝ

**VE STŘEDNÍCH
ČECHÁCH**

Uloupená dívka

Lovec Huňáč je nejlepším stopařem v tlupě. Už třetí den pronásleduje houfek sobů, kteří postupují z polabských bažin na letní pastvu do vyšších poloh jihočeských.

Huňáč, nejspíše proto tak pojmenovaný, že byl po těle ještě víc zarostlý než ostatní lovci, přeběhl příkrčen od houštiny k houštině, a skryt pod listnatými větvemi, napjatě pozoruje neklidná zvířata.

Kamenná palice se v lovcových rukou chvěje. Rozčilením mrká Huňáč silně očima. Jeho tvář se šklebí; po jedné straně obličej se táhne hrozná jizva po veliké ráně. Je to památka na zoufalý boj v jeskyni s medvědem, který by byl statečnému lovcovi málem utrhł bradu. Huňáč mele ústy naprázdno, jako by už žvýkal šťavnaté maso toužené kořisti. Toho dne ještě nikdo v tlupě nejedl...

Sobi byli zřejmě poplašeni. Sotvaže se chvilku popásli, znova poodešli dále. Vůdčí samice měla ustavičně nozdry ve větru a nepásla se jako ostatní sobi.

Huňáč vyvaloval oči a rozčileně přešlapoval. Kořist tak nablízku! Kdyby tu již byli i ostatní lovci! Co jen dělají, loudové? Nepřijdou-li včas, uniknou paroháči za nedalekou řeku a tlupa bude hladovět...

Sotva několik dní tomu, vzpomíná Huňáč, co kynulo tlupě ohromné bohatství. Veliké stádo sobů se zdvihlo od Labe, obtěžováno rostoucími mraky dotěrných komárů a mušek bodalek. Huňáčovi se podařilo stádo objevit a tehdy hned přivolal tlupu k hojnému lovu. Avšak přikvapila jakási cizí lovecká tlupa, mnohem silnější. V Mamutíkově tlupě se s oblibou barvili červeně kořenem kamejky, ale mužové cizí tlupy byli pomalováni žlutě a odehnali Huňáče i jeho druhy, z nichž dva těžce zranili. Huňáč sám viděl, jak na útěku slabostí klesli a nemohli povstat. Tlupa je tedy oba zanechala napospas vlkům, neboť – co s nimi, když nestačí běžet?

Tak pozbyla tlupa dva muže i kořist...

Cizí tlupa se pak sama zavěsila sobímu stádu na paty. V bojovém zmatku se odloučilo několik drobných houfků sobů od hlavního stáda a rozběhlo se všemi směry. Hunáčova tlupa se přichytila jednoho stádce a dostala se za ním téměř až k Sázavě.

„Jistě ztratili stopu!“ pomyslnil si Huňáč a rozhodl se pospíšit tlupě naproti. Nesmějí se omeškat. Kdyby nechali sobí houfec, aby se opět spojil s hlavním stádem, byl by pro tlupu ztracen. S cizími lovci se přece nemohli odvážit nerovného zápasu.

Rychle odhodlán prodral se Huňáč křovinami a jimi zakryt běžel úprkem vstříc opožděné tlupě.

Ač se vyhýbal bažinám, přece se někdy v údolí zabořil po kolena v měkké půdě, nasycené vodou. Proto kde mohl, skákal v takových místech z drnu na drn. Místy se musil prodírat vrbovým porostem až po ramena vysokým, který ho často do krve zranil ostrými větvicemi. Jinde pokrývaly rozsáhlé plochy nízké olšiny; ale mezi nimi vždycky našel volné uličky i větší prostory zarostlé mechem.

Ani si valně nepovšiml veverky, která před ním seskočila z borovice na zem. Nestála mu za zdržení a nechal ji utéci. Jindy by byl jistě nepohrdl touto malou, ale za hladu vítanou a chutnou kořistí. Dnes však běží o větší lov...

Vyběhl na malé návrší a již uviděl soudruhy míhat se v lesním porostu.

Vykřikl, že se to do dálky rozlehlo, a zatočil nad hlavou kamennou palicí.

Za chvíli se tlupa sběhla kolem Huňáče. Stopař vykládal víc posunky než svou hrubou, nesouvislou řečí, co vyzkoumal.

Náčelník Mamutík ihned pochopil, oč běží, a dal okamžitě rozkazy k započetí lovu.

Na tucet lovců, několik větších hochů a dívek vydalo se za Huňáčem. Náčelník, třímaje v ruce oštěp s pazourkovým hrotem, ukazoval,

jak nutno soby zaskočít. Dívky vedené Lasičkou budou nadhánět; proto musí pospíchat nejvíce, aby sobí houfec obešly zezadu.

Za několik okamžiků zmizela výprava za houštinami.

Zbytek tlupy, několik žen s drobnými dětmi, vyhledal si nedaleko potůčku příhodné místo k odpočinku. Zde zůstanou a budou vyčkávat návratu lovců. Kéž by přišli s hojnou kořistí!

Každá žena měla na sobě nějakou kožešinu, přivázanou hrubým řemenem. Některá nesla na zádech děcko. Vyhlášení odpočinku přijaly všechny s uspokojením.

Děti, vesměs nahé, hned po malé chvíli pohovu začaly vesele skotačit a seznamovat se s tábořištěm.

S ženami a dětmi zůstal i mladý Sova. Nemohl s druhy na lov, poněvadž kulhal. Měl rozbité koleno a na rozkaz náčelníkův byl ohnivákem. Musil totiž nést oheň, uschovaný v doutnající hubce, a pečovat o to, aby neuhasl. Ted' právě již s ženami rozdmýchává ohniště. Má oči vykulené, takže se liší od ostatních členů tlupy, kteří mají oči zapadlé pod silnými čelními oblouky. Proto mu asi v tlupě říkají Sova.

Neposedný Veverčák šplhal po okolních stromech a našel opuštěné hnízdo. Shodil je Sovovi na roznícení ohně. Za chvíli už šlehaly plameny s praskotem do výše. Děti přinášely náruče chrastí a šišek.

Některé ženy se rozešly po lesíku hledat něco na zub. Brzy volaly, že přišly na jahody. Děti okusovaly vše, co viděly; jedly šťovík, některé traviny, lůžka bodlákových úborů i houby. Sotvaže utišily hlad, honily se znova a brouzdajíce se potůčkem stříkaly po sobě vodu.

Za Veverčákem pořád chodila divoká husa s pochroumaným křídlem. Klučina ji kdysi chytil jako mladé house a od té doby je mu nerozlučnou družkou. Nechává se jí hladit i chovat, a když na ni Veverčák zavolá: „Husá!“, hned se ozve křikem a batolí se k němu. Ted' se právě koupá s dětmi v potoce.

Několikrát už hrozila Veverčákově huse smrt a jen hochův nářek ji zachránil, aby si na ní tlupa nepochutnala. Veverčák ji nedá, nikomu ji nedá, nikomu ji nevydá; husa je jeho! Co se jí naopatruje!

Na toulkách z kraje do kraje nosívá husu na zádech v kožešinovém pytli. Jednou již by byl lišák málem husu popadl, kdyby ostražitý klučina nebyl po něm včas hodil klackem. Ne, ne, nikomu svou husu nedá!

Kopčem se mu sice často směje, že se tahá s husou, a říká Veverčákovi, že si jeho husu někdy pěkně obalí hlínou a upeče ve žhavém popelu. To prý bude pochoutka! Ale to už Veverčák povalí Kopčema do trávy a sedí na něm tak dlouho, dokud Kopčem neřekne, že to myslí jen v žertu.

Vykoupaná husa se suší na břehu. Urovnává si zobákem lesklá peříčka, pěkně zbarvená. Veverčák jí podává pampelišky; husa ho chytá za prst a hoch se směje, že ho husa chce sníst.

Ženy se vrátily k ohništi a připravují okolo nuzné pelechy na noc.

Kéž by naši lovci chytili aspoň jednoho soba! Zas by se jednou dosyta najedli.

Husa u potoka roztáhla křídla, prudce jimi mává a hlasitě kejhá.

Đarga s Vlčicí připravovaly pro nemluvně visitou kolébku z kožešiny zavěšené na větvi stromu; pozvedly hlavy a povídají si, že by ta Veverčákova husa byla už dosti vzrostlá k upečení.

„Bylo by jí škoda, kdyby uletěla!“

Nikdo v té chvíli v táboře netuší, že se v nedaleké houštině skrývá cizí vyzvědač.

Je to silný mladík, pomalovaný na čele, na tvářích i všude po těle, kde není chlupy zarostlý, žlutou hlinkou; to mu mělo být asi ozdobou, ale zároveň to byla dobrá ochrana proti komárům.

Leží přitisknutý k zemi a bystře pozoruje osoby kolem ohniště. Jmenuje se Had a je to mladý, ale v mnohých zápasech osvědčený lovec z mocné tlupy, která před několika dny zahrnala slabší tlupu Mamutíkovu.

Had se zatoulal na výzvědách do této krajiny a neušly mu četné stopy lidí. Šel po nich, až objevil ležení. Za chvíli věděl vše, co potřeboval vědět. Tiše lezl po bříše zpět k lesu.

Vzchopil se a běžel poklusem řídkým lesem. Neuběhl ještě, co by kamenem dvakrát dohodil, když se náhle sehnul k zemi a zalézal do mlází. Několik kroků od něho stála Lasička, dívka z Mamutíkovy tlupy. Držela v ruce košíček upletený z trávy a rozhlížela se pátravě po lese, neboť zaslechla jakýsi dupot.

Ukrytý Had se přiblížil a zálibně pozoroval nic netušící dívku. Lasička, úplným klidem upokojena, učinila po chvíli několik kroků. Had viděl, že kulhá; dívce se asi něco stalo.

Vskutku – usedla na vyvrácený kmen sosny, položila košíček s jahodami na zem a vytahovala si z nohy trn. Nějaký podezřelý šramot ji vyrušil. Jako když jehličí pod nohou zalupe... Dívka se ohlédla, naslouchá – nedaleko klepal do stromu datel. Nic se nepohnulo.

Lasička se uklidnila, pak bolestí zasykla, ale – trn byl venku!

Opět něco zachrastilo, ale dříve než dívka mohla uskočit, někdo ji strhl k zemi a vecpal jí do úst kožešinu, kterou byla přioděna.

Zvěd cizího kmene, mladý Had, stál sehnut nad dívkou a hrozil jí kamennou sekyrou, kterou měl dříve zastrčenu za pasem. Hrozil jí proto, aby se neopovážila vykřiknout. Dívka se musila podrobit.

Mladý muž vytrhl kožešinu z dívčiných úst a kopl ležící Lasičku na znamení, že má vstát. Ustrašená dívka se postavila a teprve teď se pořádně podívala na surového lovce. Mladík s pozdviženou sekyrou naznačoval dívce, že musí zůstat zticha, jinak že ji zabije. Zmocnil se jí, je jejím pánem a ona musí jít, kam ukazuje.

Když dívka stála nehybně, uchopil ji za ruku a táhl za sebou. Malátná dívka se dala vést a neodvážila se vykřiknout o pomoc.

Ale když po chvíli, přeskakujíc stružku, pocítila, že ji uchvatitel nedrží již tak pevně jako zpočátku, náhle sebou trhla, vyškubla se Hadovi a prchala bystře nazpět jako pravá lasička. Ale hbitý Had ji zakrátko znovu dostihl a ranou do hlavy ji omráčil. Dívka klesla na kolena a pak se zhroutila do mechu.

Lovec z ní strhl kožešinu a nabral do ní vodu v nedalekém potůčku. Polil dívku a zatřepal jí hlavou. Lasička vzhlédla a za lovcovy pomoci povstala. Pak se už dala vést bez odporu.

Byla přemožena. Ví, co ji čeká. Bude ženou mladého lovce, který ji uloupil.

Na Zlatém potoce

Děti se bavily zajímavou hrou u potůčku. Stavěly hráz z kamení a dělaly si rybníčky z nadržené vody. Pokoušely se také chytit malé rybičky. Umazaný Cebík se přitom převalil do rybníčku a teď brečí a prská vodu.

Kukačka ho utěšuje a ukazuje mu hezké kamínky v potoce. Děti tu v písku nacházejí hojná lesklá zrníčka, sem tam i větší žluté kousky. Krásně svítí a děti jich za malou chvíli nasbíraly hromádku. I v kamenech, z kterých stavějí hráze v potůčku, třpytí se lesklá zrnka.

Děti běžely do tábora pochlubit se svým objevem.

Ženy bez zájmu pohlédly na zlatá zrnka – vždyť nejsou k jídlu! – a usmály se na děti. Pak šly ještě nasbírat zásobu dříví na noc.

Sova, příkládaje na oheň, také se musil dětem podívat na to, co našly v potoce. Vzal do ruky lesklý kov, potřásl zrnky v hrsti, čichal k nim, kousl do většího valounku, vyplivl jej a pak všechno zahodil. Hleděl si dále svého zaměstnání; vyrýval ostrým kamenem jakési čáry do sobí kosti.

Zklamané děti se vrátily k potůčku. Už nesbíraly zlatá zrnka, jen z větších kusů rudy upevňovaly hráz, kterou prve započaly. Radovaly se, že hráz vodu vzdula, takže mohly skákat ve větší hloubce. Vody v potoce přibývalo víc a víc.

I křiku přibývalo. Ve vodě se míhaly sem tam drobné rybky a prchaly před dětmi, až se jejich hemžením povrch vody zdvihl. Někdy rybička vyskočila i nad hladinu.

Veverčák vykřikl:

„Jé, tady je ryba – ryba!“, což znamenalo „veliká ryba“.

Všecky děti se hned ve vodě přikrčily proti proudu a začaly chytat ryby po medvědím. Veverčák, také sehnutý a s rozevřenými

dlaněmi, číhal, až polekaná rybka vpluje mezi jeho ruce, aby ji rychle sevřel. Jednou tak pozoroval medvěda, jak předtím tlapami chytil rybu a potom s ní vyskočil na břeh.

Ale rybka byla velmi hbitá a ostražitá – děti ji nechytily. I když Veverčák, Křikloun nebo Žabka měli už rybku mezi dlaněmi, vždy se jim vysmekla a uklouzla. Proto Veverčák po chvíli zvolal:

„Hur – hur! Na ryby!“ a rozběhl se k mělčině. Děti hned řetězem s ním a hnaly rybky před sebou.

„Na břeh!“ zavelel Veverčák.

Řetěz dětí zastavil postup a obrátil se k břehu. Šplíchajíce a křičíce, zaháněly děti obklíčené rybičky na písčinu.

Mnoho rybek uniklo z pasti, ale několik jich sebou přece mrskalo při kraji a dvě tři větší vyskočily z vody až na písek. Veverčák skočil po tlusté bělici a vítězně ji pozvedl do výše, aby celý tábor viděl jeho úspěch. I Žabka chytila rybičku, ale zas ji hodila do vody; byla tak maličká!

Zato hbitě vydrápla Veverčákovi jeho bělici a utíkala s ní z vody. Cestou se jí zakousla do hlavy a chtivě z ní vysávala mozek. Ale už musila prchat před zuřícím Veverčákem. Vyšklíbila se mu a skočila za hradbu několika dětí, aby byla jimi chráněna.

Vtom Šklíba zahlédl nedaleko ježka. Kopl do zlaté rudy, kterou nesl k hrázi, a utíkal za ježkem.

„Pichláč, pichláč!“ křičel a všechny děti se k němu sběhly k nové zábavě s ježkem, který se schoulil v klubko a stavěl se mrtvým.

Zatímco se toto dalo v táboře, lovci Mamutíkovy tlupy dokončili lov s pěkným úspěchem. Ubili dva soby a vlekli je do ležení. Svázali paroháčům nohy, prostrčili dlouhé dřevo a dvě čtveřice mužů nesly kořist, která učiní konec hladovým dnům v tlupě.

V lesní úžlabině byla chvíle odpočinku. Unavení lovci se natáhli na mechu. V duchu se již těšili na blízké hody.

Mamutík se vzchopil, aby obhlédl úžlabinu, kudy by bylo nejlépe postupovat.

Učinil několik kroků a náhle zaslechl praskot větví. Tiše zavolal lovecké heslo tlupy a všichni muži se okamžitě připravili se zbraněmi v rukou na boj s medvědem, nebo co to bude.

Stráž byla dosti hustě zarostlá, takže nebylo vidět, co se k nim přibližuje.

Opět zachrastily větve a najednou z houštiny vyskočí – žlutě pomalovaný lovec a za ním Lasička!

Had byl velice překvapený, když najednou před sebou uviděl řadu ozbrojených mužů. Bylo to, jako kdyby vedle něho udeřil hrom.

Mamutík skočil po Hadovi a i ostatní lovci uzavřeli cestu cizímu mladíkovi. Avšak mrštný Had mžikem postřehl nebezpečí, otočil se a hup! – do křoví.

Lasička zůstala.

Mamutík zařičel jako divoký hřebec a skočil za prchajícím mladíkem.

Ale Had činil čest svému jménu. Lezl velmi rychle vzhůru přímkou strání, pružné se provlékal větevnatou spleť arazil si cestu tak hbitě, že mu Mamutík stěží postačil.

Někteří lovci se hrnuli za náčelníkem, jiní nadbíhali prchajícímu obchvatem pohodlnějšími stezkami.

Nebylo pravděpodobné, že Had unikne. Zejména teď, když se udýchaný mladík zoufale namáhá, aby se vyšvihl na vyčnívající skalisko stojící mu v cestě.

Už je tu Mamutík, stahuje Hada za nohu dolů a kleká si naň. Přibíhají lovci a vrhají se mladíkovi na nohy, aby jimi nemrskal.

Mamutík svázal přemoženému Hadovi ruce a táhl ho křovím zpět, nic nedbaje toho, že Had je větvemi houštin bodán do krve. Dole převalil Hada k zabítým sobům a pohrozil mu sekyrou. Spoutaný Had jen posupně koulí očima; mlčí se zaťatými rty.

Osvobozená Lasička zatím stála u stromu a čekala, jak se skončí honba za uprchlíkem. Teď vypravuje, co se jí přihodilo.

Lovci byli její zprávou pobouřeni a chtěli se vrhnout na chyceného smělce, aby ho krutě ztrestali za únos dívky. Avšak Mamutík velitelsky zabručel po medvědím a lovci opět usedli.

„Až v táboře ho ztrestáme,“ pravil náčelník a dal povel k dalšímu pochodu.

Nosiči vyzdvihují břímě na ramena a ostatní muži obstoupili s klacky v rukou zajatce a pobízejí ho vzhůru.

V táboře byla radost, když unavení lovci předložili úlovek. Budou hody! Několik dní hodů!

Zajatého Hada pohodili opodál ležení, aby nepřekážel. Svázali mu ještě nohy řemenem, aby nemohl utéci, a dali k němu na stráž výrostka Onaše.

Pak už si ho nevšimli a vrhli se na zabitá zvířata, aby nejdříve ukojili hlad. Obratně stahovali kůži, používajíce ostrých pazourkových úlomků, zasazených v parohových rukojetích.

Sotva otevřeli útroby zabitých sobů, soukali z nich střeva a každý lovec nedočkavě urval odříznutý kus pro sebe. Prsty vytlačovali obsah střev a hltavě jej pojídali. Stejně si pochutnávali i na žaludku, v němž byl rozemletý mech, okořeněný bylinami.

Ženy i děti seděly kolem a nemohly se ani dočkat, kdy už i na ně dojde. Šklíba, podrápaný na celém těle, stojí před Mamutíkem a kouká, jak náčelník jí. Nevědomky napodobuje jeho pohyby a žvýká naprázdno.

Jeden sob je už rozčtvrcen a kusy masa, napíchané na větvích, opékají se nad ohněm.

Všecka pozornost tlupy se upírá k přípravě hodů. Lovci bez patrného vzrušení vypravují o dnešním sobím lovu a o tom, jak se kdo vyznamenal. Ale také posměchem stíhají některé muže za neobratnost.

Lasička prvá z žen obdržela kus pečeného masa. Rychle je zhltna a šla se k potoku napít. Musila popojít proti proudu, poněvadž zde byla voda ještě příliš zakalena.

Vracejíc se do ležení, zastavila se mezi keři nedaleko ležícího zajatce a chvíli ho pozorovala.

Vůně pečeně se táhla až sem a strážný Onaš nemohl vydržet, popolézal blíž a blíže k ohništi, aby slyšel, co se povídá. Kdykoli sebou Had zalomcoval, uchopil hoch kámen a hodil jím po zajatci.

Lasička se dostala až blizoučko k zajatci. Má nejspíš něco za lumbem, poněvadž dává pozor, aby nebyla nikým zpozorována. Snad se nechce pomstít na bezbranném?

Slyš! – Lasička jemně pískla jako svišť, když si hraje s mláďaty.

Po chvílce se svišť ozval ještě jednou. Zajatec se pomalu obrátil a pohlížel do křovin. Zpozoroval příkrčenou Lasičku.

Dívka náhle přiskočila k Hadovi a připraveným pazourkovým nožíkem mu přerézávala pouta na ruku. Nešlo to dost rychle a dívka se obávala, že bude přistižena. Uskočila zase zpět do křoví. Nožík jí upadl, ale už jej nezvedla.

Strážný hoch asi něco zahlédl, poněvadž otočil hlavu a chvíli pozoroval ležícího Hada.

Nic se nehýbalo.

Když se Onaš opět zahleděl do ohně, uchopil Had dívčin nožík do zubů, opřel jej o kámen a pokoušel se předřít svá pouta. Vskutku – jedna ruka byla brzy volná a za okamžik i druhá. Teď se Had pokoušel osvobodit i nohy a provedl to velmi obratně vleže, takže nikdo nic nezpozoroval.

Je volný! Může prchnout...

Had však leží dále na zemi. Jen údy si narovnává a protahuje. Lasička na něj z křoví kývá, aby utekl. Had vrtí hlavou a naznačuje, že neuteče.

Neuteče sám... Jen s ní, s Lasičkou!

Dívka plna zmatku odpírá.

Had se posadil a je připraven ke skoku. Lasička mu stále jen rukou ukazuje, že ona zůstane.

Onaš se zase obrátil a dívá se na zajatce. Štěstí pro Hada, že hlídající mladík měl oči oslněné ohněm, jinak by musil vidět, že zajatec má ruce volné. Had se chytře opět natáhl na zemi, jakoby byl ještě svázán.

Onaš naň zavolal: „Ležíš!“ a hodil po něm kamenem, v kterém se blýskala žlutá zrnka. Pak utrl stéblo trávy a bezstarostně je žvýkal.

Had pohlédl vyzývavě na Lasičku.

Dívka konečně přikývla.

Had se skrčený doplížil do křoví, tam se vztyčil a udělal posměšný posunek proti táboru.

Zmizel v houštinách a Lasička s ním.

Z lesa vylétěla sova; namířila k táboru, ale pak zahнула někam do daleké stepi nalovit si myši.

Vyhaslé ohniště

V táboře se dělili o pečení. Hlučný křik se rozléhal až k lesu.

Hlídací Onaš pohlédl po chvíli k zajatci. Ale co to? Šálí ho zrak...? Vyskočil s vytřeštěnýma očima a několika skoky byl na místě, kde ležel prve zajatý Had. Ale už tu neleží...

Onaš vykřikl hrozným skřekem na poplach.

Lovci v táboře vyskočili od ohně a popadli sekyry a oštěpy. Jistě nějaká šelma napadla tlupu!

Onaš znovu vykřikl, a to se už všichni lovci sběhli k němu. Ukazoval na uválenou trávu a koktal, že zajatec je pryč.

Nelze pochopit, jak spoutaný muž mohl utéci. Ale na přemýšlení bude času dost. Teď nutno jednat. Mamutík uchopil nešťastného hlídače a srazil ho k zemi. Nezdržoval se s ním, nýbrž dal povel k pronásledování:

„Za ním! Chyťte ho!“ –

Všichni se rozběhli k nedalekému lesíku. Uprchlík tam jistě zamířil.

Lovci prohlížejí stopy a běží po nich. Náčelník napřed. Jeho bystrý hled brzy zjistil, že se tu splétá dvojí stopa – lehká a těžká! Přibíhá Huňáč, stopař na slovo vzatý.

Sotva prohlédl stopy, volá: „Muž – žena!“

Sklání se k zemi, očichá stopu, hledí při zemi po ní směrem k lesu a vyslovuje poznatek:

„Žena z našeho tábora...!“

Všichni jsou překvapeni a zběžně prohlížejí shromážděný houf, která žena z tlupy schází. Ale náčelník je nenechává stát, nýbrž pobízí všechny kupředu.

Rychlonozí lovci už zapomněli na přerušené hody a úprkem běží za Huňáčem, který střelhubitě čte stopu a mizí s několika

nejpřednějšími v lese. Ostatní členové tlupy pospíchají také, co mohou, aby čestně přispěli ke zdaru honu. Však bude cizí lovec opět chycen! I žena, která utekla s ním! Oba budou zabiti...

V táboře nezůstal nikdo. I děti se běží podívat na zajímavý hon, s nimi ženy s dětmi v náručí nebo na zádech...

Veverčák popadl u pelechu ležící sobí kožešinu a přikryl jí svou husu. Nebyla s tím spokojena a hrabala se ven. Hoch ji znovu přikryl, a když vystrčila hlavu, schoval ji rychle opět pod kožešinu. Husa ztichla a Veverčák upaloval za Kopčemem. Má ho co honit.

Všichni chtějí vidět, jak budou chytat pomalovaného lovce. Oheň dohořívá, nikdo nepřikládá...

Hyena přiběhla až do ležení a popadla odložený kus masa.

Od potoka se k ležení rozlévá přetékaající voda.

Hromádka sobí kožešiny se začala pohybovat. Husa vystrčila zobák a zaštěbetala. Zakejhala a vylezla ven. Procházela se okolo a ukusovala si travičky...

Oba uprchlíci, Had a Lasička, běží a běží. Vědí, že za nimi je krutá smrt. Proto necítí trní a hloží, necítí únavu, nedbají, že jim srdce buší, až bolí. Prudce dýchají, jsou rozpáleni jako v horečce, ale běží znovu a bez ustání.

Vyšplhali se po nějaké skalnaté stráni, seběhli dolů – a před nimi se vine řeka.

Upocený Had se otřel kožešinou, přičemž setřel z obličeje i ozdobné malování. Ukázal do vody a sám první skáče do proudu Sázavy. Lasička bez rozmýšlení za ním. Přeběhli nehlubokou řeku, a když už mohli vystoupit na protější břeh, pokynul Had družce, aby zamířila za ním vodou dále po proudu. Bezpochyby tím chtěl pronásledovatelům ztížit nalezení stopy.

Ohlížel se neustále, zdali snad stíhatelé už nedoběhli k řece, ale nebylo je doposud vidět, křik však doléhal z lesa k sluchu prchajících. Stíhači se dorozumívali loveckými pokřiky a dostihli již skalnaté stráně před řekou.

Had strčil Lasičku, aby ji na sebe upozornil, a vyskočil na břeh. Dívka za ním. Kryti pobřežním porostem ubíhali dále k nejbližšímu lesíku. Slunce se již skrývalo za vrchy a zlatilo ještě západní oblohu.

Uřícení stíhatele seběhli k řece.

Huňáč ukazoval: „Tady skočili do vody!“

„Za nimi!“ volal Mamutík a již lovci, kteří sem zatím doběhli, naskákali do řeky. Když pak přešli až na druhou stranu, zadržel je Huňáč výstrahou, že by mohli zničit stopy uprchlíků. Nutno vy-pátrat, kde vystoupili z řeky na břeh.

Hledali, ale stopy na břehu nenašli...

„Šeří se! Není už vidět!“ řekl mrzutě Huňáč a pokrčil rameny. Jeho zjizvená tvář se přitom šklebila.

Přibíhali opozdilci a některé rychlonohé dívky.

„Voda vzala stopy,“ vysvětlil jim Mamutík, proč se honba zastavila.

„To Lasička utekla!“ volaly ženy a opovržlivě dodaly: „Zmije!“

„Lasička?“ divil se náčelník a třepotal rukama.

„Pomalovaný ji obloudil...“

Vzrůstající soumrak zamezil dalšímu stíhání uprchlíků.

Mamutíkova tlupa se vracela unavena do ležení.

Bělavé páry se vznášely nad dolinou, ptáci prozpěvovali své večerní písně a netopýři poletovali kolem stromových skupin zcela neslyšně.

Suché větvičky popraskávaly pod nohama chodců. Huňáč vpředu bezděčně ukazoval zpáteční cestu.

V půli cesty k táboru dohonili skupinu žen a drobných dětí, které se prve již obrátily nazpět z marného honu. Po chvíli zase dohonili unavenou Skřehuli, nesoucí na zádech děcko, přivázané kožešinou; druhé děcko táhla za ruku, nic nedbajíc, že pořád vrní. Jistěže je boley nožičky.

Když Huňáč vyvedl tlupu z lesa na planinu – šel tak bezpečně, jako by to bylo za dne –, divili se všichni, že není vidět v ležení plápolat oheň.

Stalo se něco? Kdo nechal oheň uhasnout? Nešťastník!

Či snad nepřítel se zatím zmocnil tábora a oheň uhasil?

Všichni v tlupě se hrozně polekali.

Mamutík a nejstatečnější lovci se blížili opatrně k tábořišti. Pokud šero dovolovalo rozhled, nebyl tu nikdo. Avšak někdo přece tam skrčen pobíhá... Ano, v táboře je nepřítel! Kupředu! Na něj!

Mamutík vyrazil bojový výkřik a mávaje sekyrou první utíkal do ležení. S ním zároveň stateční lovci.

Však – co to?

Před nimi se míhají jen vlci. Každý má kus masa v hubě a prchají do houštin. Dva opozdilí vlci se tahají o celého soba. Utekli, teprve když Mamutík po nich vztekle hodil toporem. Jednoho lupiče asi trefil, protože zakňučel.

Pak bylo v táboře ticho. Vlci se rozutekli.

Ale co je s ohništěm? Vyhaslo? –

Mamutík přikročil k ohništi a rozhrábl je sekyrou. V popelu zasýčelo a vyvalily se kotouče bílé páry.

Ohně není!

Voda se nějak dostala do ležení a zalila jim ohniště. Je tu všude mokro... Jak je to možné? Vždyť nepršelo!

Ženy si vzpomněly, že děti zahradily potůček hrází – ano, a voda potom přetekla... Mamutík řval jako raněný hřebec, vyskakoval a sekyrou švihal jako šílenec.

Ženy i děti se třásly obavou před krutým trestem. Běda tomu, koho zasáhne hněv rozlíceného náčelníka!

Žabka s Kukačkou se jaly rozhrabávat ohniště a pokoušely se nalézt žhavý uhlík! Ani když foukaly do popela, nic nezasvítilo.

Oheň je ztracen... Oheň, který tak dlouho v tlupě přechovávali! Oheň, který jim dával teplo v kruté zimní době, oheň, který jim opékal maso... Běda, běda, běda!

„Kde je Sova?“ křičí náčelník.

Z pozadí žen vylézá zničený mladík ohnivák. On je především vinen ztrátou ohně. Neměl pouštět ležení!

Kulhavý mladík svěsil hlavu, a vědom si své viny, čekal na smrtící ránu.

Děti začaly plakat. Huňáč předstoupil před náčelníka.

„Zadrž, Mamutíku! Víme, že hněv tebe právem rozlítil. Zabít Sovu, zbavit tlupu nadějného lovce a oheň nezískat. Počkat ještě s trestem! Já se hlásím, půjdu hledat nový oheň a přinesu jej, jako že mě medvěd chtěl roztrhat. Hle, tu máme ještě dosti potravy na tři dny, nuže – počkejte tu na mne, než se vrátím!“

Nezvykle dlouhá Huňáčova řeč, provázená výkřiky a neclánkovitými zvuky, učinila velký dojem na celou tlupu. Poněvadž všecko, co chtěl vyslovit, vykládal zároveň živými posunky, všichni mu porozuměli a pochvalným mručením schvalovali jeho podnět.

Mamutík přelétl očima všecku shromážděnou tlupu a všiml si, že se Kopčem a Veverčák postavili za nešťastného mladíka. Hlavou mu prolétla myšlenka na hroznou propast a na strašného lva...

Přísný pohled Mamutíkových očí najednou změkkl a náčelník rozhodl již vlídnějším hlasem:

„Dobře, jdi, Huňáči, a přines nový oheň! Tři slunce budeme čekat...“

Přitom učinil paží třikrát oblouk, naznačuje tak tři sluneční dráhy po obloze. Když domluvil, zařičel na znamení, že věc je hotova.

„Já půjdu s tebou, Huňáči! Sova kulhá, nemůže,“ pravil mladý Zajíc, který se již nejednou při lovu vyznamenal odvahou.

„I já půjdu,“ hlásil se Kopčem a postoupil před náčelníka.

Starý Huňáč hochu pochválil, ale odmítl ho vzít s sebou na nebezpečnou cestu.

Ženy snesly zásoby masa, které tu vlci ještě nechali – byl to skoro celý jeden sob a daly vybrat oběma odcházejícím lovcům.

Huňáč vzal kus, Zajíc vzal kus a vydali se na cestu.

Hvězdy již svítily a měsíc již vylézal nad obzor.

Tlupa volala za odcházejícími muži lovecký pozdrav. Oba odpověděli až od lesa bojovným znamením tlupy.

A bylo ticho v táboře. Zesmutněli.

„Je tu mokro!“ stěžovali si lovci, a náčelník pokynem ukázal na blízkou výšinu, kam se tábor ihned přestěhuje.

Děti zalezly do křovin, k nim přilehly ženy a okolo se rozložili muži se zbraněmi po boku. Každý potmě žvýkal syrové maso.

Veverčák nešel spát s ostatními dětmi; pořád něco hledal.

Najednou se tichým večerem ozvalo: „Hu-sá, hu-sá!“ hlasem nemajícím daleko k pláči.

Za chvíli zase: „Hu-sá!“

„Budeš zticha, kluku! Na tvé huse si už dávno pochutnává liška!“ volali muži.

Hoch pofňukával a nešťastný pobíhal kolem tábora. Všecky křoviny proslídil, aby našel zaběhlou husu.

Bude jasná noc. Je to dobře, protože tlupa dnes nemá postaveno přístřeší z větví proti dešti.

Za chvíli spánek zavíral oči unaveným lovcům. I nešťastný Veverčák zalezl nakonec do pelechu k dětem. Jen dva muži bděli. Měli dnešní noci hlídku. Veverčák ze spaní mával rukama a několikrát zavolal po huse. Kopčem ho štípl, aby se vzpamatoval.

Jakési svítivé body se přibližovaly od lesa.

To se vracejí vlci, aby v opuštěném tábořišti slídili po zbytcích kořisti.

Na výpravě

Huňáč se Zajícem šli potichu lesem. Každý měl kus masa navlečený na řemeni a přivázaný k pasu. Občas se do masa zakousli, pazourkovým nožíkem kousek odřízli a pak ho dlouho žvýkali. Měsíc dosti osvětloval krajinu i řidší porost v lese.

„Kam jdeme?“ optal se Zajíc zkušenějšího druha. „Vždyť kráčíme touže cestou, kterou jsme prve pronásledovali pomalovaného cizince s Lasičkou!“

„Pravdaže jdeme touž cestou. Stopa cizího lovce nám ukáže cestu k cizí tlupě. A tam najdeme Lasičku i oheň,“ odpověděl Huňáč.

Prodrali se málo schůdnou roklí a Zajíc po chvílce rozmyšlení řekl:

„Nenašli jsme stopu za světla, najdeme ji tím méně teď v noci!“

„Zase pravda, Zajíci. Stopa v noci mizí, ale oheň se v noci objevuje, nemyslíš?“

Zajíc se zakousl do masa a už se neptal. Byl značně unavený, ale statečně zachovával krok.

Měsíc byl již dosti vysoko, když dostoupili na balvanitý kopec před řekou, již známou.

„Tu si oddychneme,“ řekl Huňáč a vyhledal pod vrcholem dosti pěkný úkryt.

Dole pod sebou viděl Sázu a za ní donekonečna rozlehlý kraj. Zajíc se schoulil do koutečka, přikryl se kožešinou a s kusem masa v ústech zavřel oči. Nemohl se déle přemoci a únavou usnul.

Huňáč byl také malátný, ale přece usedl ještě na balvan a ustavičně hleděl do dálky za řeku. Provívající chladný větérek ho občerstvoval a udržoval při bdění. Huňáč se vší mocí bránil spánku a jen napjatě zíral do kraje, jako by si jej chtěl vštípit v paměť.

Najednou vykřikl a vztyčil se na skále. V dálce zasvítily oheň. Byly to dosti mohutné a vysoko šlehající plameny. Patrně to byl oheň slavnostní, jaký nebývá při obyčejné večeři.

„Už tam jsou!“ potichu k sobě promluvil Huňáč a bedlivě zkoumal umístění ohně v krajině.

Za chvíli se spokojeně přikrčil k Zajícovi, natáhl přes sebe kožesinu a tvrdě usnul. Ani už neslyšel, že se hlubokým tichem ozvalo zamňoukání, jakoby od kočky. To se káně vracelo z lovu. Oblétlo skupinu buků a houpavě se neslo do zamženého údolí.

Brzy po východu slunce se oba lovci na skále probudili. Ačkoli byli velmi otužilí, přece jen je ranní chlad roztrásl. Zajíc se překotil na travnaté rovince a postavil se na ruce. Zatřepal nohama, vyskočil a řekl: „Tak půjdeme zase, Huňáci.“

Huňáč jen přikývl. Odpovědět nemohl, měl plná ústa sobího masa. A šli.

Sestoupili k Sázavě, přebrodivili ji a Huňáč, aniž se již zdržoval hledáním stopy, namířil hned k blízkému lesíku. Zajíc se bez reptání podrobil jeho vedení. Však ví, že Huňáče nikdo nepředčí ve znalosti krajin.

Huňáč se ještě ani slovem nezmínil svému druhovi o tom, co v noci viděl, a jen stále bedlivě sledoval okolí a střežil zvolený směr. Čím dále šli, tím opatrněji postupovali. Šli co nejtíšeji.

Za lesíkem se prostírala vysočinová stepní planina s vyčnívajícími lesnatými vršky.

Zajíc zakňučel a hýbal nosem jako opravdový zajíc. Ukazoval na skupinu několika sajek antilop, které se popásaly v neveliké vzdálenosti. Huňáč vyskočil z dolíku k Zajícovi a oba lovci rozčileně pozorovali plachou zvěř, která stála proti větru a netušila přítomnost člověka.

Sajky poskakovaly v trávě bezstarostně, jako kdyby tančily. S úžasnou snadností vznášely svá ovčí těla bez patrného odrazu vysoko nad travnatý porost, ano, výše, než jak byly samy veliké. Jejich

krátká, špinavě žlutá srst se leskla v slunečním svitu. Dlouhé, mírně prohnuté rohy, čnější vzhůru přímo z čela, dodávaly jim sice dosti hrozivého vzezření, ale oba věděli, že se sajky nikdy neodváží odporu.

Huňáč si připamatoval, že se dnes nemůže zdržovat lovem, ale přesto mu probuzená lovecká vášeň nedovolila odpoutat se od vábného pohledu na sajky. Mrknutím vybídl Zajíce, aby lezl po zemi a nadháněl rychlonohá zvířata. Jaká slast, složit sajku obratně vymrštěnou sekyrou...!

Zajíc už také zapomněl na vlastní účel cesty a oddal se úplně loveckému zájmu. Plížil se obloukem vzad pobíhajícím antilopám. Jedna sajka se přiblížila na několik kroků, až skoro k němu. Ležel v trávě bez dechu. Zblízka viděl, jak sajka, něco větřící, otáčela svým rypákovitým čenicem.

Naráz se z nedaleké křoviny vymrštilo veliké kočkovité tělo a divoký levhart skočil na zděšenou sajku. Zaťal jí drápy do hřbetu, strhl ji k zemi a zakousl se jí do šje.

Zajíc zahlédl v letu rozevřenou tlamu hladové šelmy, vyzbrojenou silným, bělostí svítícím chrupem, a leknutím se přitiskl k zemi jako ptačí mládě vypadlé z hnízda. Ihned se však vzpamatoval a honem lezl trávou z nebezpečného místa. Ani už neviděl, jak levhart nešťastnou sajku trhá...

Překvapený Huňáč byl dosti zakryt zvlněnou půdou, ale dobře viděl, co se událo. Hned ubíhal k nejbližším houštinám a očekával svého druhu. V dálce mizely rozplašené sajky. Zdálo se, že takřka letí nad travnatou stepí.

Huňáč po chvilkách třikrát zapískal jako svišť. Nedaleko se rozhrnula tráva a Zajíc vyskočil ze země. Byl všecek ustrašený; hýbal nosem a mrkal očima. Bez meškání se dali oba lovci do běhu a velikou oklikou pokračovali v původní cestě.

Na jakési výšině se zastavili. Huňáč znova obzíral krajinu.

„Už jsme blízko u cíle,“ pravil polohlasně, ale vzápětí pak zapomněl na opatrnost a nahlas zvolal: „Hle – tam!“

Zajíc se podíval upjatě, kam Huňáč ukazoval. Neviděl nic.

„Jen se podívej přes ty buky!“ znova pobízel Huňáč.

„Už vidím kouř! – Kouř...!“ přiznával překvapený Zajíc.

Za lesíkem v mírné otevřené úžlabině stoupal modravý dým ve větších kotoučích nad korunami stromů.

S největší obezřetností pronikali oba lovci kupředu. Přebíhali od stromu ke stromu a i každé ostružiny používali k zákrytu. Přiblížili se až nedaleko k táboru cizí lovecké tlupy. Již mohli rozeznávat pobíhající osoby.

Když bylo nebezpečí, že by se již mohli prozradit, vylezli Huňáč i Zajíc na mohutný buk a ukryli se vysoko v jeho koruně. Viděli odtud do cizího tábora. Byla to mocná tlupa. Kdyby Huňáč uměl počítat, řekl by, že je v této tlupě jeden a půl tuctu lovců. Ženy a děti se nepočítají. Náčelník seděl na vyvýšeném místě na složené medvědí kožešině a ženy mu nosily opečené kousky masa od ohniště. Muži o něčem živě rokovali, děti opodál na pažitu skotačily.

„Je tam – je tam Lasička!“ zašeptal Zajíc.

Skutečně, Lasička byla již mezi ženami cizí tlupy...

A zdálo se, že nepomýšlí na útek. Svobodně chodí po táboře, kamkoli se jí zachce. Mladý lovec, po těle pomalovaný žlutou hlinkou, jí poroučí a Lasička ho musí obsluhovat.

Oba lovci na buku takto dlouho pozorovali život v cizím táboře. Odvážit se teď nemohli ničeho, byli jen dva proti četné tlupě.

Některé ženy z tábora poodešly natrhat jedlé byliny, dobře chutnající po mase. Mezi nimi byla i Lasička. Hledala při kraji lesa a přiblížila se k buku, na kterém byli ukryti. Huňáč popolézal na větvi, aby na dívku dobře viděl. Nachýlil se kupředu, ale větev se pod ním už nebezpečně zahoupala. Zachytil se rukama jiných větví a nohama přidržel rozhoupanou větev, aby se ustálila.

Zajíc seděl na tlusté větvi, opřen o kmen buku. Vida, jak Huňáč neprozřetelně rozkýval haluze v koruně stromu, napomenul ho:

„Co děláš, ještě se prozradíme!“

Naštěstí zavál právě větřík a i ostatní stromy sebou trochu zahýbaly. Huňáč s roztaženými rukama i nohama, nehybný jako zavěšená opice, mrkal očima a šklebil se rozčilením.

Lasička vytrhla ze země nějaké kořeny a vracela se zase do tábora. Huňáč se neudržel a zahoukal znamení Mamutíkovy tlupy. Byl to zvuk podobný zvířecímu, v lese obvyklému, ale přece v něm byl přízvuk, který byl dorozumívacím znakem zasněvců.

Dívka sebou trhla, zastavila se, a když se znamení ozvalo ještě jednou, odpověděla zvířecím zakňučením, což znamenalo: „Ne!“ – a poklusem se vrátila do tábořiště nové tlupy. Nikdo z cizích lovců si nepovšiml vyměněných zvuků. Huňáč se rozšklebil ještě víc a tiše pronesl:

„Už je jejich!“

Čekali na stromě ještě notnou chvíli, až pak upozorovali, že tlupa mužů na znamení dané náčelníkem odchází z tábora. Nejspíš někam na lov. Huňáč aspoň z jejich posunků poznal, že někde v této krajině objevili stopy mamuta.

V táboře zůstali jen dva strážcové, několik žen a dětí, aby opatrovali oheň.

Oba lovci slezli z buku a přiblížili se až blízko k ležení. Ač to nevyslovili, přece si mysleli, že nyní by se mohli pokusit o získání ohně. Ulehli v mělkém dolíku zakrytí trnkovým keřem. Číhali na příznivý okamžik, až by mohli vzít z ohniště rozpálený klacek.

Dvě holčiny, trhající šťovík, přiblížily se dosti blízko k číhajícím lovcům. Huňáč i Zajíc poklekli a užuž se chystali utéci z úkrytu, když holky uviděly v trávě myš. Hned ji honily sem tam a odběhly zase dál.

Lovci mohli opět klidně pozorovat, co se děje v ležení.

Ohniště nezůstalo ani na okamžik opuštěno. Strážcové měli u něho pořád co dělat. Opékali si ještě velký kus sobího hřbetu.

Zajíc uviděl asi něco velmi směšného. Překulil se nazpět do dolíku a kuckal se smíchy. Přemáhal se, aby nahlas nevyprskl, a byl v obličejí celý rudý. Rukama i nohama tepal do země, takže Huňáč

na něj skočil a sevřel ho mocně, aby se nehnul a nevzbudil snad hlukem pozornost v táboře.

„Co je s tebou, slepý jezevče? Bzikavka na tebe sedla?“ přísně se ptal rozhněvaný Huňáč.

„Heled', Huňáci!“ vypravil Zajíc konečně ze sebe, „jak jedí! Oni žerou...!“ A zaryl se obličejem do trávy, aby udusil smích.

Huňáč pohlédl k ohništi a viděl, jak tam oba hlídači požívají opečenou krmí.

„No vidíš je, ho-va-da?“ řekl zase Zajíc a znova vystrčil hlavu za křovinu. „Pořádný člověk se zakousne do masa a odřezává si nožem vždycky od nosu k bradě, shora dolů, ale v téhle tlupě – haha! oni řežou maso obráceně, od brady k nosu! Prasknu...!“

A Zajíc se opět skulil do dolíku. Huňáč ho kopl, aby už byl zticha. Právě se blížila Lasička. Nebyla dále než na tři skoky.

Huňáč jemně zahvízdl hlasem stepního sviště. Dívka sebou trhla, ohlédla se a pak – jakoby nic – usedla nedaleko trnkového keře. Oba lovci dali své signály, aby je Lasička poznala. Huňáč k ní zavolal polohlasem:

„Lasičko, uteč s námi!“

Dívka odpověděla posunkem, že ji nadarmo volají. Už zde zůstane.

Huňáč se na chvíli zamlčel, a když bylo vše klidné, znova zavolal:

„Lasičko, nemáme oheň...!“

„Co tady chcete? Jděte pryč!“ odpověděla dívka směrem k trnkovému keři a vázala si řemínkem vlasy vzhůru nad hlavou do kštic.

„Dej nám oheň, Lasičko!“ žádal Huňáč a hodil dívce kus hubky, kterou prve na buku ulomil.

Lasička si ještě okamžik dodělávala účes, pak popadla hubku a šla k ohništi. Za chvíli se vrátila, a jdouc kolem trnkového keře, upustila doutnající hubku. Přitom polohlasně pronesla:

„Jděte, jděte! Lovci se brzy vrátí a pak je zle s vámi!“

Zajíc se vinul trávou jako had a tak se zase vrátil zpět za keř, maje hubku v ruce. Oči mu svítily radostí.

„Nuže, poběhneme!“ pobízel Huňáč a chystal se vyskočit.

„Počkej ještě!“ žádal Zajíc a pohlížel k ležení.

„Na co čekáš? Lasička s námi nepůjde...“

„Já bych chtěl tamtu dívku!“ šeptal Zajíc a ukazoval na dívčinu asi čtrnáctiletou, která právě táhla z lesíka k ohništi souš a v úsměvu vesele ukazovala zuby.

Vtom Zajíc hekl, jakou dostal ránu od Huňáče, jenž rozzloben děsně se zašklebil a třikrát zasykl znamením tlupy. To byl rozkaz k bezmezné poslušnosti. Starší lovec tím znamením poroučel mladšímu členu jménem celé nepřítomné tlupy. Neuposlechnutí by mělo za následek nejhroznější trest pravěku – vyhnání z tlupy. A to by bylo pro vyvržence horší než smrt.

Proto se také Zajíc okamžitě vzpamatoval a upřeně pohlížel na Huňáče. Ten pak obhlédl celé okolí, a když se nic podezřelého v táboře nehnulo, pokynul Zajícovi a oba lovci lezli po břiše do druhého dolíku a pak, skryti porostem, skrčeni běželi do lesa.

Pod bukem se zastavili.

„Ukaž!“ řekl Huňáč a pak jemně foukal do hořící hubky, až drobné jiskérky odletovaly.

„Máme oheň! Hoja-hoj! Rychle k tlupě...!“

Oba lovci se rozběhli poklusem, aby se brzo dostali z nebezpečného území. Huňáč si dobře pamatoval cestu nazpět, takže postupovali rychle a bez rozpaků.

Za lesíkem se otevřela stepnatá krajina, jen řídké křovinami porostlá. Tudy musili jít s největší obezřetností. Bylo by dobře vidět na velkou dálku každého, kdo by přecházel planinu. Oba lovci se proto přiřklili a vyhledávali prohloubená místa.

Pojednou zůstali překvapeni stát. Před nimi se táhla v zemi řada otisků šlépějí ohromného zvířete.

Oba lovci současně vykřikli: „Mamut!“

Hned se rozhlíželi, zda by snad obrovského slona někde nablízku nespatri. Stopa byla čerstvá.

Všude kolem dokola však bylo ticho a klidno.

Šli tedy dále. Jindy by se již mamutí stopy nespustili, dokud by velikého tlustokožce nevypátrali, avšak dnes – daleko od tlupy a s důležitým posláním – musí všeho nechat. Kupředu!

Slunce příjemně hřálo. Dostoupilo již nejvyššího bodu své denní dráhy. Kukačka kdesi volala a čmeláci létali po kvetoucím luhu.

Lovci šťastně přešli otevřenou step a sestupovali lesnatou strání do jakéhosi údolí, aby si nadešli. Tam na chvíli usedli. Sežvýkali každý po kusu masa, které prve kamenem naklepali, napili se v potůčku a teď pohodlně leželi na trávniku.

Oba se mazlili s ohníčkem, ukrytým v suché hubce. Pozorovali ze všech stran, jak doutnavý ohníček vyžírá hubku víc a více. Už zbývalo jen kousek hubky. Huňáč tedy našel hubku novou, ještě lepší, zapálil ji a starý zbytek odhodil.

Co to? – Uslyšeli nějaké hlasy!

Oba lovci vyskočili, připraveni na všecko.

Hlasy se blížily.

„Je jich mnoho!“ zašeptal Huňáč.

„Utečme!“

Vtom již z rozhrnutého křoví vkročil na trávník jakýsi lovec, žlutou hlinkou po těle pomalovaný, a zahlédl překvapeného Huňáče se Zajícem. Mocně vykřikl.

Huňáč vletěl mezi houštiny a Zajíc za ním jako šíp. Bylo zle! Mžiknutím poznal Hada, který byl včera jejich zajatcem. Na zápas nebylo pomyšlení, neboť celá nepřátelská tlupa hrnula se údolím podél potůčku.

Huňáč za křovím se ještě ohlédl, popadl kámen a hodil jím po Hadovi. Ten, zasažen do hlavy, se zapotácel. Ale hned za okamžik volal zuřivě dozadu na své druhy o pomoc. Poznal Huňáče po rozšklebené tváři a podnítil teď šílenou honbu za prchajícími lovci.

Zajíc se jen nepatrně opozdil a již mu nad samou hlavou letěla sekýra, kterou po něm zuřící Had hodil.

Ale nežli se sběhli nepřátelští lovci ve větším počtu a nežli jim Had aspoň částečně vypověděl, že tu, v jejich revíru, jsou dva cizí vetřelci, získal Huňáč se Zajícem přece jakýsi náskok. Neveliký sice, ale přece postačující k tomu, aby je stromy a křoviny zakryly, takže pronásledovatelé musili běžet jen po stopách, čímž se opět poněkud zdržovali. Ale to bude zakrátko zase vynahrazeno, neboť se už sběhl celý jejich houf a všichni se o překot hrnuli za prchajícími a všemožně jim nadbíhali.

Huňáč svírá v jedné ruce doutnající hubku, druhou rukou odstrkává větve houštiny z cesty. Pěna mu teče z rozevřených úst. Zajíc heká námahou, snaží se mu stačit. Silně krvácí. Téměř si urazil palec u nohy o vyčnívající kámen. Krvavá stopa teď usnadňuje stíhatelům pronásledování.

Opět se blíží hluk poštvaných lovců, dychtivých ztrestat opovážlivé vetřelce v honebním území mocné tlupy.

Huňáč vyrazil ze sebe podivný skřek.

Málem by byl i se Zajícem vletěl na povalujícího se nosorožce. Mohutné zvíře se kupodivu mrštně postavilo na nohy, ale než mohlo zaútočit, oba prchající lovci se mihli kolem něho a vrazili mezi houštiny jako poranění kanci.

Vzápětí byla pozornost nosorožce vzbuzena přibíhajícími lovci. Hlavu skloněnou k zemi, oba dlouhé rohy na nose výhružně napřaženy, nohy zaryty do země – tak uvítal hrozný nosorožec Hada a ostatní jeho překvapené druhy.

Co se zde potom událo, Huňáč ani Zajíc nevěděli. Jen slyšeli užaslé výkřiky a strašné zaupění.

Stíhačský houf, naraziv na divokého tlustokožce, rozptýlil se po lese. Ustrašenými signály se dorozumíval a opět spojoval dohromady. Jen Had s třemi společníky neúnavně pokračoval v pronásledování.

Krvavá stopa vedla k nedaleké Sázavě.

Bez rozmýšlení se vrhli všichni do řeky. Na druhé straně pak bedlivě prohledávali pobřeží, aby našli pokračující stopy.

„Aha! Nevystoupili přímo naproti! Chtějí nás splést!“ volal Had. „Musíme za nimi tuhle kousek po vodě, známe takové chytračiny!“

Skupina stíhačů se jala hledat krvavé stopy, pátrajíc podél pravého břehu řeky směrem po proudu. Za chvíli zmizeli.

Pak někdo zahvívádal v husté koruně staré vrby na levém břehu řeky jako hlídající svišť.

Se zvoláním: „Vzduch je čistý!“ seskočil dolů – Huňáč.

Z nitra vykotlané vrby vylezl Zajíc.

Tvářili se spokojeně. Stíhači si nevšimli staré vrby a zaběhli někam daleko na druhém břehu.

„Heleme!“ radoval se Huňáč a plácal se do stehen.

„Hahahaha!“ smál se Zajíc a stříhal ušima.

Hadova družina nemá dobré stopaře.

Oba se ještě jednou rozhlédli, a když nic podezřelého neviděli ani neslyšeli, vstoupili do vody.

„Počkej ještě,“ řekl opatrně Huňáč a poslouchal. „Vracejí se! Skryjme se...!“

Už neměli ani kdy, aby vyhledali nějaký úkryt.

Huňáč se tedy skrčil do vody; jen hlava a ruka s hubkou mu vyčnívala nad hladinou. Zajíc učinil podobně, ale zahlédl ještě, jak čtyři stíhači na druhé straně řeky vystoupili z křovin na břeh. Ještě štěstí, že tu bylo ve vodě několik velkých balvanů, mezi nimiž proudila voda. Jinak by se bývali jistě prozradili.

Najednou Zajíc pocítil, jak ho Huňáč tahá ve vodě za nohu. Co chce?

Zdá se, že jsou skoro už jakoby chyceni. Čtyři lovci na břehu pozorně prohlížejí řeku i pobřeží, takže jim nic neujde. Je jim nejspíše velice divné, kam zmizeli prchající lovci. Zajíc vystrkuje z vody jen nos a myslí si, že o něj tady právě stíhači zakopnou, až se budou brodit nazpět. O jé, bude to těžký zápas, dva proti čtyřem! Nu, konec, vy krásné lovy na širých stepích...!

Huňáč opět zatahal Zajíce za nohu.

Hle, Huňáč k sobě přitahuje plovoucí olšinu, která tu uvázla mezi balvany. Zajíc rychle chápe a již oba lovci, zakrývajíce si hlavy plovoucím keřem, vstupují do větší hloubky. Doutnající hubku nabodli na ulomený pahýl.

Po hladině Sázavy pluje klidně polopotopený olšový keř.

Stíhači nenašli ani nejmenší stopy na pravém břehu a rozhodli se přejít řeku nazpět, aby znova hledali poslední stopy.

Had řekl: „Jsou chytří. Vždyť oni zůstali na levém břehu!“ a s pozdviženou sekyrou přecházel řeku směrem k balvanům, kde právě před chvilkou ještě prodlévali Huňáč se Zajícem.

Plovoucí olšina je už dosti daleko – co by kamenem dohodil...

Na břehu bystrý Had brzo upozoroval krev u staré vrby.

Nerozmýšleje se uhodil sekyrou do vrby, až to zadunělo. Pohlédl do dutiny – nic! Jen loužička čerstvé krve svědčila, že zde raněný nedávno pobýval!

„Někdo byl na té vrbě!“ vypátral jeden z lovců podle několika přelomených větviček.

Nedočkavě hledali dále, nevedou-li nějaké stopy od vrby podél břehu, ale nenašli ani nejmenší známky. Neprozřetelně si tu sami našlapali.

„Řeku nepřešli a zde v té vrbě končí jejich stopy!“ tak souhlasně vyjadřovali čtyři stíhači výsledek svého pátrání.

Padla na ně hrůza z tajemného a nevysvětlitelného.

Kam zmizeli?

Čtyři lovci klečí v trávě pod vrbou s hlavami proti sobě obrácenými. Pohlíží si strnule do očí, jako činí někdy zvířata ve chvíli usilovného napětí. Výteční stopaři, kteří dovedou běžet po stopě tři dny, aniž ji ztratí – jsou u vyjevení.

Tohle je nad jejich chápavost.

Mlčí chytrý Had, nemluví zkušený Čáp, mlčí silný Býk, nemluví bystrý Ostříž... Jen ušima stříhají.

Statečný jinoch

V Mamutíkově tlupě bylo smutno.

Uloveného soba nelze upéci... Kdo jednou přivykl pečenému a uzenému masu, nerad potom žvýká jen a jen syrové, houževnaté maso.

Čekají na vyslané posly. Vráti se s ohněm? A vrátí se vůbec?

Občas někdo vyjde na návrší a marně vyhlíží, zda by nespatriil nějaké znamení v dáli.

Děti ovšem chvíli neposedí. Hrají si zase u potoka se zlatými zrnky. Včerejší hráz je rozvalená, voda zase poklesla a zlatá ruda se blyští v slunci drobnými světélky.

Muži i ženy nevšímavě šlapou po zlatém pokladu. A ukazují-li jim děti plné hrsti zářících zrnek, odvrátí od nich pohled, neboť blýskavé zlato jim připomíná ztracený oheň... Ach kéž by zase měli oheň!

Někteří lovci si spravují zbraně. Utahují novými řemínky kamenné palice s přitlučeným ostřím k rozeklaným toporům. Náčelník Mamutík obratně odrážel pazourkové nožíky z většího valounku a smůlou je tmelil do vhodných kousků sobích parohů jako do rukojetí.

Děti křičely; nedaly si smutkem v tlupě kazit náladu.

Když Veverčák táhl zklamán podél potoka, vracuje se zpět z marného pátrání po ztracené huse, bujné děti naň posměšně volaly: „Hu-sá, hu-sá!“ Mrzutý Veverčák se rozpálil a s klackem v ruce honil pokřikující drobotinu. Utíkal za dětmi daleko, a když se před ním skrývaly porůznu v houštinách, házel po nich kamením.

„Počkej, Žabko hubatá, roztrhám tě na kousky a havran tě sezobá!“ hrozil rozpustilé dívce, která běhala chytře okolo trní, takže ji nemohl chytit. Škoda že Kopčem někam odešel, jistě by mu pomohl.

„Hu-sá, hu-sá!“ ozývalo se na všech stranách.

Veverčák poznal, že už nikoho z větších dětí nechytí, a mstít se na drobných dětech by bylo pod důstojnost nastávajícího lovce sobů a mamutů. Ukončil tedy hru tím, že se sklonil k zemi, opřel se rukama a prudce hrabal nohama, až tráva a hlína lítaly směrem k posměváčkům. Vyjádřil jim tím své dokonalé opovržení.

Pak vyskočil a běžel pryč. Už s nimi nechce nic mít! Je tak nešťastný, že se mu ztratila husa, a zlé děti se mu ještě posmívají! Ani vidět je nechce!

Veverčák je odhodlán odejít daleko – tak daleko, až budou všichni v tlupě pro něho naříkat, jako on nařiká pro svou husičku. I ta protivná Žabka bude plakat, když se už nebude mít s kým předhánět na stepi a prát se o místo k ležení... Uloví tučného soba a sní ho celého sám, až bude mít břicho jako jezevec. Ani ohryzanou kost nedá těm klukům, aby si pochutnali na morku! Ani kousek parohu nikomu nedá a kožešinu si...

Veverčák nedomyslíl.

Ušel značný kus cesty, třebaže se dosti loudal. Nevěděl ani, kam jde. Nic neviděl, nic neslyšel, jen s hlavou sklopenou kráčel, kam ho nohy nesly. A prutem si pošvihoval a usekával chvílemi trsy květů. Ale najednou se zastavil.

Lovecká přirozenost se v něm bezděky ozvala.

Před ním byly v měkké půdě vtlačeny jakési stopy. Veverčák zapomněl na mrzutost a začal zkoumat stopy, jak to viděl u starých lovců.

„Sobi to nejsou,“ pronesl tiše pro sebe. „Sajky také ne! – To se musím podívat, co to je!“

Veverčákův zájem byl vzbuzen. Hoch se rozběhl po zřetelné stopě několika dvoukopytných zvířat.

Byl již v lovectví natolik obeznámen, aby věděl, jak zkoumat stopu. Za chvíli už poznal, že zvířata tudy šla nedávno – našel i čerstvé lejno. Všiml si, že mají rozkročitelná kopýtka s ostrými kraji, takže se nesmekala po hladkých balvanech. Viděl okousaný lišejník i oškubanou

travičku, viděl okousané plazivé vrbičky i roztrhaný a zmuchlaný břečťan, pnoucí se po stinných úskalích. Na tom si zvířata pochutnávala – ale hádankou mu zůstalo, která to zvířata vlastně jsou.

Nezůstal dlouho v nejistotě.

Vyšel na stepnatou planinku a našel houfek asi desíti turů pižmových, kteří byli právě napadeni dvěma vlky.

Pižmoni, silné kosmaté ovce, velcí jako telata, byli překvapeni a sestavili se ihned do obranného čtverce s rohy napřaženými ven. Nejsilnější býk pobíhal okolo a zmužile se stavěl vstříc útočícím šelmám. Jeho krátké zatočené rohy, přiléhající k širokému tvrdému čelu, dovedou odrazit i silnějšího nepřítele, nežli je vlk. Jsou nejprve zahnuty dolů podle uší a pak jsou hrozivě obráceny vzhůru ostrou špičkou.

Statné zvíře dupalo silnými kopyty na krátkých nohách a neohroženě nastavovalo sehnutou hlavu proti vlkům. Hustá srst se mu přitom ploužila po trávě.

Veverčák viděl, jak pižmoní býk nabral vlka na rohy a odhodil ho, ale zatím se již druhý vlk zakousl jinému pižmoni do hrdla a způsobil tím zmatek v uzavřeném houfu polekaných zvířat.

Pižmoni se dali na útěk, vedeni býkem.

Vlci je kousek cesty pronásledovali a skákali na ně a kousali je, ale pak nechali té honby a pronásledovali raději dva nebo tři odloučené pižmoně, kteří se prve ve zmatku jednotlivě rozběhli stranou.

Veverčák – oči div ne na čele – celý rozpálený se díval, jak honba skončí. Ani nepomyslel na to, aby se před vlky schoval.

Zapraskalo křoví a uličkou vyběhl poraněný pižmoň, na hrdle zle potrhaný.

Veverčákovi se zdálo, že zvíře už padne, neboť se potácelo mezi houštinami bez cíle a trávu máčelo krví.

„To by byla řádná kořist!“ pomyslel si hoch a pln srdnatosti přistoupil k raněnému pižmoni. Zvíře právě kleslo na zem a těžce odychovalo. Huňatou dlouhou srstí i černohnědou barvou podobal se pižmoň ležícímu medvědu.

Pižmoň pozvedl hlavu a velkýma očima pohlížel na hocha. Veverčák si pomyslně, že pižmoň chce vstát a snad utéci, proto uchopil tura za rohy a přitiskl mu hlavu k zemi.

Avšak pižmoň nebyl ještě tak zesláblý, jak se zdálo, a Veverčák nebyl tak silný, jak si v loveckém zápalu myslnil. Tur se pozvedl i s Veverčákem, který naň nalehl, aby ho stlačil dolů, a postavil se na nohy. Teď mělo raněné zvíře hocha na hřbetě – Veverčák se nepustil. Držel se tura za kosmatý kožich rukama i nohama a čekal, až pižmoň vykrvácí.

Najednou nablízku zaskučeli vlci a zabečel jimi štvaný pižmoň. Veverčák sebou trhl, jat úzkostí, a tur, na kterém ležel přitisknut, rozběhl se na šílený útěk.

Hoch se měl co držet, aby nespádl. Ještě že pižmoň měl tak dlouhé chlupy! Hopy skoky přes kopečky i dolíky, světlinou i mezerami mezi křovím řítilo se poraněné zvíře, poplašené vlky. Snad ani necítí, že nese hocha na hřbetě. Je to útěk před smrtí.

Veverčák je už zle poškrábán od větví, neboť tur si v slepé zuřivosti razí cestu někde i těsnou uličkou v houštinách. Někdy hoch až záúpěl bolestí, ale nepustí se. Spíše zahyne, nežli by se vzdal!

A pižmoň letí s hochem v zoufalé divokosti, jako by ani nebyl tak těžce raněn.

Po vlčích už nikde ani památky...

V táboře zatím děti zapomněly na Veverčáka a našly si jiné hračky. Nelíbilo se jim jen, že dospělí lovci, ba ani matky nemají dnes porozumění pro jejich hry.

Houžňák jim jindy ukazoval třeba celé půldne, jak běhá medvěd, jak šlape mamut, jak skáče sajka – a dnes leží a děti si nevšímá...

Stará Vrba také jindy děti laská a vši jim vybírá, ale dnes jen bručí a bručí...

Krátce: v táboře dnes není žádná zábava. Všichni jsou stísnění. Chvilí leží na kožešinách, hned vstanou a procházejí se bezúčelně, pak si sednou a zas popojdou. – Inu, žádný život, jak by se slušelo

na řádnou loveckou tlupu, která se vyznamenala tolika slavnými zápasy se zvěří...

Náčelník oškrábal ostrým kamenem sobí kožešinu a několikrát už přísně pohlédl na Sovu, nešťastného ohniváka.

Ženy, vidouc náčelníka zamračeného, také nepromluvily zbytečného slova.

Ještě nikdy neutíkal čas tak pomalu jako dnes. Všecky tíží myšlenka na vyhaslý oheň.

Najednou Mamutík pustil kožešinu z ruky a napjatě poslouchá. I někteří lovci něco zaslechli.

Mamutík, Ukmas, Houžňák i ostatní vyskočili a chápali se zbraní.

Ženy se polekaly, děti se ustrašeně krčí.

Hola! Tam se řítí mezi houštinami něco podivného. Slyšíte ten dupot? Tělo medvěda, běh soba – a co to na hřbetě?

„To pižmoň! – A zdá se raněný!“

Na něm chlapec – s rukama zaťatýma do kožichu splašeného zvířete...

Všecek tábor je vzrušen rozčilujícím výjevem.

Děti už poznaly hocha na pižmovém turovi a křičí: „Veverčák jede! Veverčák jede!“

Lovci se rozbíhají, aby raněnému zvířeti zastoupili cestu. Ženy stojí nehnutě a vyjevenýma očima pozorují nevídanou Veverčákovu jízdu.

Zaprašťely větve a zkrvavený tur s otevřenou tlamou plnou pěny vrazil do tábora. Lovci mu všude jinde zastoupili cestu.

Děti i ženy propukly v ohlušující jásot. Kluci křičeli vzrušením a plácali se rukama do stehen, Kopčem nejvíc. Poskakoval na místě a ječel, co mu hrdlo stačilo.

Veverčák na pižmoňově hřbetě zvedl hlavu a vyvalil oči překvapením, že je doma v ležení, mezi svými.

Mamutík se mžikem rozmáchl a udeřil tura sekyrou mezi oči. Pižmoň klesl předníma nohama právě u ohniště a Veverčák seskočil.

Dva lovci se vrhli na tura.

Veverčák se nemohl ani vzpamatovat. Jeho neobyčejný příjezd do ležení rovnal se vítěznému triumfu.

Který velký lovec dokáže, co tenhle mladý hoch?

Kdekdo objímá Veverčáka a všichni mu projevují obdiv za statečný čin.

Žabka pořád ještě ječí z plna hrdla a bez ustání vyskakuje jako posedlá kolem Veverčáka. Kluci si v hlubokém obdivu olizují stružky pod nosem a stříhají ušima, číhajíce na každé Veverčákovo slovo. Kopcem je nadšen skvělým kamarádem.

Dřívější ticho ve smutném táboře se změnilo v hlučný, živý ruch. I zkušený lovci jsou rozohněni a Veverčákovo vyprávění doprovázejí hlasitými výkřiky.

Mamutík vyňal z koženého pytlíčku krásný pazourek, jemně otlučený do podoby listu s břitkým hrotem, a pochváliv před celou tlupou Veverčáka za loveckou statečnost, dal mu vzácný kámen.

Veverčákovi zasvítily oči. Popadl ostrý pazourek a přitiskl jej k hrudi. Jeho toužebné přání je splněno! Bude mít oštěp jako pravý lovec! Bude se cvičit v lovu na silnou zvěř! Oj, jaké štěstí!

Děti, ženy i lovci doprovázejí náčelníkův dar zvýšeným křikem a jásotem, takže se až od lesů ozývají ozvěny.

Veverčák se stal hrdinou dne.

Tlupa se na něm jednou dočká slavných skutků, o nichž se bude dlouho vypravovat u táborových ohňů.

Nový oheň

Slunce zašlo. Červánky ozdobují téměř půl oblohy.

Nedaleko ležení vede koroptev svou mladou rodinku k nočnímu spánku.

Zavál chladnější větřík.

Ženy svolávaly děti do pelechu, a když hned nešly, strašily je: „Počkej, vlk si tě vezme!“ – nebo „Medvěd na tebe číhá!“ – A dítě hupky hupky, už bylo u své mámy.

Tři lovci a dvě ženy přišli od lesa. Táhli sem souše a nesli veliké otýpky chrastí.

„K čemu to?“ procedil mezi zuby náčelník.

„Však uvidíš, že přijdou! Opět bude oheň!“ poznamenal Houžňák.

Nebylo však dnes nálady k večerní besedě. Slavné Veverčákovo dobrodružství bylo odbyto a nikomu teď nebylo do řeči. Žabka už přestala ječet a mlčela.

Šli brzo spát.

Mamutík ustanovil strážce a připomněl, že vlci i hyeny jsou drzejší a drzejší. Vábil je zápach čerstvé vyvrhnutého pižmoně, a je tedy nutno dobře hlídat.

Měsíc vyšel později než včera, a když vystoupil nad lesem, uviděl tlupu již spící.

O půlnoci zaslechl strážce Koumač podezřelý hlas. Bylo to něco jiného než kvil dítěte, jež vykřikne ze spaní, zdá-li se mu o zápase s medvědem.

Upozornil tiše i druhého hlídače Houžňáka a oba se plížili ke křovinám, odkud se ozvalo jakési zasténání. Měsíc vystoupil z mraku a vrhl proud stříbrných paprsků na zelený pažit.

Nějaký stín se ploužil po trávě. Snad hyena? Oba strážci přilezli blíže. Poznali už, že je to člověk. Skočili k němu – a postava se vztyčila.

Byl to Huňáč!

Poznali ho v měsíční záři po rozšklebeném obličejí.

Popadli ho pod rameny a vlekli bezmocného do ležení.

Učinili poplach.

Hned vyskočil Mamutík, Džgan, Ukmas a ostatní muži, připraveni odrazit zmužile jakýkoli útok divoké zvěře nebo nepřátel.

Shrnuli se kolem Huňáče.

„Jsi raněn?“

Znavený lovec zavrtěl hlavou a posadil se na trávě. Podepřeli ho velikým kusem zlaté rudy. Pod záda mu podložili kožešinu.

I několik žen, poplachem probuzených, přistoupilo, ale neodvažovalo se promluvit do porady mužů.

Stalo se něco hrozného! Huňáč sotva živ. Zajíc snad někde zabit, oheň žádný...! Běda! Běda!

Huňáč si oddechl a slabým hlasem vypravoval:

„Nejsem raněn – jen uštván! Zajíc je živ – poraněn – zůstal dole v lese. – Nesl jsem ho na zádech přes dva kopce... Nedonesl – jen ke skalám – a jdu pro vás. Pojd'te mu na pomoc!“

Někdo přinesl v měchu vodu z potoka a poléval zesláblého Huňáče.

Jen když jsou oba poslové živi! Jejich ztráta by byla velikou pohromou pro oslabenou Mamutíkovu tlupu, která po útěku Rváče a jeho druhů právě nedávno ztratila dva statečné lovce.

Za chvíli se mohl Huňáč postavit. Jeho otužilé tělo se z vysílení zotavovalo kupodivu rychle.

Mamutík přinesl několik kostí, rozštípal je sekyrou a podal Huňáčovi. Ten z nich dychtivě vysrkával morek, největší loveckou lahůdku.

„Oheň jste nenašli?“ osmělil se konečně otázat zkrušený ohnivák Sova.

Ale Huňáč už otázku nezaslechl. Povstal, a opíraje se o klacek, zkoušel jít.

„Pojd'te!“ zavolal na druhy.

„Huňáci, nechme to až na ráno!“ říkali někteří lovci. „Jsi slabý, kampak dojdeš?“

„Zajíc tam leží v krvi, je opuštěný v lese!“ vysvětloval Huňáč.

„Počká do rána, zůstaň a odpočiň si,“ naléhali lovci.

„Jdu tedy sám, zůstaňte si tady!“ vykřikl Huňáč, šklebil se vyčítavě a kráčel nazpět k lesu.

Mamutík křikl: „Nepůjdeš sám, Huňáci!“

Náčelník rozdělil své mužstvo. Polovinu lovců nechal v ležení a polovinu ustanovil k záchranné výpravě pro Zajíce. Sám šel první do temného lesa.

Huňáč naznačoval směr.

Pozůstali v táboře pohlíželi za odcházejícími, dokud je bylo vidět.

Uléhali znova a přikrývali se kožešinami. Po půlnoci bývá chladno.

Strážní hlídači obešli celé ležení. Vlka tu teď není vidět.

Bledý měsíc zase vykoukl z mráček. Nic se nehýbá. Je tichá noc.

Když pak zora jasnila oblohu na východě a ptáci se počali ozývat, vystupoval z lesního šera podivný průvod.

V čele kráčeli dva lovci. Za nimi čtyři muži nesli raněného Zajíce na nosítkách z větví. Pak šel náčelník tlupy s Huňáčem, jehož podpíral. Za těmi Vylomený zub a Dráp s medvědí kožešinou ještě čerstvou, neoškrábanou, přehozenou na tyči. Průvod uzavíralo několik lovců, kteří nesli každý kus masa.

Sotva strážní hlídači uviděli průvod, zburcovali ležení. Nahé děti vyskakovaly z pelechu a běžely vstříc průvodu. Otočivše se tu, předháněly se v běhu nazpět, aby zvěstovaly v táboře ohromné novinky.

„Jsou tady všichni!“

„Ulovili velikánského medvěda!“

„A nesou oheň!“

Jakmile Sova zaslechl, že nesou oheň, vyletěl jako střela, a podivně skákaje na kulhavé noze, vítal vracející se výpravu koktavými výkřiky a veselými posunky.

Všechn tábory ožil. Všude ruch, pohyb, radost.

Sotva složili raněného Zajíce, Mamutík rozdmýchal oheň z hubky, kterou nesl v ruce.

Nový oheň!

Plamen plápolal a ozářil ležení.

Všichni vypukli v radostný jásot.

Sláva! Zase oheň! Jejejejeje!

Kdekdo přinášel chraští. Jak jemně oheň hřeje! Pryč se smutkem, tlupě nastává doba radosti!

Muži hned napíchali maso na pruty, a sedíce kolem ohniště, opékali je. Ženy a děti byly vně kruhu; místo u ohně náleželo mužům.

Čestné místo – proti větru – měl jako vždy vyhrazeno náčelník tlupy. Však Mamutík už sem valí veliký kámen a usedá naň. Lesklá zrnka v kamenném sedátku se odrážejí v záři ohně.

Ačkoli je mnoho novinek a mnoho zvědavosti, nikdo se neodvažuje začít hovor, když vůdce tlupy usedl na své čestné místo. Jedině on může přerušit mlčení.

Vsak již začíná. Není řečníkem a leckdy mu schází výraz. Jeho řeč se podobá tu šumění lesa, tu praskání větví nebo svištění větru a zvukům zvířecím. Všichni, kdož zůstali v noci v táboře, visí na jeho rtech a čtou jeho myšlenky z tváře, z přízvuku hlasu i z pohybů těla.

„Huňáč bude povídat, až si odpočine. Že přinesl oheň – vidíte. Já povím, jak jsme našli v noci Zajíce. Dali jste mu už na ránu jitrocel? Dobře, není to s ním zlé. Bude běhat, zůstalo mu ještě mnoho prstů na noze, ale ztratil mnoho krve... Huňáč nás vedl dlouho lesem i planinou. Najednou jsme viděli u skal neveliký oheň. Huňáč řekl, že tam je Zajíc. Nechal mu tam hubku, protože by ji byl cestou ztratil, když unaven klopýtal do našeho tábora. Hned jsme utíkali k ohni, ale co jsme viděli?“

U dohořívajícího ohně se ohání Zajíc posledním planoucím dřevem proti velkému medvědu. Vykřikli jsme naše znamení a přiskočili jsme Zajícovi na pomoc... Tady vidíte, že to byl pořádný samec! Takovou kožešinu ještě nemáme...“

„Ale dal jsi mu ránu, Mamutíku!“ vyhrkl jeden z lovců.

„Mlč!“ poručil náčelník a vypravoval dál.

„Jen tím jsme Zajíce osvobodili, že jsme obrátili pozornost medvěda na sebe. Chudák Zajíc nevyčkal ani konce zápasu a svalil se vedle ohniště. Potom jsme přiložili na oheň a chlupáče jsme stáhli. Dejte sem jednu tlapu, opeču si ji!“

Náčelník skončil a teď teprve se rozvinula hlučná beseda. Každý něco věděl a každý se na něco ptal.

Děti s vyvalenýma očima poslouchaly vypravování statečných lovců. Umouněný Šklíba obratně chytil kost ještě neokousanou, kterou mu jeden z lovců hodil. Kluk se olízl a chutě ohryzával polosyrové zbytky masa.

Rozednilo se. Slunce vylézalo nad přízemní obláčky par. Ale ještě nehřálo.

Ženy přinesly Zajíce blíže k ohni. Měl už nohu obalenou listím a ovázanou řemenem. Škubavé bolesti v rozbité noze způsobovaly, že se co chvíli ušklíbl a zaťal zuby. Nicméně nezasténal ani nenaříkal.

Huňáč seděl vedle něho a usmíval se vnitřním uspokojením. Jeho tvář se přitom ohyzdně šklebila.

Mamutík přivoněl k opečené medvědí tlapě, pofoukal ji a silnými zuby utrl z ní kousek masa. Pak podal tlapu Huňáčovi.

Všichni přítomní pochvalně zamručeli. Huňáčovi se dostalo od náčelníka nejvyššího vyznamenání. Však Huňáč je největší hrdina tlupy, přinesl oheň, zachránil druha.

Toho dne a ve dnech dalších měla Mamutíkova tlupa hody. Masa bylo hojnost. Obličejové tváře lovců se stále blyštěly a mastnota jim stékala po bradě. Hlasitým škytáním vyjadřovali žrouti svou blaženost. Ženy musily co chvíli přinášet hořké kořeny a mladé pupeny jeřábu, příjemně chutnající po hořkých mandlích, pro vytrávení přecpaných žaludků.

Praskání nového ohně bylo všem členům tlupy nejkrásnější hudbou na světě. Byli šťastni. – Nadlouho-li?

Brzy došlo k nové události. Jednou, když lovci seděli opět v kruhu kolem ohniště, ozvaly se od lesa poplašené výkřiky. Co se děje?

Vyděšené děti utíkají k ležení. Vpředu Kopčem s Žabkou. Oba skáčou přes překážky a běží úprkem. Kopčem najednou polevuje a začíná kulhat.

Lovci se zvedli a smějí se, jak opravdově dnes děti závodí v běhu. Nejspíš je v lese poplašil vlk nebo rys, proto asi ten útěk.

Dráp si stoupl na balvan, aby lépe viděl, a za chvíli si povídal jako jen pro sebe: „Kopčem má něco na noze – Žabka vyhrává! Tohle jistě není hra, to by přece Kopčem povalil Žabku do trávy a nenechal by se předběhnout děvčetem... To je útěk doopravdy! Hola, něco se stalo!“

Udýchaná Žabka se blíží, zvolňuje běh a křičí: „Nepřítelé v lese!“

Okamžitě byla celá tlupa na nohou. Muži se zbraněmi v ruce vyběhli před ležení, aby odrazili útok.

Žabka pověděla, že se lesem blíží neveliká tlupa mužů. Kolik jich je na počet, nedovedla říci.

Huňáč, téměř již úplně zotavený, čile pobíhal po tábořišti a pobízel opozdilce: „Přece nás ti vlci vyslídili! Myslil jsem, že jsme jim tam u té řeky nadobro unikli. Oni za námi až sem... Ale nedáme se jim!“

Mamutík s několika silnými lovci se ukryl za houštinou do zálohy. Ostatní lovci leží v trávě a bedlivě číhají, kdy se nepřítelé vyhrnou z lesa. Boj bude zajisté krutý. Když cizí lovci pronásledovali Huňáče a Zajíce až sem, nebudou se chtít jen tak snadno dát zahnat zase tam, odkud přišli.

Z lesa skutečně vystoupilo několik mužů. Byli ozbrojeni, ale sekyry mají zastrčeny za pasem a oštěpy nesou skloněné k zemi. To není znamení bojovné! Dva lovci se dokonce vedou za ruce s opozdilými dětmi. Kráčejí vzpřímeně, neplíží se, neukrývají se...

Huňáč vrtí hlavou, zastiňuje si dlaní oči a nepohnutě pozoruje blížící se četú neznámých mužů.

Hle! Kopčem se staví proti cizincům s klackem v ruce! Proč ne-
utekl... cožpak s nimi chce bojovat?

Mamutík hvízdá na statečného hocha znamením tlupy, aby se
ihned vrátil do ležení. Ale hoch učinil kulhavě několik kroků vstříc
cizím příchozím a hrozí jim holí.

Cizinci na Kopčema něco volají a obstupují ho. Udělají mu něco?
Nikoli. Kopčem se obrací, a opíraje se o hůl, jde s nimi pokojně
k ležení.

To je velmi podivné! Kdo jsou tito přicházející muži?

Za chvílku bylo slyšet z houštiny hlasy ukrytých lovců: „Vždyť
je to Rváč!“ – „A za ním Ochůň!“ – „Křivý roh vede naši malou
Krušanku!“

Utečenci se vracejí k tlupě...

Mamutík tiše zahvízdl a dal znamení svým lovcům, aby se vrátili
do ležení.

Ustrašené ženy se tu choulí v bázni, byly připraveny na krvavý
boj nebo na útěk. Teď je náčelník posílá do stanů a po obyčejné
práci. Je po nebezpečí... ó jak si oddechly!

V ležení se hned vše změnilo. Zas je klidno, jako by se nebylo nic
přihodilo.

Rváčova družina přišla až k táboru, avšak u prvního stanu se
zastavila. Rváč i všichni jeho společníci jsou silně vyhublí a všem
přibýlo mnoho jizev na těle. Stojí zticha a čekají na pozvání k ohništi.

Nikdo je nepobízí, aby přistoupili blíže. V ležení je chlad a ticho.
Ani drobné děti neběhají a nepokřikují; všechny zalezly k mámám.
Đarga otírá Kopčemovi namočeným cípem kožešiny krvácející
palec u nohy; na nevíтанé hosty ani nepohlédla.

Nikdo na Rváče nemluví, nikdo jeho druhům nepodává opečené
maso.

Na Rváčovi je vidět, že je odmítavým chováním tlupy velmi poko-
řen. Chvillemi rozpačitě přešlapuje a očima hledá po celém ležení
u někoho sebemenší přátelský projev.

Lovci s Mamutíkem sedí kolem ohně, okusují kosti a nevšímají si bývalých druhů, jako by o nich ani nevěděli.

Jenom dva malí caparti, Cebík a Brouček, okukují zblízka cizí hosty. Prohlížejí si důkladně každého muže, poznávají je a vzpomínají si asi na některé staré příhody z dob společného soužití.

Brouček, odevždy mazlík všech lovců v tlupě, uchopil najednou Ochůně za koženou halenu a táhl ho do ležení k ohništi.

„Pojď – máme nový oheň, heled!“

Ochůň se dal loudavě vést a pak, uchopiv děcko do náruče, sedl si s ním k ohni, kde se najednou v řadě lovců objevilo volné místo.

Druhý capart, Cebík, hned napodobil Broučka a přitáhl k ohni Tlustocha, velmi zhubenělého. I pro něj se našlo místo. Tlustoch byl v rozpacích a nevěděl, kam by se díval. Choval klučinu v náruči jako nemluvně. Najednou Cebík nechtě vrazil Tlustochovi do úst topůrko sekyry, s nímž si pohrával, až se překvapený lovec zakuckal a szel. Nemohl ani honem topůrko z úst vyndat.

Všem to přišlo tak k smíchu, že se ležením rozléhal bujný řehot:

„Cebík napíchl Tlustocha na rožeň! Hehehe!“

A tímto osvobozujícím smíchem byl protržen ledový chlad v tlupě Mamutíkově.

Rváč i zbývající jeho společníci přikročili teď také dovnitř ležení a usedli k ohni. Už je nikdo nevyháněl, nikdo jim nevyčítal – ani Mamutík, ani jeho žena Ďarga.

A tak děti vrátily tlupě znova bývalé členy...

Rozproudil se hovor a Rváčovi druzi dlouho vyprávěli o mnohých strastech, které prožili, o hladovém putování světem, a jak teď v lese náhodou našli zbytek medvěda. Zřetelné stopy je pak přivedly až sem.

Veverčák se válí na kožešinách a s chutí okusuje velikou kost. Je zase veselý a čilý.

Co je – že najednou kost pustil? A už vyběhl z ležení?

Zdá se mu, že slyší jakési vzdálené zakejhání. Či se mýlí? Ne, ne – kejhání se ozývá znova!

„Hu-sá, hu-sá!“ volá hlasitě Veverčák a rozpálen utíká k potoku.

U vody mává husička roztaženými křídly a poloběžíc, pololetíc žene se s nataženým krkem a rozevřeným zobákem k hochovi.

Setkali se a husa, hlasitě štěbetajíc, šermuje zobákem kolem chlapce, jako by mu spěšně vypravovala své příhody.

„Ty tulačko!“ křikl hoch a všecek rozradostněn popadl husičku do náručí. Běžel s ní do tábora a zdaleka volal: „Vidíte ji? Už se mi vrátila!“

Děti mu běžely úprkem naproti. Všechny chtěly husičku pohladit a tlačily se kolem ní. Veverčák je šťasten.

Sova hodil na oheň náruč klestí. Plameny vyletěly do výše a vyhazovaly proudy zářících jisker.

Malé batole přicapalo k náčelníkovi a podávalo mu kousek rudy s třpytivými zlatými zrnky.

Mamutík vzal kámen do ruky a chvílku jím v dlani pohazoval. Pak zahlédl za křovím slídící hyenu a mrštil zlatou rudou prudce po drzé šelmě.

Potom vzal děcko za ručky a vyhazoval je vysoko nad hlavu, že se máma až lekala. Ale děcko křičelo radostí.

Zlato? – Hračka pro děti!

DÍL PÁTÝ

NA BÍLÉ SKÁLE

Hoch a mamut

Hubený chlapec, do temna opálený, s velikou rozkoší olizoval konec větve, kterou držel v ruce. Před chvílí vyhrábl se svým druhem ze skalní skuliny medovou plástev lesních včel. Oba odběhli se sladkou kořistí dosti daleko, ale několik včel přece za nimi přiletělo. Hoch se ohnal dřevem a běží dále. Ohlíží se. Kam se poděl jeho věrný druh Veverčák? Kam jen utekl?

Jak lahodný je med! Nevídáno o nějaké včelí žihadlo!

Ej! Ted' ucítil palčivé bodnutí na krku. Hoch se dal do běhu, aby unikl zuřícím včelám. Přeskočil balvan a pak se jen kmitl mezi borovicemi na Černé skále.

Po Veverčákovi ani stopy. Ten se bojí včel! Jak se mu Kopčem vysměje u večerního táboráku!

„Seběhnu dolů a tam se v jezeře ochladím,“ pomyslnil si hoch a podrbl si nahé tělo na palčivých místech. Znova se rozběhl, seskočil do úpadu, rozhrnul smrkové mlází – a překvapen stanul jako bez ducha.

Před ním se válí ohromný mamut s mohutnými zahnutými kly, na tři metry dlouhými. Bahnisko bylo rozválené a rozryté, okolní křoviny rozmačkané.

Mamut vyskočil a natáhl dlouhý chobot do výše. Hoch stojí několik kroků před huňatým tlustokožcem a svírá v ruce větev, jako by se chtěl touto nepatrnou zbraní bránit hroznému obru. Mamut zakýval hlavou a drží chobot neustále pozdvižený. Oba tak na sebe chvíli hledí bez pohnutí.

Chlapci se zdá, že mamutova očka nehledí zle a že snad přece ujde zhoubě. Och ty strašné nohy! Jako duby, jejichž kmen odrostlý lovec sotva obejmě, vystupují ze země a rozmačkávají vše, na co dopadnou. Hoch si mžikem připamatoval, jak lovcí při táborovém

ohni často vzpomínají na děsnou záhubu nešťastných druhů rozlícenými mamuty...

Avšak tento mamut není zlý, neublíží Kopčemovi. Hledí skoro dobrácky – jako jezevec, který jej, probouzejícího se, ondy očmučával...

„Nech Kopčema, mamute!“ prosebně šeptá hoch a ustrašeně pohlíží na stojícího velikána.

Náhle sebou mamut pohnul, sklonil hlavu a vykročil proti chlapci.

Hoch se okamžitě obrátil, hodil dřevem na zem a drápal se na strom. Nemohl dobře lézt, kmen byl příliš tlustý a nebylo čeho se rukama zachytit. Štěstí, že mamut uvázl nohama v bahně. Nežli se přikolébal, vylezl Kopčem tak vysoko, že mohl dosáhnout na vyčnívající suk. Pak už to šlo nahoru dobře. Hoch se přidržoval větví a vyšplhal skoro až do vršku. Srdce mu tlouklo, tváře měl rozežřáté a tělo odřené, až se leckde krev řinula. Ohromné zvíře nepomýšlí na útok.

Uklidněný mamut se pokojně pase na okolním porostu, chobotem vytrhává chumáče trávy, láme větve stromů a požívá i celé malé smrčky. Zachutnala mu i borovice, na které se tiskne zajatý hoch, a ulamuje z ní větve.

Od jezera se rozlehlo sloní troubení. Mamuti se svolávají k večernímu společnému koupání v jezeře.

Chlapec na stromě snad ani nedýchá. Ach kdyby jen věděl, zda se opět vrátí k táborovému ohni, k statečné tlupě a k ostatním klukům! Rád bude poslouchat pokyny zkušených lovců, ochotně půjde i v noci na dříví, nikomu nebude do lůžka strkat žhavé oharky ani víckrát nebude uplakanou Žabku držet pod vodou, až by se zakuckala, nikdy už nenahází do ohniště oříšky, aby se jejich výbuchy všichni polekali. – Jako že se jmenuje Kopčem, nebude zdárnějšího kluka v tlupě nad něho! Ach jen kdyby byl opět v ležení!

Nakonec hoch už zlostně vykřikl:

„Pryč, mamute chlupatá! Odejdi od Kopčema!“

Opět se ozvalo temné sloní troubení.

Kopčem je srdnatý hoch, ale ještě nezakusil tolik strachu jako nyní, jsa zajat na borovici. A zažil již mnoho nebezpečných příhod na poutích světem a sám již ulovil mnohou drobnou zvěř. I své jméno má po lovecké příhodě. Dobře si pamatuje – před dvěma sněhy to bylo – jak si ještě v jiné zemi daleko odtud hrál s dětmi u lesa a našel stopu mladého srnčete. Hoši se hned rozběhli po stopě a po dlouhém hledání konečně dopadli spící srnče. Kopčem i ostatní hoši se na ně vrhli a v zápase s nimi ho srnče koplo, dříve než je zadával. Od té doby jmenovali v tlupě drobného lovce „Kopnut srnčetem“, nebo zkrátka svou řečí jen zadrmolili něco, co znělo asi „Kopčem“. A to jméno mu zůstalo. Krásné doby prvních lovvů...!

Mamuti opět zatroubili.

Strom sebou mocně zakýval. Koruna se schýlila k jedné straně. Mamut lámal chobotem silnou větev a utrl ji. V tom okamženi borovice švihla korunou a nebohý hoch sletěl ze stromu na zem. Bez výkřiku. Se zaťatými zuby čekal, až ho mamut rozšlape. Ale mamut se rozběhl s ulomenou větví a ztratil se mezi stromy. Běžel dolů k vodě, k volajcímu stádu.

Kopčem ležel na zemi a pomalu se sbíral. Tělo ho brnělo a při každém pohybu bolestně zaúpěl. Nicméně přece se vzchopil a táhl pomalu na Koráb, aby se horem dostal k své tlupě, tábořící na Bílé skále.

Od vrcholu Korábu zahrnul k Rokosce; tam přišel již na povědomou pěšinu, mlázím prošlapanou a vedoucí k tábořišti. Zde vyrazil proti hochovi divoký pes. Hnal se s tučnou kostí v hubě a utíkal přímo po pěšině. Pes položil kost na zem, vycenil zuby a upřeně chlapce pozoroval. Kopčem by byl jindy bez rozmýšlení snadno zahrnul osamělou šelmu, ale teď byl tak zesláblý, že sotva stál na nohou. Proto ustoupil z pěšiny, a že neměl síly, aby hodil kamenem, učinil aspoň několik pohybů, jako by kameny házel. To stačilo. Pes popadl kost a ubíhal s ní po cestičce dolů.

Kopčem se mohl vléci dále domů.

Jak daleko je dnes do tábora! Nikoho z tlupy nebylo v lese vidět. Nikdo nedovede Kopčema do ležení! To jsou asi všichni – i Veverčák – kolem ohně u večeře. Ani kdyby křičel, nikdo ho neuslyší.

Kopčem se v duchu utěšuje, jak je dobře, že ho nehoda nestihla na pochodu tlupy za zvěří. Nestal by druhým v namáhavé pouti, někde by nejspíš zůstal – myslí však, že by jej náčelník přece snad nenechal někde ležet napospas vlkům... Jak je dobře, že tu na Bílé skále táborový oheň vytrvale šlehá a že náčelník o další cestě ani nemluvil!

Tlupě se zalíbilo zde u Vltavy. Pražské jezero, naplňující všechny kotliny, poskytuje hojný lov ryb a v lesích po okolních kopcích je mnoho zvěře.

Libenští lovci žijí tu spokojeně již od jara a doposud nepomýšlejí změnit své loviště, ač jinak je jim domovem všecken tehdejší svět. Putovali z nynějšího Charvátska přes veliké stepi k Váhu na Slovensku, pak na Moravu, i dále za zvěří na sever a zase nazpět. Nic je nepoutá trvale k půdě. Neznají zemědělství, tedy ani obilí, nemají domácí zvířata, ani psa, nedovedou užívat jiných zbraní než těch, které jim přímo poskytuje sama příroda, a jen trochu je přizpůsobují potřebě. Kovy ovšem ještě vůbec neznají.

Tlupa si našla v Libni příhodné stanoviště. Táboří zrovna nad jezerem, na srázném vysokém kopci, z něhož lze daleko dohlédnout. Jsou tu na pokraji rozsáhlých stepí, šířících se k severu a k východu, z nichž zvěř chodívá dolů k vodě po vyšlapaných stezkách.

Libeňský člověk je pánem pražského jezera, jehož pahorkovité břehy stěží za den obejde.

Za vodou, v šáreckém údolí, žije tou dobou také nějaká lovecká tlupa, která v slujích Divoké Šárky našla příhodný úkryt před dravci a zimní nepohodou. I šárecká tlupa činí časté výpravy k jezerním břehům, kde se v rozsáhlých mokřinách, táhnoucích se od Podbaby až k Letné, povalují hojní nosorožci a vzácnější tu již

mamuti. Obě tlupy se vyhýbají setkání a doposud mezi nimi nebylo vážnější srážky. Je tu dost místa pro obě tlupy, oddělené od sebe širokým údolím velké řeky.

Nežli se Kopčem s bídou dobelhal na Bílou skálu, setmělo se.

Planoucí oheň ozařuje tábořiště libeňské tlupy. Je chráněno před větrem a poněkud i svrchu pod převislou skálou. Ženy připravují unaveným lovcům večeři. Pečou maso nad žhavými uhlíky. Děti skotačí na trávniku. Náčelník sedí na kameni blízko ohně a pokašlává. Je tam jeho čestné místo, jež nikdo nesmí obsadit. Při samém ohni je místo starších lovců; nikdo z mladíků nebo dětí se neopovází zaujmout jiné místo, nežli mu přísluší.

V dolíčku vyplněném horkými oblázky starostlivá Ďarga peče náčelníkovi ryby, které byly uloveny ráno v jezeře.

Lovci mnoho nemluví. Úsečně si sdělují denní příhody. Chce-li kdo co říci, mluví zcela tiše. Ostatní ho poslouchají pozorně a neruší ho. Teprve když domluví, začne druhý.

Náčelník, v poslední době nějak churavý, doposud nepromluvil, dobře však slyšel všechno. Hlavní novinou je, že se k jezeru přitoulalo stádo několika mamutů: byli asi v sousední krajině rušeni z klidu a přišli sem.

Mamutíkova tlupa toho léta ještě neulovila mamuta. A jak rádi by se zmocnili aspoň jednoho, aby si zajistili nadlouho blahobyt a tvrdou slonovinu mohli vyměnit za nedostávající se již pazourkové valounky, potřebné k hotovení ostrých kamenných nožů a hrotů.

Zítra bude veliký den lovu! Třeba se řádně posilnit.

Kdosi zahoukal od lesa. Vylomený zub vyskočil a odpověděl znamením libeňské tlupy. Od lesa se znova ozvalo zahoukání, jaksi trhavé a málo zvučné.

Lovci okamžitě ztichli a bez dechu poslouchají. Volající hlas jim připadá nezvyklý a cizí. Kdo to asi je?

„To není náš!“ míní lovci.

Jen Veverčák pln vzrušení volal úzkostlivě:

„To Kopčem! Slyším hlas raněného. Něco se stalo. Běžme!“

Několik lovců se rozběhlo dolů. Veverčák napřed. Starostlivé matky přehlížíjí své děti. Vskutku – jediný Kopčem chybí. Náčelník popošel několik kroků a pohlížel dolů do lesního šera. Obává se zlé nehody; Kopčem je přece čiperný hoch a vyrůstá z něho statečný mladý lovec. Nečetná tlupa by bolestně pocítila úbytek nadějně síly. Nyní je jí třeba každé paže, aby zaopatřila potravu hladovějícím členům.

Za chvíli přinesli lovci bezvládného hochu. Složili ho před náčelníka. Kopčem otevřel oči a usmál se na zaraženého Veverčáka.

„Potlučen!“ prohlásil náčelník, když odřeného hochu omakal, a dodal: „Brzo dobře!“

Uspokojivé mručení zahučelo tlupou a lovci hned hádali, co se asi Kopčemovi přihodilo.

„Vybíral vrány?“

„Spadl z Černé skály?“

Huňáč vykládal, že se Kopčem snad někde pokusil o velkou zvěř a zle pochodil. Jiní lovci smýšleli podobně a měli hochovi velmi za zlé, že přestoupil lovecký zákon, který hlásá: Nikomu není dovoleno lovit zvěř samostatně!

Náčelník přikázal nebohého chlapce nakrmit a poručil, aby Ďarga vkládala upečené ryby Kopčemovi do úst. Sám náčelník si vzal jiné maso, ač bylo trochu tuhé a obtížně se žvýkalo.

Kopčem sténal, nicméně s chutí přijímal teplé jídlo. To je dobré znamení, že se hochovi nestalo nic vážného. Když se najedl, přistoupil k němu opět náčelník a pravil káravě:

„Kopčem, neopeřený ptáček, spadl z hnízda!“

Hoch odpověděl jediným slovem: „Mamut!“

„Hej-juh, hé!“ užasle zvolali lovci a seskupili se hned kolem hochu. Kopčem musil vypravovat, co se mu přihodilo.

„Ošklivý mamute, my ti dáme!“ vyhrožuje Veverčák do lesa.

„Počkej, zlý mamute, brzo bude slunce svítit na tvou mrchu!“ volala zlostně bezzubá Vrba, nejstarší žena v tlupě.

Lovci sesedli se kolem ohně a rokovali o zítřejším lovu. Pokaš-lávající náčelník hleděl do plamene a rozvažoval.

Stará Vrba přinesla namočenou liščí kožešinu a položila ji Kop-čemovi na prsa. I hlavu mu občas namáčela.

Jinak si Kopčema už nikdo nevšímal.

Chladný větřík zavál od jezera. Kdo byl dále od ohně, přikrčil se do kožešiny a tiše ležel. Nahé děti zalezly do rozestřené suché trávy. I Kopčem usnul okřívajícím spánkem.

Měsíc obráží svůj lesklý kotouč v jezeře, jehož protější břehy v párách splývají s oblohou.

Na mamuta

Oheň byl udržován po celou noc: nesměl nikdy vyhasnout. Ráno Kukačka vypravovala, co se jí při ohňové stráži v noci přihodilo. Hyena se vplížila do ležení a popadla okousanou nohu mladého tura, před časem uloveného. Zaběhla tuhle do údolí.

„Tam za tím olšovím se zastavila,“ ukazovala dívka.

Lovci prohlíželi půdu okolo tábora a vskutku našli stopy hyeny. Už chňapli oštěpy a palice a běželi dolů po stopě.

„Hej!“ vzkřikl Mamutík mocným hlasem.

Rozohnění lovci se mžikem zarazili s nohama podťatýma.

„Sem!“ kázal náčelník a silně se rozkašlal. Přemáhal se a nedával na sobě znát, jak jím třese zimnice.

Lovci ani nehlesli a vraceli se na Bílou skálu.

Po skrovné snídani táhla tlupa k jezeru ohledat mamutí cestu. Údolím vede pěšina zvěří vyšlapaná k vodě. Unavený vůdce nemluvil, jen bystře pozoroval stopy.

„Eka – eka – eka!“ řekl lovcům. To znamenalo: Prvý, druhý, třetí mamut!

Když pak prohlédl stopy kolem vyvráceného dubu, řekl: „Mamuti – ruka!“ a ukázal roztažené prsty jedné ruky. Je tu tedy pět mamutů. Lovci rozčilením sotva dýchali a očekávali náčelníkovy rozkazy.

Řídký jehličnatý prales je promíchán sem tam listnatým porostem. Rosa se chvěje na zeleném lupení. Vyplašený výr vzlétl nad koruny stromů. Hejno drobných ptáků rozpustile štěbetá a zlobí ho tak, že vážný výr kvapně vyhledává úkryt v odlehlých houštinách.

Náčelník vedl loveckou tlupu lesem vzhůru na hřeben kopce a tam pak zatočil kolem ostrohu, jako by mířil někam k nedalekým pískovcovým skálám.

Ale brzo se pochod zastavil. Ukázal na veliký dolík, vymletý vodou, kterým právě procházela mamutí stezka.

„Zde past!“ prohlásil náčelník a usedl na vyvrácený strom. Dva tucty silných paží se daly ihned do práce.

Lovci vybírají písek, hlínu i kameny, dloubají a ryjí silnými dřevy, až z nich stékají potůčky potu. Jáma se zvětšuje. Náčelník pobízí k usilovné práci a posílá na Bílou skálu, aby i ženy a dívky přišly na pomoc.

Mamutík zálibně pohlíží na statečné pracovníky. Ani by se nezdálo, že hubení muži mají tak značnou sílu a vytrvalost. Tuku na sobě takřka nemají, ale jejich svaly jsou pružné, tuhé a stahují se na pažích jako silné provazy. Většinou jsou nazí; jen někteří mají kolem pasu přivázanou kožešinu – více pro chloubu nežli pro potřebu. Jejich hnědá těla, větrem i deštěm ošlehaná, jsou velmi otužilá. Dospělí muži jsou po všem těle porostlí řídkou srstí; jen jizvy strašných ran z loveckých zápasů jsou holé. Bez jizev nikdo v tlupě není. Však by bylo hanba, kdyby dospělý lovec neměl na těle svědectví o hrdinných bojích s dravou zvěří. Vždyť i některé ženy se honosí umělými jizvami. Mají totiž na obličejích a na prsou vyřiznuty kousky kůže a tyto rány, zasypávány dřevěným popelem, hrbolovitě vyvstaly a jsou teď trvalou ozdobou zmužilých dívek a žen.

Dva muži tu právě valí z jámy veliký kámen. Jejich rozevřené rty odhalují silný chrup; zejména špičáky značně vyčnívají. Námaha vtiskuje obličejům zuřivý výraz. Tenké nohy obou mužů se opřely do měkké hlíny. Je vidět, že nemají tak plná lýtka jako pozdější lidé usedlí.

A když prsty u nohou klouzají hlínou, ukazuje se, jak mají palec značně odloučený od ostatních prstů, takže povstává velká mezera.

Slunce bylo již nad Petřínem, když vůdce dovolil odpočinek. Bylat' vykopána již veliká jáma. Pracujícím velice posloužilo, že mohli použít starého, vodou vymletého dolíku, který jim hodně usnadnil těžkou dřinu. Ženy a děti nalámaly větve a pokryly jimi jámu. Navrch naházely hlínu, trávu a listí.

Tlupa upravila pak poněkud ještě okolí jámy do přirozeného stavu a vesele se vracela do tábora na Bílou skálu. Mamutík se cestou opíral o dlouhou hůl. Strážné ženy zatím připravily ze zbytků skrovný oběd pro vyhladovělé muže. Snědí všecko, co je, neboť vbrzku uloví mamuta a pak bude všeho dost.

Mamutík odmítl pokrm. Pokašlával a pohlížel k lesu, jako by už očekával, že je kořist v pasti. Když viděl, že je všude klid a ticho, obešel vrchol skály a starostlivě prohlížel kabonící se západ.

Děti bezstarostně skotačí nebo labužnický vylizují morek z rozštípaných kostí. Muži leží nehybně a pozorují hejno divokých kachen nad jezerním ostrovem. Teplé sluníčko příjemně zahřívá unavené lovce. Sem tam některý z nich pronáší obavu, kolikrát asi ještě slunce přejde oblohou, nežli se jim podaří ulovit mamuta. Doufají však, že zkušený vůdce vybral pro skrytou jámu nejlepší místo. Mamutí stádo se zde jistě zdrží delší dobu, když je tu dosud nikdo nevyrušil a pastva je všude v hojnosti.

Od pískovcových skal k lesní výšině se zatím prodírá lesem mladý, asi třicetiletý mamut a houpavě běží vyšlapanou už stezkou dolů k vodě. Cestou trhá smrkové a jedlové větve a pochutnává si na nich; pryskyřičná příchut' je mu velmi příjemná. Najednou hup! – a je v jámě! Zařval zlostí a začal dupat po zlomených větvích.

Lovci na Bílé skále vyskočili. Zaslechli řev chyceného mamuta. Všecka únava z nich spadla a úprkem běží k lapací jámě. Děti i ženy za nimi. I Kopčem pospíchá, co může; jen chvílemi se zastavuje a nabírá dech.

Radostí nad vydatným úlovkem dali se všichni do bujného tance kolem jámy. Nechali mamuta, až znaven odpočíval. Zatím si připravili hromadu těžkých kamenů, jimiž pak umdleného zajatce ubili. Potom naskákali do jámy, jako dravci se vrhli na zabitého a chlemtali krev, prýštící z ran. Někteří hned ostrými pazourkovými štěpinami rozdírají mamutovo tělo a rvou z něho kusy masa. Zaznívají divoké výkřiky radosti. Všichni se těší na hody.

Avšak nedošlo k nim.

Churavějící náčelník tlupy, svíraje bolestí ústa, přišoural se k já-sajícím a několika výkřiky, podobnými štěkům útočícího vlka, kázal jim vynést vytrhané kusy masa, napíchané již na holích, a schovat se před bouří.

Západní obloha je zatažena hnědým mračnem. Za chvíli již větve třeští a stromy se ohýbají. Vichr žene spousty jemného prachu, zdviženého z vyschlých kalovišť po severoněmeckém ledovci i z našich plání, a sype jej jako sníh v nejhustší chumelenici. Podobný je asi samum na Sahaře... Nakonec se spustil strašný liják za rachotu hromů.

Po bouři si lovci vytírají prach z očí a vylézají z úkrytů. Je vidět vysoké závěje žlutého prachu, z něhož nyní déšť činí bláto; jen větru vystavená místa zůstávají holá. Mamut je zasypan, jáma zcela zanesena.¹²

Lovci sebrali aspoň zachráněné kusy masa a šli do ležení na Bílou skálu chystat večeři.

Zde však zatím oheň uhas!...!

Oheň uhas! Oheň uhas!

Veliké neštěstí! Běda, běda!

Všichni se sběhli, aby viděli mamuta, a vichr zatím rozmetal ohniště a prachem a deštěm udusil oheň. Není ohně, aby mohli maso upéci...

Lesem se rozléhá žalostné úpění. Celá tlupa naříká.

Kopčemovi tekou po tvářích slzy upřímného bolu. Hluboce pociťuje neštěstí, jež tlupu postihlo tak neočekávaně. Vzpomíná, jak se jim těžko žilo bez ohně tenkrát v jeskyni nebo loni, když jim potok zalil ohniště. Jak se tehdy zaklínali, že si budou oheň opatrovat, aby jim už nikdy neuhasl! A s jakými obtížemi se pak domohli nového

12 Tam na nejvyšším bodě nynější silnice u Rokosky objevil jsem roku 1906 při kanalizačním průkopu mamutí kostru v jámě čtyři metry hluboké. Část klu a některé kosti jsem zachoval, ostatek kostry leží doposud na tom místě v zemi.

ohně! Teď jsou opět bez ohně a nikdo neví, zdali kdy nějak získají nový... Běda tlupě!

Avšak letos je Kopčem již dosti velký; přihlásí se, že oheň přinese... Ano, učiní to, dá tlupě oheň! Je přece silný, statečný i dost chytrý – a tělo už ho nic nebolí...

Přibíhá jeho věrný druh Veverčák. Je také ubrečený. Kopčem ho přivolává znamením k sobě. Poví mu o svém nápadu. Veverčák je spolehlivý kluk, nejlepší ze všech v tlupě. Nic nezkaží. Půjdou spolu hledat nový oheň... Kopčem se ničeho nebojí a nasadí i život, bude-li třeba!

Lovci hledají viníka, který svou nedbalostí způsobil tlupě takové zlo. Zlobí se na něho a vyhrožují mu, třebaže ještě nevědí, kdo uhasnutí ohně zavinil. A již někdo zavolal: „Vlčice dnes strážkyní ohně!“

K vyhaslému ohništi se dere rozlícený Rváč a mává silným obuškem:

„Kde je, kde je? Rváč potrestá, náčelník – bláto!“

Našel schoulenou Vlčici a uhodil ji, že se skulila až k okraji skály. K Vlčici přiskočilo děcko a blýskalo nenávistně očima po surovém Rváči.

Ostatní lovci přitom jen slabě mručeli. Je to souhlas s ukvapeným Rváčovým činem, nebo projev nelibosti, že se Rváč plete do pravomoci náčelníkovy?

Rváč popadl schoulené děcko za ruku a smýkl jím dolů. Vtom do něho prudce ze strany vrazil Mamutík, že se až sám zapotácel. Rváč nenadálým nárazem vzal převahu, sesmekl se z okraje skály a spadl kousek dolů; tam se zadržel v úžlabí vyčnívající skalky. Bledý Mamutík dosedl těžce na své sedátko u ohniště.

Ustrašené děcko leží na okraji skály a drží se omráčené mámy.

Rváč vylezl nahoru a zle se šklebí. Usedl stranou, pořád si něco pro sebe brumlá a hladí své odřené údy. Nikdo si ho nevšímá.

Tlupa tedy jeho čin neschvaluje.

Starší lovci usedli kolem náčelníkova balvanu a radili se, co počít.

Náčelník ukazoval, že nelze mokré uhlíky rozfoukat, že oheň je nadobro pryč. Nemají ani ohnivý kámen na křesání!

Starý Huňáč se ujal slova a něco vykládal poradnímu sboru; přitom ukazoval někam za vodu do dálky. Odhalila se mu kožešina a slunce osvítilo lovcovy staré rány na zádech a na hrdle.

Rada mužů nejspíš shledala jeho řeč moudrou, neboť se při ní ozývalo pochvalné mručení. Také náčelník souhlasně přikyvoval hlavou.

Huňáč povstal znova a nabídl se, že jako loni i nyní opět půjde pro oheň k cizí tlupě za velikou vodu. Tentokrát však to lovci nepřipustili. Je tu několik mladších mužů, nebojících se nebezpečí – ať ti také jednou ukážou, co dovedou!

„Ať jde Mamutík!“ vykřikl Rváč ze svého ústraní. „Je silný a smělý dost! Haha!“

Všichni věděli, že Mamutík je značně zesláblý několikadenní churavostí a že by stěží snesl namáhavou cestu. Proto lovci okřikli Rváče, aby byl s takovými nápady zticha, že půjdou jiní. A hned se hlásil Dráp, Ukmas, Sova, Koumač, Vylomený zub a v popředí všech Kopčem s Veverčákem.

„A přece půjdu,“ po chvíli váhání rozhodně prohlásil Mamutík. „Sám přinesu oheň – nebo se nevrátím!“

Chvíli kašlal a pak řekl shromážděným lovcům:

„Rváč dobře řekl. Půjdu. Vy zůstanete – Huňáče poslouchat!“

Lovci mezi sebou chvíli hovořili a pak řekli Mamutíkovi:

„Šťastně se nám vrat!“

„Ale s ohněm!“ uštěpačně vykřikl Rváč.

Kopčem a Veverčák zatahali náčelníka za medvědí houni:

„Vezmi nás s sebou!“

Mamutík si je chvíli s úsměvem prohlížel a pak řekl:

„Tys, Kopčeme, chtěl pro oheň tenkrát s Huňáčem, dobrá – půjdeš! Veverčák počká tady. Víc vyzvědačů – víc nebezpečí... Stačíme sami, Kopčeme...! Ďargo, podej mi barvu!“

Ďarga podala Mamutíkovi hrudku mokré hlíny a on namaloval Kopčemovi na čelo i na prsa žluté čáry a kolečka – kouzelná to znamení chránící před nehodami. Stejně čáry namalovala Ďarga i Mamutíkovi.

„Nerada tě pouštím,“ řekla žena nakonec, „jsi ještě tak slabý...“

„Neuškodí mi procházka,“ odvětil pevný Mamutík. „Mám před sebou velký úkol a již cítím, jak do mne vstupuje velká síla. Třeba padnu, ale nevzdám se!“

Za chvíli slézal statečný Mamutík s hochem ze skály dolů k jezeru. Přitáhli uschovanou loďku k vodě a vstoupili do ní. Všichni v táboře na Bílé skále se za nimi dívají. Na nejvyšším místě skály stojí nepohnutě Veverčák a rukou si zaclání oči proti slunci.

Tekoucí voda zpočátku brala kocábku, jež byla udělána z vyhnílého kmene, trochu ještě vypáleného, ale pak se oba plavci dále v jezeře dostali do klidné vody, takže mohli rychle postupovat.

Seděli obkročmo na kmeni, každý na jednom konci, a veslovali silnými větvemi. V dutině prosté lodice měli uloženy své zbraně.

Jeli až k ostrovu a pak stínem jeho břehů k úžině podbabské. Slunce, které se ještě před západem ukázalo, bouří jakoby očištěné a zjasněné, sklánělo se již za vzdálenými vrchy...

Na Bílé skále je ticho.

Lovci hledí do dálky beze slova.

Starý Huňáč povstal a došel na vrcholek skály, rozepjal ruce a hledí v tvář zčervenalému slunci.

Medvědí houně, kterou je oděn, jen řemenem k tělu připjatá, vlaje větrem. Ostatní členové tlupy se v tichu rozsedli a rozložili okolo.

Jakmile se slunce dotklo země, starý lovec se stal o stopu větším, oči mu zaplály a z hrdla mu zaznívají zanícené výkřiky.

Velebí životodárné slunce:

„Slunce mé!

Ty mi dáváš teplo!

Hřeješ údy mé!
Přijď zítřa zas!
Ožij mne!
Sviť nám na bohatý lov!
Slunce naše!“

Když sluneční koule zmizela pod obzorem, tlupa ještě bez hlesu pohlížela k západu.

Potom všichni vzali kameny a vyklepávali tuhé maso. Když zvláčnělo, žvýkali je a sáli z něho živnou šťávu. Konečně rozestřeli kožešiny a uložili se ke spánku. Veverčák až poslední.

Tma je v táboře na Bílé skále. Děti se k sobě choulí jako štěňata.

Za ohněm

V podvečer dojeli plavci k podbabskému břehu. Kocábku zatáhli do rákosí a stezkou, kterou k vodě vyšlapala zvěř, stoupali na břeh. Po několika krocích Mamutík vyrazil ze sebe hvizd a již oba leží ukryti pod keřem. Na břehu stojí mohutný zubr s mládětem. Přední nohy zaryty do země, hlavu k zemi přikloněnou, ohon natažený – tak tu čeká, připraven rozsápat celý svět. Mládě úzkostlivě bečí.

Uplynulo několik okamžiků strnulého ticha.

Z nekonečných lesních houštin, tady se počínajících, rozlehlo se táhlé zařvání a veliké kočkovité tělo se vyplížilo ze stínu o několik kroků blíž.

„Lev!“ zachvěli se lovci.

Nejstrašnější šelma všech dob, velikánský lev jeskynní, chystá se uloupit zubří mládě.

Lev šárecký je největším postrachem lovců kolem pražského jezera. Jeho doupě nikdo neviděl. Doposud každého slídiče i bezděčného poutníka, který se přiblížil ke skalám u nynějšího Čertova mlýna, jedinou ranou své přesilné tlapy srazil k zemi a pak rozsápal. Šárecká tlupa se před ním třásla; už tři lovce jí letos zahubil. Musila z Divoké Šárky odejít a přeložit tábořiště opodál, do prostrannějšího údolí u nynější Jenerálky.

Lev se opět rozeřval. Skály za jezerem vracejí temnou ozvěnu. Zubr couvá a málem by již hochovi šlápl na nohu. Oba lovci musili vyskočit. Vzkřikli jakoby před smrtí. Lev uskočil, bije ohonem do země; spatřil oba lovce...

Vtom na jednu stranu pádí zubr s teletem, na druhou, do vody, Mamutík s hochem. Oba se bez dechu vrhli do rákosí, zoufale je rozhrnujíce. Dosáhli loďky, zarejdili dále do jezera a lehli si do kocábky, ani se nehnu. Vyhnilý kmen plove na vodě.

Lev šárecký se za stálého vrčení plíží podél břehu. Chvílemi poskočí, rozhlédne se, zařve a leze dál.

Už i poslední červánky na západě uhasly a tma zatopila vrchy, když se oba lovci odvážili opět na břeh. Vylezli na táhlý hřeben a sestupovali hustým porostem do šáreckého údolí. Oba mají s sebou zbraně, kamenné palice z tvrdého buližníku, který se tu v okolí hojně vyskytuje. Hrubě přitlučené kmeny mají přivázané sobími šlachami ke svazku prutů.

Šárecká tlupa již dávno odpočívá ve svém tábořišti. Oba lovci vyčkávají v houštině; až po dlouhé době, když se nic nehýbá, přilézají blíže.

Tu mezi čtyřmi ochrannými ohni spí unavená šárecká tlupa. Kolem ohnišť se válejí opálené a rozštípané zvířecí kosti, pazourkové úlomky i škrabadla a klepadla kožešin.

Odnětí ohně znamená i odnětí loveckého zdaru. Proto každá tlupa střeží svůj táborový oheň před cizincem. Odvážný Mamutík může odnětí ohně zaplatit i smrtí. Stačilo by šlápnout na suchou větvičku nebo zakopnout o štěrk – a nastal by zoufalý hon na život a na smrt.

Levhart se neplíží tišeji než pružný Mamutík, který po všech čtyřech dolézá neslyšně až k samému ohni. Štěstí že právě nikdo ze Šáreckých nevstal přikládat; byl by uviděl, jak mezi spícími prolézá tmavé tělo cizince a jak Mamutík obratně vytahuje větev pěkně ohořelou a hned letem raněné sajky uhání do lesních houštin.

Ve spěchu si ani nepovšiml, že Kopčem vytáhl také ohořelou větev z druhého ohně a že do ohniště něco hodil. Namáhavě pospíchá nahoru přes kopec. Chvílemi si myslí, že již slabostí padne a víc nevstane.

I Kopčem se prodírá vzhůru strmou strání. Je všecek poškrábán trním a větvemi mlází.

Každý běží jinou cestou, aby se aspoň jednomu podařilo utéci, kdyby byli pronásledováni.

Kopčem sklouzl po hladké trávě, ale zachytil se o nějaký pichlavý keřík. Horší bylo, že se mu při pádu ulomil ohořelý kus větve. Zbyl mu na konci klacku jen malý kousek žhavý. Opatrně jej rozfoukával, a když viděl, že z něho vyskakují plaménky, spokojeně si mlaskl a hnal se na temeno hřebene. Tam se mu na malé světlině mihla jakási ohnivá jiskra.

„To jistě náčelník!“ pomyslil si a zaskučel znamení tlupy. Ihned uslyšel tichou odpověď.

Mamutík na něho počkal. Těžce dýchá a oči mu horečně planou. Avšak nepoddává se slabosti. Vykona svůj úkol – nebo padne. Vzchopil se a přidržel svůj hořící klacek k ohořelému dřevu Kopčema. Spojením vznikl pěkně planoucí ohníček. Rozpálená dřeva jim už tak snadno neuhasnou. Mamutík i Kopčem běželi teď společně. Doufali, že už vyvázli z nebezpečí. Jsou už dosti daleko a tlupa u ohňů asi pořád spí.

Najednou se údolím ozvaly praskavé rány drobných výbuchů.

„Co je to?“ polekal se Mamutík a ostražitě naslouchal.

Kopčem se hihňá.

Opět několik ran.

Kopčem se směje ještě víc.

„To ty, Kopčeme?“ podezíravě se vyptává Mamutík.

„Kopčem – pár oříšků – do ohniště...“, vyznal se hoch šibalsky a zastříhal ušima.

Ale už se skrývá před rozezleným Mamutíkem, jenž mu chce žhavou větví někde na těle připálit kůži.

„Kopčem – nerozvážný kluk, ne mladý lovec!“ kárá Mamutík hoča, který svým šprýmem jistě probudil celou tlupu ze spaní.

Kopčem utíká teď po svahu k Vltavě. Je veselý, už se neobává, že by šárečtí lovci mohli spatřit jejich ohnivě větve. Ovšem, kdyby byly oříšky vybuchly dříve, mohla teď být zlá štvanice. A Mamutík by to nevydržel – napadlo nyní hoča. Ale už se vše podařilo, jsou kryti hřebenem kopce a nemusejí teď ani tolik pospíchat. Kopčemova

větev se pěkně rozhořela, ani foukat nemusí. A Mamutík se už jistě nezlobí.

Udýchaný Kopčem, s nohama do krve otlučenýma, se zastavil a počkal na znaveného Mamutíka. I jemu se ohořelý kus větve odlomil, ale ještě zbývá dost. Mají oheň – jsou spokojeni.

„Mamutíku,“ začal Kopčem, „to moc hezké: strážce ohně spí u ohniště – najednou buch! buch! – dostane žhavým oříškem do nosu – hihih!“

„Šibale!“ řekl Mamutík a zatahal hochu za ucho. Moc to nebolelo, ale Kopčem schválně plačtivě křičel. Dole u řeky vyhledali ukrytou kocábku. Než vsedli, roznítily v úkrytu na břehu ohníček.

Když bylo dost žhavého uhlí, utrl Kopčem kus drnu, nahnul na něj uhlíky a nesl jej v obou rukou do loďky. Neviděl dobře, kam šlápne, a jak udělal na vratké lodici dva kroky, zhoupala se s ním kocábka a Kopčem sletěl po hlavě do hluboké vody. Žhavé uhlí zasyčelo...

Kopčem uměl dost dobře plavat, proto se brzo zase vyhrabal na břeh. Dívá se žalostně na vodu a smutně pofňukává. Drn s ohněm je na dně Vltavy...

„Nu půjdeme znova pro oheň!“ naoko vážně řekl Mamutík. Kopčem zaplakal.

Mamutík se shýbl a foukal do několika zbylých uhlíků, které ještě s nouzí shrabal po ohníčku na břehu.

Kopčem se obrátil od jezera a uviděl, co Mamutík dělá. Hned se rozveselil, přiskočil k němu a opatrně rozfoukával ohníček.

Přitom se Mamutík rozkašlal a dlouho se nemohl utiřit.

Tentokrát přenesl Kopčem ohníček bez nehody.

Dva plavci jedou tichou nocí po jezeře.

Na východě ještě obloha ani nebledla, když dojížděli pod Bílou skálu.

Nahoře se již na ně dívá starý Huňáč, jež v noci tolik mrazilo, že nemohl spát.

Uviděl na lesklé jezerní hladině plout polopotopený kmen a na něm dva maličké černé pahýly – to jsou oni! Avšak ohýnek žádný není vidět... A vystydlý Huňáč tak touží po příjemném ohřátí!

Lodice konečně přistála pod skálou.

Větve houštin zachrastily a v ležení na Bílé skále se objevili dva znavení poutníci. Huňáč je potichu uvítal; nechce budit spáče, když oheň nenesou.

Ale smějící se Kopčem již rozfoukává žhavé uhlíky na drnu, který dosud skrýval.

Huňáč radostí zavýskl, tlupa se probouzí.

Oheň plápolá a v ranním chladu se všichni spěchají ohřát.

Zase oheň! Sláva ohni!

Plameny vysoko šlehají. Jdou-li Šárečtí časně na lov, mohou uvidět oheň planoucí na Bílé skále.

Oba smělí plavci jsou zahrnováni zaslouženou pochvalou.

Mamutík se však neraduje s ostatními. Leží schoulen a kašle. Chvíli se třese zimou a chvíli ho zalévá pot. Dráp a Huňáč přenáší chorého náčelníka k ohništi a na plochou skalinu mu stelou kožešiny. Mamutíkovi je teď čím dál větší a větší zima a žádá si více kožešin. Ďarga ho ošetřuje a dává mu na tělo nahřáté kameny, zabalené do kožešin.

Konečně se Mamutík zbavil třesavky a usíná. Ďarga sedí stále u něho a dává mu občas teplé kameny do lůžka.

Houžňák volá na Rváče: „Pojď se také ohřát!“

Rváč jen zabručel: „Není zima, nechci!“

Starý Huňáč vzal kus uschovaného masa a zahrabal jej do žhavého popela – mohl jíst jen maso dobře upečené; syrové již nerozkousá. Tvrdí, že maso upečené v popelu lahodí slanou příchutí. Sůl tehdy neznali.

Přítom vypravoval: „Dávno. Já malý. My bez ohně. Bouřka zalila všecko. Nepekli jsme. Nehřáli nohy. Prásk! Uštípl se kousek slunce. Projel mrakem jako šíp. Zařval více než stádo chycených mamutů.“

Zakousl se do buku a roztrhl jej. Já jsem se svalil. Vstal jsem – strom hořel. Moc ohně bylo!“

Tak blesk pomohl tlupě tenkrát k ohni. Podobně se od blesku seznámili s ohněm prvotní lidé už v nejstarší době.

Lovci hledí mlčky do ohně; je jim hezky. V klidu spokojeně vychutnávají velkou radost ze šťastné Mamutíkovy výpravy. Mají náčelníka, jakého jim každá tlupa může závidět.

Veverčák dal Kopčemovi herdu: „Tak už přece povídej, jak jste to provedli!“

A lovci se přidávají: „Chceme slyšet Kopčema!“

Houžňák přistrčil Kopčema blíž k jasnému ohni. A hoch vypráví a rukama ustavičně rozkládá. Tlupa napjatě poslouchá noční příběh.

Obloha na východě bledne. Nedaleko už zapípal ptáček.

Když vyšlo slunce, rozběhla se tlupa na lov. Libeňší lovci jsou chlapíci. Třebaže jsou opatřeni nedostatečným loveckým náčiním, pomáhají si vždy při lovu chytrostí a vytrvalostí. Znají dobře zvěř a způsob jejího života. Dovedou vysлідit stopy, umějí se opatrně a nepozorovaně přiblížit ke zvířeti a pak mu s úžasnou obratností a neohrožeností zasadit smrtelnou ránu, že okamžitě klesne, nebo je aspoň tak poranit, že se již nemůže vrhnout na protivníka a roz-sápat ho.

Každý z lovců vyniká zvláště v něčem. Dlouhý Nohahnát, jemuž jedna suchá větvička při prodírání smrkovým mlázím vypíchla oko, dovede voláním, pískáním, vrkáním, pištěním, mňoukáním a jiným způsobem znamenitě napodobovat zvířecí hlasy a tak kořist přivolat nebo na místě upoutat. Zejména srny a laně dovede přivábit, pískaje na tenký lupen březové kůry.

Vlčí dráp s vlasy svázanými na hlavě do kštice umí nejlépe trhat sobí šlachy na nitky a splétat z nich oka a sítě na lapání zvěře a ryb. Nejchytřejí chytá lední lišky a rosomáky do pasti. Vymyslí si takovouto past:

Nadzvedne těžký vyvrácený kmen a podepře jej kusem dřeva tak, aby již malým nárazem na podporu kmen spadl. Na podpěrné dřevo přiváže kus masa jako vnadidlo. Když se šelma do návnady zakousne, je hned kmenem rozmačkána.

On vždycky ví, kde třeba políčit na vlky, medvědy, hyeny, nosorožce, on vyslídí i mamutí stezku k jezeru, na níž se včera skutečně lov podařil. Nechodí jinak než s pořádným kyjem, který má na konci suk, aby mu dodával pádnosti.

Náčelník sám vyniká nad všechny dovednosti, jakou umí z pazourkového valounku odštěpovat ostrohranné nožíky a přitloukat sekyry z pazourku, rohovce, křemene nebo jiného vhodného kamene. Hotovou palici nasadí na dřevěné, třeba našťípnuté topůrko, jež pak pevně obváže a stáhne. Také jenom on vybere nejlepší větev na lučiště; je pružná a neláme se.

Divocí koně

Dvě ženy zůstaly s chorým vůdcem u malých dětí a robí z vhodných kostí hroty na oštěpy, kopí, harpuny; šídla, šipky a jehly dělají ze sobí lopatky.

Mladý Stopka, jemuž medvěd rozdrásal nohu, takže ztěžka chodí, sedl si u ohniště a o kámen rozbíjí okousané sobí kosti. Mlsá morek. Nezná větší pochoutky nad toto jídlo, ačkoli mu některý hmyz, ptačí vejce nebo sobí maso dobře vyuzené nad ohněm také velmi chutná. Přitom vzpomíná na nedávné jitra, kdy hledaje jahody a med lesních včel, díval se dolů k říčce Rokytce, kde uviděl brodit se stádo divokých koní. Několik hříbat poskakovalo ještě nahoře na vršku. Chvilí se na ně díval, pak pospíchal lesíkem na Bílou skálu oznámit to tlupě. Ale těžko se mu šlo. Křičel – neslyšeli ho. Přišel už pozdě.

Než tlupu svolal, koně zaběhli již za pískovcové skály, tam se chvíli pásli, pak ubíhali za hřebcem vzhůru na hřeben a bujným cvalem po pláni, až se ztratili v dálce. Marné by bylo pronásledovat je. Náčelník povídal, že jich je veliká škoda! Tak početné stádo tu ještě nebylo. To by mohlo být masa! Ale snad se ještě vrátí...

V těchto myšlenkách zabrán, pozvedl mladík kus sobího parohu a jal se jej pazourkovým úštěpkem, v kosti zastrčeným a pryskyřicí přitmeleným, pod rozsochou vyškrabávat, takže za nějakou dobu provrtal paroh naskrz. Zadíval se na jezero. Hladina se leskne a kopce vzadu jsou krásně modré. Skřivan zpívá ve výši.

Vrátí se koně? Bude je moci lovit? Ach lov na koně! Vzpomněl si, jak ještě loni chytali koně. To měl zdravou nohu, mohl běžat...

Počal vřezávat do parohu čáry – a hle! povedl se mu kůň.

Pln radosti ze zdaru vyryl ještě tři koně; víc se mu jich tam nevešlo. To budou všichni koukat, co umí!

Hotovou rytinu ukázal ženám, které právě přinesly veliké otýpky roští na oheň. Ženy odjakživa milují ozdoby, proto také se jim okrášlený paroh hned zalíbil. Mladší z nich, děvče ještě, shodila kožešinu, kterou měla řemínkem k tělu přitaženou, podél jedné strany ji propíchl, dírkami provlekla řemínek a na oba jeho konce přivázala po kústce. Nyní přehodila kožešinu opět přes sebe, vzala provrtaný paroh do ruky, otvorem provlekla kústky a narovнала je napříč. Kožešina jí už nepadá, ani když utíká.

Tak spínají v tlupě oděv vždycky na zimu.

Slunce stálo již hodně vysoko, když přiběhl do ležení uřícený Veverčák a vypravoval, že stádo koní je nablízku.

Veverčákovo rozčilené vyprávění probudilo Mamutíka. Byl úžasně zpotený. Vyskočil však, otřel se kožešinou a prohlásil, že je mu už dobře a že půjde na lov. Marně ho Ďarga zdržovala: „Sed' jen u ohně, můžeš tu hlídat!“

Mamutík se zastavil a tloukl oštěpem po všem, co bylo okolo, až mu z ruky odletěl: „Já jsem tedy baba! Jsem dobrý na hlídání ohně! Copak jsem takový slaboch? Vypotil jsem se a nic mi už není!“

Veverčák přiskočil a podal mu oštěp. Náčelník silně zapískal na prsty vložené do úst. Ihned se k němu sbíhali všichni lovci zblízka.

„Jdeme!“ zavolal Mamutík rázně na Veverčáka a Kopčema a vykročil, opíraje se o silný oštěp.

Trochu se zpočátku zapotácel a i potom kráčel hodně malátně, avšak nepovolil. Žvýkal cestou kus usušeného masa a došel na vedlejší palouček mezi své shromážděné lovce. Ti ho uvítali povzbuzujícím pokřikem a hned mu ukazovali v dálce veliké stádo divokých koní.

Dnes bude slavný lov! Všem lovcům hoří oči nedočkavostí. Lovecká náruživost jim bouří krev. Každý touží, aby se dnes vyznamenal.

I ženy přicházejí pomáhat, i větší děti. Bude jich zapotřebí při nadhánění. Nikdo nezůstane doma ležet, když kyne tak velikánská kořist.

Koně se pokojně popásají a pomalu se přibližují.

Po krátké úradě se lovci rozešli v malých družinách po několika mužích podle Mamutíkových příkazů. Někteří zůstali na číhané u cestičky nedaleko mamutí pasti, jiní běželi výše na planinu, kde se koně pásli. Obešli je, ale ostražití koně je přece zvětřili a odběhli na rozlehlý vrch za Bílou skálou.

Ted' vyrazili schovaní lovci od mamutí pasti a hnali koně na vysoký hřbet nad jezerem. Jiní lovci rychle běželi a honem zastoupili stádu cestu dolů k vodě.

Děti a ženy pospíchaly s hořícími dřevy a po celém hřebenu kopce zapalovaly vyschlou travu. Východní vítr hnal dým k stádu. V mezerách ohňů pobíhají děti a co nejvíce křičí. Polekané stádo se víc a více blíží ke skalnatému srázu nad jezerem.

Náčelník dal znamení a lovci vyrazili se strašným povykem; mávajíce kyji a sekýrami, hrnuli se ke koním. Splašené stádo se rozletělo po kopci. Lovci je hnali k okraji skály, strmě spadající do jezera. Dva koně, v divokém trysku pádící, zřítily se již po skále dolů. Ostatní koně se chtěli vrátit, ale ze dvou stran jim zastupovali cestu lovci a středem se prudce šířil požár, jehož dým se valil právě k zmatenému stádu.

Vůdčí hřebec hledal, kudy by unikl, a proletěl mezi hořící trávou na místě, kde kamenitá půda byla jen nepatrně porostlá. Všichni koně se rozehnali za ním a po chvílce zdráhání kuň za koněm tudy utíkal do dálky.

Před hřebenem kopce, mezi dvěma houštinami, pokoušel se je obrátit odvážný Rváč, jenž nyní také chvátal na loviště. Divocí koně však nedbali jeho obušku; srazili lovce k zemi a pádili přes jeho podupané tělo. Nikdo z tlupy tu právě nebyl nablízku, aby mu přispěl rychle na pomoc. Dým z hořících travin zastíral Rváčův poslední lovecký zápas.

Děti zatím křikem a házenými kameny zastrašily poslední dva koně a hříbě, že se opět obrátili a klusali zpět. Lovci se rozestoupili do oblouku a tísnil koně ke kraji. Pak se rázem rozběhli a donutili poplašené koně vrhnout se dolů ze skály. Hříbě se snažilo někde

zachytit, ale setrvačností se jeho tělo řítilo nezadržitelně dolů. Oba koně s přeraženými hnáty leží pod skálou; hříbě kulhajíc vběhlo ještě do vody a proud je unáší.

Nesmírný je jásot lovců. Cení zuby a výskají, že straně údolí jim sotva stačí ozvěnou odpovídat. Tlupa ukořistila čtyři koně. Budou hody!

Další těžce zranění koně byli dobiti kameny. Ti, kteří spadli do vody, byli již vytaženi. Celá tlupa se nyní schází na břehu jezera pod skálou.

Ukmas přichází poslední a drží v ruce pěknou vlčí kožešinu. Vypravuje, že Rváč leží mrtev na planině – splašení koně ho ušlapali... Obrátil obličej mrtvolý k slunci a zapíchal kolem ní do země větve.

Tlupa je na chvíli zticha. Děti se krčily, muži hleděli vyjeveně na sebe! Rváč je mrtev!

„S nikým se nesnášel!“

„Dobře mu koně udělali!“

„Vlci ho sežerou!“

„Budeme mít pokoj!“

„Byl dobrým lovcem!“

„Bude nám scházet!“

Tyto výkřiky vyjadřovaly nejlépe okamžitý a nelíčený dojem z nenadálého skonu zlostného Rváče. Opravdového přítele v tlupě neměl. Za chvíli přišlo ještě několik opozdilých žen a dětí. Mezi nimi i rozradovaný Mamutík.

Ženy rozdělaly oheň, pekly a udily maso. Muži po námaze odpočívali a nadšeně vypravovali o svých hrdinstvích při dnešním lovu. Přitom nedočkavě pojídali syrová koňská játra.

Veselost všech zachvátila i Mamutíka, takže zapomněl na únavu a jásavě pochvaloval statečnost svých lovců. Ďarga už nemusí zahřívát žádné kameny.

Mamutíková tlupa je šťastna. Na nejistou budoucnost dnes nikdo nemyslí.

Výměnný obchod

Hned druhého dne se náčelník ustanovil na tom, že tlupě je nutně potřebí obnovit zásobu pazourkového kamene. Masa mají nyní hojnost, připraví si tedy i zbraně a nástroje, nežli přijde krutá zima.

Mamutík dal složit bohatství své tlupy, sobí parohy a rozličné kožešiny, a poslal s tímto nákladem čtyři muže na cestu za výměnným obchodem. Převezli je přes jezero kolem ostrova až na Letnou. Odtamtud šli poslové s nacpanými ranci na hlavách pěšky přes Petřín a dále k jihu, kde v údolí Dalejského potoka vystupoval toho léta modravý dým z tábořiště spřátelené tlupy.

Už jednou s ní uzavřeli výměnný obchod v dobré shodě.

Dalejské údolí, ústící u Hlubočep do vltavského údolí, nebylo tehdy ještě tak hluboké jako nyní a potok omýval skálu nehluboko pod jeskyní prokopskou, v které býval zimní útulek tamějších lovců.

Na výstupku před jeskyní hoří táborový oheň. Poslové libeňské tlupy zdaleka volají své heslo, aby jim snad někdo z prokopské tlupy unáhleně nevpustil ostrou šipku do boku. Prokopští vyskočili a odpovídali výkřiky, když poznali spřátelené lovce. Pozvali je hned k táborovému ohni, aby usedli na prostřené kožešiny.

Na uvítanou pak přistupovali k příchozím, a přiklonivše se k nim, otírali své nosy o jejich a pak, naplivavše si do dlaní, hladili jimi tváře libeňských poslů. Tím bylo uvítání provedeno, jak kázal lovecký mrav. Libeňští rozestřeli přinesené zboží a prosili o výměnu za pazourky. Náčelník prokopské tlupy po nějakých okolcích přivolil a se dvěma muži se odebral do jeskyně¹³. Byla to nepřilíš

13 Roku 1883 našel ředitel Kořenský v této jeskyni (nyní už zničené) lidské kosti s kostmi sobími. (Nález je v Národním muzeu.)

prostranná chodba ve vápencové skále, ale značně dlouhá. Jeden muž svítil hořící větví.

Šli tak jeden za druhým asi sto kroků tmavou slují, až se octli u skladiště pazourkových kamenů zdejší tlupy. Každý muž vzal několik valounků a vrátil se nazpět k ohni. Položili před libeňské lovce pazourky na hromádku a usedli. Libeňští lovci sebou ani nepohnuli; hleděli dále do ohně.

Po chvíli se prokopský náčelník zvedl znovu a jako prve s dvěma muži přinesl opět několik pazourkových pecek z temna jeskyně a složil je před libeňské posly. Tentokrát libeňští lovci zakývali hlavami a nacpali pazourky do koženého měchu. Obchod byl uzavřen.

Prokopská tlupa sama zase podobně kupovala pazourkové kameny od jiných potulných tlup. U nás totiž domácí pazourek téměř není. Pazourkové pecky až odněkud z křídových skal v Belgii nebo z baltského pobřeží putovaly už v dávném pravěku jako důležitý předmět výměnného obchodu k hornímu Dunaji, na Moravu i k nám.

Na oslavu dobrého obchodu byli libeňští poslové pohoštěni. Při jídle pak prokopský náčelník pravil, že by jeho tlupa ráda dovršila přátelství s Mamutíkovou tlupou manželskými svazky. A zavolal hned dvě vzrostlé dívky, které by jeho tlupa vyměnila za dvě dívčiny z Bílé skály, neboť mužové dorůstají a nemají ženy.

Čtyři poslové byli srozuměni, a rozloučivše se, vedli si dvě prokopské dívky domů. S nimi šli dva lovci zdejší tlupy, aby si vybrali ženy v táboře na Bílé skále.

S večerem se vrátili vyslanci pod jezerní skálu. V táboře se těšili z pazourkových pecek; bude zase dost dobrých nožíků a škrabadel koží, šipek, hrotů! Muži hned zkoušeli odtloukat z pecek ostrohranné štěpinky, jež by se hodily za nástroje.

Lovci bedlivě opatrovali své pazourky. Nožíky upevňovali prskyřící ke kostěnému držátku nebo je zastrkávali jedním koncem do pazourkové rukojeti. Někdy dělali rukojeti kostěné nebo dřevěné a provrtávali je, aby se nožík dal zavěsit k pasu. Vedle pazourku si

ovšem vážili i některých domácích kamenů připravených řekami, jako křišťálu, rohovce, chalcedonu, jaspisu, karneolu, břidlice a porfyru, a i z těch si rádi robili nástroje. Avšak nad pazourek přecenění; nejenže jim poskytuje nejlepší zbraně a nástroje, ale v nouzi se někdy povede rozkřesat z něho ohnivým kamenem i oheň, a tím se jim stal nejvyšším potřebným a blahodárným.

Oba lovci z prokopské tlupy si již vybrali po dívce. Popřáli zdejšímu hojnému lovu a vedli si ženy domů.

Mamutíková tlupa hodovala pod skálou několik dní; nebylo třeba vycházet na lov. Snědli úžasné množství masa. Nelze totiž činit zásoby na delší dobu; proto ve chvíli hojnosti jedí všichni do přecpání; jindy zase dlouhé dny hladovějí.

Uzdravený Mamutík pravil, že bude nutné dát se do boje s rodinou jeskynních medvědů, kteří se usídlili v pískovcových skálách nad Libní. Je v nich mnoho děr k jihu obrácených. Tito medvědi roztrhali již jednu ženu z tlupy a mladíka, který ji bránil, značně poranili.

Zápas s medvědy vyžadoval, aby byli připraveni.

Bylo zhotoveno několik nových luků, oštěpů a sekyr. I děti se učily s nimi zacházet a chlubily se, že neutečou, když medvěd zařve, ale že mu řádně kožich kamením pocuchají.

Ženy říkaly, že Mamutík ještě nyní dobude vlastního medvědího kožichu.

Za slunného odpoledne pak tlupa naskákala do vody v písčitém jezerním zálivu. Nešli se umývat, neboť se nemyjí nikdy, byť i páchli špínou. Děti se šplouchaly, potápěly se a skotačily; dlouho se jim z vody nechtělo, i když ostatní lovci už zas dávno odpočívali venku na trávě nebo natírali svá těla tukem nebo se ozdobovali červenou a žlutou hlinkou. Děti se také omazávaly blátem a s křikem se honily do vody. Pak si nalámaly vrbové pruty, listí z nich snědly a rozestoupily se v dva nepřátelské roje. Nadělaly si z bláta kuličky a loučely jimi na prutech proti sobě.

Děvčata v ničem nezahladala hochům a házela stejně daleko a stejně trefně. Nakonec vítězí strana zahrnala poraženou do vody. Z toho bylo ještě víc křiku nežli prve.

Rybky se míhaly ve vodě sem tam a prchaly před dětmi, až se voda rozvlnila. Někteří vyskočila i nad hladinu.

Když se děti nabažily vody, střílely tupými šipkami špačky, kteří se tu v hejnech hemžili na rákosí. Kopčem a jiní hoši se neminuli cíle na vzdálenost dvaceti pětadvaceti kroků.

Starší lovci s uspokojením pohlíželi na čilý dorost.

Mamutík přemýšlí o skalních medvědech.

Vyzvědači

Nejbližší dny po zdařilém lovu divokých koní uplynuly vesele a v blahobytu. Kolem ohniště se válelo již množství okousaných a rozbitých koňských kostí. Lovci si nepřáli jiného, než aby tento přebytek masa trval neustále. Ráno, když se probudili, připravili si jídlo, a když se najedli, zase spali a tak činili pořád, až zásoby čerstvého masa konečně spotřebovali. Sušeného i uzeného masa bylo ještě dostatek.

Tlupa se vrátila na své tábořiště na Bílé skále. Lovci se seskupili kolem ohně a líně pohlíželi na čmoudivé kotouče dýmu. Po hodech byli všichni přesyceni; mohou nyní několik dní trávit. Děti přinesly angelikové kořeny a rozdaly je lovcům. Ti je přijali s velikou libostí a hned kousali vonné, hořce chutnající kořeny této rostliny, podobné petrželi nebo kozímu pysku. Potom opět nehybně leželi. Děti si hrály. Měly mladého losa a psí štěně.

Psík vrčel a škrábal a byl ještě dosti divoký; nicméně se válel s dětmi a chňapal po nich, aniž jim ubližoval. Přivykl dětem za těch několik dní, co jim ho lovci přinesli, a stal se nerozlučným společníkem všech jejich her a rozpustilostí.

Brouček a Cebík, Žabka i Kukačka a všechny děti, co jich v tlupě bylo, prosily Mamutíka, aby pejska tentokrát nezabíjel. Doposud v tlupě každého chyceného psíka dříve nebo později zabíjeli, třebaže se přítulné zvíře stalo všem milým. Jakmile nebylo kořisti a v tlupě byl hlad, nerozmýšlel se náčelník dlouho a poručil psíka upéci. Nyní však byl v tlupě blahobyt a hravému štěněti zatím smrt nehrozila. Mamutík řekl, že pes je dětí a že děti samy o něm budou rozhodovat.

Lovci se také se zalíbením dívali na veselé kousky mladého psíka a nežádali si z něho pečeni.

Hůře bylo s losím telátkem. S tím měli v táboře svízele a trápení. Zpočátku se dalo ještě dobře ovládat, ale rychle sílilo a divoce kopalo po každém, kdo se přiblížil. Lovci je musili uvázat dlouhým řemenem ke stromu, aby neuteklo. Děti je měly přece rády a nosily mu olšové, vrbové a lískové proutí a ono je s velkou chutí požíralo. Lahůdkou mu byla zakrslá bříza, která tu po příkrých kopcích hojně rostla. Přes všecku pozornost a péči zůstávalo tele plaché, a když spalo, nelehlo si, nýbrž vstoje jen se opřelo o strom, aby bylo připraveno při nejmenším poplachu se rozběhnout.

Vylomený zub rád vypravoval, jak toto losí telátko chytil. Slídlil jednou v údolí Rokytky, v nynější Libni, a zastihl v dolejších močálech losí samici s mládětem. Číhal, zda by se mu nepodařilo oštěpem ji zranit. Viděl, jak losice ustoupila do bahnitých tůní a jak se potápěla pod vodu, chňapajíc převislým horním pyskem oddenky vodních rostlin.

Již myslel, že se může přiblížit, ale plachá losice ho zvětřila a pospíchala z vody. Avšak břeh byl právě v těch místech vysoký a losice se naň nemohla z bažiny vyšinout, ač se zoufale namáhala. Nakonec roztáhla všechny čtyři nohy a mlátila jimi do vody, až daleko stříkala. Mládě poskakovalo na břehu sem tam a vyděšeně bečelo.

Statečný lovec nemeškal, přiskočil k teleti a popadl je kolem krku. Tele se dalo na útěk a vleklo zavěšeného lovce křovím a hložím vzhůru. Byla to krutá cesta. Vylomený zub byl rozedřen, poškrábán, potlučen, nicméně by byl raději padl, než by povolil a tak dobrou kořist pustil.

Několikrát jím tele drcló do stromu, několikrát se s ním převálilo na zem, ale lovec nepustil. Nahoře tehdy Vlčí dráp kladl oka na zaječí stezky. Zaslechl podivný hluk a přiběhl k dolíku, kde se právě Vylomený zub válel s losím teletem. Nemeškal, přiskočil svému druhovi na pomoc a společně s ním dovedl losíka do tábora na Bílou skálu; tam byli s vítězoslávou uvítáni.

Tak se dostalo losí mládě do moci lovecké tlupy.

Hned se ovšem tenkrát vybralo několik lovců a pospíšili dolů k Rokytce, aby na udaném místě dopadli starou losici. Avšak přišli pozdě. Losice tam nebyla. Podle stop poznali, že ji přepadl jeskynný medvěd a odvedl ji. Lovci neměli chuť dát se v zápas s medvědem a vrátili se do tábora.

Po rozumu všech mělo být losí tele tlupě pokrmem v nejbližších hladových dnech. Již se těšili na pochoutku. Sliny od úst tekly lovcí, který si zamlouval chrupavčitou nohu, a jinému, který si žádal jazyk nebo uši.

Odpoledne se obloha zachmuřila a dalo se do deště.

Ohniště bylo sice převislou skálou dosti chráněno, ale lovci přece mokli. Z deště si mnoho nedělali. Aťsi na ně prší, však zase uschnou!

Psík zalezl před deštěm do hromady kožešin. Děti mu udělaly boudu a pejsek vystrkoval hlavu ven a chňapal dětem po ruku, které mu nastrkovaly. Pak Žabka a Brouček vlezli k pejskovi do boudy. To se líbilo ostatním dětem tak, že chtěly být v boudě u psíka všechny. Kožešin bylo dost, i mohly si udělat prostrannou boudu.

Mamutík přinesl několik větví, zapíchal je dokola a vrcholky svázal dohromady. Děti hned použily tohoto lešení jako opory pro svou koženou boudu. Roztáhly kožešiny spořádaně a přivázaly je k sobě, takže vytvořily skutečný stan. Dětem se v něm velmi líbilo. Když za chvíli voda, tekoucí po zemi, vnikala dovnitř, vyhrabaly okolo stanu příkop a seděly v suchu.

Mamutík řekl, že takový stan je příjemný, když v chladné noci prší nebo mrazivě fouká. I ustanovil, aby ze zbývajících koží byly zbudovány ještě tři stany. I v dřívějších táborech vždycky mívali stany.

Lovcům se jako obyčejné nechtělo do práce, ale ženy se hned daly do díla a ještě do večera stály na Bílé skále čtyři stany. Uvnitř je ženy vystlaly suchou trávou, kterou měly pod skálou schovánu. Pro vchod nechaly volné místo, které se mohlo proti větru zavírat sobí koží. Ďarga nalámala chvojí a obložila větvicemi stanový vrchol, aby dešťová voda nezatékala dovnitř.

V noci silně pršelo. Lovecká tlupa si libovala ve stanech. Na protější Vlachovce bylo slyšet vytí divokých psů. Štěně v dětském stanu se probudilo a kňučelo. Kopčem s Veverčákem si je vzali k sobě pod kožešinu a pejsek se zase upokojil.

Uplynulo několik dní. Lovci vyhladověli. Musili se opět ohlížet po kořisti. Nic valného nepřinášeli.

V táborové radě bylo rozhodnuto vyčkat na zdejším lovišti ještě podzimního tahu sobů. Bude-li při něm tak vydatná kořist, jako zde měli loni, zůstane tlupa na Bílé skále. Jinak si vyhledá nové území, ještě než přijde zima.

Byli posláni vyzvědači na stepi za Bílou horou. Měli se poohlédnout, zda se již sobi houfují a zda se již ukazují známky příprav k jejich obvyklému tahu přes vltavský proud do polabské nížiny.

Každoročně zjara táhla velká stáda sobů odněkud z Polabí na chladnější vysočiny jihočeské, prchající před svízelnými komáry a střechky. Některá stáda pravidelně táhla kolem Ládví, přeplula Vltavu a ubíhala přes Letnou na bělohorskou step a dále, až někde v horách sněhy a ledovce zastavily jejich postup.

Na podzim se vracívají vypasení sobi touž cestou zpět. Těžko říci, proč si oblíbili právě přechod přes Vltavu nedaleko Bílé skály. Nejspíše se jim zamlouvalo, že zde byl nejslabší proud a že zde bylo jezero rozděleno ostrovem na dvě ramena, což nemálo usnadňovalo plavbu přes mohutný veletok. Ale hlavně asi působilo, že právě podle Bílé skály měli sobi pohodlný výstup údolím až na hořejší stepní pláně. Všude jinde strmí z jezera vysoké skály.

Dva zkušení lovci, Koumač a Vylomený zub, vydali se tedy na Bílou horu na zvědy. Koumač měl tisový luk a v koženém toulci šípy s pazourkovými hroty. Vylomený zub nesl spolehlivý oštěp s ostrým, jemně a pečlivě oťukaným pazourkem podoby vavřínového listu. Za pasy měli vetknuty kamenné palice.

Oba lovci vystoupili na vysokou planinu. Soby tam neviděli žádné. Také tam nebyli cizí lovci, kteří by činili úklady táhnoucím sobům.

To byl totiž hlavní úkol obou zvěďů, aby vypátrali, zdali se snad nějaká cizí tlupa nepostaví sobům v cestu, ještě nežli dospějí k Veliké řece. Taková překážka by třeba mohla odvrátit táhnoucí stádo na jinou stranu a libeňská tlupa by se sobů nedočkala.

Prvého dne se jim zdařilo ulovit jen plachého sviště, který vyběhl z doupěte několik kroků před nimi. Druhého dne konečně spatřili v dálce pasoucí se neveliké stádo sobů. Opatrně se k němu přibližovali, ale posléze poznali, že to nejsou sobi, nýbrž několik roztroušených balvanů. Zklamáni odpočívali a uradili se, že postoupí ještě dále.

Krajina byla skoro pustá. Bylo vidět málo stromů, a jen pokřivených, větry ošlehaných. Skrovná křoviska, sem tam se zelenající, poskytovala našim lovcům kryt. Sestupovali do mělkého údolí, kde se chtěli z potůčku napít.

Vtom se malý kousek před nimi strhl poplach. Asi půl kopy sobů prchá odtud.

Lovci překvapeně hleděli za utíkajícím houfem.

Koumač se bil do hlavy a peskoval sebe i svého druha:

„Koumač nedospělec, jehož nehty nejsou ještě obroušeny – nezkušený lovec, který tura k zápasu vyzývá!“ volal zahanbeně.

„Vylomený zub je slepýš! Vidí kameny a kopečky porostlé suchou trávou, a kameny a kopečky teď utíkají!“ přiznával Vylomený zub, jak se dal oklamat hnědou barvou sobů.

Kvečeru zastihli jiný houfec sobů. Popásali se na protějščí skalnaté stráni.

Lovci nehybně strnuli, aby se pohybem neprozradili. Potom se poněáhu skrčovali, až si klekli na zem a lehli si. Plazili se pak po bříše až ke stádcí. Obávali se, aby je sobi snad nezvětřili. Vyhazovali tedy kousky lišejníků do výše, aby pozorovali, jak vane vítr. Dolezli až do údolí.

Sobi se bezstarostně popásali. Statná samice je hlídala. Lovci se před ní musili mít na pozoru, aby je nezvětřila a nezahlédla. Proto v dolíku musili vlézt i do kaluže, která tu byla právě v cestě. Protáhli

se vodou pomalu a zcela tiše a počali stoupat nahoru na stráň, kde se sobi pásli. Jejich letní hnědá srst je vskutku znamenitě přizpůsobovala okolní krajině, takže je z neveliké vzdálenosti nebylo možno ani rozeznat. Sobi se vyhýbali místům porostlým vysokou trávou, neboť ji nedovedou trhat svými pysky; zato si pochutnávají na nizoučké travičce a na lišejníku.

Lovci dolezli dopolou stráně a zastavili se. Očekávali, zda se k nim některý sob přiblíží.

Nestalo se to. Vůdčí sobice byla nepokojná a větrila nebezpečí.

Najednou zadupala a dala se na útěk. Všichni sobi za ní. Ale již také vyletěl ostrý šíp z úkrytu lovců a zasáhl nejbližšího soba. Raněné zvíře barvilo zemi. Lovci je mohli dobře pronásledovat.

Z vrchu bylo vidět, že stádo již mizí v dálce, ale jeden sob že se značně opožďuje. To byl právě onen raněný a lovci věděli, že už jim neunikne.

Avšak stalo se něco neočekávaného. Z úkrytu v houštinách vyběhli tři vlci. S vytím se hnali za prchajícím stádem, a když zpozorovali poraněného opozdilce, rozběhli se tak, že soba obklíčili a zabránili mu doběhnout k stádu, které se asi za chvíli někde zastaví.

Skutečně se jim podařilo soba obstoupit a zuřivě naň doráželi. Sob měl ještě dosti síly. Uskakoval sem i tam, bránil se předníma nohama i rozvětvenými parohy, ale třem nepřátelům odolat nemohl. Když se jednomu vlku podařilo zakousnout se mu do hušatého hrdla, byl jeho osud rozhodnut. Ještě sebou sice zmítal a vyskakoval, aby dáviče setřásl, ale nebylo to již nic platné. Ostatní dva vlci mu chňapali po nohou a sob klesl na vyschlou zem.

V tom okamžiku doběhli sem oba lovci a hned se dali s pozdviženými topory do vlků. Jednoho zabili, druhí utekli.

Vylomený zub oštěpem proklál pokousaného soba a oba lovci se napili jeho krve. Hned potom soba stáhli, z lebky odřezali parohy a kůži zhruba oškrábali hned na místě. Také vlka chtěli stáhnout, ale nechali toho, neboť měl kožešinu potrhanou. Jen špičáky mu

z čelistí vytloukli. Koumač si schoval dva a Vylomený zub také dva zastrčil do koženého pytlíčku u pasu. Tyto zuby budou provrtány a rozmnoží nákrční ozdoby statečných lovců.

Zahnaní vlci pobíhali poblíž; byli to dotěravci. Koumač jim pohodil zabitého vlka. Jeho nedávní přátelé bez meškání zaťali do něho zuby.

Oba lovci rozpárali soba a snědli jeho játra. Vylomený zub vyřízl sobu z huby vyčnávající jazyk a pochutnával si na něm. Byla to jeho nejmilejší pochoutka, jak dokazoval hlasitým mlaskáním. Hoj, sobí jazyk – ten se v ústech jen rozplývá! Také vytahali střeva, trochu je mezi prsty vymáčkali a jedli po kouskách, jež si od úst uřezávali pazourkovým nožíkem zasmoleným v kosti.

Koumač ještě neměl dost. Vyňal z rozpáraného soba bachor, rozřízl jej a nabíral si rukama jeho obsah. Chutnal mu kořenitou příchutí.

Ostatní maso nemělo pro ně cenu, neboť neměli oheň a nemínili se zde zdržet, aby si je snad na slunci vysušili. Nechali zbytek masa napospas vlkům a našli si nedaleko noční útulek. Věděli, že je vlci dnes nebudou znepokojovat.

Ráno vzali sobí kůži a vydali se znovu na obhlídku. Nenašli nic pozoruhodného. Na jednom místě objevili množství zralých jahod, jež jim byly velice po chuti.

Před západem slunce proletěly kolem lovců lehkonohé sajky, a to tak rychlým během, že na lov nebylo ani pomyslení. Koumač pravil, že se asi ženou k vodě.

Lovci se tedy vydali za sajkami a vskutku ještě před soumrakem došli k potoku, který je zanedlouho přivedl k dosti velikému jezeru. Ony sajky, podobné srncům, tam již nebyly; zato spatřili lovci značné sobí stádo, jež se popásalo na skalnatém pobřeží.

Koumač si nasadil na hlavu sobí parohy a též Vylomený zub si vlezl k němu pod sobí kůži. Takto přistrojeni blížili se k stádu. Doufali, že oklamou bdělost vůdčí samice.

Vskutku se přiblížili k sobům až na padesát kroků. Sobi pobíhali sem a tam a neustále pobekávali. Zakuklení lovci napodobovali

pohyby pasoucího se soba tak věrně, že nebudili ve stádě nejmenší podezření. Vrány, konipasové a špačci poletovali po hřbetech sobů, a usedajíce na ně, vyklubávali jim z boláků obtížné larvy střechků. Sobi ptáky neodháněli; věděli, že jim ulehčují od bolesti. A tak se sobi pásli na lišejníku a ptáci na sobech.

Koumač si už vyhlížel, kterého soba by si měl vybrat za kořist. Najednou mu sobí kožešina zakryla oči; Koumač neviděl dobře na cestu, špatně stoupl na hladkém skalisku a zapotácel se. Oba lovci se zamotali do kožešiny a převalili se z nevysokého skaliska dolů. Koumač sletěl mezi dva balvany a notně se potloukl. Vylomený zub – kožešinu kolem hlavy – padal, aniž věděl kam, a když se zachytil o vyčnívající výstupek, nemohl se z obalu vyprostit.

Stádo se rozprchlo. Široko daleko nebylo ani nohy.

Lovci si omyli v jezeře odřeniny, sedli si na břeh a koukali na sebe, jako by se nemohli poznat.

Koumač konečně řekl: „Ouvej! Koumač není vesel!“

Jeho druh přisvědčoval truchlivým hlasem:

„Vylomený zub také neškytá blahobytem! Oh!“

Koumač po chvíli navrhl: „Jděme do tábora! Oj!“

Vylomený zub souhlasil: „Vraťme se! Uh!“

Hned se vydali na zpáteční cestu. Stmívalo se již, ale lovci i za šera kráčeli bezpečně. Sobi kůži vlekli s sebou.

Byla jasná noc. Hvězdy svítily a neustále jich přibývalo.

„Hled!“ zavolal Koumač a ukazoval toporem na mohutný vykotlaný topol. Lovci se zastavili. Vylomený zub hodil kámen a strom se ozval dutě.

Žádné zvíře nevylezlo z dutiny.

„Tu by se dobře přenocovalo!“ myslili si oba lovci a vlezli do dutého topolu, aniž si řekli slovo.

Směstnali se tam, jak mohli, jeden dole, druhý o kus výše, a za chvíli spali a chrápali, až se to kolem rozléhalo.

Cizí lovci

Zatím v ležení na Bílé skále očekávali návrat vyzvědačů. Pohlíželi přes pražské jezero k vysokému Petřínu a k Bílé hoře, objeví-li se snad nějaké znamení v dálce.

Uplynulo několik dní a vyslanci se nevraceli. U táborového ohně se mluvilo již o tom, že snad zahynuli.

Jednou měly Kukačka a Žabka stráž u ohně. V táboře bylo ticho; skoro všichni po jídle spali.

„Ej-ej-uhá!“

„Co je? Co je?“ ptali se spáči poskakující Žabky a vyskakovali ze svých nouzových lůžek.

„Tam – na ostrově!“

Vskutku, na ostrově někdo mával velikou větví.

„Už jdou! Už jsou tu!“

Žabka i Kukačka bez meškání naházely na oheň ratolesti, aby vystupující dým hlásal, že znamení bylo zpozorováno.

Dva mladíci hned běželi dolů k vodě, aby na lodici převezli vracející se vyzvědače. Druhé mělké rameno za ostrovem oba lovci přebředli při nynější nízké vodě zajisté bez nesnází.

Celá tlupa byla na nohou.

Z Bílé skály bylo vidět, jak vyslaná lodice dojela k ostrovu a jak oba lovci přisedli. Bez nehody dojela lodice přes jezero nazpět a za chvíli byli všichni nahoře.

Náčelník usedl na své čestné místo a sám se poslušně vyptával na příběhy jejich výzvědné cesty. Všichni zticha naslouchali.

Koumač i Vylomený zub předložili sobě kožešinu a svědomitě vypravovali všechny příhody.

Mamutík pak řekl: „Dobré zprávy. Sobů dosti. Žádné cizí tlupy. Vyčkáme sobího tahu!“

A odešel si opět lehnout.

Nyní teprve se rozvinula rozprávka. Každý měl množství otázek a oba zvědové nestačili všem odpovídat.

Po několik dní číhala tlupa na sobí zástup. Ani na drobný lov nevycházeli.

Mladý los překousal jednou řemen, kterým byl přivázán, a utekl. Lovci běželi sice okamžitě za ním, ale sotva by jej dohonili, kdyby losík nezaběhl na skalní výběžek, z něhož neměl výhodu. Lovci mu zastoupili cestu a lákali uprchlíka březovými a olšovými větvemi. Podařilo se jim opět se ho zmocnit. Když jej přivlekli do tábora, bylo hned rozhodnuto zabít ho. Beztoho neměli už co jíst. A tak mladý losík dokonal.

Dvě dívky seškrabovaly z jeho kůže maso i tuk širokými sobími lopatkami.

Nazítří potom vykřikl mladý Kopčem:

„Sobi, sobi, sobi!“

Od ostrova plulo přes Vltavu na tři tucty sobů. Mířili k údolí velké Bílé skály. Všichni lovci i ženy a děti pádili úprkem k vodě.

Přiběhli pozdě. Sobi již přeplavali a ubíhali vzhůru údolím. Tlupa se zklamána vracela na Bílou skálu.

Mamutík svolal lovce k ohništi a radil se s nimi. Pak prohlásil: „Sobů víc! Přijdou! Budeme čekat dole!“

Dnes naposled přespí na Bílé skále. Dnešní houfec sobů byl jen první zahajovací zástup. Hlavní síla teprve přijde a tu se ukáže, jak obratné lovce má libeňská tlupa.

Ráno se našla nedaleko ohniště podivná věc... Skoro uprostřed tábora ležel zajíc probodnutý dvěma šípy.

Co to znamená?

Nikdo z lovců přece toho zajíce neuložil, nikdo z tlupy ho sem nepoložil!

Lovci prohlíželi šípy. Svorně uznali, že je to cizí výrobek.

Nějaký cizí lovec jim tedy v noci položil toho zajíce do ležení.

Tlupa byla zaražena. Lovci se sesedli k poradě o tomto zvláštním poselství cizího lovce. Sjednotili se konečně na tomto výkladu:

Nablízku je cizí lovecká tlupa a probodnutý zajíc je poselství o ní. A toto poselství znamená: Klid'te se odtud! Utečte honem jako zajíci, jinak zahynete našimi šípy!

Zlá zpráva!

Cizí tlupa se chce zmocnit tohoto loveckého území. A třeba násilím. Vbrzku dojde k boji. Mamutík dodával svým poddaným myslí: „Koumač silný, Vylomený zub silný, Vlčí dráp silný, Pajda silný, Tlustoch silný – kdo se postaví proti nám? Jsou snad tamti silnější než mamut, silnější než tur, silnější než medvěd? Nebojíme se tura, nebojíme se medvěda, nebojíme se nikoho! Uh, uh, uh!“

Mamutík dopověděl a vedl svou tlupu dolů k jezeru, aby na břehu v záloze číhali na soby.

Bylo asi k poledni, když Kopčem zůstavený na Bílé skále, aby hlídal, křičel dolů, že sobi táhnou. Viděl, jak se nepřehledný zástup sobů hrne do jezerního ramene a plove k ostrovu.

Mamutík dal potřebné rozkazy. Každý ví, co má činit, aby zdar lovu byl zabezpečen.

A již je vidět, jak se vrhá z houštin ostrova množství sobů do vody. Vpředu statný paroháč, ostatní v hustém tlumu za ním, hlava vedle hlavy. A ještě se nové a nové řítí do vody.

Napřed plují samice s mláďaty, vzadu se hrnou samci. Spleť parohů vyčnívajících z vody činí dojem, že zde jezero zarostlo křovinami, rozkymácenými větrem.

Od břehu odrazily dvě lodice. Na každé dva lovci. Jeden řídí loďku, druhý se žene s napřaženou harpunou sobům v bok. Mamutík již dosáhl sobího stáda a metá harpuny, jak se jen v blízkosti ukáže nad vodou hřbet některého soba. I lovec na druhé lodici si počíná obratně a několik sobů již barví vodu.

Vedoucí sob již dosáhl písčiny. Oklepal vodu z tučného hřbetu, běží vpřed a zmáčení sobi oddaně za ním. Sotva se octli mezi pobřežními

houštinami, vyběhli lovci ze záloh a zaútočili na soby ostrými oštěpy. Sobi pobíhali nějakou chvíli zmateni, ale pak si prorazili několik cest a prchají kotlinou vzhůru k paloukům na Vlachovce.

Několik sobů již leží mrtvo. Ženy a děti chytají a dobíjejí zvěř poraněnou harpunami lovců na lodicích. Všichni si musí počínat obratně, neboť podráždění paroháči dovedou zle trkat a povaleného člověka by veliké stádo zle podupalo. Však už je vidět, že bude hojný lov.

Ale co tam ve vodě? Divocí sobi převrhli lodici, která zajela příliš daleko mezi ně... To Mamutík a Vlčí dráp se potopili uprostřed rozestvaného sobího davu. Překocená loďka plave pryč. Kde je náčelník? Kde je statečný Vlčí dráp?

V zápalu lovu nikdo z tlupy nepostřehl, co se stalo. Jen Kopčem, který nevydržel u ohniště a právě seběhl z Bílé skály na pobřeží, zahlédl, jak Mamutík padá mezi hrnoucí se zvěř.

Hoch se převelice lekl. Jestliže sobi strhli Mamutíka pod sebe, nevyjde živ. Šumot, pleskot, šplíchtot vody se rozléhá daleko, ale ani bečení sobů nepřehlušilo Kopčemův výkřik, kterým volal na náčelníka.

Stádo se hrnulo, jako by nemělo konce. Lovce na druhé lodici vyházel všechny připravené harpuny a nyní palicí bije soby po hlavách.

Kopčem vskočil mezi útočící lovce a vykřikl, že se náčelník utopil. Několik lovců přiběhlo s ním na břeh a Kopčem ukazoval, kde se lodice převrhla.

Však hle! Co to?

Mamutík vylézá na břeh. Drží soba za krk a je zvířetem nesen z vody ven. Na písčíně se Mamutík zvířete pustil a klesl na zem. Lovci rychle přiskočili k náčelníkovi a táhli ho za ruce stranou na pobřeží, aby nebyl pošlapán stádem. Mamutík ležel na břiše, kucká se a dává vodu.

Pak se posadil opřen o strom a oddychuje.

Zatím se stádo již celé přeplavilo a lov se skončil. Poslední rozptýlení sobi vybíhají na stráň a mizejí v houštinách, pospíchají za svým vůdcem.

Rozradostnění lovci přivlékají k náčelníkovi zabitě soby. Za chvíli přišel i Vlčí dráp. Vypravoval, že byl proudem zanesen dolů, přece však šťastně doplaval k břehu. Lod'ka ovšem byla odplavena někam daleko.

I bylo radosti a plesání v krásné kotlině pod Bílou skálou! Nebylo tak hojného lovu po několik let. Bude masa, parohů i kožešin na zimu!

Z pozadí stromu kdosi vystoupil. Všichni překvapeně pohlédli na cizince ozbrojeného oštěpem. Na hrdle má šňůru s provrzanými zuby vlčími, ba dokonce i medvědími! Statečný to lovec asi!

Mamutík povstal. Je sice ještě sláb, ale nesmí ukázat chabost před cizincem, jemuž lovci mlčky ukazovali cestu k náčelníkovi.

Cizí lovec Mamutíkovi něco zhurta povídal.

Nikdo v tlupě nerozuměl jeho řeči.

Cizí lovec ukazoval pánovitými posunkly, že chce, aby mu byla vydána všechna dnešní kořist.

Mamutík se opírá o strom, ale hlavu má vztyčenou a očima si ostře měří opovážlivého hosta. Zavrtěním hlavy odpovídá na jeho posunky.

Cizinec poté ukazuje, že je nablízku ještě mnoho lovců, jako je on, a několikrát mávl rukou s roztaženými prsty před sebe, aby ohlásil, jak veliký je počet jeho spolubojovníků.

Nikdo z tlupy však není ochoten vzdát se dobrovolně tak vydatného úlovku.

Tu cizinec uchopil jednoho soba za parohy a naznačoval, že si ho odveče. Vtom přiskočila Žabka a kousla ho do ruky, že hned pustil parohy a s rozzlobeným pohledem odběhl.

Za nějakou chvíli se blížil z dálky cizí lovec znova, ale ne sám; doprovázela ho početná tlupa.

Mamutíkova tlupa se zalekla tak rychlého nástupu. Sotva Mamutík zhlédl blížící se nepřátele, poznal, že cizí tlupa je značně silnější a že by boj byl nerovný. I dal rychle rozkaz k ústupu, aby

zachránil aspoň životy jemu svěřené. Ženy a děti utíkají napřed, šikmo po svahu Bílé skály.

Mamutík s několika lovci pospíchá za nimi, co může.

Cizí tlupa s hlučným povykem obsadila pobřeží, kde bylo narovnáno tolik ubitých sobů. Skákali okolo nich a křičeli. Pak se vydali za prchající libeňskou tlupou. Zaženou ji daleko.

Mamutík nevedl svou tlupu na Bílou skálu, neboť tam by byli hned obklíčeni. Mířil dále ke skalnatému hřbetu.

Nepřátelé se přibližovali víc a více. Mamutíkova tlupa je dnes přece jen už velmi unavena, a kdyby zde neznala tak dobře každý výmol, nemohla by již ani tak daleko doběhnout. Když lovci udýcháni probíhali roklí pískovcových skal nad Stráží, zdráhaly se ženy tamtudy jít volajíce, že tam mají doupata medvědi.

Mamutík, opíraje se o větev, kázal pevně: „Vpřed!“

Všichni lezou nahoru. Nelze jinak.

Ale již se hrnou do rokly i nepřátelé jásajíce, že už uprchlíky dostihnou.

Libeňští šplhali jako kuny po skalách a písčítými výmoly vlečou unaveného Mamutíka nahoru. Vyhnuli se medvědí sluji. Štěstí že medvědi spí!

Kopčem a Veverčák lezou vlastním směrem nebezpečnou strmou úžlabinou. Několikrát se svezli po sypkém šterku kousek níž a jen s velikou námahou se zachytili pevné skály. I několik větších kamenů se jim pod nohama skutálelo dolů.

Lovci je nevrle napomínali, aby dali pozor, že rachotem kamenů mohou podráždit medvědy v doupatech.

Mamutík odpočívá už skoro na vrcholku skal. Pohlíží na oba hochy, jak odvážně šplhají. Právě se úžlabinou zřítíl jeden větší kámen a narážel do skalisek, až se dole roztráštěl. Lovci se lekli, ale Mamutík se zaradoval.

„Shazujte kameny! Víc kamenů!“ zavolal na hochy. Nemohl silně křičet, ukazoval tedy hochům posunky.

Vtipní hoši poslechli a s velkou zálibou spouštěli dolů kameny. Za chvilku se řítilo skalní úžlabinou mnoho kamenů i balvanů. Působilo to ovšem veliký lomoz.

Kameny skákaly po příkrém srázu, drtily se a se hřmotem padaly až do ústí medvědího doupěte.

Právě když se nepřátelé hrnuli, aby také vylezli na skály, objevila se v otvoru sluje hlava strašné šelmy – jeskynního medvěda. Cizí lovci úžasem strnuli.

Medvěd zařval zlostí, že byl vyrušen ze spánku, a vylezl ven úplně.

Za ním vylezl druhý medvěd, ještě větší a silnější. A objevil se i třetí obr, mladý sice, ale také již statný.

Medvědi, rozdráždění padajícími kameny, vrhli se divoce na překvapenou cizí tlupu. V těsné rokli nastal strašný boj. Cizí lovci ztratili odvalu. Několik zabitých již leží na zemi, několik těžce raněných se plíží do úkrytů. Ostatní bezhlavě prchají, avšak obrovští medvědi jim nedají snadno uniknout a honí je se zběsilou urputností.

Mamutíkova tlupa je zatím již všechna ukryta dosti daleko v hlubokých slujích. Toho dne se neodvažovali vyjít na světlo a přenocovali ve skálách.

Ráno vyzvědač ohlásil, že v medvědí rokli leží několik roztrhaných mužů, jinak je kolem dokola všude obvyklý klid.

Mamutík, odpočinkem osvěžený, vedl svou tlupu zpět k Bílé skále. Postupovali ovšem s největší opatrností. Svůj tábor našli neporušený.

Psík, zanechaný v dolíku proň vyhrabaném, vítal je žalostným vytím. Byl velice hladový. Žabka ho vytáhla z jámy a pejsek běžel s tlupou dolů k pobřeží, kde leželi ulovení sobi.

Kukačka a Vlčice zůstaly na Bílé skále a vyhrabaly v ohništi žhavé uhlíky. Pokoušely se znovu roznítit oheň. A také se jim to konečně podařilo.

Na lovišti u jezera hodovalo několik vlků a dvě hyeny. To bylo svědectví, že cizí tlupa, medvědy rozehnaná, již se na toto místo

nevrátila. I jeden divoký pes obíhal kolem, ale vlci ho vždy odehnali, kdykoli se chtěl zúčastnit hodů.

Hladoví lovci se vrhli na vlky a hyeny, zahnali je a hned rušili¹⁴ nahromaděnou zvěř.

Děvčata přinesla z Bílé skály žhoucí dřevo a rozdělala zde na lovišti veliký a slavný oheň. Rozeběhla se nasbírat dříví; ženy pak dávaly do žhavého popelu celé sobí čtvrti, aby se opekly a poskytly nedočkavcům žádoucí pokrm.

Z opatrnosti rozestavil Mamutík stráže, aby daly znamení, kdyby se snad nepřátelé znovu pokusili zápasit o kořist tak znamenitou. Avšak klid nebyl již ničím porušen a libeňská tlupa se mohla oddat tučným hodům po vůli a po libosti. Pejsek se měl také dobře.

Ale hody byly přece přerušeny!

Sotva dýmový sloup stoupal nějakou dobu do výše a sotva lovci ohryzovali první kusy opečeného masa, přiběhly stráže a volaly polekány:

„Nepřátelé – huš, huš!“

V tlupě bylo, jako by znenadání uhodil doprostřed blesk.

Ženy již chtěly utíkat, ale Mamutík poručil strážcům, aby každý vzal opečenou sobí čtvrt a donesl ji vstříc nepřátelům.

Strážcové tak učinili.

Hladoví nepřátelští lovci, kteří se po strašném boji v medvědí rokli rozběhli daleko široko, vystupovali nyní z úkrytů. Po jistém váhání přijali poslané dary a hned se do nich zakusovali.

Potom sestoupili a přibližovali se pomalu k tábořišti libeňské tlupy. Mamutík kázal rozdělát opodál nový oheň a přivlekl k němu dva soby. Pak odešel zase k svému.

Cizí lovci pokukovali nějakou dobu nerozhodně, pak šli a sesedli se kolem nového ohně.

Libeňská tlupa si jich nevšímala.

14 Rušit – vyvrhovat.

Hosté viděli, že je nikdo nevyhání, obratně stáhli oba soby a také si pekli maso v popelu.

Obě tlupy, dříve na smrt nepřátelské, hodovaly nyní poblíž sebe společně v krásné jezerní kotlině.

Vysoké ohně planou tu dnem i nocí a zásob jako by neubývalo. Libeňští se rozdělili s cizinci o kořist a obě tlupy mají dosti.

Jednou do rána cizí tlupa zmizela, aniž kdo věděl, kam se odebrala.

Libeňští zbyli pod Bílou skálou sami.

Tentokrát zůstalo zdejší loviště ještě v jejich rukou, ale jak bude dále?

Lovci si však nepřipouštějí žádné starosti o budoucnost. Vidí před sebou hromady masa, i užívají blahobytně přítomnosti, ne dbajíce o to, co bude dále.

Obličeje všech členů tlupy září spokojeností a kolem úst jim stékají potůčky mastnoty.

Jak šťastné jsou dny hojnosti!

Hlad

Lovecká tlupa přečkala na Bílé skále i zimu. Pokusila se sice vyhledat si nové loviště při ústí Vltavy a Labe, byla však zle zahrnána zpět silnou tlupou polabskou. Lovci z tábořiště na Jenerálce odtáhli do neznámé končiny. Obyvatelé prokopské jeskyně tam sice ještě pobývali, ale nuzně živořili. Jejich tlupa se rozpadla v rozbrojích o ženy a bídně se potulovala po jeskyních u Radotína a dále po levém břehu Mže.

Zima je tentokrát velmi tuhá a dlouhá; tlupě na Bílé skále se vede již velmi zle. Není kořist a hladoví lovci se vracejí do tábora s prázdnou. Děti dostávají vyrážku a bolestivé vředy; také dospělí lovci jimi trpí. Všichni si utahují řemeny přes břicha a žvýkají starou kůži, stromovou kůru, ba i hlínu. Ochočeného psíka, miláčka dětí a své první domácí zvíře, dávno již snědli.

Lovci již nemají síly, aby se mohli postavit silné zvěři nebo pronásledovat prchající. Plouží se sněhem jako mátohy a jen někdy spíše ze štěstí než z obratnosti sestřelí šipkou vránu nebo sněžného kura.

Lovec, který ráno kamenem prorazil díru v jezeře, aby mohl nalovit ryby, byl nalezen odpoledne zmrzlý a bez úlovku. – Je „zima – zima“, jak říkají v tlupě, což znamená velikou zimu.

Smutno je na Bílé skále a Mamutík marně vyhlíží obrat povětrnosti a první posly jara.

Žijí tu v pěti doupatech ve sněhu vyhrabaných a kožešinami vystlaných jako Eskymáci. Hřejí se druh o druh a odevzdání v osud hledí vstříc smrti.

Mamutík vylezl z doupěte. Všecek je zabalen v kožešině. Na hlavě má čepici obroubenou psí kůží. Zahaluje mu celou hlavu až po bradu jako kukla a přiléhá na ramena. I na nohou je chráněn teplou sobí kůží, přivázanou nad kotníky. Uvnitř má nácpan mech a suchou trávu. Dívá se po sněhové pláni. Nikde ani stopy po zvěři.

Zavolal Kopčema, aby mu podal oštěp. To znamenalo, že se náčelník sám pokusí o nějakou kořist. Hoch přinesl oštěp a druhý, svůj vlastní, držel přitom v ruce.

Mamutík se na hochu usmál.

„Dobrá; chceš jít na lov? Pojd' tedy!“

Kopčem, jediný z chlapců, který ještě vzdoroval chorobě, radostně poskočil a zamával oštěpem. Půjde s náčelníkem! Je rovněž obalen kožešinou a tváře má ještě dosti buclaté, ačkoli je v těle také již velmi hubený.

Mamutík s chlapcem zamířil podél lesa nahoru, na libeňský hřbet. Sám šel napřed. Kopčem v jeho hlubokých stopách. Sníh září v slunečním svitu, až oči přecházejí. Těžce zasněžené stromy schylují větve k zemi a některé menší smrčky jsou zcela sněhem obaleny, jako by se to sněhuláci po stráni rozběhli.

Na skalce poutníci odpočívali. Upoceni vydechovali kotouče bílých par. Dosud nespatrili nejmenší zvířecí stopu.

Došli po vrchu až na hřeben. K jihu se rozvírá široké údolí libeňské a v něm se několik kopců černá lesem. Na sever se šíří veliká stepní pláň bez mezí a života, Mamutík pozoroval několik stop bílého zajíce a sněžné koroptve, které se tu křížovaly.

Kopčem zavrňel.

„Nemůžeš?“ tázal se Mamutík.

Hoch namáhavě vytahuje nohy ze sněhu a odpovídá jen: „Hlad!“ Mamutík vzdychl.

Zavál ostrý vítr. Počasí se skoro náhle změnilo. Šedý mrak zatáhl severozápadní oblohu. Již počalo i drobně sněžit.

Mamutík s chlapcem se schovali za křovisko. Kopčem si podává do úst kyprý sníh. Má rty rozpálené a oči kalné. Je tak unavený...!

Zasvištělo lesem, zašumělo porostem. Stromy se rozkývaly, sníh létá v kotoučích.

Rozzuřila se bouře.

V husté chumelenici něco zafunělo.

Mamutík vyskočil. Jakási černá příšera se žene po větru sem. Srdnatý náčelník, nedbaje bouře a nebezpečí, postavil se jí vstříc. Je odhodlán dát se do zápasu třeba i se lvem nebo s mamutem.

Nežli se statečný lovec mohl připravit, přiřítíl se veliký nosorožec a pádil těsně kolem něho.

Kopčem vykřikl.

Mamutík v zoufalé rozhodnosti vbodl svůj oštěp do krku obrovského zvířete. Rozehnaný velikán porazil odvážného lovce, a nemoha se zastavit, spadl ze stráně, která se právě tudy dosti příkře schyluje do údolí. Raněné zvíře s oštěpem v těle zapadlo do hlubokých závějí a těžce se jimi hrabe. Kouřící se krev barví sních.

Mamutík se nemohl postavit na nohy. Kopčem si nevěděl rady. Vichřice mohutní. Sních padá v nesmírných spoustách. Není vidět na dva kroky.

Kopčem se chtěl podívat po nosorožci, ale vítr jím hodil do sněhu, takže byl rád, když po čtyřech dolezl opět za houštinu k Mamutíkovi. Nablízku praskají stromy a větve odletují daleko povětřím.

Najednou bouře na okamžik přestává. A v té chvílce je slyšet z daleké pláně zvláštní šustot a dupot. Vichr znovu zabouřil a roznáší kopce sněhu.

Ze stepní pláně se po zemi přibližuje jakýsi mrak, štvaný vichřicí. Veliké stádo sobů prchá tu ve zmateném úděsu. Náhlá bouře je připravila o rozvahu a sobi se ženou jako šílení kupředu a jen kupředu, nevědouce kam.

Už jsou na okraji hřbetu. Oslepené oči nevidí náhlý svah – a kdyby viděly, nic platno, nelze se zastavit. Zadnější tlačí na přední a již se stádo řítí dolů do sněhových závějí. Někteří sobi se prodírají dále a prchají k řece, ale mnozí uvázli v závějích a vysílení podléhají lavinám sněhu, které na ně vichřice shora shazuje.

Vyjevený Kopčem vidí, jak šílené stádo letí mimo a pak se ztrácí jeho zrakům v bílé vánici. Ani ho nenapadla myšlenka, aby po

některém sobu hodil svým ostrým oštěpem. Je tak unavený a hladový, že se tu raději přikrčen vyspí u svého náčelníka.

Vzpomíná, jak přede dvěma slunci (dny) našel v tichém úžlabu rybku zamrzlou v ledu a jak potom v doupěti led roztál a jak se mu zdálo, že oživlá rybka se hýbá... Všecky děti se k tomu seběhly! – A pak rybka, na proutek navlečená a nad ohněm opečená, byla jeho posledním jídlem.

Chumelenice přestává a jasnícími se mraky se prodírá zamžené slunéčko.

Za chvíli bylo po bouři.

Mamutík se probíral ze mdlob a dychtivě jedl kyprý sníh. Kopčem měl radost, že se Mamutík hýbá, a už se mu nechtělo spát. Raději se podívá, kam zaběhl nosorožec. Sníh se pod ním boří, ale přece ušel několik kroků k okraji stráně. Tu se pod ním náhle utrhla převislá vrstva sněhu a Kopčem se s výkřikem řítí po stráni dolů. Stejně jako onen raněný nosorožec a jako potom šílení sobi.

Kopčem zapadl do sněhu, že ho nebylo ani vidět. A co se tak hrabe ze závěje, zachytí rukou sobí paroh. Hledá dále – a hle! tu sobí hlava – ej! – celý sob!

Loveckou vášní oživlý hoch rozdírá pazourkovým oštěpem šíji zadušeného soba, ještě teplého, a saje vlašnou krev.

Napil se dostatečně a odpočíval chvíli bez hnutí. Pak si vzpomněl na vůdce a zavolal. Mamutík se však neozývá. I hrabe se Kopčem vzhůru po stráni. Hledá křoviny a schůdnější cestu.

Cítí v sobě novou sílu a radost z nálezu ho povzbuzuje, že překonává námahu. Konečně stojí před svým ležícím vůdcem. Pohlíží na něj očima široce rozevřenýma.

Mamutík jediným pohledem postřehl, že Kopčem našel kořist. Mělť Kopčem nejen ústa, ale všecek obličej i kožešinový šat potřísněný krví.

„Je tu – sob! – Dole!“ vykřikoval Kopčem.

Mamutík oživil. Zapotácel se, ale přece došel k okraji stráně, kde před chvílí sjel hoch dolů. Nyní se Kopčem opět svezl po sněhu a za ním i náčelník.

„Oj, toť dobrý lov! – A krev ještě vlažná!“

Mamutík hltavě pil a pil. Cítil se opět silný a za chvílku vyhrabal ze sněhu skoro půl soba. Byl to statný kus s rozložitými parohy.

„Kopčeme, přitáhni veliké větve! Naložíme soba.“

Za chvíli táhli naši lovci bílého soba na větvích jako na saních.

Do vrchu by nemohli, proto zamířili oklikou, pořád povlovně do kopce. Nicméně byli brzo velmi unaveni.

Na svahu Libušáku zahlédli někoho z tlupy, jak se plahočí hlubokým sněhem. Jistě je šli hledat.

„Hola, hola, hej!“

Vskutku, byl to Vylomený zub, šel jim naproti. Měl teď velkou radost, že je po strašné bouři našel živé, a ještě s tak vítanou kořistí.

Vylomený zub táhl nyní náklad a oběma zemdleným lovcům se šlo již snadněji.

U lesa se střetli s dvěma ženami, nesoucími v kožených pytlích na zádech nemluvnata. S jásotem uvítaly vracející se lovce. Jejich křik se daleko rozléhal.

Z dusných doupat na Bílé skále vylézají vyhublí obyvatelé s bolavými omrzlinami a brodí se sněhovými závějeji naproti náčelníkovi.

Dnes budou na Bílé skále hody.

Konec hladu a bídě!

Mamutík se zakousl do syrových sobích jater. Ostrým pazourkovým nožem odřízl své sousto a podal játra druhému lovcovi. Ten také odřízl sousto a zbytek dal třetímu. Tak si je podávali, až nezbylo nic. Ženy musily ovšem čekat, až se najedí muži.

Kopčem byl hrdinou dne. Zaníceně vypravoval o všech událostech, a zejména o tom, jak popadl soba v závěji za parohy.

Druhého dne vedl Mamutík několik mužů znova prohledat ono místo, není-li snad v závěji pochován ještě nějaký sob. A hledání mělo netušený výsledek.

Tu i tam přišli v závěji na pohřbené soby a nestačili je odvážet.

Kdyby se nebyli obávali hyen a vlků, byli by zde raději nechali soby ležet, ale škoda tak veliké kořisti, kdyby ji zvěř měla roznést. Proto Mamutík usiloval, aby co možno všecko dostali domů.

Najednou tam hluboko ve sněhu přišli i na huňatého nosorožce. Měl dosud v krku zabodnutý ulomený oštěp¹⁵. Z velikého nosorožce odřízli lovci jen některé kusy masa, neboť celé zvíře nemohli dopravit do tábora.

Teprve teď je vidět, jak veliké množství zvěře zahubila ona strašná sněhová bouře – naštěstí pro hladovějící tlupu.

Jsou zachráněni.

Již se dočkají nového jara.

15 Zde, v nynější cihelně Na Báni, byl roku 1908 při odkopávání žlutky nalezen pazourkový hrot z oštěpu, dosud jediný v Čechách. Je tvaru vavřínového listu. Kromě toho se tu našlo mnoho kostí diluviálních zvířat.

Vynález ohně

Hody trvaly až do konce zimy. Zmrzlé maso se nekazilo; zdálo se, že ho ani neubývá. Jen proti lstivým rosomákům bylo těžké je ubránit. Ti se dostali všude, ať lovci skryli maso do jam, ať je pověsili na stromy, ať je zarovnali mezi balvany. A takový rosomák, když se dostal na maso, pohltit neuvěřitelné spousty. Mamutík tedy přikázal hlídat zásoby ve dne v noci.

Jednou odpoledne připadla hlídka na Kopčema a Veverčáka. Hoši přešlapovali ve sněhu a nadávali na rosomáky. Kdyby se aspoň nějaký lačný rosomák přiloudal teď za dne, aby se s ním mohli pohonit! Zahřáli by se.

Do večera je dlouho – co dělat?

Veverčák si našel odhozenou kost a vrtal ji pazourkovou špičkou. Netrvalo to příliš dlouho a kost byla proděravěna. Kopčem si také našel kost; neměl vhodný pazourek, proto vrtal smrkovým dřívkem. To byl nápad! Však se mu Veverčák smál, jak marně dřívkem vrtí. Z Kopčema už teklo, jak se zapotil vrtěním, ale výsledek nebyl vůbec patrný.

Veverčákovi posloužila provrtaná kost jako znamenité spínadlo kožešiny u krku. Prostrčil oba konce stahovacího řemínku otvorem kosti a přivázal na ně malá dřívka. Když se bude chtít rozepnout, prostrčí jen dřívka otvorem zpět. Už nebude mít trápení se zašmodrchaným uzlem!

Kopčem viděl, že marně závodí s Veverčákem; dřívkem kost neprovrtá! Zahodil ji a místo ní vytáhl z hromady chvojí, kterou bylo maso přikryto, kousek dřeva, smolný úlomek borové větve. Zkusí je provrtat a bude mít spínadlo dřevěné. Půjde to asi, dřevo je pěkně vyschlé.

Veverčák nabídl Kopčemovi svůj pazourkový hrot, ale Kopčem jej nepřijal. Vrtal svou smrkovou hůlkou. Výsledek nebyl o mnoho

lepší, než byl prve. Napadlo ho, aby zkusil vrtět oběma rukama. Veverčák mu podložku ochotně podržel a Kopčem vzal hůlku mezi natažené dlaně.

Teď už se hůlka točila zčerstva! V podloženém dřevě se vyrýval maličký důlek a plnil se černým práškem. Kopčem měl radost, že se mu práce daří, a vrtěl, co mu síly stačily. Udýchán přestal, aby nabral dech.

„Viděls?“ zvolal Veverčák překvapeně. „Kouří to! Tuhle z toho dolíčku se zakouřilo.“

Kopčem vyvalil nechápavě oči. Co by tu mohlo kouřit? Přesvědčí se. A honem začal zase vrtět hůlkou.

Skutečně – z dolíčku se trochu kouřilo.

Kopčemovi již síly nestačily, vystřídal ho Veverčák. I jemu stoupal bílý obláček dýmu z vykroužené jamky ve dřevě. Kopčem znova vrtěl, až únavou nemohl a hůlka mu vypadla z ruky.

Veverčák mu chtěl hůlku podat, ale povšiml si luku, zapíchnutého vedle ve sněhu. Hned luk druhou rukou vytáhl. Kopčem uhodl, že mu chce Veverčák jeho hůlku vystřelit lukem, a začal se s ním o luk tahat.

Veverčák nasadil už smrkový prut na tětivu luku, ale Kopčem mu v záblesku okamžitého nápadu náhle vytrhl luk i s hůlkou z rukou a ovinul vrtidlo tětivou luku. Přidržel hůlku do začernalé jamky v borovém dřevě a začal usilovně lukem tahat sem a tam. Hůlka se v dolíčku rychle točila. Šlo to teď mnohem lépe nežli dříve, ale hůlka vyskakovala z jamky.

Rozpálený Kopčem uchopil kus vyhloubené kosti a opřel do ní vrtící hůlku. Tahal teď lukem ještě rychleji a brzo se z jamky kouřilo. Bylo cítit zápach doutnajícího ohně.

Oheň – oheň nablízku!

Znavený Kopčem si musil trochu oddychnout. Veverčák, zaujatý Kopčemovým počínáním, zlehka foukl do vyhloubené jamky, v níž čadilo trochu zuhelnatělého prášku.

Veverčák tvrdil, že tam dokonce zasvítla jiskřička.

I rozčilený Kopčem zlehka dechl do jamky. Vyvalilo se trochu dýmu. Kopčem strhl z Veverčákovy čepice několik ozdobných per – ať se Veverčák škňuří nebo ne – a přistrčil je k jamce. Zdlouha foukal – najednou blesklo světélko, peříčka chytla – a zahořel plamínek...

Největší vynález v lidských dějinách byl učiněn!

Veverčák přidal k ohníčku suchou travičku a špetku jehličí. Ohýnek rostl.

Oheň – oheň!

Kopčem skákal a výskal – jako by se byl zbláznil.

Touha jeho života se nenadále splnila – umí vznítit oheň!

Veverčák musí dále sám přikládat na oheň.

Přiběhl Huňáč a Sova.

„Co se tu stalo? Proč Kopčem křičí? Tuhle vám utíká rosomák s masem!“ volali lovci.

Ale nečekali na vysvětlení. Uviděli planoucí ohýnek a začali křičet stejně jako tancující Kopčem.

Přiběhl sám náčelník a s ním několik lovců, aby se podívali, co se tu děje. Sotva přišli, vyrazil z hromady chvojí druhý rosomák s kusem masa v hubě.

Lovci už chtěli drzého lupiče honit, ale zahlédli Kopčemův ohníček.

„Jak ten oheň?“ ptal se náčelník zvědavě, neboť nikdo si nevzal z táborového ohniště uhlíky na podpal.

„To Kopčem!“ vykládal Veverčák. „Vrtěl dřívkem – narodil se ohníček...“

„Bez pazourku?“ tázal se náčelník nedůvěřivě.

„Bez pazourku!“ řekl vážně Kopčem.

„Bez ohnivého kamene?“ ptal se náčelník dále.

„Bez ohnivého kamene!“ odpověděl zardělý hoch.

„To je kouzlo nade všechna kouzla,“ usoudil Mamutík a pobídl Kopčema, aby jim ukázal, jak vyvrtěl oheň ze dřeva.

Kopčem se již téměř uklidnil, ale oči mu hořely a vzrušením se všecek chvěl. Ukázal, jak si počínal, a s pomocí Veverčákovou před zraky udivených mužů opět roznítil oheň vrtěním smrkové hůlky v borové podložce.

„Hochu můj! Starý náčelník Šedý vlk oheň ne bez ohnivého kamene. Ty nad Šedého vlka větší – ty oheň z pouhého dřeva...! Už nikdy tlupa bez ohně!“

Náčelník Mamutík řekl pravdu. Nikdy již nemusila tlupa shánět oheň v cizím ležení, nikdy nebyla bez hřejivého ohně.

Kopčemův ohromný vynález zabezpečil lidem oheň vždy a všude. Kousek dřeva se vždycky najde.

Po všem světě se lidé naučili rozněcovat oheň vrtěním dřeva. A vypravovali si v pozdějších dobách, že tomu naučil lidi jakýsi bájný hrdina, jemuž se z dřevěné pramateře zrodil oheň. A vypravovaly se o něm všelijaké pověsti po všechny doby až do našich dnů. Snad jste některou pověst o cizím Prométheovi sami také slyšeli. V této knize jste četli o našem Prométheovi, o statečném a bystrém Kopčemovi, chlapci z lovecké tlupy na Bílé skále.

Bud’te zdraví všichni, kdož jste tyto příběhy dočetli, velcí i malí, a vězte, že je tomu dvacet až třicet tisíc let, co se to všechno u nás přihodilo.

Eduard Štorch
Lovci mamutů
Román z pravěku

Ilustrace na obálce Daniel Eskridge/Shutterstock.com
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 3. 1. 2020

ISBN 978-80-274-0359-2 (epub)
ISBN 978-80-274-0360-8 (pdf)
ISBN 978-80-274-0361-5 (prc)